EUROBANK Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

EUROBANK Cyprus

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Τετάρτη 1 Μαρτίου 2023 • Ετος 9ο • Αρ. φύλλου 431* | Εβδομαδιαία Οικονομική και Πολιτική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy/financial | Τιμή: €2,00

ΔΙΕΘΝΕΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Ψηλά θα παραμείνει ο πληθωρισμός

Το ΔΝΤ εκτιμά ότι η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας επιβραδύνθηκε το 2022 εξαιτίας του πολέμου και περιορίστηκε στο 3,4%, δηλαδή χαμηλότερη από το 3,8% που ήταν ο μέσος όρος των τελευταίων δύο δεκαετιών. Ο πληθωρισμός έφτασε σε παγκόσμιο επίπεδο το 8,8% κατά μέσο όρο και αναμένεται να παραμείνει στο ανησυχητικό επίπεδο του 6,6% το 2023. **Σελ. 12**

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟ 2022

Σε παράνομο τζόγο 1,4 δισ. ευρώ

Σε 1,4 δισ. ευρώ εκτιμάται ο τζίρος του παράνομου τζόγου στη διάρκεια του 2022 στην Ελλάδα, με τον αριθμό των παικτών να υπολογίζεται στις 800.000. Το μεγαλύτερο μέρος των πονταρισμάτων σε παράνομο τζόγο –παιχνίδια μέσω μη αδειοδοτημένων εταιρειών– καταλήγει σε επίγεια παιχνίδια, δηλαδή σε «φρουτάκια» αλλά και σε τζόγο σε παράνομες λέσχες. **Σελ. 14**

ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Αύξηση επιχειρηματικής δραστηριότητας

Ανέβασε ταχύτητα η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη τον Φεβρουάριο, καθώς αυξήθηκε περισσότερο από όσο αναμενόταν. Η εικόνα προκύπτει από στοιχεία που δόθηκαν στη δημοσιότητα και αφορούν την επιχειρηματική δραστηριότητα στους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών. Ετσι, η Ευρωζώνη θα μπορέσει μάλλον να αποφύγει την ύφεση. **Σελ. 10**

Δείκτης & Ογκος του ΧΑΚ

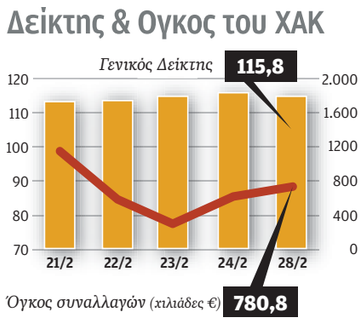

Οι άμεσες προτεραιότητες του νέου ΥΠΟΙΚ

Οι τρεις συν μία προκλήσεις – Πράσινο ομόλογο, mortgage to rent, ακρίβεια και οι μεγάλες μεταρρυθμίσεις

Τρεις συν μία βασικές προκλήσεις έχει να διαχειρισθεί αμέσως μετά την ανάληψη των καθηκόντων του ο νέος υπ. Οικονομικών, Μάκης Κεραυνός. Από τα πρώτα θέματα που θα πρέπει να χειριστεί είναι η έξοδος στις αγορές με ομόλογο βιωσιμότητας. Όπως πληροφορείται η εφημερίδα, η προετοιμασία έχει γίνει από την προηγούμενη «φρουρά», με τον «φάκελο» της εξόδου να είναι έτοιμος. Δεύτερο θέμα θα είναι η υιοθέτηση του Σχεδίου Έναντι Δόσης, ή «mortgage to rent». Σύμφωνα με την παρούσα πληροφόρηση, λίγες ημέρες χωρίζουν το Υπουργείο από την τελική διαμόρφωση-απάντηση των Βρυξελλών για την τελική μορφή του. Ο κ. Κεραυνός θα κληθεί επίσης να διαχειριστεί το «πρότζεκτ» των μεγάλων μεταρρυθμίσεων που επιβάλλει το οικονομικό μοντέλο του «Οράματος 2035» και το Ταμείου Ανάκαμψης. Η αντιμετώπιση της ακρίβειας και του πληθωρισμού είναι θέμα το οποίο είχε ιεραρχήσει πολύ ψηλά στις προγραμματικές του θέσεις ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Θα πρέπει μεταξύ άλλων να ακολουθηθεί στοχευμένη οικονομική στήριξη στις ευάλωτες ομάδες, ανάλογα και με τον πληθωρισμό. **Σελ. 4**

ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Πέτυχε το πείραμα για 4ήμερη εργασία

Επιτυχές αποδείχθηκε το πείραμα της εργάσιμης εβδομάδας τεσσάρων ημερών που υιοθέτησαν δοκιμαστικά 61 επιχειρήσεις από όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων στη Βρετανία. Συμμετείχαν σχεδόν 3.000 εργαζόμενοι. Οι 56 εταιρείες αποφάσισαν να το επεκτείνουν. Ανάμεσά τους και οι 18 που ανακοίνωσαν ότι το υιοθετούν πλέον σε μόνιμη βάση. **Σελ. 11**

ΣΤΟΧΟΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ

Το στοίχημα αύξησης μισθών στην Ελλάδα

Περίπου μία δεκαετία θα απαιτηθεί για να επανέλθει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα ως ποσοστό του αντίστοιχου ευρωπαϊκού στα προ μνημονιακά επίπεδα, εκτιμούν οι οικονομολόγοι. Ο πρωθυπουργός και το οικονομικό επιτελείο δηλώνουν ότι την ερχόμενη τετραετία επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής θα είναι η αύξηση μισθών και εισοδημάτων. **Σελ. 14**

ΚΥΡΙΩΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Επιστροφή των οίκων μόδας στην Ευρώπη

Πολλές ευρωπαϊκές βιομηχανίες μόδας περιορίζουν δραστικά την εξάρτησή τους από τα εργοστάσια της Κίνας και μεταφέρουν την παραγωγή τους σε χώρες εντός της Ευρώπης ή γειτονικές στην Ευρώπη. Ανάμεσά τους, η χώρα που επωφελείται περισσότερο προς το παρόν είναι η Τουρκία, η οποία έχει ήδη προσελκύσει πολλές δυτικές φίρμες. **Σελ. 13**

Οι δυτικές βιομηχανίες λένε «αντίο» στην Κίνα

«Καλημέρα Βιετνάμ, αντίο Κίνα». Με αυτόν τον τίτλο, που αιφνιδιάζει και προκαλεί ετερόκλητους συνειρμούς άσχετους με το θέμα, η γερμανική εφημερίδα Frankfurter Allgemeine Zeitung ανακοίνωνε προσφάτως ως τετελεσμένο γεγονός ότι οι βιομηχανίες της Δύσης στρέφονται πλέον σε μικρότερες, ταχύτατα αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ασίας και γυρίζουν την πλάτη στην Κίνα. Από το Βιετνάμ, την Καμπότζη, την Ινδονησία και την Ταϊλάνδη μέχρι τη Νότια Κορέα και την Ιαπωνία εκτείνεται το νέο τοπίο στο οποίο βρίσκουν σήμερα οι εταιρείες των δυτικών οικονομιών όσα τους προσέφερε μέχρι προσφάτως η Κίνα: φτηνό εργατικό δυναμικό, μεγάλο παραγωγικό μηχανισμό και εκτεταμένη εφοδιαστική αλυσίδα. «Η Κίνα δεν είναι πλέον βιώσιμη ως εργοστάσιο του κόσμου», δήλωνε ο Χιντέο Τανιμότο, πρόεδρος της ιαπωνικής βιομηχανίας ανταλλακτικών και εξαρτημάτων Kyocera, όταν μιλώντας στους Financial Times εξηγούσε τους λόγους που υπαγόρευσαν τη μεταφορά μονάδων παραγωγής της Kyocera στο Βιετνάμ και στην Ταϊλάνδη. **Σελ. 8**

Η Τεχνητή Νοημοσύνη φέρνει ρομπότ-οικιακούς βοηθούς

Η επερχόμενη επανάσταση της Τεχνητής Νοημοσύνης θα προκαλέσει πολλές ανατροπές, αλλά μία από αυτές θα είναι και η μείωση του χρόνου που θα διαθέτουμε για τις καθημερινές δουλειές του νοικοκυριού μας, συμπεριλαμβανομένου και εκείνου για τα ψώνια στο σούπερ μάρκετ. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν οι εκτιμήσεις 65 εμπειρογνωμόνων για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα σε Βρετανία και Ιαπωνία. Οταν ρωτήθηκαν ποιος θα είναι ο αντίκτυπος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, απάντησαν πως έπειτα από μία δεκαετία τα ρομπότ θα αναλάβουν καίριο ρόλο στις δουλειές του σπιτιού. **Σελ. 9**

Η ΑΤΑ «καυτή πατάτα» για τα εργασιακά

Οι συντάξεις και ο κατώτατος

Τρεις είναι οι προτεραιότητες του νέου υπ. Εργασίας Γιάννη Παναγιώτου μόλις αναλάβει τα καθήκοντά του. Πρώτη προτεραιότητα, όπως δήλωσε, είναι η ΑΤΑ. Το θέμα βρισκόταν ψηλά στην ατζέντα του προγράμματος του Ν. Χριστοδουλίδη. Αλλα βασικά ζητήματα είναι οι συντάξεις και ο κατώτατος. **Σελ. 5**

Πλεόνασμα 609,5 εκατ. για το 2022

Αύξηση κοινωνικών παροχών

Πλεόνασμα 609,5 εκατ. ευρώ συγκέντρωσε η Κύπρος το 2022. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης για το 2022 ανήλθε στα 609,5 εκατ. (2,3% στο ΑΕΠ), σε σύγκριση με έλλειμμα 402,8 εκατ. (1,7% στο ΑΕΠ) για το 2021. Ταυτόχρονα αυξήθηκαν οι κοινωνικές παροχές. **Σελ. 4**

ΠΟΛΙΤΙΚΗ Σελ. 5

Η τελετή διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου πίσω από τις κάμερες. Οι απουσίες, τα χειροκροτήματα και τα παραλειπόμενα.

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Μάχη με τον πληθωρισμό

Ο πληθωρισμός αρχικά θεωρήθηκε ως μια μεταβατική κατάσταση πραγμάτων που προέκυψε λόγω του απότομου ανοίγματος των οικονομιών μετά το πανδημικό σοκ στην διάρκεια του οποίου οι επιχειρήσεις, έχοντας να αντιμετωπίσουν μηδενική ζήτηση, μείωσαν την παραγωγική τους δυναμικότητα. Στην βάση αυτού του αφηγήματος οι κεντρικές τράπεζες ροκάνισαν αρκετό χρόνο χωρίς να ενεργήσουν, αφήνοντας ουσιαστικά τον πληθωρισμό ως έναν αόρατο εχθρό να εξαπλωθεί παντού στην οικονομία. Η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία υπήρξε κατά κάποιο τρόπο η αφύπνιση ότι με τον πληθωρισμό δεν πρόκειται εύκολα να ξεμπερδέψουμε και ξεκίνησε από τις δύο πλευρές του ατλαντικού ωκεανού ένα γαϊτανάκι αυξήσεων των βασικών επιτοκίων, πρώτα από την Fed και με σημαντική καθυστέρηση από την ΕΚΤ. Οι αυξήσεις των επιτοκίων που αποφάσισαν οι κύριες κεντρικές τράπεζες του κόσμου υπήρξαν χωρίς προηγούμενο, καταρρίπτοντας κάθε ρεκόρ. Η προσπάθεια επαναφοράς του πληθωρισμού στα κανονικά επίπεδα επιλέγηκε να υλοποιηθεί με αυξήσεις των επιτοκίων για να παραμείνουν οι προσδοκίες αγκιστρωμένες στους μεσοπρόθεσμους στόχους, που για την ΕΚΤ είναι στο 2%. Ουσιαστικά επιχειρείται να μειωθεί η ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες αφού μέσα από τις αυξήσεις των επιτοκίων τιμωρείται η κατανάλωση και επιβραβεύεται η αποταμίευση. Επίσης, γίνεται εντελώς απαγορευτική η χρήση δανεισμού για καταναλωτικά προϊόντα.

Οι αποφάσεις αυτές, αν και οικονομικά στέρεες, δεν είναι πάντα εφαρμόσιμες επί του εδάφους αφού το συγκεκριμένο παιγνίδι σε κάθε οικονομία ξεχωριστά καθορίζουν οι εμπορικές τράπεζες. Για παράδειγμα δεν έχουμε προς το παρόν παρατηρήσει αυξήσεις στα βασικά επιτόκια να έχουν με κάποιο ουσιαστικό τρόπο «περάσει» στα επιτόκια καταθέσεων. Οι τράπεζες τα τελευταία χρόνια κατάφεραν να βελτιώσουν τους δείκτες κεφαλαίων και ρευστότητας στον ισολογισμό τους σε βαθμό που να μην αποτελούν άμεση απειλή για την χρηματοοικονομική σταθερότητα σε αυτό το αβέβαιο οικονομικό περιβάλλον. Οι προσδοκίες όμως γίνονται ακόμα μεγαλύτερες, αφού όλοι αναγνωρίζουν τον σημαντικό ρόλο που έχουν να επιτελέσουν οι εμπορικές τράπεζες ως φορείς μεταφοράς της νομισματικής πολιτικής στην πραγματική οικονομία.

Ανεξάρτητα όμως από τις ενέργειες των εμπορικών τραπεζών οι πολίτες έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίσουν στην αντιμετώπιση του φαινόμενου της ακρίβειας μέσα από τις καταναλωτικές τους συνήθειες και συμπεριφορές. Ως πρώτο βήμα καλούνται να μειώσουν την κατανάλωση και σε δεύτερο επίπεδο να αποφύγουν προϊόντα που έχουν παρουσιάσει το τελευταίο διάστημα μεγάλες ανατιμήσεις. Ο καταναλωτικός ακτιβισμός, όσο και αν ακούγεται περίεργο, μπορεί να φέρει σημαντικά αποτελέσματα στο επίπεδο της εξομάλυνσης της ζήτησης, που όπως εκμυστηρεύεται και η Κριστίν Λαγκάρντ είναι το κλειδί για να υποχωρήσει ουσιαστικά ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη. Στο επίπεδο της δημοσιονομικής πολιτικής η συνεισφορά των κυβερνήσεων αποτελεί σημαντικό παράγοντα αντιμετώπισης του ψηλού πληθωρισμού. Η επιδοματική πολιτική που ξεκίνησε τους πρώτους μήνες του 2020 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα θα πρέπει να επανεξεταστεί, αν και είναι σε όλους κατανοητό ότι συνιστά για τις κυβερνήσεις ένα θετικό πολιτικό αφήγημα με καλή πρόσληψη από την κοινωνία. Σε αρκετές περιπτώσεις, όμως, αυτή η πρακτική λειτουργεί πληθωριστικά αφού δεν μπορεί να ελεγχθεί η στόχευση που επιδιώκεται. Αυτό ισχύει τόσο για επιχειρήσεις όσο και για νοικοκυριά αφού σε αρκετές περιπτώσεις τα στοιχεία των υπηρεσιών δεν αποτυπώνουν μια ορθή εικόνα με αποτέλεσμα η στόχευση που επιχειρείται να είναι ελλιπής. Πριν φτάσουμε όμως εκεί, προηγείται η άμεση εξάλειψη των οριζόντιων παροχών.

μπλε

Πρόγραμμα Επιβράβευσης Καρτών

Έχεις κάρτα της Ελληνικής Τράπεζας;

Έχεις άμεση επιστροφή χρημάτων!

Κατέβασε το Mple Rewards app τώρα!

Google play | App Store

Ισχύουν όροι και προϋποθέσεις

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Η αγάπη μιας μαμάς

Οι σχέσεις –και δη οι οικογενειακές– και πώς αυτές χτίζονται ή γκρεμίζονται είναι από τα αγαπημένα μου θέματα στο θέατρο και πιστεύω πως είναι αρκετά δύσκολο αυτές να παρασταθούν, χωρίς να καταφύγει ο/η ηθοποιός σε λογής-λογής τεχνάσματα για να δείξει την ιδιότητα του ρόλου του και να την επιβάλει στον θεατή. Χρειάζεται, λοιπόν, προσοχή πώς ο σκηνοθέτης θα διδάξει τους ρόλους στους ηθοποιούς, διότι είναι σημαντικό πώς ο ίδιος θα αντικρίσει την οικογένεια και τον κοινωνικά αποδεκτό θεσμό της. Με το παραπάνω σκεπτικό, λοιπόν, πήγα στην παράσταση «Μαμά» της Μάρτα Μπαρσελό που ανεβαίνει στο Θέατρο Δέντρο και που σκηνοθετεί ο Γιώργος Μουαΐμης με ηθοποιούς την Αννίτα Σαντοριναίου και την Κατερίνα Λούρα. Η τεχνητή σχέση που πάει να δημιουργηθεί, όταν μία άτεκνη γυναίκα βάζει αγγελία στις εφημερίδες ότι μπορεί να προσφέρει έναντι αμοιβής μητρική φροντίδα σε μια «θετή με όρους συμβολαίου» κόρη, είναι σε όλη την παράσταση ένα ερωτηματικό που αναζητεί από τον/την θεατή/τρια απάντηση, αλλά ταυτόχρονα αναδεικνύει πώς η αγάπη μπορεί να χτιστεί ή να αναδυθεί ακόμα και σε φυσικές σχέσεις κόρης-μητέρας, παιδιού-μητέρας. Τα ονόματα των δύο ηρωίδων είναι σημαντικά, η Αμπάρ, που σημαίνει «καταφύγιο» και η Εσπεράνσα που σημαίνει «ελπίδα» έρχονται να μας δείξουν πως η «αγάπη» μπορεί κάποτε να είναι ένα δούναι και λαβείν, αλλά ταυτόχρονα μπορεί να γεννηθεί και αγάπη αδόλευτη από την αρχή.

Και αυτή την παράξενη σχέση Εσπεράνσας και Αμπάρ η παράσταση «Μαμά» τα έφερε μπροστά μου, χωρίς κανένα δάκτυλο να μου δείχνει το πώς επιτυγχάνεται αυτό.

Αυτό, λοιπόν, που παρακολούθησα ικανοποίησε πλήρως τα ζητούμενά μου, χωρίς να σκεφτώ ούτε στιγμή ότι οι δύο ηθοποιοί δεν είναι ψυχή τε και σώματι στο λιτό, αλλά λειτουργικό σκηνικό του Σάββα Μυλωνά, ούτε λεπτό δεν σκέφτηκα ότι η μουσικός Κυριακή Ιακωβίδου δεν είχε θέση στην παράσταση. Οι φωτισμοί του Χρίστου Γωγάκη έδιναν το απαραίτητο φως στην κάθε σκηνή, προσεκτικά φωτισμένα πρόσωπα ή καταστάσεις.

Η Αννίτα Σαντοριναίου υποδύθηκε τον ρόλο της Εσπεράνσα μετρημένα, με εκείνη την απλότητα που θαυμάζω στους ηθοποιούς, που γνωρίζουν πώς να κάνουν δικούς τους κάποιους ρόλους, και δεν χρειάζεται να καταφεύγουν σε υποκριτικά τερτίπια ή να αντιγράψουν άκριτα συμπεριφορές που δεν έχουν κατακτήσει προηγουμένως σε ψυχικό επίπεδο. Το ίδιο και η Κατερίνα Λούρα, η οποία με εξέπληξε ευχάριστα, υποδυόμενη την Αμπάρ με το φυσικό και άμεσο παίξιμό της, χωρίς υπερβολές. Η Κατερίνα Λούρα ως Αμπάρ κινήθηκε σε απόλυτη σύμπλευση με την Εσπεράνσα, χωρίς να πρέπει να κατεβάζεις το βλέμμα σου σε υποκριτικά επίπεδα, κατάφερναν οι ερμηνείες να στέκονται ισότιμα μπροστά σου. Η Αμπάρ ήταν η κόρη που ήθελε πάντοτε η Εσπεράνσα, αλλά η ζωή που επέλεξε, κάτι που τονίζεται μέσα από το κείμενο με γλυκόπικρο τρόπο, δεν της την έδωσε ποτέ, άρα έπρεπε να την προσλάβει με παράδοξο τρόπο. Μα και η Εσπεράνσα ήταν η οικογένεια που δεν είχε ποτέ η Αμπάρ, όπως πάλι λίγο άτσαλα ίσως δίνει το κείμενο, και έτσι έπρεπε να βρεθεί μια ευκαιρία για να την αποκτήσει, ως ένα ακόμα επιχειρηματικό επίτευγμα, σαν να είναι διαφήμιση τόνου και όχι μελιτζάνας...

Η παράσταση «Μαμά» ακουμπάει πολλά γλυκά πράγματα και ευαίσθητες χορδές –νιώθω– χωρίς να πέφτει σε ανάλατους συναισθηματισμούς, με το χιούμορ που υπάρχει σε αρκετές σκηνές να «διασκεδάζει» άβολες καταστάσεις. Και αυτό από μόνο του είναι επίτευγμα του σκηνοθέτη, να μη θέλει να συγκινήσει, αλλά να σε κάνει να σκεφτείς, αν τελικά σου αρέσουν οι μελιτζάνες ή όχι και σε ποιες δόσεις σου προκαλούν αποστροφή.

«Μαμά» της Μάρτα Μπαρσελό, σε σκηνοθεσία Γιώργου Μουαΐμη, με τις Αννίτα Σαντοριναίου και Κατερίνα Λούρα, Θέατρο Δέντρο.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

«Προσεγγίζοντας το έργο του Δημήτρη Παπαϊωάννου: Από το οικείο στο οικουμενικό»

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Το έργο του διεθνώς αναγνωρισμένου Έλληνα σκηνοθέτη, χορογράφου, εικαστικού, περφόρμερ και σχεδιαστή σκηνικών, κοστουμιών και φωτισμών, Δημήτρη Παπαϊωάννου βρέθηκε στο επίκεντρο του τριήμερου επιστημονικού συνεδρίου με τίτλο «Προσεγγίζοντας το έργο του Δημήτρη Παπαϊωάννου: Από το οικείο στο οικουμενικό», που πραγματοποιήθηκε στις 11, 12 και 13 Ιανουαρίου 2023, στον Πολυχώρο του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής, στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Μάλιστα, στην ομάδα οργανωτικής υποστήριξης συμμετείχε και ο σκηνοθέτης και ηθοποιός, ιδρυτής της θεατρικής ομάδας Alpha Square Ανδρέας Αραούζος.

Το συνέδριο διοργανώθηκε από το ερευνητικό έργο «Γένεσις: Γενετική Έρευνα και Ψηφιακή Οπτικοποίηση στις Παραστατικές Τέχνες», το οποίο χρηματοδοτείται

Στόχος του συνεδρίου ήταν η προσέγγιση και η ανάδειξη του πολυσύνθετου έργου του Παπαϊωάννου από διαφορετικές οπτικές και αφετηρίες.

από το Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας - ΕΛ.ΙΔ.Ε.Κ. και υλοποιείται στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου με επιστημονική υπεύθυνη την επίκουρη καθηγήτρια Έλενα Παπαλεξίου. Για τη διοργάνωση συνέδραμαν επίσης η Μουσική Βιβλιοθήκη «Λίλιαν Βουδούρη» του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής και το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Το συνέδριο απετέλεσε μία σημαντική συμβολή στην αποτίμηση του έργου του Δημήτρη Παπαϊωάννου, ενώ ο δημιουργός βρίσκεται στην ακμή του και απολαμβάνει μεγάλης δημοφιλίας και αναγνώρισης στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Στόχος του συνεδρίου ήταν η προσέγγιση και η ανάδειξη του πολυσύνθετου έργου του Παπαϊωάννου από διαφορετικές οπτικές και αφετηρίες, ένας στόχος ο οποίος εκπληρώθηκε με αναμφισβήτητη επιτυχία, όπως τεκμηριώνεται και από την ποικιλία και την ποιότητα των ανακοινώσεων, καθώς και από την αθρόα προσέλευση του κοινού και τη ζωηρή συμμετοχή του στις συζητήσεις. Από τις εργασίες του συνεδρίου αναμένεται να προκύψουν πολυάριθμα μελετήματα με αντικείμενο το έργο του επιφανούς δημιουργού, τα οποία θα εκδοθούν με τη μορφή συλλογικού τόμου και θα εμπλουτίσουν την ελληνική και τη διεθνή βιβλιογραφία.

Στο συνέδριο παρουσιάστηκε το αρχείο του, το οποίο τεκμηριώνεται και ψηφιοποιείται αυτό το διάστημα και προβλήθηκε σπάνιο οπτικοακουστικό υλικό από τις πρόβες και τις παραστάσεις του.

Στο συνέδριο διοργανώθηκαν οκτώ συνεδρίες, δύο στρογγυλές τράπεζες και έξι παρεμβάσεις με τη μορφή διαλέξεων, συζητήσεων και προβολών. Πλειάδα ομιλητών από διαφορετικά πεδία (των παραστατικών και εικαστικών τεχνών, της μουσικής, της κριτικής, της θεωρίας και ιστορίας της τέχνης, της φιλολογίας, και από τον καλλιτεχνικό χώρο. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στο συνέδριο εξέτασαν σκηνικές προσεγγίσεις, το ζήτημα του φύλου και του queer στοιχείου, την καταγραφή και μελέτη της δημιουργικής διαδικασίας, τον Δημήτρη Παπαϊωάννου ως ερμηνευτή και εικαστικό, το μουσικό του σύμπαν, τα πρώτα, λιγότερο γνωστά χρόνια της Ομάδας Εδάφους, τα μεγάλα θεάματα, τη σχέση του με το ευρύ κοινό και την εμπορικότητα, αλλά και τις συνεργασίες του με άλλους δημιουργούς και ερμηνευτές, μέσω καλλιτεχνικών ωσμώσεων και αλληλεπιδράσεων. Ακόμη, παρουσιάστηκε το αρχείο του, το οποίο τεκμηριώνεται και ψηφιοποιείται αυτό το διάστημα και προβλήθηκε σπάνιο οπτικοακουστικό υλικό από τις πρόβες και τις παραστάσεις του.

Οι σύνεδροι

Μεταξύ των σημαντικών προσωπικοτήτων που συμμετείχαν στο συνέδριο, παρουσίασαν ανακοινώσεις καταξιωμένοι πανεπιστημιακοί, όπως ο Δημήτρης Πλάντζος, η Λίλη Πεζανού, ο Δημήτρης Παπανικολάου και η Δηώ Καγγελάρη, αλλά και ερευνητές και ερευνήτριες της νεότερης γενεάς.

Επίσης τις προσωπικές τους καταθέσεις έκαναν η Αμαλία Μουτούση, η Ρένη Πιττακή, η Όλια Λαζαρίδου, η Αγγελική Στελλάτου, ο Ευριπίδης Λασκαρίδης, η Άντζελα Μπρούσκου, ο ποιητής Νίκος Παναγιωτόπουλος, η Βίκυ Μαραγκοπούλου και η Ρούλα Πατεράκη. Στο συνέδριο φιλοξενήθηκαν και δημιουργοί από τον χώρο του κινηματογράφου, όπως η Εύα Στεφανή, η Νεφέλη Σαρρή και ο Νίκος Νικολόπουλος που αποκάλυψαν μέσω του κινηματογραφικού φακού αθέατες πτυχές της δημιουργίας και της προσωπικότητας του Δημήτρη Παπαϊωάννου.

Μεταξύ των συμμετεχόντων ήταν και ο Γιώργος Ροδοσθένους καθηγητής Σκηνοθεσίας και αναπληρωτής σιευθυντής της Σχολής Παραστατικών Τεχνών και Πολιτιστικών Βιομηχανιών του Πανεπιστημίου του Λιντς, ο οποίος έκανε την ανακοίνωση με τίτλο «Μέσα (2011): η φούγκα της καθημερινότητας του Παπαϊωάννου ως μουσικοποιημένη σκηνοθετημένη πραγματικότητα».

Τις εργασίες του συνεδρίου χαιρέτισαν ο αντιπεριφερειάρχης Πολιτισμού Αττικής Χάρης Ρώμας, ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών Γιάννης Βακαρέλης, η διευθύντρια του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας Κατερίνα Κουραβέλου, η διευθύντρια του Ιδρύματος Μιχελή Μαρίνα Τσούλου, ο καλλιτεχνικός διευθυντής του Δημοτικού Μουσικού Θεάτρου «Ολύμπια-Μαρία Κάλλας» Olivier Descotes και ο διευθυντής του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής, Αλέξανδρος Χαρκιολάκης. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε με την υποστήριξη της Περιφέρειας Αττικής, του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ) και του Ιδρύματος Παναγιώτη και Έφης Μιχελή, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και του Δήμου Αθηναίων.

ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Ντοκιμαντέρ Kordon

Ενα χρόνο μετά τη ρωσική επίθεση κατά της Ουκρανίας, η Πρεσβεία της Ιταλίας στην Κύπρο σε συνεργασία με το ARTOS RESEARCH & CULTURAL HOUSE θα προβάλει την ταινία «Kordon» (Σύνορα), της Alice Tomassini, σε παραγωγή της Vatican Media (Centro Televisivo Vaticano) e Tenderstories (ιταλική εταιρεία παραγωγής οπτικοακουστικών έργων). Το ντοκιμαντέρ «Kordon» αφηγείται την ιστορία πέντε Ουκρανών εθελοντών, των οποίων οι δρόμοι διασταυρώνονται σε έναν προαστιακό σταθμό στα σύνορα μεταξύ Ουκρανίας και Ουγγαρίας, όπου βρίσκονται να πηγαινοέρχονται μεταξύ των δύο χωρών για να προσπαθήσουν να βοηθήσουν και να επαναφέρουν την ελπίδα στον λαό τους που δέχεται επίθεση. Η ταινία αναδεικνύει τη σημασία του ρόλου των γυναικών ως ειρηνοποιών μπροστά σε έναν κόσμο σε σύγκρουση, αφηγούμενη ένα συγκινητικό πορτρέτο ανθεκτικότητας, θάρρους και αλληλεγγύης.

Artos House, Λεωφόρος Αγίων Ομολογητών 64, Λευκωσία. Πέμπτη 2 Μαρτίου, ώρα 8:00 μ.μ. Είσοδος ελεύθερη.

«Αφιέρωμα στην Κύπρο»

Το θέατρο Αντίλογος παρουσιάζει το «Αφιέρωμα στην Κύπρο», προτείνοντας στο κυπριακό κοινό μια τριλογία παραγωγών με «άρωμα» Κύπρου. Έργα βαθιά ανθρώπινα, τολμηρά που έγιναν σημείο αναφοράς, επιστρέφουν στο θέατρο Μασκαρίνι στα Λατσιά από τις 4 Μαρτίου. Συγκεκριμένα θα ανεβούν οι παραστάσεις «Περιμένοντας τον Γκοντό» του Σ. Μπέκετ, «1958» και «1964» του Μιχάλη Παπαδόπουλου.

Οι Rumba Attack επιστρέφουν στο Τεχνόπολις 20 την Κυριακή 5 Μαρτίου, για να παρουσιάσουν το πρώτο τους άλμπουμ με τίτλο «Harmonics».

Το θέατρο Αντίλογος παρουσιάζει το «Αφιέρωμα στην Κύπρο», με τρία θεατρικά έργα με «άρωμα» Κύπρου στο θέατρο Μασκαρίνι στα Λατσιά από τις 4 Μαρτίου.

Η γκαλερί Stand in Line φιλοξενεί ατομική έκθεση του Έλληνα εικαστικού Βασίλη Σελιμά, από τις 25 Φεβρουαρίου μέχρι 16 Μαρτίου 2023.

• Η παράσταση «Περιμένοντας τον Γκοντό», σε σκηνοθεσία Κώστα Σιλβέστρου, επιχειρεί, για πρώτη φορά στα κυπριακά θεατρικά δρώμενα, να παρουσιάσει το εμβληματικό έργο του Μπέκετ στην κυπριακή διάλεκτο (της ελληνικής και τουρκικής γλώσσας). Επί σκηνής Γιώργος Κυριάκου και Izel Seylani.

Παραστάσεις Σάββατο 4 και Σάββατο 11 Μαρτίου στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή 5 και Κυριακή 12 Μαρτίου στις 7:00 μ.μ.

• Το «1958», σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους, ξετυλίγει μια «κυπριακή πραγματικότητα», άγνωστη στους πολλούς, και γεννά προβληματισμούς πάνω σε θέματα πολιτικού φανατισμού, δύναμης του πλήθους και του μίσους και το πώς αυτό το τελευταίο μπορεί να μεταμορφώσει τους πολίτες σε δήμιους και ένα μικρό, γραφικό νησί σε κολαστήριο. Επί σκηνής: Χριστίνα Χριστόφια, Νεοκλής Νεοκλέους.

Παραστάσεις Σάββατο 18 Μαρτίου στις 8:00 και Κυριακή 19 Μαρτίου στις 7:00 μ.μ.

• Με το «1964», σε σκηνοθεσία Αλεξίας Παπαλαζάρου, ο Μιχάλης Παπαδόπουλος επιχειρεί να περιγράψει την κατάσταση στους θύλακες των Τουρκοκυπρίων το 1964, μέσα από τη ζωή τριών Τουρκοκύπριων ιερόδουλων, που προσπαθούν να επιβιώσουν σε ένα μέρος ξένο για αυτές, κάτω από ένα περίεργο καθεστώς εγκλεισμού και τρομοκρατίας. Επί σκηνής: Γιάννα Λευκάτη, Izel Seylani, Μυρσίνη Χριστοδούλου, Χριστίνα Χριστόφια.

Παραστάσεις Τρίτη 21 Μαρτίου στις 8:00 μ.μ. Θέατρο Μασκαρίνι, Αθαλάσσης 4, Λατσιά. Πληροφορίες και κρατήσεις: 99251331. Όλες οι παραστάσεις παρουσιάζονται με υπέρτιτλους σε ελληνικά και τούρκικα.

Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου

Σε αυτή την πλούσια στυλιστικά συναυλία, η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου, υπό τη διεύθυνση του Γιώργου Κουντούρη, ερμηνεύει έργα του Γαλλικού ρομαντισμού. Το πρόγραμμα ξεκινά με την Παβάνα του Gabriel Faure, μέσα από την οποία «ηχεί μαγευτικά η Χρυσή Εποχή της Ισπανίας», όπως διατύπωσε ο Leonid Massine που την χορογράφησε για τα Ballets Russes. Στη συνέχεια, ο εξαιρετικός Λιθουανός βιολοντσελίστας Robertas Grod, θα ερμηνεύσει το Κοντσέρτο για βιολοντσέλο αρ. 1 του Saint-Saens, το οποίο ανέβασε σημαντικά τη δημοτικότητα του συνθέτη στους Γαλλικούς μουσικούς κύκλους. Η συναυλία ολοκληρώνεται με την αριστουργηματική Πρώτη Συμφωνία του George Bizet, με την οποία αποτίνει φόρο τιμής στον δάσκαλό του, Charles Gounod.

Λευκωσία: Τετάρτη 1 Μαρτίου - Θέατρο Παλλάς, Πύλη Πάφου. Λεμεσός: Πέμπτη 2 Μαρτίου - Θέατρο Ριάλτο. Λάρνακα: Παρασκευή 3 Μαρτίου - Δημοτικό Θέατρο Γ. Λυκούργος. Ώρα έναρξης συναυλιών 8:30 μ.μ. Πληροφορίες: 22 463144, www.cyso.org.cy

«Rumba Attack Album Release»

Οι Rumba Attack επιστρέφουν στο Τεχνόπολις 20 την Κυριακή 5 Μαρτίου, για να παρουσιάσουν το πρώτο τους άλμπουμ με τίτλο «Harmonics». Μετά από σχεδόν 10 χρόνια αμέτρητων συναυλιών από τους τρεις μουσικούς, το νέο άλμπουμ - που αποτελείται από 11 κομμάτια, εκ των οποίων τα 9 είναι πρωτότυπες συνθέσεις και 2 διασκευές ελληνικών τραγουδιών - αποτελεί απόδειξη της σκληρής δουλειάς και της τέχνης που έχει καταβάλει το συγκρότημα για τη δημιουργία του μοναδικού τους ήχου. Οι Rumba Attack είναι ένα μουσικό σχήμα που συνθέτει τη δική του πρωτότυπη ορχηστρική μουσική σε ύφος Flamenco-Rumba, και αποτελεί ένα πολύ ξεχωριστό μουσικό συνονθύλευμα με ακούσματα ροκ και μπόσα νόβα, αλλά και ήχους της Μέσης Ανατολής και Ελλάδας.

Τεχνόπολις 20, Λεωφόρος Νίκου Νικολαΐδη 18, Πάφος. Κρατήσεις, εισιτήρια και πληροφορίες τηλέφωνο 70002420.

Εκθεση του Βασίλη Σελιμά

Η γκαλερί Stand in Line φιλοξενεί ατομική έκθεση του Έλληνα εικαστικού Βασίλη Σελιμά. Ο Βασίλης Σελιμάς γεννήθηκε το 1983. Σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών της Θεσσαλονίκης (Α.Π.Θ) με κατεύθυνση τη ζωγραφική. Έχει πραγματοποιήσει τρεις ατομικές εκθέσεις και έχει συμμετάσχει σε πολλές ομαδικές σε Ελλάδα και εξωτερικό. Έργα του ανήκουν σε ιδιωτικές συλλογές. Στη ζωγραφική του περιγράφει την προσωπική του ιστορία με ρεαλιστικά και συμβολικά στοιχεία. Έχει εργαστεί στο θέατρο ως σκηνογράφος καθώς επίσης και ως animator. Παράλληλα συνεργάζεται με εκδοτικούς οίκους και άλλους ανεξάρτητους φορείς ως εικονογράφος (Πατάκης, Ίκαρος, Παπαδόπουλος, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης, κτλ). Το 2017 διακρίθηκε με έπαινο στα βραβεία ΕΒΓΕ για το βιβλίο του «Νιω, μια μικρή ιστορία», το 2021 ήταν υποψήφιος στα Κρατικά Βραβεία Παιδικού Βιβλίου. Το 2022 απέσπασε στα βραβεία IBBY το βραβείο εικονογράφησης.

Γκαλερί STAND IN LINE, 26Α Μετοχίου, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. Εγκαίνια: Πέμπτη, 2 Μαρτίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έκθεσης: 25 Φεβρουαρίου μέχρι 16 Μαρτίου 2023. Περισσότερες πληροφορίες τηλέφωνο 99412000 www.standinlineartspace.com

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»
Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νικόλαου Σαριπόλου 2, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: **Αλεξης Παπαχελας** ■ Διεύθυνση συντάξεως: **Κωστης Φαφουτης - Νωτης Παπαδοπουλος**

Το θέλω γίνεται

ΜΠΟΡΩ

Τα πάντα αλλάζουν. Ακόμα και τα θέλω σου.
Τώρα μπορείς να τα πραγματοποιήσεις.
Ανακάλυψε τις λύσεις δανεισμού που προσφέρει
η Ελληνική Τράπεζα, χρηματοδότησε τις ανάγκες σου
και κάνε τα θέλω σου, μπορώ!

Περισσότερα ή για διευθέτηση ραντεβού στο:
https://www.hellenicbank.com

Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

HELLENIC BANK

Ogilvy

Χωρίς περίοδο χάριτος ο νέος υπ. Οικονομικών

Το πλεόνασμα 610 εκατ. θα δώσει στον κ. Κεραυνό τον «αέρα» των κινήσεων για να ξεκινήσει το έργο του με τρείς συν μία προκλήσεις

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Ο νέος υπουργός Οικονομικών, ο κ. Μάκης Κεραυνός θα αναλάβει το χαρτοφυλάκιο του Υπουργείου Οικονομικών δίχως να έχει να διανύσει «περίοδο χάριτος». Ναι μεν θα έχει την άνεση που του αφήνει η προηγούμενη «φρουρά», των 610 εκατομμυρίων ευρώ πλεονάσματος για να τα αξιοποιήσει ορθά ανάλογα με τις ανάγκες, ωστόσο, με το που θα αναλάβει θα έχει να διαχειριστεί σχεδόν άμεσα δύο συν μία διαδικασίες. Είναι ένα από τα Υπουργεία στο οποίο πέφτει ειδικό βάρος. Στον προεκλογικό μην ξεχνάμε πως δόθηκε μεγάλη σημασία στα δημόσια οικονομικά, στην χρηματοπιστωτική σταθερότητα της χώρας και στην οικονομία γενικότερα. Η οικονομική σταθερότητα της χώρας, δε, ήταν αδιαπραγμάτευτη από όλους τους υποψήφιους Προέδρους, πόσω μάλλον και για την Κυβέρνηση του κ. Νίκου Χριστοδουλίδη που ουκ ολίγες φορές τόνισε τη σημασία της. Σύμφωνα

Σύμφωνα με τις θέσεις του κ. Χριστοδουλίδη στον προεκλογικό, «οι στόχοι για την οικονομία επιτυγχάνονται μέσα από ένα αποτελεσματικό μηχανισμό υλοποίησης».

με τις θέσεις του κ. Χριστοδουλίδη στον προεκλογικό, «οι στόχοι για την οικονομία επιτυγχάνονται μέσα από ένα αποτελεσματικό μηχανισμό υλοποίησης, ο οποίος θα περιλαμβάνει σωστές δομές, συγκεκριμένους δείκτες και λογοδοσία από άτομα ικανά, με απόλυτο γνώμονα το δημόσιο συμφέρον, σε θέσεις κλειδιά».

Από τις πρώτες διαδικασίες που θα πρέπει να χειριστεί ο νέος Υπουργός Οικονομικών είναι, όπως η «Κ» έγραψε σε προηγούμενες εκδόσεις της, η έξοδος στις αγορές με ομόλογο βιωσιμότητας (sustainable bond). Η διαδικασία αυτή υπολογίζεται πως θα γίνει στις πρώτες κιόλας ημέρες διακυβέρνησης του νέου ΥΠΟΙΚ, και θα είναι σημείο αναφοράς, αφού η Κύπρος δεν έχει βγει ποτέ για δανεισμό με τέτοιου είδους ομόλογο. Όπως πληροφορείται η εφημερίδα, η προετοιμασία έχει γίνει από την προηγούμενη «φρουρά», με τον «φάκελο» της εξόδου να βρίσκεται έτοιμος «επάνω στο γραφείο».

Το χρονικό σημείο που θα επιλέξει να δώσει το «οκ» για να προχωρήσει στην έκδοση χρέους ο κ. Κεραυνός είναι στα «χέρια» του. Το χρονοδιάγραμμα της έκδοσης πάντως, έχει οριστεί για 10 – 15 Μαρτίου.

Δεύτερη διαδικασία που θα πρέπει να χειριστεί ο νέος ΥΠΟΙΚ, θα είναι η υιοθέτηση του Σχεδίου Έναντι Δόσης ή «mortgage to rent». Σύμφωνα με την παρούσα πληροφόρηση, λίγες ημέρες χωρίζουν το Υπουργείο από την τελική διαμόρφωση-απάντηση των Βρυξελλών για την τελική μορφή του. Οι πρόνοιες του Σχεδίου έχουν ήδη οριστικοποιηθεί, εκείνο που απομένει είναι να δώσει η αρμόδια Ευρωπαϊκή Αρχή το «πράσινο φως». Όπως είχε γράψει η «Κ», εντός Μαρτίου θα αναμένεται η απάντηση από τις Βρυξέλλες και στην Κύπρο θα μπορέσει ακολούθως να προχωρήσει η όλη διαδικασία που θα βοηθήσει αρκετούς δανειολήπτες να βρουν διέξοδο από τον προβληματικό τους δανεισμό. Το αν θα προλάβει κάποιος δανειολήπτης που αντιμετωπίζει πρόβλημα να προχωρήσει σε αίτημα για να μπει στο Σχέδιο εντός Μαρτίου ή Απριλίου, λίγη σημασία έχει.

Το σίγουρο είναι ότι η απόφαση θα έρθει εντός Μάρτη από το εξωτερικό και το Υπουργείο Οικονομικών υπό τη νέα διεύθυνση θα πρέπει να προχωρήσει ορθά και με ταχείς ρυθμούς στην εφαρμογή του.

Η ουρά της ακρίβειας

Ανατρέχοντας στο οικονομικό πρόγραμμα του κ. Χριστοδουλίδη, είχε θέσει πολύ ψηλά το θέμα της αντιμετώπισης της ακρίβειας και του πληθωρισμού. Αυτό θα είναι και το «συν ένα» πρόβλημα –διαδικασία που θα πρέπει να καταπιαστεί με το «καλημέρα» ο νέος ΥΠΟΙΚ εάν ακολουθήσει τελικά τις προγραμματικές θέσεις που είχε θέσει ο κ. Χριστοδουλίδης. Σύμφωνα με τις προγραμματικές θέσεις, θα πρέπει να γίνεται συνεχής αξιολόγηση των μακροοικονομικών δεδομένων και πολιτικών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας / Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για τη διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών, με στόχο τη διαμόρφωση των σωστών πολιτικών. Θα πρέπει να εξεύρει -όπως τόνιζε στις προγραμματικές θέσεις- στοχευμένη οικονομική στήριξη στις ευάλωτες ομάδες, ανάλογα και με τις εξελίξεις στο πεδίο του πληθωρισμού, τηρώντας δημοσιονομική πειθαρχία και ενθαρρύνοντας, παράλληλα, την πειθαρχία και στα νοικοκυριά. Το πρόγραμμα του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας είχε και θέσεις που σχετίζονταν με την χρηματοοικονομική παιδεία, την επαναξέταση του θεσμού της ΑΤΑ (ίσως αυτό να σχετίζεται περισσότερο με το Υπουργείο Εργασίας) και με την αποτροπή της αισχροκέρδειας.

Ο αγώνας των μεταρρυθμίσεων

Από την πρώτη ημέρα που θα αναλάβει ο κ. Κεραυνός στο Υπουργείο, θα κληθεί να διαχειριστεί το μεγάλο «πρότζεκτ» της υιοθέτησης των μεγάλων μεταρρυθμίσεων που επιβάλλει το οικονομικό μοντέλο του «Οράματος 2035» και των μεταρρυθμίσεων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Η υιοθέτηση των μεταρρυθμίσεων είναι ένας αγώνας δρόμου, ένα Σχέδιο που θα χρειάζεται να πείσει τη Βουλή και τους βουλευτές να υιοθετηθούν συγκεκριμένα μέτρα.

Όσον αφορά στο Ταμείο Ανθεκτικότητας, η Κύπρος μέχρι το 2026 θα έχει τη δυνατότητα να λάβει 1,1 δισ. ευρώ εάν και εφόσον προχωρήσει στις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Έως τώρα η Κύπρος έχει λάβει 157 εκατ. ευρώ ως προκαταβολή (έτσι έλαβαν όλα τα κράτη τον Σεπτέμβρη του 2021) και ακολούθως αφού πέρασε -έστω και με μικρή καθυστέρηση- το πρώτο κομμάτι των μεταρρυθμίσεων, έλαβε άλλα 85 εκατ. ευρώ. Ο αγώνας δρόμου αφορά παραπάνω από 70 μεταρρυθμίσεις στο σύνολο, για τις οποίες υπάρχουν συγκεκριμένα ορόσημα. Είναι σημαντικό να υπάρξουν -όπως γίνεται αντιληπτό- οι κατάλληλες συμμαχίες μεταξύ Βουλής και Υπουργείου Οικονομικών, ώστε να προχωρούν οι απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που θα αποδεσμεύουν και τα ανάλογα κονδύλια για την κυπριακή δημοκρατία.

Ανατρέχοντας στο οικονομικό πρόγραμμα του κ. Χριστοδουλίδη, είχε προτεραιοποιήσει πολύ ψηλά την αντιμετώπιση της ακρίβειας και του πληθωρισμού.

Το παρασκήνιο για τον διορισμό του ΥΠΟΙΚ

Το πρόσωπο του κ. Μάκη Κεραυνού ήταν στην τελική «δυάδα» ονομάτων που διεκδικούσαν τη θέση. Έως την Κυριακή τη νύχτα όμως, λίγες ώρες δηλαδή πριν διαρρεύσει η λίστα των Υπουργών του κ. Χριστοδουλίδη και ακολούθως επιβεβαιωθεί το απόγευμα της Δευτέρας 27 Φεβρουαρίου, για Υπουργός Οικονομικών είχε προταθεί και ο οικονομολόγος, Τάσος Γιασεμίδης. Το μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της KPMG Κύπρου, κ. Τ. Γιασεμίδης, ήταν πολύ κοντά στο να δεχθεί τη θέση του ΥΠΟΙΚ του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, ωστόσο οι σχεδιασμοί -όπως διαφάνηκε- άλλαξαν. Το «μενού» των ΥΠΟΙΚ του κ. Χριστοδουλίδη είχε αρκετά ονόματα και ο κ. Χριστοδουλίδης «χτύπησε» αρκετές πόρτες για να εξεύρει την τελική του επιλογή. Η επιλογή του κ. Κεραυνού από οικονομικούς κύκλους σε ένα πρώτο σχολιασμό χαρακτηρίστηκε ως ασφαλής, τονίζοντας ότι ο κ. Κεραυνός έχει περάσει από πολλές θέσεις εντός Κύπρου και γνωρίζει πολύ καλά τα της οικονομίας του νησιού. Στοίχημα θα είναι -όπως σχολίασαν- αν θα καταφέρει να έχει το μεταρρυθμιστικό ρόλο που πλέον χρειάζεται η οικονομία της Κύπρου για να έχει καλές επιδόσεις.

Πλεόνασμα 609,5 εκατ. το 2022 στην Κύπρο

Τα συνολικά έσοδα κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 αυξήθηκαν κατά 14,5%

Πλεόνασμα 609,5 εκατομμυρίων ευρώ συγκέντρωσε η Κύπρος βάσει των προκαταρκτικών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων για την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022. Σύμφωνα με δεδομένα της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου (CyStat) το πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης για το 2022 ανήλθε στα 609,5 εκατ. ευρώ (2,3% στο ΑΕΠ), σε σύγκριση με έλλειμμα 402,8 εκατ. ευρώ (1,7% στο ΑΕΠ) για την αντίστοιχη περίοδο του 2021.

Η Στατιστική Υπηρεσία αναφέρει στα δεδομένα της πως, οι συνολικές δαπάνες, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 αυξήθηκαν κατά 424,2 εκατ. ευρώ (+4,1%) και ανήλθαν στα 10.766,7 εκατ. ευρώ σε σύγκριση με 10.342,6 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Συγκεκριμένα, οι κοινωνικές παροχές αυξήθηκαν κατά 434,4 εκατ. (+11,3%) και ανήλθαν στα 4.275,2 εκατ. σε σύγκριση με 3.840,8

Έλλειμμα 402,8 εκατ. ευρώ (1,7% στο ΑΕΠ) είχε παρουσιάσει η Κύπρος το 2021.

εκατ. το 2021. Οι απολαβές προσωπικού (συμπεριλαμβανομένων των τεκμαρτών κοινωνικών εισφορών και συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων) αυξήθηκαν κατά 142,4 εκατ. (+4,7%) και ανήλθαν στα 3.147,5 εκατ. σε σύγκριση με 3.005,1 εκατ. το 2021. Η ενδιάμεση ανάλωση αυξήθηκε κατά 167 εκατ. (+16,0%) και ανήλθε στα 1.211,2 εκατ. σε σύγκριση με 1.044,2 εκατ. το 2021. Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις αυξήθηκαν κατά 47 εκατ. (+7,8%) και ανήλθαν στα 652,7 εκατ. σε σύγκριση με 605,7 εκατ. το 2021.

Ο λογαριασμός κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 109,4 εκατ. (+13,3%) και ανήλθε στα 931,5 εκατ. σε σύγκριση με 822,1 εκατ. το 2021. Αναλυτικά, οι επενδύσεις πάγιου κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 57,9 εκατ. (+9,1%) και ανήλθαν στα 694,6 εκατ. σε σύγκριση με 636,7 εκατ. το 2021 και οι άλλες μεταβιβάσεις κεφαλαίου αυξήθηκαν κατά 51,5 εκατ. (+27,8%) και ανήλθαν στα 236,9 εκατ. σε σύγκριση με 185,4 εκατ. το 2021. Αντιθέτως, οι επιδοτήσεις μειώθηκαν κατά 443,6 εκατ. (-75,8%) και περιορίστηκαν στα 141,6 εκατ. σε σύγκριση με 585,2 εκατ. το 2021. Οι πληρωθέντες τόκοι μειώθηκαν κατά 32,4 εκατ. (-7,4%) και περιορίστηκαν στα 407 εκατ. σε σύγκριση με 439,4 εκατ. το 2021.

Αυξήθηκαν τα έσοδα

Τα συνολικά έσοδα, κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2022 αυξήθηκαν κατά 1.436,5 εκατ. (+14,5%) και ανήλθαν στα 11.376,2 εκατ. σε σύγκριση με 9.939,7 εκατ. την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Συγκεκριμένα, οι συνολικοί φόροι επί της παραγωγής και των εισαγωγών αυξήθηκαν κατά 572,3 εκατ. (+16,9%) και ανήλθαν στα 3.960,6 εκατ. σε σύγκριση με 3.388,3 εκατ. το 2021, εκ των οποίων τα καθαρά έσοδα του ΦΠΑ (μετά την αφαίρεση των επιστροφών) αυξήθηκαν κατά 489,3 εκατ. (+22,4%) και ανήλθαν στα 2.671 εκατ. σε σύγκριση με 2.181,7 εκατ. το 2021. Τα έσοδα από τη φορολογία στο εισόδημα και τον πλούτο αυξήθηκαν κατά 387,1 εκατ. (+15,5%) και ανήλθαν στα 2.876,7 εκατ. σε σύγκριση με 2.489,6 εκατ. το 2021. Οι κοινωνικές εισφορές αυξήθηκαν κατά 388,5 εκατ. (+14,3%) και ανήλθαν στα 3.112,7 εκατ. σε σύγκριση με 2.724,2 εκατ. το 2021. Τα έσοδα από παροχή υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 119,4 εκατ. (+18,0%) και ανήλθαν στα 783,9 εκατ. σε σύγκριση με 664,5 εκατ. το 2021. Οι εισπραχθέντες τόκοι και μερίσματα αυξήθηκαν κατά 2,3 εκατ. (+2,1%) και ανήλθαν στα 113,6 εκατ. σε σύγκριση με 111,3 εκατ. το 2021.

Οι τρέχουσες μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 17 εκατ. (-6,5%) και περιορίστηκαν στα 243,6 εκατ. σε σύγκριση με 260,6 εκατ. το 2021. Οι κεφαλαιουχικές μεταβιβάσεις μειώθηκαν κατά 16,1 εκατ. (-5,3%) και περιορίστηκαν στα 285,1 εκατ. σε σύγκριση με 301,2 εκατ. το 2021.

Οι συνολικές δαπάνες, το 2022 αυξήθηκαν κατά 424,2 εκατ. ευρώ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Της* **ΡΕΜΠΕΚΑ ΚΡΙΣΤΙ / REUTERS BREAKINGVIEWS**

Οι συνθήκες για ευρωπαϊκό ομόλογο έχουν ωριμάσει

Η κρίση του κορωνοϊού υποχρέωσε την Ε.Ε. να στραφεί σε ένα εργαλείο που σπάνια χρησιμοποιούσε από κοινού, ήτοι τα χρήματα άλλων ανθρώπων. Υποσχόμενη σχεδόν ένα τρισεκατομμύριο ευρώ σε νέο δημόσιο δανεισμό, διαδραματίζει πλέον ρόλο μεγάλου παίκτη στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Ωστόσο, οι πολιτικές διχογνωμίες κινδυνεύουν να καταστήσουν το εργαλείο αυτό ένα χρονικά περιορισμένο γεγονός. Κάτι τέτοιο θα ήταν λάθος. Ένα κυλιόμενο πρόγραμμα πωλήσεων ομολόγων θα μπορούσε να βοηθήσει την Ε.Ε. να χρηματοδοτήσει τις τόσο απαραίτητες υποδομές, να δημιουργήσει αποθέματα ασφαλείας για μελλοντικές κρίσεις και να στηρίξει το ευρώ. Το 2010 τα μέλη της Ε.Ε. διέκοψαν την έκδοση κοινού ομολόγου λόγω της ελληνικής κρίσης. Αυτή η άρνηση υπονόμευσε το αίσθημα της αγοράς προς τη νομισματική ένωση, επιδεινώνοντας μια κρίση δημόσιου χρέους που σύντομα εξαπλώθηκε σε ολόκληρη την Ευρωζώνη. Δέκα χρόνια αργότερα, η απόφαση της Γερμανίας να μετατραπεί από πρωταθλήτρια της λιτότητας στο εντελώς αντίθετό της έθεσε την Ε.Ε. σε διαφορετική τροχιά. Για την αντιμετώπιση της πανδημίας οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενώθηκαν για να εγκρίνουν περίπου 800 δισ. ευρώ σε νέο κοινό δανεισμό.

Οι ευρωπαϊκές χώρες είναι καλά εδραιωμένες στις παγκόσμιες ομολογιακές αγορές. Η Ε.Ε., πάντως, ως μεμονωμένη οντότητα δεν είχε ποτέ την επιρροή τού από κοινού δανεισμού που απολάμβαναν οι Ηνωμένες Πολιτείες, οπότε και οι συλλογικές προσπάθειές της ήταν περιορισμένες. Από το 2009 έως το 2019 η Ε.Ε. πώλησε ομόλογα αξίας μόλις 78 δισ. ευρώ στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές. Τον Ιανουάριο του 2023 οι εκκρεμείς εκδόσεις ανήλθαν σε 344 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων άνω των 275 δισ. ευρώ που πωλήθηκαν από το 2020. Αυτό εξακολουθεί να είναι ένα κλάσμα των ποσών που διατίθενται ετησίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ιαπωνία, αλλά είναι αρκετά σημαντικό για να υποστηρίξει μια δευτερογενή αγορά ρευστότητας.

Το κοινό ομόλογο της Ε.Ε. έχει ισχυρά θεμέλια. Η Ενωση σήμερα πωλεί τίτλους διαφορετικής διάρκειας –από βραχυπρόθεσμα γραμμάτια έως άλλα 30 ετών– στηρίζο-

Η εμπειρία από την αντιμετώπιση της πανδημίας δείχνει ότι η έκδοση κοινού χρέους μπορεί να είναι πιο κοντά από ποτέ.

ντας τα επιτόκια αναφοράς, που χρησιμοποιούνται ως τοπόσημα για άλλους τίτλους σε ευρώ. Οι Βρυξέλλες δημιούργησαν επίσης ένα μεγάλο δίκτυο τραπεζών υπό τη μορφή βασικών αντιπροσώπων για να διασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία των πωλήσεων και των επακόλουθων συναλλαγών. Οι επενδυτές ενθουσιάστηκαν με το πρόγραμμα, χωρίς να ζητούν υπέρογκες αποδόσεις. Γενικά, το ομόλογο της Ε.Ε. τείνει να διαπραγματεύεται περίπου στο ίδιο επίπεδο με αυτό της Γαλλίας, αν και στις πρώτες πωλήσεις βραχυπρόθεσμων γραμματίων τον Σεπτέμβριο του 2021 οι αποδόσεις υποχώρησαν στα επίπεδα που απολάμβανε η Γερμανία, η πιο σταθερή εκδότρια χρέους της Ευρώπης.

ΑΤΑ, συντάξεις και κατώτατος για τον Υπ. Εργασίας

Τρεις οι προτεραιότητες των θεμάτων που θα ασχοληθεί μόλις αναλάβει τα ηνία ο κ. Γιάννης Παναγιώτου

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Ενα από τα Υπουργεία που έχει ήδη γεμάτη ατζέντα, είναι αυτό του Υπουργείου Εργασίας. Ο νέος υπουργός Εργασίας κ. Γιάννης Παναγιώτου, θα έχει να λύσει μεγάλα ζητήματα που έχουν παραμείνει ανοιχτά από την προηγούμενη σύνθεση της Κυβέρνησης. Μετά την εκλιπούσα κ. Ζέτα Αιμιλιανίδου ναι μεν έκλεισαν υπό την ομπρέλα του κ. Κυριάκου Κούσιου κάποια θεμελιώδη ζητήματα, όπως αυτό του κατώτατου μισθού, εντούτοις ο κ. Παναγιώτου θα έχει πολλές προκλήσεις να αντιμετωπίσει από την πρώτη ημέρα. Για τη βαριά ατζέντα του Υπουργείου Εργασίας δείχνει προετοιμασμένος ο κ. Παναγιώτου, ενώ παράλληλα από την πρώτη κιόλας ημέρα έδειξε τροχιοδεικτικά τις τρεις προτεραιότητές του. Στην τελετή διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας στη Βουλή των Αντιπροσώπων ο κ. Παναγιώτου ερωτήθηκε σχετικά με τις προτεραιότητες που έχει και απάντησε πως είναι η

Ο κ. Χριστοδουλίδης στο πρόγραμμά του είχε θέσει ψηλά στην ατζέντα την επανεξέταση του θεσμού της ΑΤΑ.

ΑΤΑ, οι συντάξεις και ο κατώτατος. Στο περιθώριο της ειδικής συνεδρίασης της Ολομέλειας για την τελετή εγκατάστασης που ορίζει το άρθρο 42 του Συντάγματος, ο κ. Παναγιώτου είπε πως η ΑΤΑ είναι ένα από τα θέματα που θα τον απασχολήσει με την ανάληψη των καθηκόντων του. Εξάλλου, ο κ. Χριστοδουλίδης στο πρόγραμμά του είχε θέσει ψηλά στην ατζέντα την επανεξέταση του θεσμού της ΑΤΑ. «Επανεξετάζουμε τον θεσμό της ΑΤΑ, με στόχο τη δικαιότερη κατανομή της σε όφελος όλων των χαμηλόμισθων. Μια τέτοια πρωτοβουλία αποτελεί βασικό μέτρο κοινωνικής δικαιοσύνης χωρίς να επιβαρύνονται οι εργοδότες», σημείωνε χαρακτηριστικά στο πρόγραμμα.

Ο κ. Παναγιώτου, στη σύντομη δήλωσή του κατά την άφιξή του στη Βουλή στο πλαίσιο διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας, έθεσε ως προτεραιότητα μόλις αναλάβει δράση, την αύξηση των συντάξεων των χαμηλοσυνταξιούχων. Σύμφωνα με τις θέσεις του προγράμματος του κ. Χριστοδουλίδη εξάλλου, είχε δημιουργήσει «ειδικό πυλώνα» πολιτικής. «Στοχεύουμε στη διασφάλιση του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΤΚΑ) και την επίτευξη αξιοπρεπούς διαβίωσης των συνταξιούχων. Προχωρούμε με τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου του Συνταξιοδοτικού Συστήματος, ο οποίος θα συμπεριλάβει την παροχή οικονομικών και άλλων κινήτρων για την ανάπτυξη των ιδιωτικών ταμείων (π.χ. προνοίας, ασφαλιστικών, κ.ά.), ακολουθώντας τις καλύτερες πρακτικές και τάσεις από την υπόλοιπη Ευρώπη. Επιδιώκουμε τη σύσταση ισχυρού Εποπτικού Μηχανισμού για τη διασφάλιση των βέλτιστων πρακτικών αναφορικά με τη διαχείριση των Ταμείων Προνοίας. Προωθούμε τη δημιουργία αναλογιστικής υπηρεσίας στο Υπουργείο Εργασίας, και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, με σκοπό την εποπτεία και εξέλιξη, τόσο του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων όσο και του ιδιωτικού συνταξιοδοτικού τομέα, στοχεύοντας στην αναβάθμιση της ζωής των Κυπρίων συνταξιούχων», σημείωσε χαρακτηριστικά.

Και ο κατώτατος

Πέραν της ΑΤΑ και του συνταξιοδοτικού, ο κ. Παναγιώτου έκανε λόγο στο πλαίσιο της διαβεβαίωσης στη Βουλή, για εξέταση του θέματος του κατώτατου μισθού. Στις προγραμματικές θέσεις του ΠτΔ Ν. Χριστοδουλίδη δεν υπάρχει κάτι ξεκάθαρο σε σχέση με τον κατώτατο. Το πώς θα χειριστεί το θέμα του κατώτατου μισθού ο κ. Παναγιώτου και τι ρυθμίσεις-βελτιώσεις σκέφτεται να κάνει, θα έχει ενδιαφέρον να το δούμε στο επόμενο διάστημα. Υπενθυμίζεται πως, βάσει του Διατάγματος, ο κατώτατος μηνιαίος μισθός που καταβάλλεται σε οποιονδήποτε εργοδοτείται στη χώρα, καθορίστηκε από την 1η Ιανουαρίου 2023 σε 940 ευρώ (μεικτά) για πλήρη απασχόληση. Το εν λόγω ποσό θα καταβάλλεται από τον εργοδότη προς τον εργοδοτούμενο, μόνο μετά την παρέλευση έξι μηνών συνεχούς απασχόλησης στην ίδια επιχείρηση. Για τους πρώτους έξι μήνες, ο κατώτατος μηνιαίος μισθός καθορίζεται σε 885 ευρώ για πλήρη απασχόληση.

Ο κατώτατος μηνιαίος μισθός που καταβάλλεται σε οποιονδήποτε εργοδοτείται στη χώρα καθορίστηκε από την 1η Ιανουαρίου 2023 σε 940 ευρώ (μεικτά) για πλήρη απασχόληση.

ΕΧΕΙΣ ΑΞΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.

World Finance Insurance Awards 2022

Γενικές Ασφάλειες
Έχεις αξία

Προσπάθειες για περαιτέρω μείωση ΜΕΔ καταβάλλει η Κεντρική

Κοινοπραξία από συμβουλευτικούς Οίκους θα αναλάβει να ετοιμάσει μελέτη για τα εναπομείναντα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, η Κεντρική Τράπεζα προχώρησε σε διαγωνισμό και έλαβε το έργο ετοιμασίας έκθεσης μία κοινοπραξία συμβουλευτικών οίκων για να διαφανεί εάν χρειάζεται να γίνει κάτι ολιστικό για την αντιμετώπιση των προβληματικών δανείων στα τραπεζικά ιδρύματα. Σύμφωνα με τα τελευταία δεδομένα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια ανέρχονται στα 2,68 δισεκατομμύρια ευρώ και αντιπροσωπεύουν το 10,5% των συνολικών χορηγήσεων που έχουν δοθεί. Σύμφωνα με επίσημη ανακοίνωση της Κεντρικής, αναφέρει πως ανέθεσε πρόσφατα σε διεθνείς συμβουλευτικούς οίκους τη διενέργεια έργου με απώτερο στόχο τη διατήρηση και περαιτέρω ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Αντικείμενο του έργου όπως εξηγεί η ΚΤΚ, είναι η διαμόρφωση μιας συστημικής λύσης που μαζί με τα υφιστάμενα εργαλεία μπορεί να συμβάλει σε ενδεχόμενη περαιτέρω μείωση των ΜΕΔ καθώς και άλλων προβληματικών περιουσιακών στοιχείων που βρίσκονται στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, κ. Κωνσταντίνος Ηροδότου, δήλωσε σχετικά: «Σε συνεργασία με διεθνή κοινοπραξία συμβούλων ξεκινούμε μία νέα προσπάθεια που έχει σκοπό τη διαμόρφωση μίας συστημικής λύσης η οποία θα μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή για ενδεχόμενη περαιτέρω διαχείριση του αποθέματος των ΜΕΧ στο εγχώριο τραπεζικό σύστημα. Επιπρόσθετα, με μια τέτοια λύση στη διάθεσή μας θα είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι για να αντιμετωπίσουμε και τυχόν μελλοντικές προκλήσεις. Η πρωτοβουλία αυτή θα έχει θετικό αντίκτυπο στην ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα, θα ενισχύσει περαιτέρω τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και θα λειτουργήσει προς όφελος της οικονομίας της χώρας».

Διενέργεια έργου με στόχο την περαιτέρω μείωση των ΜΕΧ και την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ***

Η Ευρώπη αφήνει πίσω της ένα δύσκολο χειμώνα

Μετά την απόφαση του Πούτιν να εισβάλει στην Ουκρανία, το φυσικό αέριο είναι ο μοναδικός σημαντικότερος μοχλός της οικονομικής τύχης της Ευρώπης. Χωρίς την απότομη μείωση των εξαγωγών ρωσικού φυσικού αερίου, η Ευρώπη πιθανότατα θα απολάμβανε τώρα ρυθμούς ανάπτυξης άνω του μέσου όρου λόγω της ανάκαμψης μετά την πανδημία του κορωνοϊού, αντί να υποφέρει από μια σχεδόν στασιμότητα. Εντούτοις, οι Ευρωπαίοι μπόρεσαν να αποφύγουν το χειρότερο αποτέλεσμα: δηλαδή, τις άμεσες ελλείψεις φυσικού αερίου, που απαιτούν αναγκαστικές διακοπές λειτουργίας, κάτι που θα προκαλούσε όλεθρο στην οικονομία. Σύμφωνα με την πρόβλεψή μας από τον Οκτώβριο του 2022 κι ενώ έχουμε το μεγαλύτερο μέρος του χειμώνα 2022-23 πίσω μας, η αποθήκευση φυσικού αερίου στην Ε.Ε. παραμένει σε σχετικά άνετα επίπεδα.

Στο βασικό μας σενάριο η Ε.Ε. πρόκειται να τα βγάλει πέρα και τον επόμενο χειμώνα. Γι' αυτό το σενάριο υποθέτουμε τα εξής: 1) Οι παραδόσεις από τη Ρωσία παραμένουν στα τρέχοντα χαμηλά τους επίπεδα, 2) οι θερμοκρασίες διατηρούνται στον μέσο όρο της εποχής, 3) η κατανάλωση φυσικού αερίου παραμένει 20% κάτω από τον μέσο όρο της περιόδου 2017-2021, 4) η εγχώρια παραγωγή φυσικού αερίου είναι αμετάβλητη και 5) οι εισαγωγές από χώρες εκτός Ρωσίας συνεχίζονται με τον μέσο όγκο των τελευταίων έξι μηνών.

Η Γηραιά Ηπειρος μπορεί να αντιμετωπίσει έναν σχετικά κρύο χειμώνα το 2023-24 ακόμη και χωρίς ρωσικό αέριο.

Αυτό δεν σημαίνει πως η Ευρώπη πρέπει να εφησυχάζεται: Παρά το γεγονός ότι το βασικό σενάριο φαίνεται αρκετά ευνοϊκό δεδομένων των συνθηκών, ο εφοδιασμός της με φυσικό αέριο εκτίθεται σε διάφορους κινδύνους, όπως το να σταματούσαν εντελώς οι ρωσικές παραδόσεις, ο χειμώνας να απέβαινε δριμύς και, επιπλέον, οι ευρωπαϊκές εταιρείες και τα νοικοκυριά να χαλάρωναν τις προσπάθειές τους για εξοικονόμηση. Η απώλεια των υπόλοιπων ροών φυσικού αερίου από τη Ρωσία δεν θα έβλαπτε πάρα πολύ, διότι πλέον αντιπροσωπεύει κάτω από το 9% των εισαγωγών της Ε.Ε. έναντι 40%-50% προηγουμένως. Ο σχετικά ζεστός καιρός διευκόλυνε τους Ευρωπαίους να εξοικονομήσουν φυσικό αέριο το 2022. Ομως, όπως δείχνουν τα στοιχεία μας, η Ευρώπη μπορεί να αντιμετωπίσει έναν σχετικά κρύο χειμώνα το 2023-24 ακόμη και χωρίς ρωσικές προμήθειες φυσικού αερίου. Ωστόσο, η κατανάλωση αερίου είναι ασταθής. Τα στοιχεία για τη Γερμανία (διαθέσιμα έως τις 11 Φεβρουαρίου) υποδηλώνουν ότι οι προσπάθειες εξοικονόμησης ενδέχεται να έχουν μειωθεί πρόσφατα στο 13% σε όρους προσαρμοσμένους στη θερμοκρασία, ενώ, στο βασικό μας σενάριο, η εξοικονόμηση στην Ευρώπη φθάνει το 20%. Στη χειρότερη των περιπτώσεων, ένα πολυπαραγοντικό σχήμα χωρίς ρωσικές προμήθειες υπό χαμηλές θερμοκρασίες και με μόλις 10% εξοικονόμηση, η Ε.Ε. θα κινδυνεύει από ελλείψεις τον χειμώνα του 2023-2024.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΧΟΛΓΚΕΡ ΣΜΙΕΝΤΙΝΓΚ***

Η ανάπτυξη σε ΗΠΑ, Κίνα ενισχύει και την Ευρώπη

Η Ευρωζώνη αντιμετωπίζει το σοκ του Πούτιν καλύτερα από το προβλεπόμενο. Οι δείκτες εμπιστοσύνης ανακάμπτουν και οι τιμές χονδρικής για το φυσικό αέριο έχουν διορθωθεί. Η πρόσφατη προς τα πάνω αναθεώρησή μας για την ανάπτυξη των ΗΠΑ και της Κίνας ενισχύουν τη θετική δυναμική. Αναμένουμε τώρα ότι η οικονομία της Ευρωζώνης θα αναπτυχθεί 0,7% αντί για 0,5% το 2023 και κατά 1,6% αντί για 1,5% το 2024.

Στην αρχή του έτους είχαμε προβλέψει πτώση 0,2% του ΑΕΠ της Ευρωζώνης το 2023. Ως αποτέλεσμα της λιγότερο υποτονικής ανάπτυξης, τώρα διαβλέπουμε πως η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) θα αυξήσει περαιτέρω τα επιτόκια κατά 100 μονάδες βάσης αντί για 75 μ.β., ήτοι με 50 μονάδες βάσης τον Μάρτιο και δύο – αντί για μία– κινήσεις 25 μ.β. το β΄ τρίμηνο. Και μετά; Από τον Δεκέμβριο ήδη η πρόεδρός της, Κριστίν Λαγκάρντ, απέστειλε ένα σαφές μήνυμα: θέλει να προχωρήσει πολύ πέρα από την κίνηση των 50 μ.β. στη συνεδρίαση της ΕΚΤ στις 16 Μαρτίου. Ενδεχομένως, λοιπόν, το επιτόκιο καταθέσεών της να καταλήξει στο 4%, αντί να κορυφωθεί στο 3,5%, όπως προβλέπουμε τώρα.

Εκτιμούμε ότι το ΑΕΠ της Ευρωζώνης θα αυξηθεί κατά 0,7% στη διάρκεια του 2023.

Η ΕΚΤ είχε υποτιμήσει τη διαρθρωτική ανοδική τάση του υποκείμενου πληθωρισμού επί μακρό χρονικό διάστημα. Πιστεύουμε ότι έχει πλέον περιπέσει στο αντίστροφο λάθος, διότι αναμένει η άνοδος του πληθωρισμού λόγω Πούτιν να διατηρηθεί περισσότερο απ' όσο φαίνεται πιθανό. Ενώ η ΕΚΤ επιδιώκει ο πληθωρισμός να παραμείνει στον μέσο όρο του 3,4% το 2024, σύμφωνα με τις προβλέψεις του προσωπικού της τον Δεκέμβριο, εμείς προβλέπουμε πτώση στο 2,4% το επόμενο έτος. Η ΕΚΤ ανησυχεί ότι α) οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό θα μπορούσαν να είναι αβάσιμες, και β) τα συνδικάτα ενδέχεται να πυροδοτήσουν μια σπείρα μισθών - τιμών. Εάν η πρόβλεψή μας για τον πληθωρισμό είναι σωστή, αυτοί οι δύο κίνδυνοι θα ήταν πολύ πιο περιορισμένοι απ' ό,τι πιστεύει η ΕΚΤ.

Η δυναμική των μισθών της Ευρωζώνης ακολουθεί συνήθως τις μεγάλες διακυμάνσεις του πληθωρισμού με υστέρηση. Μετά από χρόνια πορείας αυτοσυγκράτησης, οι μισθοί ενδέχεται να αυξηθούν κατά 5% φέτος, όπως αναμένει η ΕΚΤ, προτού υποχωρήσει το εν λόγω ποσοστό στο σχεδόν 4% το 2024. Καθώς η ΕΚΤ προβλέπει αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας μόλις 0,1% σε ετήσια βάση για το 2023, εκτιμά πως θα υπάρξει υπερβολικά ισχυρή αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 5%. Ωστόσο πιστεύουμε ότι μια περαιτέρω χαλάρωση των πιέσεων από την πλευρά της προσφοράς θα αυξήσει παραγωγή και παραγωγικότητα κατά 0,5% φέτος. Εάν ναι, η αύξηση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, που οι εταιρείες θα θέλουν να μετακυλίσουν στους τελικούς καταναλωτές, θα είναι αντίστοιχα μικρότερη.

*Ο κ. Χόλγκερ Σμίεντινγκ είναι οικονομολόγος της Berenberg Bank.

Με καινοτομίες ξεκινά η προεδρία Χριστοδουλίδη

Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου στο Προεδρικό ανακοίνωσε ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας – Οι κατευθυντήριες γραμμές

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Στις 13 Μαρτίου θα πραγματοποιηθεί το πρώτο ταξίδι του Προέδρου της Δημοκρατίας στην Ελλάδα.

Από το βήμα της Βουλής ο νέος πρόεδρος της Δημοκρατίας, Νίκος Χριστοδουλίδης, έθεσε το πλαίσιο εντός του οποίου θα κινηθεί η θητεία του τα επόμενα πέντε χρόνια. Οι προτεραιότητες που έθεσε ο κ. Χριστοδουλίδης εστιάζουν στη διαφάνεια, τον έλεγχο της διακυβέρνησής του, τη συνεργασία με την Βουλή των Αντιπροσώπων. Δίνοντας ένα πρώτο στίγμα της προεδρίας του ο κ. Χριστοδουλίδης ανακοίνωσε καινοτομίες οι οποίες στόχο έχουν την καλύτερη συνεργασία με την Βουλή. Παράλληλα, προκαθόρισε τους βασικούς άξονες της πολιτικής του, στην οικονομία, τα ενεργειακά, το μεταναστευτικό, τη δικαιοσύνη αλλά και το συνταξιοδοτικό. Προτού ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας εισέλθει στον πυρήνα των πολιτικών επιλογών του, απευθυνόμενος στην πρόεδρο της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, σημείωσε τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στο πολιτικό σκηνικό του τόπου. Για πρώτη φορά όπως είπε «στο πηδάλιο του κράτους βρίσκονται εκπρόσωποι της μεταπολεμικής γενιάς. Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι αντιλαμβάνεστε και εσείς, όπως και εγώ, τη σημασία αυτής της διαπίστωσης, όχι μόνο ως προς τον συμβολισμό, αλλά πρωτίστως ως προς την ουσία εφόσον ειδικότερα οι νέες γενιές προσβλέπουν και προσδοκούν από εμάς να τους θεμελιώσουμε την ελπίδα, να τους δώσουμε σε επίπεδο ποιότητας ζωής το μέλλον που τους αξίζει, να αφήσουμε πίσω πρακτικές και προσεγγίσεις του παρελθόντος, να ηγηθούμε ως θετικά πρότυπα».

Προεδρία – Βουλή

Ψηλά στις προτεραιότητες του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας είναι η ενίσχυση της συνεργασίας εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας. Στο πνεύμα αυτό, όπως ανακοίνωσε ο Νίκος Χριστοδουλίδης, θα απευθύνεται σε ετήσια βάση στη Βουλή των Αντιπροσώπων για να παρουσιάζει το νομοθετικό πρόγραμμα της κυβέρνησης του επόμενου έτους αλλά και τον απολογισμό του νομοθετικού έργου της κυβέρνησης του προηγούμενου έτους.

Μονάδα Ελέγχου

Μια δεύτερη καινοτομία που ανακοινώθηκε και αφορά τον έλεγχο της κυβέρνησης, πέρα από τον κοινοβουλευτικό, είναι η δημιουργία Μονάδας Εσωτερικού Ελέγχου και Δεοντολογίας στην Προεδρία της Δημοκρατίας. Μονάδα η οποία θα γίνει πραγματικότητα σε συνεννόηση με την Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Κυπριακό

Κάνοντας αναφορά στα κενά έδρανα των Τ/κ ο κ. Χριστοδουλίδης διαβεβαίωσε πως κορυφαία προτεραιότητά του αποτελεί η επίλυση του Κυπριακού εντός του συμφωνημένου πλαισίου, «ώστε να γίνει επιτέλους η πατρίδα μας ένα επανενωμένο, ελεύθερο, σύγχρονο, ευρωπαϊκό κράτος, η κοινή πατρίδα ευημερίας και ασφάλειας για όλους τους νόμιμους πολίτες του, χωρίς καμιά διάκριση». Σε αυτό το σημείο ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε σε όλους του Προέδρους της Κυπριακής Δημοκρατίας οι οποίοι είχαν ως προτεραιότητα τη λύση του Κυπριακού ωστόσο δεν πέτυχαν να υλοποιήσουν το όραμα τους λόγω των αξιώσεων της Τουρκίας.

Εθνικό Συμβούλιο

Σύντομα, όπως είπε ο Νίκος Χριστοδουλίδης, θα συγκαλέσει το Εθνικό Συμβούλιο προκειμένου να μοιραστεί σκέψεις του «για εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση του Σώματος ώστε να γίνει αποδοτικότερο και πιο αποτελεσματικό, έχοντας την απαιτούμενη επιστημονική και τεχνοκρατική υποστήριξη, όπως επιβάλλουν οι αυξημένες απαιτήσεις της εποχής και τα νέα δεδομένα. Όπως επιβάλλει η ειλικρινής μας βούληση για συνολική λύση του Κυπριακού στη βάση του συμφωνημένου πλαισίου και με τρόπο ευρωπαϊκό, λειτουργικό και βιώσιμο, με σεβασμό στις αρχές της Ε.Ε. και το ευρωπαϊκό κεκτημένο».

Η τελετή διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας πίσω από τις κάμερες. Οι απουσίες, τα χειροκροτήματα και τα παραλειπόμενα. Οι εξαγγελίες και το πλαίσιο πολιτικής της νέας κυβέρνησης.

Ελλάδα

Το πρώτο ταξίδι του Προέδρου της Δημοκρατίας θα είναι στην Ελλάδα. Όπως ανάφερε από το βήμα της Βουλής, σημείο αναφοράς της εξωτερικής πολιτικής της Κύπρου αποτελούν οι σχέσεις με την Ελλάδα, η οποία παραμένει, ο στενότερος, φυσικός και ανιδιοτελής διαχρονικός μας σύμμαχος. «Πρόθεσή μου είναι η περαιτέρω σύσφιξη των σχέσεων Αθήνας-Λευκωσίας σε όλα τα επίπεδα, ο εκσυγχρονισμός των τρόπων συνεργασίας και αλληλοϋποστήριξης, και η αξιοποίηση συνεργασιών εντός της Ε.Ε. αλλά και με τρίτες χώρες». Ημερομηνία δεν έχει ανακοινωθεί ωστόσο πληροφορίες αναφέρουν πως θα πραγματοποιηθεί στις 13 Μαρτίου.

Οικονομία

Με εύσημα στην πολιτική της απερχόμενης κυβέρνησης συνοδεύτηκε το πλαίσιο πολιτικής στην οικονομία. «Παραλαμβάνουμε μια υγιή οικονομία η οποία χαρακτηρίζεται από δημοσιονομική πειθαρχία, σταθερό χρηματοπιστωτικό σύστημα και μια σειρά διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Θα συνεχίσουμε στην ίδια πορεία και θα χτίσουμε σε αυτά που ήδη επιτεύχθηκαν, αποφεύγοντας την παροχολογία και διαφυλάσσοντας τη δημοσιονομική πειθαρχία. Στόχος μας η βελτίωση της κοινωνικής συνοχής και της ανάπτυξης». Στα ενεργειακά η Κύπρος θα αναπτύξει και θα υλοποιήσει το ενεργειακό της πρόγραμμα στη βάση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων, ανάφερε ο κ. Χριστοδουλίδης ο οποίος με νόημα σημείωσε πως «ο ενεργειακός σχεδιασμός της χώρας μας δεν στρέφεται εναντίον κανενός και αναφέρομαι ειδικά στην Τουρκία».

Μεταναστευτικό

Στο φλέγον ζήτημα του μεταναστευτικού προτεραιότητα της νέας κυβέρνησης είναι η επίσπευση των διαδικασιών εξέτασης των αιτήσεων ασύλου ώστε να αυξηθούν οι επιστροφές. Ο κ. Χριστοδουλίδης ανάφερε πως πυρήνας του προβλήματος, πέραν της εργαλειοποίησης του ανθρώπινου πόνου από πλευράς Τουρκίας, είναι η εντύπωση ότι η Κύπρος είναι ελκυστικός μεταναστευτικός προορισμός. Η επιδοματική πολιτική απαιτεί επαναξιολόγηση. «Αυτό θα προσπαθήσουμε να το αλλάξουμε, με σεβασμό προς όλες τις διεθνείς μας υποχρεώσεις».

Μεταρρυθμίσεις

Η ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης της Δικαιοσύνης καθώς και η εφαρμογή της βρίσκεται ψηλά στις προτεραιότητες της νέας κυβέρνησης. Για την τοπική αυτοδιοίκηση η μεταρρύθμιση έχει μπει στις ράγες, ανάφερε ο κ. Χριστοδουλίδης τονίζοντας πως οι επόμενοι μήνες είναι καθοριστικοί για το μεγάλο αυτό βήμα. «Πρόκειται για μια σημαντική τομή, η οποία θα απαιτήσει θέληση, άοκνη προσπάθεια, μεθοδικότητα και προγραμματισμό από όλους τους εμπλεκομένους». Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας αναφέρθηκε στο φορολογικό και συνταξιοδοτικό θέμα, στα οποία υπάρχει ανάγκη η εισαγωγή νέων προσεγγίσεων και διαδικασιών.

Η τελετή και τα παραλειπόμενα

Στις 11.39 π.μ. ξεκίνησε η τελετή διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας. Πρώτος στην κατάμεστη Ολομέλεια της Βουλής εισήλθε ο απερχόμενος πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης ο οποίος προτού πάρει τη θέση του, στα δεξιά της προέδρου της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, μοίρασε ουκ ολίγες χειραψίες και χαμόγελα με τους προσκεκλημένους, τους βουλευτές απ' όλες τις παρατάξεις και τους υπουργούς του. Εν αντιθέσει, ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας που ακολουθούσε τον Νίκο Αναστασιάδη αντάλλαξε χειραψίες μόνο με τους απερχόμενους Υπουργούς. Κάτι που επανέλαβε μετά το τέλος της τελετής αποχωρώντας από την αίθουσα της Ολομέλειας.

Στα συναγερμικά έδρανα κάποιοι βουλευτές χειροκρότησαν έντονα τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας και κάποιοι άλλοι υποτονικά.

Παρόντες στην τελετή διαβεβαίωσης ήταν όλοι οι άνθρωποι του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας.

Οι απουσίες

Η τελετή διαβεβαίωσης σημαδεύτηκε από τρανταχτές απουσίες όπως αυτές του προέδρου του Δημοκρατικού Συναγερμού Αβέρωφ Νεοφύτου και του γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανου Στεφάνου ο οποίος έχει προσβληθεί από τον κορωνοϊό. Από τον ΔΗΣΥ το παρών τους έδωσαν εννιά βουλευτές, από το ΑΚΕΛ έντεκα, από το ΔΗΚΟ επτά, σύσσωμη η ΔΗΠΑ.

Τα χειροκροτήματα

Κατά τη διάρκεια της τελετής οι παρευρισκόμενοι χειροκρότησαν τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας δύο φορές. Στα βουλευτικά έδρανα όλοι οι βουλευτές χειροκρότησαν τον Νίκο Χριστοδουλίδη με εξαίρεση τους βουλευτές του ΑΚΕΛ που παρέμειναν ανέκφραστοι. Στα συναγερμικά έδρανα κάποιοι βουλευτές χειροκρότησαν έντονα τον νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας και κάποιοι άλλοι υποτονικά.

Οι παρουσίες

Η παρουσία του Νίκου Κόσιν στην τελετή διαβεβαίωσης του νέου Προέδρου της Δημοκρατίας δεν πέρασε απαρατήρητη. Η πρώτη κυρία Άντρη Αναστασιάδη κάθισε στο κέντρο των θέσεων για τους φιλοξενούμενους, πίσω από τα έδρανα του ΔΗΚΟ και της ΔΗΠΑ, ανάμεσα στον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου Γεώργιο και τον Γενικό Εισαγγελέα Γιώργο Σαββίδη. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης μετά το πέρας της ομιλίας του και προτού δεχθεί τα συγχαρητήρια των Κοινοβουλευτικών ομάδων στο γραφείο της Προέδρου της Βουλής χαιρέτησε το σύνολο του απερχόμενου Υπουργικού Συμβουλίου. Το ίδιο έπραξε και με τον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο περνώντας μπροστά από τα έδρανα του κόμματος.

ΑΡΘΡΟ

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΓΕΩΡΓΟΥΛΑ**

Η ευθύνη της νέας κυβέρνησης στην Κύπρο

Μετά από ένα μεγάλο διάστημα διαμάχης και διχασμού της Κυπριακής κοινωνίας, φτάσαμε επιτέλους στην ημέρα που η Κύπρος έχει μια νέα κυβέρνηση. Είναι σίγουρο ότι τα μέλη της δεν μπορεί να είναι αρεστά σε όλους όμως οφείλουμε να δώσουμε τον κατάλληλο χρόνο μέχρι να κρίνουμε την αποτελεσματικότητά τους. Εκεί που δεν υπάρχει καθόλου χρόνος και δεν μπορεί να δοθεί περίοδος χάριτος είναι στην εξωτερική πολιτική, στην ασφάλεια και στην άμυνα της χώρας. Αυτό ισχύει, φυσικά, για κάθε νέα κυβέρνηση που αναλαμβάνει να ηγηθεί της μοιρασμένης μας πατρίδας. Η χώρα μας είναι μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέρος του δυτικού κόσμου απολαμβάνοντας όλα τα προνόμια.

Την ίδια ώρα, η σχέση με την Ελλάδα είναι ζωτικής σημασίας και πρέπει να εκμεταλλευτούμε, με την καλή έννοια, αυτή την περίοδο που ο Έλληνας Πρωθυπουργός και η Ελληνική κυβέρνηση χαίρουν εκτίμησης και σεβασμού από όλους τους συμμάχους μας. Αν θέλει και η νέα Κυπριακή κυβέρνηση να έχει το ίδιο αποτέλεσμα θα πρέπει να ακολουθήσει τον ίδιο δρόμο. Η προτεραιότητα φυσικά θα πρέπει να δοθεί στη λύση του Κυπριακού προβλήματος στη συμφωνηθείσα απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών για μια Διζωνική, Δικοινοτική Ομοσπονδία. Για να μας πάρουν στα σοβαρά, όμως, πρέπει και η κυβέρνησή μας να φερθεί με σοβαρότητα.

Όχι μόνο ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος γνωρίζει πολύ καλά τι πρέπει να κάνει και τι πρέπει να πει, αλλά και οι Υπουργοί του, χωρίς να εκφράζουν σκληροπυρηνικές απόψεις για τη λύση του Κυπριακού προβλήματος. Υπάρχει περίπτωση λόγω αυτών των απόψεων, φίλες χώρες με τις οποίες έχουμε υπογράψει διάφορες συμφωνίες για συνεργασία, αυτή τη στιγμή να ανησυχούν, οπότε με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο θα πρέπει η νέα Κυβέρνηση να κάμψει τις όποιες ανησυχίες. Δεν είναι καιρός για υπερπατριωτικές ιαχές που απλά ηχούν όμορφα στα αυτιά κάποιων λίγων, χωρίς βέβαια την ίδια ώρα να είμαστε ανεκτικοί σε οτιδήποτε βλάπτει την πατρίδα. Ασπίδα μας είναι το διεθνές δίκαιο και οι συμμαχίες μας. Η νέα κυβέρνηση πρέπει να λειτουργήσει με σοβαρότητα, εργατικότητα και πυγμή εκεί μόνο που θα χρειαστεί.

Ο κ. Γιάννης Γεωργούλας είναι σύμβουλος Στρατηγικής και Επιχειρήσεων.

Πολιτική κόντρα στην Ιταλία για το ναυάγιο

Η τραγωδία με δεκάδες νεκρούς, 150 μέτρα από την ακτή, προκαλεί διαφωνίες για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού

ΡΩΜΗ. Στους 64 ανέρχονταν χθες οι νεκροί από το ναυάγιο σκάφους στα ανοικτά του Κρότωνα της Καλαβρίας, που μετέφερε πρόσφυγες στην Ιταλία, με τις ιταλικές αρχές να ανακοινώνουν τη σύλληψη τριών διακινητών. Ο εντοπισμός μιας ακόμη σορού χθες το πρωί στην παραλία Στεκάτο οδήγησε τον εκπρόσωπο της πυροσβεστικής στη νότια Ιταλία να προειδοποιήσει ότι ο αριθμός των θυμάτων θα αυξηθεί τις επόμενες ημέρες. Σύμφωνα με την ευρωπαϊκή υπηρεσία φύλαξης συνόρων Frontex, η οποία είχε εντοπίσει το σκάφος το βράδυ του Σαββάτου, περισσότεροι από 200 επιβαίνοντες είχαν στοιβαχθεί στο πλοίο από τη Σμύρνη, παρότι η ιταλική ακτοφυλακή εκτιμά ότι το σκάφος μετέφερε 150 ανθρώπους.

Το σκάφος εντοπίσθηκε από αεροσκάφος του Frontex τα ξημερώματα της Κυριακής, σε απόσταση 40 ναυτικών μιλίων από τις ακτές της νότιας Ιταλίας. Οι δύο ακταιωροί της ιταλικής ακτοφυλακής, που απέπλευσαν από τον Κρότωνα, ανέκρουσαν πρύμναν εξαιτίας

Συσπειρωμένη γύρω από την πρωθυπουργό, η κυβέρνηση επανέλαβε ότι πρόθεσή της είναι η καταπολέμηση των δικτύων διακίνησης μεταναστών.

της θαλασσοταραχής, σύμφωνα με ανακοίνωση της υπηρεσίας. Στις 4 το πρωί της Κυριακής, το σκάφος έφθασε στα 150 μέτρα από την ακτή, όπου προσέκρουσε σε ύφαλο και βυθίστηκε. Οι φερόμενοι ως διακινητές, ένας Τούρκος και δύο υπήκοοι Πακιστάν, εισέπραξαν 8.000 ευρώ από κάθε πρόσφυγα, για να τους οδηγήσουν στην Ιταλία. Πολλές μη κυβερνητικές οργανώσεις είχαν στείλει χθες συνεργεία στην περιοχή του Κρότωνα για να προσφέρουν στήριξη στους διασωθέντες. Πολλοί από αυτούς είναι παιδιά, που είδαν τους γονείς τους να πνίγονται. Μέχρι χθες το μεσημέρι, η ιταλική ακτοφυλακή είχε προχωρήσει στη διάσωση 82 ανθρώπων.

ΑΦΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΤΟ 2023 (μέχρι τις 26 Φεβρουαρίου)

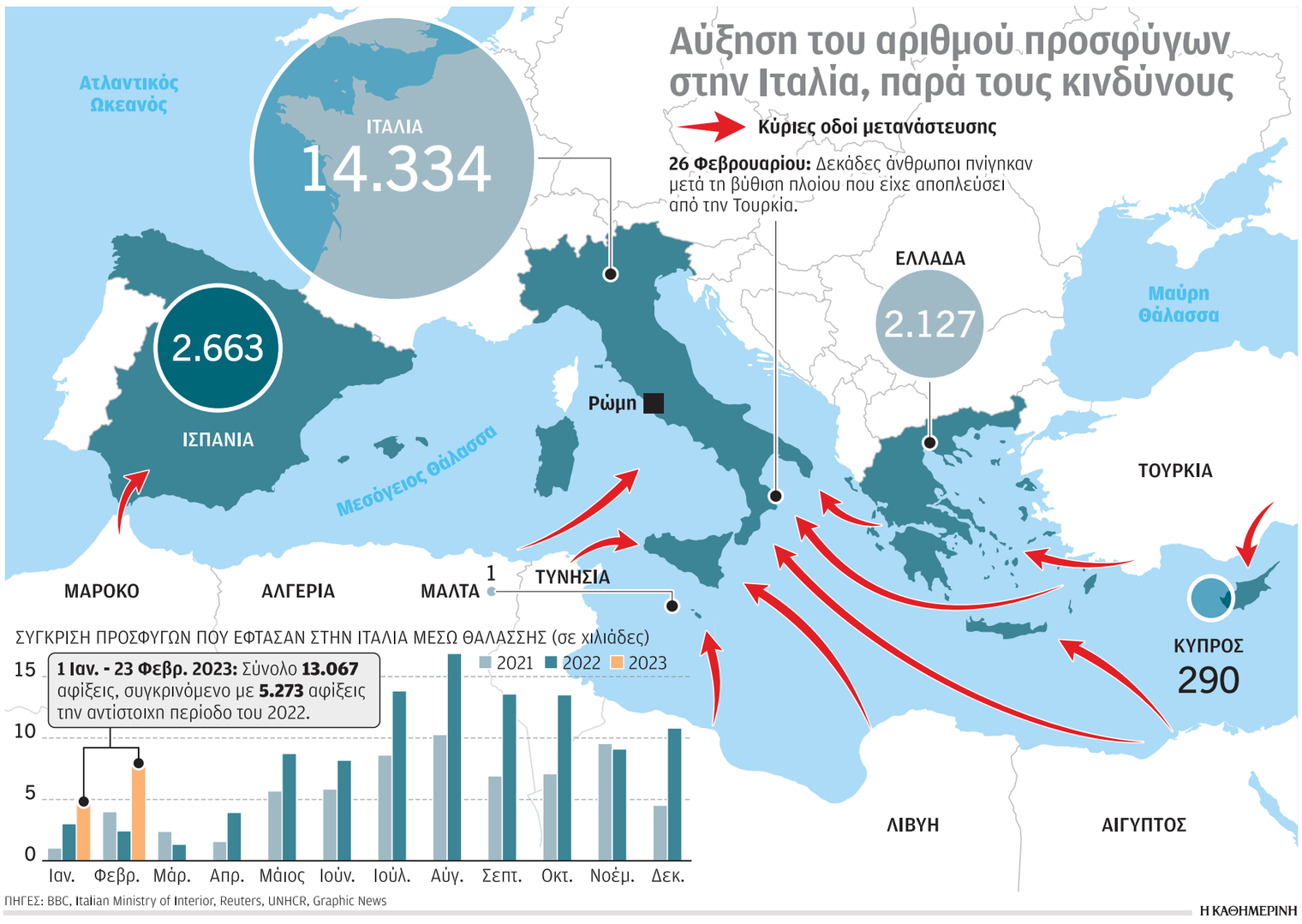

ΠΗΓΕΣ: BBC, Italian Ministry of Interior, Reuters, UNHCR, Graphic News

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Την ίδια ώρα, συσπειρωμένη γύρω από την πρωθυπουργό Τζόρτζια Μελόνι εμφανίσθηκε χθες η κυβέρνηση, επαναλαμβάνοντας ότι μοναδική πρόθεσή της είναι η καταπολέμηση των δικτύων διακίνησης μεταναστών. Μιλώντας χθες από το βήμα της Βουλής, ο υπουργός Εσωτερικών Ματέο Πιαντεντόζι υπογράμμισε τις ευθύνες των ίδιων των μεταναστών και ιδίως των γονέων παιδιών για την τραγωδία. «Η απελπισία δεν πρέπει ποτέ να δικαιολογεί τόσο επικίνδυνες συνθήκες ταξιδιού, οι οποίες απειλούν τη ζωή παιδιών», είπε ο Ιταλός υπουργός. Η επικεφαλής της αντιπολίτευσης στη Γερουσία, Σιμόνα Μαλπέτσι, κατηγόρησε την κυβέρνηση για ωμότητα στη μεταναστευτική της πολιτική: «Κατά τη διάρκεια της συζήτησης για το νομοσχέδιο που διέπει τη λειτουργία των ΜΚΟ, μέλη της πλειοψηφίας μίλησαν για μίνι-κρουαζιέρες, για μετανάστες που έρχονται εδώ για διακοπές. Το μεταναστευτικό πρέπει να μένει έξω από κάθε ιδεολογική αντιπαράθεση».

Στον Κρότωνα, τα περισσότερα καταστήματα έμειναν χθες κλειστά σε ένδειξη σεβασμού προς τα θύματα του ναυαγίου, ενώ η τοπική κυβέρνηση της Καλαβρίας κήρυξε την 28η Φεβρουαρίου ημέρα πένθους.

Ο αξιωματικός της τοπικής αστυνομίας και πρώην διασώστης, Ορλάντο Αμοντέο, έλεγε χθες ότι η τραγωδία θα μπορούσε να έχει αποφευχθεί: «Μοιάζει σαν σκόπιμη τακτική. Οταν γνωρίζω από την προηγούμενη ημέρα ότι ένα πλοίο κινδυνεύει, οφείλω να το βοηθήσω.

Η επικεφαλής της αντιπολίτευσης στη Γερουσία κατηγό-ρησε την κυβέρνηση για ωμότητα στη μεταναστευτική πολιτική της.

Γιατί δεν έγινε αυτό; Διαθέτουμε σκάφη παντός καιρού, ικανά να ταξιδέψουν με περισσότερα από 6 και 7 μποφόρ, όπως ήταν οι άνεμοι τη νύχτα εκείνη. Εχουμε πραγματοποιήσει θαλάσσιες διασώσεις 40 ή ακόμη και 50 μίλια στα ανοιχτά του Κρότωνα». Στις επικρίσεις απάντησε χθες ο υπουργός Εσωτερικών, κατά τη διάρκεια επίσκεψής του στην Καλαβρία: «Πρόκειται για χυδαία πολιτική προπαγάνδα και προσβολή στους ένστολους άνδρες και γυναίκες που πάλεψαν με τα κύματα και το κρύο για να σώσουν ανθρώπους».

REUTERS

Νέα έκρηξη βίας με νεκρούς στη Δυτική Οχθη

ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. Συνεχίζεται το κύμα βίας στην Κατεχόμενη Δυτική Οχθη μετά τον θάνατο 27χρονου Αμερικανο-ισραηλινού οδηγού από πυρά Παλαιστινίου κοντά στην Ιεριχώ το βράδυ της Δευτέρας. Τη νύχτα της Κυριακής, δεκάδες Ισραηλινοί έποικοι επιτέθηκαν στην παλαιστινιακή κωμόπολη Χαουάρα, προκαλώντας τον θάνατο ενός Παλαιστινίου, πυρπολώντας κατοικίες και οχήματα Παλαιστινίων, σε αντίποινα για τη δολοφονία δύο Ισραηλινών αδελφών κοντά στη Ναμπλούς νωρίτερα την ίδια ημέρα.

Σε ανακοίνωσή του τη Δευτέρα, το Στέιτ Ντιπάρτμεντ ανέφερε: «Εκφράζουμε

Επίθεση Ισραηλινών στην παλαιστινιακή κωμόπολη Χαουάρα μετά τον θάνατο Αμερικανο-ισραηλινού από πυρά Παλαιστινίου κοντά στην Ιεριχώ.

τα συλλυπητήριά μας στις οικογένειες όλων των θυμάτων και στα αγαπημένα τους πρόσωπα. Θέλουμε επίσης να καταδικάσουμε την τυφλή βία από μέρους εποίκων εναντίον Παλαιστίνιων πολιτών». Εικόνες τηλεοπτικών συνεργείων από τους δρόμους της Χαουάρα έδειχναν δεκάδες καμένα αυτοκίνητα και κατεστραμμένα διώροφα κτίρια. Σε βίντεο σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τη γνησιότητα του οποίου επιβεβαίωσε το αμερικανικό δίκτυο NBC, Ισραηλινοί έποικοι εμφανίζονται να προσεύχονται γύρω από φλεγόμενο παλαιστινιακό κτίριο.

Το παλαιστινιακό υπουργείο Υγείας ανακοίνωσε ότι κατά τη διάρκεια της επίθεσης στη Χαουάρα τα πυρά των Ισραηλινών εποίκων σκότωσαν 37χρονο Παλαιστίνιο, ο οποίος προσπαθούσε να κλείσει την πόρτα της κατοικίας του, εκλιπαρώντας τους εποίκους να φύγουν ειρηνικά. Σύμφωνα με αυτόπτες μάρτυρες, οι έποικοι αρνήθηκαν να δείξουν επείκεια και άρχισαν να πυροβολούν, ενώ στις τάξεις τους βρίσκονταν και στρατιώτες. «Από όσα γνωρίζουμε, κανείς Ισραηλινός στρατιώτης ή συνοριοφύλακας δεν συμμετείχε στις ταραχές στη Χαουάρα», ανέφερε εκπρόσωπος των ενόπλων δυνάμεων.

Εικόνες τηλεοπτικών συνεργείων από τους δρόμους της Χαουάρα έδειχναν δεκάδες καμένα αυτοκίνητα και κατεστραμμένα διώροφα κτίρια.

Ανθρωποκυνηγητό

Δύο ακόμη κάτοικοι της παλαιστινιακής κωμόπολης τραυματίσθηκαν από την επίθεση του πλήθους, ένας από μαχαίρι και ο άλλος από χτυπήματα με σιδερόβεργα. Τη Δευτέρα, ο ισραηλινός στρατός ανακοίνωσε την ενίσχυση των δυνάμεών του στην περιοχή της Ιεριχούς, με εκατοντάδες επιπλέον άνδρες και γυναίκες, στο πλαίσιο ανθρωποκυνηγητού με στόχο τον εντοπισμό των δραστών της δολοφονίας των δύο εποίκων την Κυριακή και του Αμερικανο-ισραηλινού τη Δευτέρα. Οι ισραηλινές αρχές απελευθέρωσαν χθες τους οκτώ υπόπτους που είχαν συλληφθεί και κρατούνταν για τις επιθέσεις στη Χαουάρα και σε άλλα χωριά στην περιοχή της Ναμπλούς και της Ιεριχούς, στις οποίες συμμετείχαν περισσότεροι από 400 έποικοι. Η Παλαιστινιακή Αρχή εκτιμά ότι 390 Παλαιστίνιοι τραυματίσθηκαν, 30 κατοικίες πυρπολήθηκαν και 100 αυτοκίνητα κάηκαν από εποίκους τις τελευταίες τρεις ημέρες. Σε μήνυμά του την Κυριακή, ο Ισραηλινός πρωθυπουργός Νετανιάχου χαρακτήρισε τραγωδία τη δολοφονία των δύο εποίκων την Κυριακή, προειδοποιώντας όμως εναντίον κάθε πρωτοβουλίας αυτοδικίας. Ο Τσβίκα Φόγκελ, βουλευτής του ακραίου εθνικιστικού κόμματος Εβραϊκή Ισχύς, που μετέχει στον κυβερνητικό συνασπισμό, είπε: «Θεωρώ ότι όσα έγιναν στη Χαουάρα είναι ευχάριστα. Θα ήθελα να δω κάθε χωριό που παράγει τρομοκράτες να καίγεται». Η επίθεση στη Χαουάρα συνέπεσε με τις συνομιλίες υπό την αιγίδα της Ιορδανίας με στόχο την αποκλιμάκωση της έντασης στα Κατεχόμενα ενόψει του ιερού μήνα του Ραμαζανιού. Στη συνάντηση της Κυριακής στην Ακαμπα, Ισραηλινοί αξιωματούχοι ανακοίνωσαν ότι η κυβέρνηση θα αναστείλει κάθε συζήτηση για νέους εποικισμούς για τους επόμενους τέσσερις μήνες και θα διακόψει τη χορήγηση αδειών δημιουργίας νέων εποικισμών για έξι μήνες. Τις δεσμεύσεις της κυβέρνησης αμφισβήτησαν ήδη μέλη του κυβερνητικού συνασπισμού, που πρόσκειται στο εποικιστικό κίνημα.

Α.Ρ.

Συγγνώμη ζήτησε ο Ερντογάν από σεισμοπλήκτους

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ,
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Πιεσμένος από τις κοινωνικές αντιδράσεις για τον τρόπο αντιμετώπισης των πληγών του σεισμού αλλά και από την πτώση που παρουσιάζει στις δημοσκοπήσεις, ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν υποχρεώθηκε να ζητήσει συγγνώμη από τους πολίτες για τα λάθη που έγιναν κυρίως τις πρώτες ημέρες μετά τον σεισμό της 6ης Φεβρουαρίου.

Ο πρόεδρος της Τουρκίας κατά την επίσκεψή του στη σεισμόπληκτη πόλη του Αντίγιαμαν δήλωσε ότι «δυστυχώς, εξαιτίας της καταστροφικότητας των δονήσεων, των κακών μετεωρολογικών συνθηκών και των δυσκολιών λόγω της καταστροφής των υποδομών, δεν μπορέσαμε να εργαστούμε όπως θα θέλαμε στο Αντίγιαμαν τις πρώτες ημέρες. Και γι' αυτό ζητώ συγγνώμη». Οι δηλώσεις προκάλεσαν ιδιαίτερη εντύπωση καθώς ο Ερντογάν δεν συνηθίζει να ομολογεί τα λάθη του. Ο ίδιος συνέχισε τονίζοντας ότι «όπως κάθε θνητός, έτσι κι εμείς ίσως δεν τα κάναμε όλα σωστά και ίσως έχουμε κάνει λάθη. Ομως κανένας δεν μπορεί να αρνηθεί πως εργαζόμαστε νυχθημερόν για την ηρεμία, την ευημερία και την ασφάλεια του λαού μας και της χώρας μας, και πως υπηρετούμε τη χώρα μας με μόχθο».

Είχαν προηγηθεί οι διαμαρτυρίες των οπαδών της Φενέρμπαχτσε και της Μπεσίκτας, οι οποίοι σε αγώνες του Σαββατοκύριακου στα γήπεδά τους φώναζαν συνθήματα που ζητούσαν την παραίτηση της τουρκικής κυβέρνησης.

Ο πρόεδρος του Κόμματος Εθνικιστικής Δράσης, Ντεβλέτ Μπαχτσελί, αντέδρασε έντονα και απάντησε στους οπαδούς δηλώνοντας ότι «το να ζητάτε την παραίτηση της κυβέρνησης, το να προκαλείτε πολιτικό χάος στις κερκίδες είναι μια εσωτερική και εξωτερική πολιτική συνωμοσία που διατάχθηκε από μια χούφτα φανατικών και χούλιγκαν». Ο Μπαχτσελί δήλωσε πως παραιτείται από μέλος της Μπεσίκτας. Αργά το απόγευμα της Δευτέρας η αστυνομική διεύθυνση της Καισάρειας ανακοίνωσε πως στον αγώνα της επόμενης εβδομάδας δεν θα γίνουν δεκτοί οι οπαδοί της Φενέρμπαχτσε!

Τα κόμματα της αντιπολίτευσης και πολλά μέσα ενημέρωσης κατηγορούν την κυβέρνηση Ερντογάν πως τις πρώτες ημέρες του σεισμού δεν κινητοποίησε τις ένοπλες δυνάμεις και ότι η Υπηρεσία Αντιμετώπισης Φυσικών Καταστροφών δεν μπόρεσε να λειτουργήσει ούτε στους απεγκλωβισμούς ούτε στη φροντίδα των σεισμοπλήκτων.

Τη λαϊκή οργή έχει προκαλέσει η αποκάλυψη ότι η τουρκική ημικρατική ανθρωπιστική οργάνωση Ερυθρά Ημισέληνος πούλησε –

Επειτα από συνθήματα οπαδών που ζητούν την παραίτησή του – Η οργή των πολιτών προκαλεί φόβο στην κυβερνητική συμμαχία.

αντί να δωρίσει– σκηνές στους σεισμοπλήκτους. Σύμφωνα με την εφημερίδα Cumhuriyet, η Ερυθρά Ημισέληνος στις 9 Φεβρουαρίου πούλησε 2.050 σκηνές στη φιλανθρωπική ΜΚΟ Ahbap έναντι 46 εκατ. τουρκικών λιρών (2,4 εκατ. δολ.), οι οποίες ήταν στις αποθήκες της για να πουληθούν στο εξωτερικό! Ο πρόεδρος του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος, Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου, κατηγόρησε τον Ερντογάν για τη συγγνώμη που ζήτησε, δηλώνοντας ότι «δεν υπάρχει συγχώρεση όταν επιβουλεύεσαι τον λαό. Εσείς κάνατε τα λάθη και όλα έγιναν ενώ ξέρατε τι συμβαίνει». Εν τω μεταξύ, η δημοσκόπηση της ALF δείχνει πως η «Συμμαχία του λαού» των Ερντογάν - Μπαχτσελί παρουσιάζει μεγάλη κάμψη με 35,1% έναντι της «Συμμαχίας του έθνους» των έξι κομμάτων της αντιπολίτευσης με 47,6%. Το φιλοκουρδικό κόμμα HDP, το οποίο είναι ανεξάρτητο, αλλά στηρίζει την αντιπολίτευση, αγγίζει το 9,8%.

ΗΠΑ: Εργαστηριακή η προέλευση της COVID-19

Το υπουργείο Ενέργειας των ΗΠΑ εξέδωσε τη Δευτέρα ανακοίνωση με την οποία υποστηρίζει ότι ο κορωνοϊός «πιθανότατα» προέκυψε από διαρροή σε κινεζικό εργαστήριο, σύμφωνα με απόρρητη μελέτη που παραδόθηκε στον Λευκό Οίκο και σε συγκεκριμένα μέλη του Κογκρέσου. Το έγγραφο, έκτασης περίπου πέντε σελίδων, έρχεται ως συμπλήρωμα σε μελέτη του 2021, βάσει της οποίας η αμερικανική κυβέρνηση είχε δηλώσει «αβέβαιη» για την προέλευση του ιού.

Οπως αποκάλυψε η Wall Street Journal, αφότου έλαβε γνώση της αναφοράς, το υπουργείο Ενέργειας δήλωσε «με επιφύλαξη» πως η διασπορά του κορωνοϊού είναι πιθανό να άρχισε από λάθος σε εργαστήριο της πόλης Γουχάν, το οποίο όμως δεν εργαζόταν πάνω στην κατασκευή όπλων, ευθυγραμμιζόμενο με την άποψη του FBI που στηρίζει την ίδια πεποίθηση από το 2021.

Κινεζική αντίδραση

Το κινεζικό υπουργείο Εξωτερικών απάντησε άμεσα στα δημοσιεύματα που προκάλεσαν έντονο ενδιαφέρον λέγοντας, μέσω εκπροσώπου, πως «η Κίνα υπήρξε πάντοτε απολύτως διαφανής και ξεκάθαρη αναφορικά με την έρευνα για την προέλευση του ιού» και πως «οι ΗΠΑ θα έπρεπε να είναι πιο προσεκτικές και να μη μετατρέπουν σε πολιτικό ένα θέμα που αφορά την επιστήμη».

Από τη μεριά του, ο Αμερικανός πρέσβης στην Κίνα, Νίκολας Μπερν, δήλωσε πως η Κίνα θα έπρεπε να είναι «πιο ειλικρινής» στις πληροφορίες που δίνει για τον ιό. «Εάν θέλουμε να ενισχύσουμε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, πρέπει να πιέσουμε την Κίνα να γίνει πιο ενεργή στους κόλπους του και φυσικά να είναι πιο ειλικρινής για το τι έγινε τρία χρόνια πριν στη Γουχάν, όπου ξεκίνησε η κρίση της COVID-19», τόνισε.

Απόρρητη μελέτη για την πηγή προέλευσης του κορωνοϊού παραδόθηκε στον Λευκό Οίκο και σε συγκεκριμένα μέλη του Κογκρέσου, ως συμπλήρωμα σε μελέτη του 2021.

Οι δυτικές βιομηχανίες πάνε στην «Altasia»

Εγκαταλείπουν την Κίνα και στρέφονται πλέον σε άλλες οικονομίες της Ασίας που προσφέρουν φθηνό εργατικό δυναμικό

Της **ΡΟΥΜΠΙΝΑΣ ΣΠΑΘΗ**

«Καλημέρα Βιετνάμ, αντίο Κίνα». Με αυτόν τον τίτλο, που αιφνιδιάζει και προκαλεί ετερόκλητους συνειρμούς άσχετους με το θέμα, η γερμανική εφημερίδα Frankfurter Allgemeine Zeitung ανακοίνωνε προσφάτως ως τετελεσμένο γεγονός ότι οι βιομηχανίες της Δύσης στρέφονται πλέον σε μικρότερες, ταχύτατα αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ασίας και γυρίζουν την πλάτη στην Κίνα.

Ίσως ο καταλύτης που επιτάχυνε τη διαδικασία ήταν η πολιτική της μηδενικής ανοχής στον κορωνοϊό που εφάρμοσε τα τελευταία τρία χρόνια το Πεκίνο, κάνοντας κυριολεκτικά ασφυκτικό το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Προηγήθηκαν όμως παράγοντες μείζονος γεωπολιτικής σημασίας με κυριότερο τον εντεινόμενο ανταγωνισμό ανάμεσα στην Ουάσιγκτον και το Πεκίνο, ενώ αποδυναμώθηκαν τα οικονομικά κίνητρα καθώς αυξήθηκαν στην Κίνα οι μισθολογικές απαιτήσεις του πάλαι ποτέ φτηνού εργατικού δυναμικού της. Σύμφωνα με τη Στατιστική Υπηρεσία της Κίνας, ο μέσος μισθός στα κινεζικά εργοστάσια έχει διπλασιαστεί από το 2013 έως το 2021 και από 46.000 γουάν τον χρόνο, ποσό αντίστοιχο των 6.690 δολαρίων, έχει φτάσει στον ετήσιο μισθό των 92.000 γουάν, ποσό αντίστοιχο περίπου των 13.300 δολαρίων. Ετσι, οι δυτικές βιομηχανίες έχουν βρει εναλλακτικές σε μια σειρά οι-

Μέσα στην τελευταία διετία ο αριθμός των ιαπωνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κίνα μειώθηκε από 13.600 σε 12.700.

κονομιών στην Ασία, κάποιες από τις οποίες είχαν χαρακτηριστεί «ασιατικές τίγρεις» χάρη στη ραγδαία ανάπτυξη που σημείωναν τα πρώτα χρόνια της χιλιετίας προτού τις γονατίσει η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση.

Από το Βιετνάμ, την Καμπότζη, την Ινδονησία και την Ταϊλάνδη μέχρι τη Νότια Κορέα και την Ιαπωνία εκτείνεται το νέο τοπίο στο οποίο βρίσκουν σήμερα οι εταιρείες των δυτικών οικονομιών όσα τους προσέφερε μέχρι προσφάτως η Κίνα: φτηνό εργατικό δυναμικό, μεγάλο παραγωγικό μηχανισμό και εκτεταμένη εφοδιαστική αλυσίδα. «Η Κίνα δεν είναι πλέον βιώσιμη ως εργοστάσιο του κόσμου», δήλωνε μέσα στην εβδομάδα ο Χιντέο Τανιμότο, πρόεδρος της ιαπωνικής βιομηχανίας ανταλλακτικών και εξαρτημάτων Kyocera, όταν μιλώντας στους Financial Times εξηγούσε τους λόγους που υπαγόρευσαν τη μεταφορά μονάδων παραγωγής της Kyocera στο Βιετνάμ και στην Ταϊλάνδη. Η εν λόγω βιομηχανία έχει 70% μερίδιο στην παγκόσμια αγορά κεραμικών εξαρτημάτων για την παραγωγή μικροεπεξεργαστών. Και σύμφωνα με τον πρόεδρό της, οι περιορισμοί που έχει επιβάλει στις εξαγωγές προς την Κίνα η κυβέρνηση Μπάιντεν ευθύνονται έως ένα βαθμό για το ότι η Kyocera προεξοφλεί μείωση των κερδών της κατά 31%. Είναι μία από τις βιομηχανίες που βρέθηκαν παγιδευμένες στη διελκυστίνδα ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες οικονομίες του κόσμου και το 2019 αποφάσισε να μεταφέρει μεγάλο μέρος της παραγωγής της από την Κίνα στο Βιετνάμ, ώστε να αποφύγει τους δασμούς που ισχύουν από την κυβέρνηση Τραμπ. Δεν είναι η μόνη. Σύμφωνα με την ιαπωνική εταιρεία συγκέντρωσης δεδομένων Teikoku Databank, στην τελευταία διετία ο αριθμός των ιαπωνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στην Κίνα μειώθηκε από 13.600 σε 12.700. Στα τέλη Ιανουαρίου διέρρευσε, άλλωστε, ότι η Sony σχεδιάζει να μεταφέρει από την Κίνα στην Ταϊλάνδη τη μονάδα της που παράγει κάμερες και η νοτιοκορεατική Samsung μείωσε κατά περισσότερο από τα 2/3 το προσωπικό που απασχολούσε στην Κίνα. Φημολογείται, άλλωστε, πως ο αμερικανικός κολοσσός των ηλεκτρονικών υπολογιστών, η Dell, θα αποσύρει από την Κίνα σταδιακά μέχρι το 2024 την παραγωγή της σε μικροεπεξεργαστές.

Νέο υπερεργοστάσιο το Βιετνάμ

Το Βιετνάμ, που κατά πολλούς θα υποκαταστήσει κυριολεκτικά την Κίνα, βρίσκεται σε στρατηγική θέση χάρη στη γειτνίασή του με αυτήν, ενώ παράλληλα η ακτογραμμή του μήκους 3.000 χλμ. τού προσφέρει σημαντικό πλεονέκτημα στο επίπεδο των logistics θαλάσσιων μεταφορών. Το διακρίνουν τα χαρακτηριστικά των χωρών της ευρύτερης περιοχής, με ίσως κυριότερο όλων το φτηνό εργατικό δυναμικό, αλλά και ο νεανικός του πληθυσμός, οι φιλικές προς τις επιχειρήσεις πολιτικές που προωθεί η κυβέρνησή του, οι συμφωνίες ελεύθερου εμπορίου που έχει συνάψει με πολλές χώρες και το γεγονός ότι κατορθώνει, έως τώρα τουλάχιστον, να διατηρεί εξίσου φιλικές σχέσεις τόσο με την Κίνα όσο και με τις ΗΠΑ.

Τα μεγέθη του εντυπωσιάζουν καθώς

Στη διάρκεια των πρώτων πέντε μηνών του 2022 η χώρα προσείλκυσε άμεσες ξένες επενδύσεις ύψους 7,7 δισ. δολ., καταγράφοντας αύξηση 7,8% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021.

το δεύτερο τρίμηνο του περασμένου έτους οι εξαγωγές του αυξήθηκαν κατά 21% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Παράλληλα, η οικονομική του ανάπτυξη θυμίζει παλαιότερους ρυθμούς της Κίνας, καθώς εκτοξεύθηκε στο 7,7% καταγράφοντας τα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων 11 ετών. Και όλα αυτά ισχύουν ενώ η οικονομία του δέχθηκε καίριο πλήγμα από την πανδημία στη διάρκεια του 2021 όταν αναγκάστηκε να επιβάλει σκληρά lockdowns σε πολλές εμπορικές πόλεις, συμπεριλαμβανομένης της πρωτεύουσας Ανόι. Το αποτέλεσμα ήταν το τρίτο τρίμηνο του 2021 να βυθιστεί σε ύφεση με το ΑΕΠ του να μειώνεται κατά 6,2%.

Στη συνέχεια, όμως, η κυβέρνηση του Ανόι προώθησε την πολιτική των μαζικών εμβολιασμών σε μια προσπάθεια να συμβιβάσει τη λειτουργία της οικονομίας με την ύπαρξη του κορωνοϊού, αυτό δηλαδή που έκαναν και οι δυτικές οικονομίες. Ακολούθησε ακαριαία σχεδόν μια θεαματική ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας στα εργοστάσια και τα σύνορα άνοιξαν, με αποτέλεσμα να γίνει αισθητή η αντίθεσή του με την Κίνα και την πολιτική της «μηδενικής ανοχής». Σύντομα, διεθνή ΜΜΕ και ειδικότερα οικονομικές επιθεωρήσεις άρχισαν να το χαρακτηρίζουν το νέο «υπερ-εργοστάσιο» και να προαναγγέλλουν την ανάδειξή του στον παραγωγικό μηχανισμό που θα αντικαταστήσει την Κίνα.

Η ανάδυση του Βιετνάμ είχε ξεκινήσει αρκετά χρόνια πριν από την πανδημία, καθώς είχε αρχίσει τουλάχιστον από το 2018 να επωφελείται από τον εμπορικό πόλεμο ανάμεσα στην Κίνα και στις ΗΠΑ. Διαβλέποντας κινδύνους στην εφοδιαστική τους αλυσίδα όταν κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί τι θα προκαλούσε η πανδημία, πολλές δυτικές επιχειρήσεις είχαν ήδη αρχίσει να μεταφέρουν τμήματα της παραγωγής τους στο Βιετνάμ. Σύμφωνα με το κρατικό ειδησεογραφικό πρακτορείο, στη διάρκεια των πρώτων πέντε μηνών του 2022 η χώρα προσείλκυσε άμεσες ξένες επενδύσεις ύψους 7,7 δισ. δολαρίων, καταγράφοντας αύξηση 7,8% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Και στο πρώτο τρίμηνο του 2022 οι εξαγωγές του υπερέβησαν εκείνες της κινεζικής εμπορικής μητρόπολης, της Σεντζέν, κατά 27,75 δισ. δολάρια.

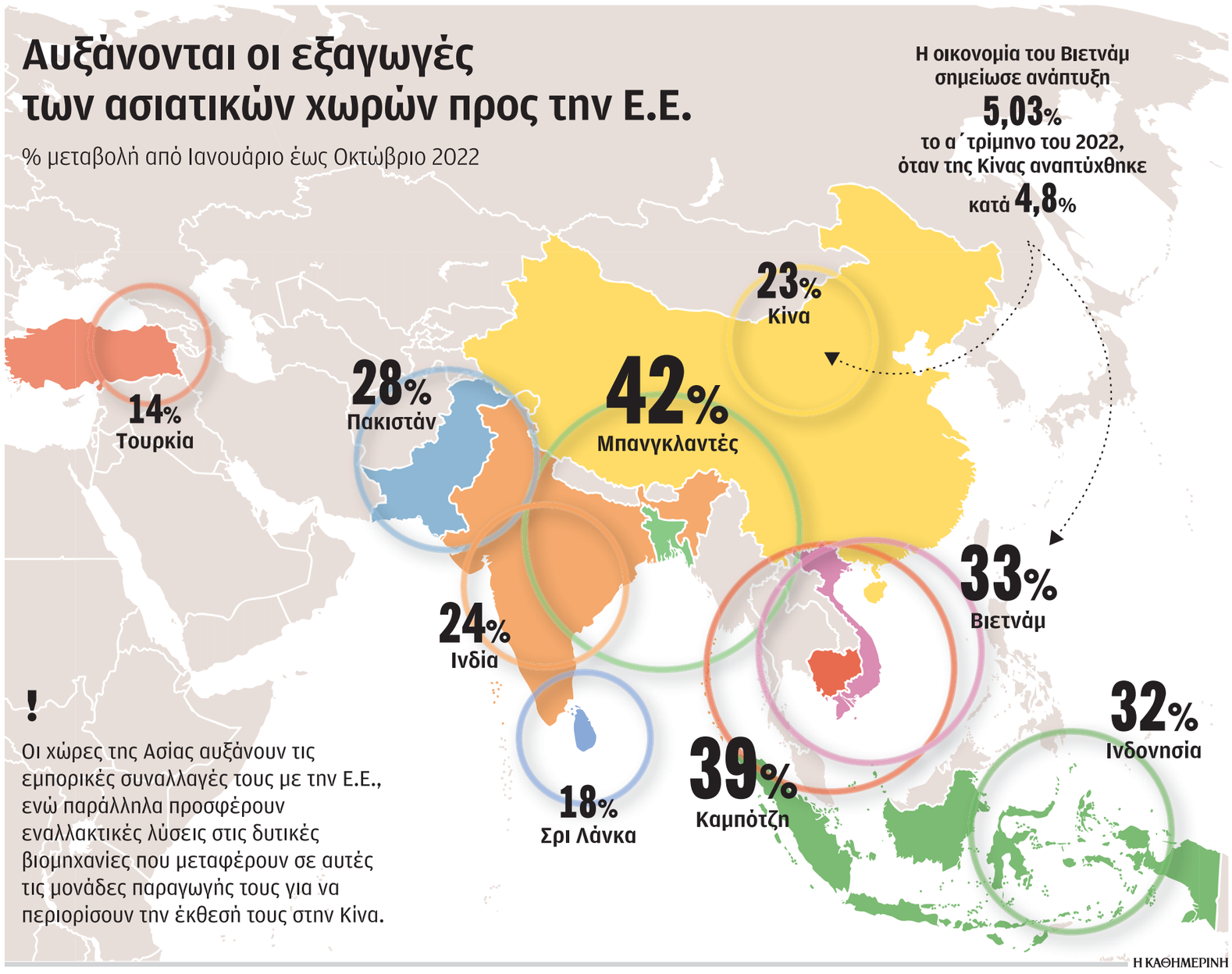

Ντίτερ Χόλτζερ

Ο Ντίτερ Χόλτζερ, μέλος του Δ.Σ. της βιομηχανίας μόδας Marc O' Polo, τόνισε πως η εταιρεία του μεταφέρει μονάδες παραγωγής από την Κίνα στην Τουρκία και την Πορτογαλία «για να μη διατρέχει κίνδυνο η εφοδιαστική της αλυσίδα και να είναι πιο βιώσιμη, ενώ το ίδιο κάνουν πολλές εταιρείες, που προσπαθούν να μειώσουν την έκθεσή τους στην Κίνα».

13.300

δολ. έχει φθάσει ο ετήσιος μέσος μισθός στις κινεζικές βιομηχανίες, που το 2013 ήταν μόλις 6.690 δολ.

Χιντέο Τανιμότο

Ο πρόεδρος της ιαπωνικής Kyocera, μιας από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες μικροεπεξεργαστών στον κόσμο, αναφέρθηκε στους παράγοντες που διώχνουν τις βιομηχανίες από την Κίνα, τονίζοντας πως «όχι μόνον έχουν αυξηθεί οι μισθοί, αλλά με όλα αυτά που συμβαίνουν ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κίνα είναι δύσκολο να εξάγει κανείς από την Κίνα προς άλλες περιοχές».

4,4%

αύξηση σημείωσε το εξωτερικό εμπόριο του Βιετνάμ το α΄ τρίμηνο 2022, φθάνοντας στα 176.35 δισ. δολ.

Σαχιντουλάχ Αζίμ

Ο αντιπρόεδρος της Ενωσης Βιομηχανιών Ενδυσης και Εξαγωγέων του Μπανγκλαντές επισήμανε προσφάτως ότι «πολλές παραγγελίες από την ένδυση μέχρι τα έξυπνα κινητά και τα ηλεκτρονικά είδη έχουν φύγει από την Κίνα και έχουν δοθεί στο Μπανγκλαντές εξαιτίας του εμπορικού πολέμου που έχει ξεσπάσει τα τελευταία χρόνια ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Κίνα».

Οι μισθοί των Κινέζων είναι πλέον πολύ «ακριβοί»

Την Παρασκευή ο Αρνο Αντλιτζ, διευθύνων σύμβουλος της Volkswagen, δήλωσε σε συνέντευξή του πως η εμβληματική αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας «στρέφει την προσοχή της στην Ινδία προκειμένου να διασφαλίσει καλύτερη θέση στον νέο κόσμο». Και επικαλέστηκε τις γεωπολιτικές εντάσεις και το γεγονός ότι γίνεται διαρκώς όλο και πιο περίπλοκο το ρυθμιστικό πλαίσιο. Τους τελευταίους μήνες η κυβέρνηση Μπάιντεν έχει επιβάλει νέα κύματα περιορισμών στις εξαγωγές τεχνολογίας στην Κίνα για να την εμποδίσει να παράγει μικροεπεξεργαστές υψηλής τεχνολογίας. Και τον Ιανουάριο, η Ιαπωνία και η Ολλανδία συμφώνησαν με τις ΗΠΑ να περιορίσουν τις εξαγωγές εξοπλισμού για την παραγωγή μικροεπεξεργαστών προς την Κίνα. Κι ενώ οι σχέσεις ανάμεσα στους δύο μονομάχους της παγκόσμιας οικονομίας είναι ήδη προ πολλού τεταμένες, οξύνει περαιτέρω τα πνεύματα η συμμαχία του Πεκίνου με τη Μόσχα και η μεταξύ τους σύσφιγξη των σχέσεων εν τω μέσω του πολέμου στην Ουκρανία και παρά τις εντεινόμενες διεθνείς πιέσεις. Σε σχετικό εκτενές δημοσίευμά του, ο βρετανικός Economist βαφτίζει «Altasia» αυτήν την ομάδα ασιατικών χωρών, από το Βιετνάμ μέχρι

Στο Βιετνάμ, στην Ταϊλάνδη, στην Ινδία, στη Μαλαισία και στις Φιλιππίνες το ωρομίσθιο είναι περίπου το 1/3 από το αντίστοιχο στην Κίνα.

την Ιαπωνία. Χρησιμοποιεί δηλαδή έναν νεολογισμό από τη σύνθεση δύο λέξεων που σημαίνει «εναλλακτική Ασία». Επισημαίνει πως σε αυτήν την ομάδα χωρών θα δοκιμαστεί μάλλον η νέα γεωπολιτική τάξη πραγμάτων και το κατά πόσον θα μπορέσει να λειτουργήσει η απομάκρυνση των βιομηχανιών και γενικότερα η σχετική απεξάρτηση των οικονομιών της Δύσης από την Κίνα. Οπως τονίζει, πάντως, οι χώρες σε αυτήν την εκτεταμένη περιοχή της Ασίας παρουσιάζουν ένα εύρος δυνατοτήτων που κυμαίνονται από τις μεγάλες δεξιότητες του πληθυσμού πολλών εξ αυτών, τους χαμηλούς μισθούς της Ινδίας έως και την οικονομική ισχύ της Ιαπωνίας. Το άθροισμα του οικονομικά ενεργού πληθυσμού τους ανέρχεται σε 1,4 δισ. και υπερβαίνει τα 980 εκατ. της Κίνας, ενώ αθροιστικά και πάλι η ευρύτερη περιοχή διαθέτει 154 εκατ. άτομα ηλικίας 25 έως 54 ετών με τριτοβάθμια εκπαίδευση έναντι των αντίστοιχων 145 εκατ. της Κίνας. Στις περισσότερες από αυτές τις χώρες οι μισθοί είναι σαφώς πολύ χαμηλότεροι από την Κίνα καθώς στο Βιετνάμ, στην Ταϊλάνδη, στην Ινδία, στη Μαλαισία και στις Φιλιππίνες το ωρομίσθιο είναι κάτω από τρία δολάρια και είναι περίπου το 1/3 από το αντίστοιχο στην Κίνα. Συνολικά το περασμένο έτος οι χώρες της περιοχής εξήγαγαν στις ΗΠΑ προϊόντα αξίας 634 δισ. δολαρίων υπερβαίνοντας, έτσι, τις εξαγωγές της Κίνας που έφτασαν στα 614 δισ. δολάρια.

Μοναδικό **οικοσύστημα υπηρεσιών** αποκλειστικά για **e-shops!**

Για περισσότερες πληροφορίες σαρώστε τον κωδικό QR.

G.A.P. VASSILOPOULOS GROUP

Authorised Service Contractor · GAP AKIS EXPRESS · Western Union WU · DSV · vpayments · WORLDLINE · G.A.P. VASSILOPOULOS WAREHOUSING LOGISTICS LTD · fetch

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο κρυμμένος «θησαυρός» της ελληνικής οικονομίας

Του **ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ**

Συνήθως η... μελλοντική ευημερία είναι δημοφιλής προορισμός. Όλοι θέλουν να τον επισκεφθούν και ορισμένοι πολιτικοί την «υπόσχονται» χάρη σε πόρους που προκύπτουν ξαφνικά. Μεγάλα κοιτάσματα φυσικού αερίου, κονδύλια πρωτοφανούς ύψους από την Ευρωπαϊκή Ενωση ελπίζεται ότι θα φέρουν εισόδημα και πλούτο, και το «ωραίο πρόβλημα» είναι να γίνει κατανομή του πλούτου με συνθήκες δικαιοσύνης. Αυτό είναι το μοτίβο ενός αφηγήματος λαϊκισμού. Ακούγεται ευχάριστα, ιδίως κατά την προεκλογική περίοδο, αλλά η αλήθεια είναι ότι η σημαντικότερη πηγή πλούτου είναι άλλη και θεωρητικά είναι διαθέσιμη. Πρόκειται για την αύξηση της παραγωγικότητας.

Δυστυχώς, η παραγωγικότητα είναι πτωτική (και) στην ελληνική οικονομία, όπως και σε άλλες χώρες τα τελευταία χρόνια. Εγκυρες

Η σημαντικότερη πηγή πλούτου είναι η αύξηση της παραγωγικότητας.

εκτιμήσεις δείχνουν ότι η συντριπτική πλειονότητα κλάδων της ελληνικής οικονομίας παρουσίασε αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής της παραγωγικότητας, κυρίως κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης και τα πρώτα χρόνια εφαρμογής των μνημονίων, ενώ τα επόμενα χρόνια ο αρνητικός ρυθμός μεταβολής επιβραδύνθηκε, αλλά συνεχίζει να είναι αρνητικός («Τάσεις στη συνολική παραγωγικότητα στην Ελλάδα και προσδιοριστικοί παράγοντες αυτής την περίοδο 2005-2019», Οικονομικό Δελτίο της Τράπεζας της Ελλάδος). Σίγουρα δεν είναι εύκολη η αύξηση παραγωγικότητας σε μια οικονομία υπηρεσιών. Ενας σερβιτόρος δεν έχει τη δυνατότητα να αυξήσει την παραγωγικότητά του ακόμη κι αν τρέχει πιο γρήγορα, ούτε ίσως ένας καθηγητής όταν διδάσκει μια τάξη. Βέβαια, η κατάσταση επιδεινώνεται από τη δημογραφική εξέλιξη, καθώς ο καθηγητής διδάσκει πλέον σε λιγότερους μαθητές. Αλλά και γενικότερα η γήρανση του πληθυσμού σημαίνει ότι λιγότεροι εργαζόμενοι είναι αναγκασμένοι να καλύπτουν αυξανόμενες ανάγκες της κοινωνίας, και αυτό μόνο με αύξηση της παραγωγικότητας είναι εφικτό. Ωστόσο, η μελέτη που αναφέραμε εκτιμά μειωμένη παραγωγικότητα ακόμη και στους τομείς της βιομηχανίας, ακόμη και σε εξαγωγικές εταιρείες, όχι μόνον στις υπηρεσίες. Ισως η εξήγηση βρίσκεται στον περιορισμό της κατανάλωσης εξαιτίας των μέτρων λιτότητας. Τα νοικοκυριά με χαμηλότερο εισόδημα, που έχουν την υψηλότερη ροπή προς κατανάλωση, επλήγησαν περισσότερο. Ο περιορισμός της ζήτησης οδηγεί στον περιορισμό της παραγωγής, αφού οι επιχειρήσεις δεν έχουν κίνητρο να επενδύσουν, να υλοποιήσουν καινοτομίες, να αναλάβουν ρίσκο.

Η πολιτική ηγεσία, οι επιχειρήσεις, όλοι, θα έπρεπε να συμφωνήσουν σε πολιτικές που ενισχύουν την παραγωγικότητα, που μπορούν να φέρουν ευημερία, βελτίωση του βιοτικού επιπέδου, αύξηση των πραγματικών αμοιβών. Θεωρητικά η αναβάθμιση της τεχνολογίας, η ψηφιακή μεταρρύθμιση ενισχύει την παραγωγικότητα, προϋπόθεση που είναι αναγκαία αλλά δεν επαρκεί. Παράλληλα με τις τεχνολογικές λύσεις απαιτούνται κεφάλαια και ρυθμίσεις που αφορούν τις υποδομές, τις συνθήκες ανταγωνισμού, την πράσινη μετάβαση, αλλά κυρίως την αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού. Η απελευθέρωση της λειτουργίας του κράτους από αγκυλώσεις, καθώς υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης της παραγωγικότητας, στη λειτουργία της εκπαίδευσης κι άλλων κρατικών υπηρεσιών.

Σήμερα η παραγωγικότητα εξαρτάται όλο και περισσότερο από άυλα αγαθά, την τεχνογνωσία, τη διαδικασία μάθησης, τα πνευματικά δικαιώματα, την έρευνα και τις καινοτομίες, την οικονομία της γνώσης. Η επένδυση σε αυτούς τους τομείς μπορεί να εξασφαλίσει μακροπρόθεσμη ενίσχυση της παραγωγικότητας.

Τα οφέλη από την ανακάλυψη κοιτασμάτων αερίου καθώς και επιδοτήσεις από ευρωπαϊκά ταμεία είναι σημαντικοί πόροι. Αυτό όμως που χρειάζεται η οικονομία είναι να αλλάξει κατεύθυνση, να πραγματοποιήσει το άλμα παραγωγικότητας, που θα επιτρέψει διαρκή ανάπτυξη.

Η Τεχνητή Νοημοσύνη φέρνει τα ρομπότ-οικιακούς βοηθούς

Σε μία δεκαετία θα αναλάβουν καίριο ρόλο στις δουλειές του σπιτιού

Η επερχόμενη επανάσταση της Τεχνητής Νοημοσύνης θα προκαλέσει πολλές ανατροπές, αλλά μια από αυτές θα είναι και η μείωση του χρόνου που θα διαθέτουμε για τις καθημερινές δουλειές του νοικοκυριού μας, συμπεριλαμβανομένου και εκείνου για τα ψώνια στο σούπερ μάρκετ. Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγουν οι εκτιμήσεις 65 εμπειρογνωμόνων για θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης που συμμετείχαν σε σχετική έρευνα σε Βρετανία και Ιαπωνία και της οποίας τα πορίσματα δημοσιεύθηκαν στην επιστημονική εφημερίδα Plos One. Οταν ρωτήθηκαν ποιος θα είναι ο αντίκτυπος της Τεχνητής Νοημοσύνης στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων, απάντησαν πως έπειτα από μία δεκαετία τα ρομπότ θα αναλάβουν καίριο ρόλο στις δουλειές του σπιτιού.

Σύμφωνα, πάντως, με σχετικό ρεπορτάζ του Guardian, μία εξ αυτών, η Εκατερίνα Χέρτογκ, προειδοποίησε πως η

Οι εκτιμήσεις των εμπειρογνωμόνων συγκλίνουν στην πρόβλεψη ότι ο χρόνος που θα διαθέτουμε για ψώνια στο σούπερ μάρκετ θα μειωθεί λόγω των ρομπότ κατά 60%.

βαθύτερη εισβολή του αυτοματισμού στα σπίτια των ανθρώπων, όσο κι αν εξυπηρετήσει, θα γίνει μάλλον με τίμημα την απώλεια μέρους του ιδιωτικού τους χώρου. Η κ. Χέρτογκ, καθηγήτρια θεμάτων Τεχνητής Νοημοσύνης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, προβλέπει πως η χρήση των ρομπότ θα επισπεύσει την περαιτέρω εξίσωση ανάμεσα στα δύο φύλα. Κι αυτό γιατί ακόμη και στις μέρες μας οι γυναίκες είναι αυτές που κάνουν κυρίως τις δουλειές του σπιτιού, χωρίς βέβαια καμία αμοιβή. Οπως τονίζει η βρετανική εφημερίδα, στη Βρετανία οι γυναίκες επωμίζονται περίπου διπλάσιο όγκο απλήρωτης οικιακής εργασίας από τους άνδρες, ενώ στην Ιαπωνία οι άνδρες αναλαμβάνουν λιγότερο και από το 1/5 από αυτές τις δουλειές του νοικοκυριού. Σύμφωνα με τους εμπειρογνώμονες, τα ρομπότ δεν πρόκειται να διευκολύνουν την εξίσωση των ανθρώπων σε ό,τι αφορά τον ελεύθερο χρόνο τους και αντιθέτως θα διευρύνουν την ανισότητα. Κι αυτό γιατί μόνον τα εισοδηματικά ανώτερα νοικοκυριά θα έχουν την οικονομική δυνατότητα να δαπανήσουν όσα θα χρειάζονται για να προσθέσουν οικιακές βοηθούς - ρομπότ στον εξοπλισμό τους.

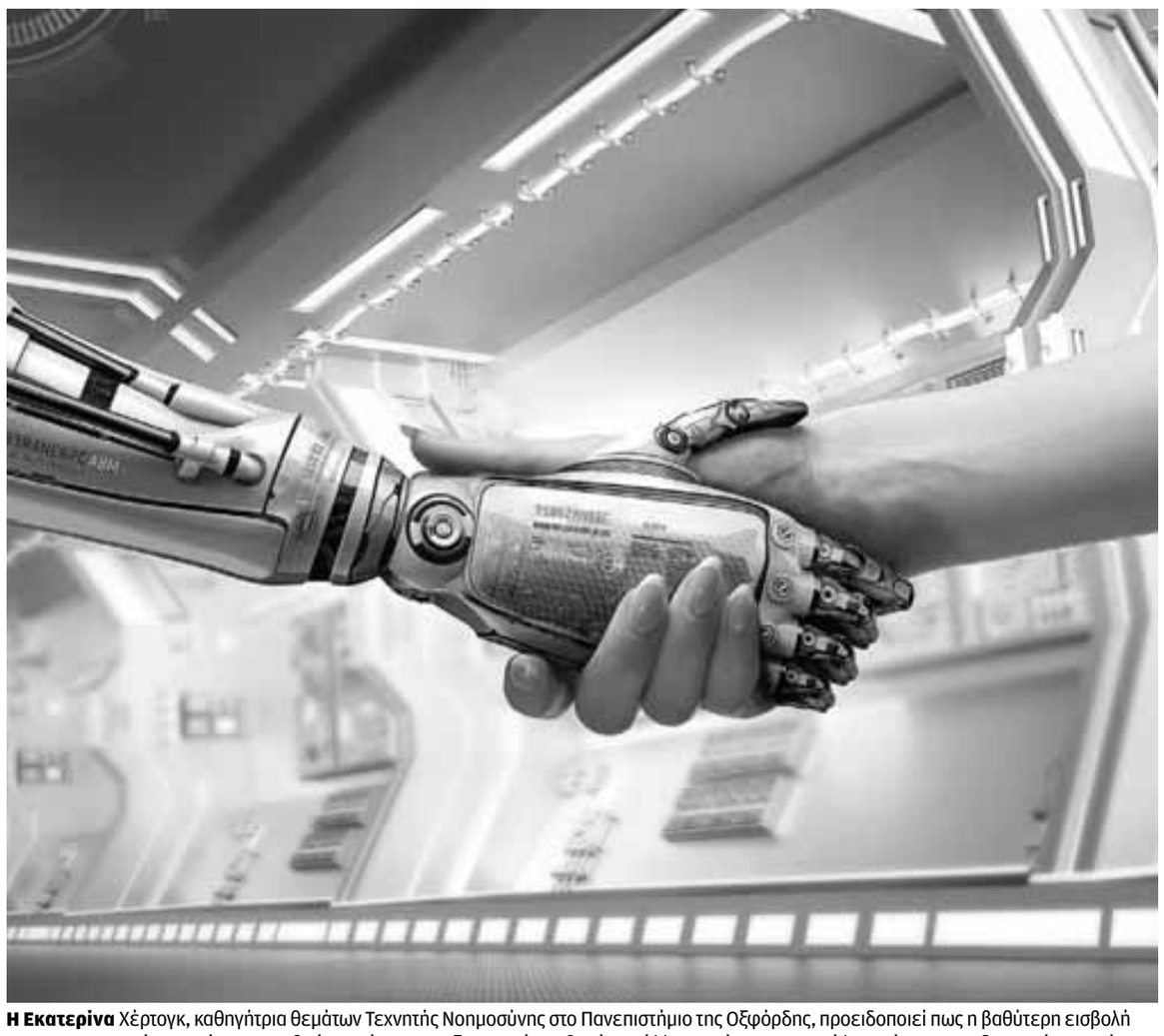

Η Εκατερίνα Χέρτογκ, καθηγήτρια θεμάτων Τεχνητής Νοημοσύνης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, προειδοποιεί πως η βαθύτερη εισβολή του αυτοματισμού στα σπίτια των ανθρώπων, όσο κι αν εξυπηρετήσει, θα γίνει μάλλον με τίμημα την απώλεια μέρους του ιδιωτικού τους χώρου.

Ως προς το ποιες ακριβώς δουλειές θα μπορέσουν να αναλάβουν τα ρομπότ, οι εκτιμήσεις των εμπειρογνωμόνων συγκλίνουν στην πρόβλεψη ότι θα είναι πολύ μικρό το τμήμα της φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων που θα τους ανατεθεί. Οι ενήλικες θα εξακολουθήσουν να βοηθούν τα παιδιά τους στο διάβασμα, θα τα συνοδεύουν στις δραστηριότητές τους και θα φροντίζουν τους ηλικιωμένους και μόλις το 28% αυτών των υποχρεώσεων θα διεκπεραιώνεται από τον αυτοματισμό. Ο χρόνος που θα διαθέτουμε για ψώνια στο σούπερ μάρκετ, όμως, θα μειωθεί ραγδαία και συγκεκριμένα κατά 60%, καθώς τα ρομπότ θα αναλάβουν αυτό το καθήκον. Η εν λόγω έρευνα αποτελεί εξαίρεση στις συνήθεις μελέτες για το πώς θα επηρεαστεί στο μέλλον η ζωή μας από τα ρομπότ, καθώς πολύ συνηθέστερα οι σχετικές έρευνες αφορούν τα επαγγέλματα που θα εξαφανιστούν εξαιτίας της Τεχνητής Νοημοσύνης και το πόσο πολλές θέσεις εργασίας θα χαθούν μαζί τους. Αποτελεί, έτσι, μια ευχάριστη διάσταση του θέματος.

Οπως τονίζει, όμως, ο Guardian, η πρόβλεψη πως «σε μια δεκαετία» τα ρομπότ θα έχουν αναλάβει τις δουλειές του σπιτιού δεν είναι καινούργια. Οι ειδικοί του κλάδου προβλέπουν και ξαναπροβλέπουν αυτή την εξέλιξη εδώ και πολλές δεκαετίες, περίπου από τη δεκαετία του 1960. Ακόμη όμως παραμένει απλώς επιστημονική φαντασία το όραμα των ρομπότ που θα βάζουν τη σακούλα με τα σκουπίδια στον κάδο και θα μαζεύουν από το πάτωμα τα κομματάκια lego που έχει αφήσει κάποιο παιδάκι. Μάλλον είναι κάτι ανάλογο με τα αυτοκινούμενα οχήματα για τα οποία επίσης μιλούν επί χρόνια οι ειδικοί, αλλά δεν έχουν ακόμη φθάσει στο σημείο να μπορούν να κινηθούν με επάρκεια στο απρόβλεπτο περιβάλλον των δρόμων.

Ι.Χ. αυτοματοποιημένης οδήγησης ετοιμάζει η Mercedes-Benz

Πολλά υπόσχεται για την οδήγηση του μέλλοντος ο αμερικανικός κολοσσός της Google, η οποία συνεργάζεται με τον έτερο κολοσσό της Mercedes-Benz και ετοιμάζουν εντυπωσιακά αυτοκίνητα. Η συμμαχία αυτή θα προσφέρει «σούπερ απόδοση σαν να επρόκειτο για υπολογιστή» σε κάθε αυτοκίνητο με αυτοματοποιημένους αισθητήρες οδήγησης. Αυτό σημαίνει πως οι δύο εταίροι ενδιαφέρονται να ανταγωνιστούν ευθέως τόσο την καλιφορνέζικη Tesla, η οποία κατασκευάζει αποκλειστικά ηλεκτρικά οχήματα, όσο και τους νεοφερμένους κινεζικούς ομίλους στον κλάδο. Δημοσίευμα του ειδησεογραφικού πρακτορείου Ρόιτερς, επισημαίνει πως πέραν της Google η γερμανική εταιρεία συμπράττει και με άλλες επιχειρήσεις του πεδίου της τεχνολογίας. Οι νέες και οι παλαιές αυτοκινητοβιομηχανίες καταβάλλουν σκληρή προσπάθεια να ανταποκριθούν σε λειτουργίες βασισμένες σε λογισμικό, στις οποίες πρωτοστάτησε η Tesla και οι οποίες προσφέρουν ενημέρωση για την επίδοση του εκάστοτε αμαξιού, την αυτονομία της μπαταρίας του και τις δυνατότητες οδήγησης άνευ οδηγού εξ αποστάσεως. Η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία της Mercedes-Benz συμφώνησε να μοιραστεί τα έσοδα με την εταιρεία ημιαγωγών Nvidia, τη συνεργάτιδά της από το 2020 στο λογισμικό αυτοματοποιημένης οδήγησης. Στόχος της είναι να μειώσει το αρχικό κόστος αγοράς ακριβών ημιαγωγών υψηλής ισχύος, δήλωσε την Τετάρτη ο διευθύνων σύμβουλός της, Ολα Καελένιους.

Συνεργάζεται με την Google και άλλες εταιρείες τεχνολογίας.

Η γερμανική αυτοκινητοβιομηχανία της Mercedes-Benz συμφώνησε να μοιραστεί τα έσοδα με την εταιρεία ημιαγωγών Nvidia, τη συνεργάτιδά της από το 2020 στο λογισμικό αυτοματοποιημένης οδήγησης.

«Πληρώνετε μόνο για ένα τσιπ με μεγάλη επιδότηση και στη συνέχεια καταλαβαίνετε πώς να μεγιστοποιήσετε τα κοινά έσοδα», είπε ο επικεφαλής της Mercedes. Ωστόσο, τα προηγμένα και περίτεχνα χαρακτηριστικά δεν θα είναι διαθέσιμα στους πάντες. Μόνον οι πελάτες που πληρώνουν για ένα επιπλέον πακέτο επιλογών, θα μπορούν να αποκτούν αυτοκίνητα εξοπλισμένα με τεχνολογία αισθητήρων Lidar και άλλο υλικό για αυτοματοποιημένη οδήγηση του «Επιπέδου 3», τα οποία έχουν υψηλότερο μεταβλητό κόστος, είπε ο Ολα Καελένιους. Η δε κατασκευάστρια αυτοκινούμενων αισθητήρων Luminar Technologies, στην οποία η Mercedes κατέχει ένα μικρό μερίδιο, δήλωσε ότι έκλεισε συμφωνία πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων μαζί της για να ενσωματώσει τους αισθητήρες της σε μια ευρεία γκάμα οχημάτων της μέχρι το 2025.

Η ανακοίνωση αυτή ήταν αρκετή για να ωθήσει την τιμή της μετοχής σε μεγάλα ύψη, διότι ενισχύθηκε έως και 25%. Η στρατηγική της γερμανικής αυτοκινητοβιομηχανίας με το βλέμμα στραμμένο στην ηλεκτροκίνηση εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια, και ενώ αρχικά ενσωμάτωνε στα προϊόντα της λογισμικό από χορεία προμηθευτών, τώρα πλέον θέλει να το ελέγχει πλήρως και να προσελκύει συνεργάτες με τον ίδιο στόχο. Τέλος, η Mercedes-Benz είχε έσοδα που σχετίζονταν με λογισμικό, άνω του 1 δισ. ευρώ και προβλέπει πως θα φθάσει σε υψηλό μονοψήφιο ποσό για δισ. ευρώ έως το 2030.

REUTERS

Οι ουκρανικές επιχειρήσεις δίνουν μάχη για να επιβιώσουν

Το 83% των εταιρειών έχει πληγεί με κάποιον τρόπο από τον πόλεμο

Ηταν ακριβώς πριν από ένα χρόνο και η ουκρανική εταιρεία παραγωγής τροφών για κατοικίδια, Kormotech, είχε ολοκληρώσει την ετήσια συνάντησή της. Το κλίμα ήταν καλό, οι δραστηριότητες ανθούσαν, το εργοστάσιο λειτουργούσε 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα και οι πωλήσεις προβλεπόταν να αυξηθούν κατά διψήφιο ποσοστό. «Είχαμε έναν καλό προϋπολογισμό», αναπολεί ο επικεφαλής και ιδρυτής της εταιρείας, Ροστισλάβ Βοβκ. Το επόμενο πρωί ήχησαν οι σειρήνες, και μολονότι είχαν σχέδιο για ενδεχόμενη επίθεση, σύντομα αποδείχθηκε εντελώς ανεπαρκές. Εκλεισε το εργοστάσιο. Οι πρώτες ύλες δεν μπορούσαν να εισέλθουν στη χώρα και οι παραδόσεις που κατευθύνονταν στο εξωτερικό δεν μπορούσαν να βγουν έξω. Στο προσωπικό από το πολιορκημένο ανατολικό τμήμα της χώρας χρειάστηκε να γίνει εκκένωση. Οι υπάλληλοι στρατεύονταν και η μεγαλύτερη εξαγωγική αγορά της εταιρείας, η Λευκορωσία, ήταν στενός σύμμαχος του Ρώσου προέδρου. Οπως οι διευθύνοντες σύμβουλοι σε δεκάδες χιλιάδες εταιρείες σε όλη την Ουκρανία, ο κ. Βοβκ και η ομάδα του βρέθηκαν ξαφνικά αντιμέτωποι με νέες και περίπλοκες ευθύνες για να διατηρήσουν μια επιχείρηση στο χάος και στον κίνδυνο του πολέμου. Πριν από τη σύρραξη ο ιδιωτικός τομέας της Ουκρανίας, συμπεριλαμβανομένων των τεράστιων χαλυβουργικών και γεωργικών βιομηχανιών της, αντιπροσώπευε το 70% του ΑΕΠ της. Το 83% των επιχειρήσεων παρουσίασε απώλειες λόγω πολέμου. Το 40% υπέστη άμεσες ζημιές, όπως ένα εργοστάσιο ή ένα κατάστημα που καταστράφηκε από έναν πύραυλο, ενώ το 25% βρίσκεται στο κατεχόμενο τμήμα της χώρας.

Η Kormotech, μια οικογενειακή επιχείρηση με 1.300 υπαλλήλους παγκοσμίως, δεν παράγει όπλα ή ντρόουν, αλλά απασχολεί ανθρώπους, παράγει εισόδημα, κερδίζει ξένο νόμισμα από τις εξαγωγές και συνεισφέρει σε έσοδα, που η κυβέρνηση χρειάζεται απεγνωσμένα για τις πολεμικές επιχειρήσεις. Φέτος, ο κ. Βοβκ και η διοικητική του ομάδα βρήκαν λόγο να πανηγυρίσουν ξανά. Οι δραστηριότητες αυξήθηκαν περισσότερο από το αναμενόμενο. Να ορισμένοι λόγοι: Το εργοστάσιο της εταιρείας βρισκόταν έξω από το Λβιβ στο δυτικότερο μέρος της χώρας, κοντά στα πολωνικά σύνορα, ένα από τα ασφαλέστερα μέρη της Ουκρανίας. Τα δύο εργοστάσια στο Πριλμπίχι μπόρεσαν να ανοίξουν ξανά λιγότερο από δύο εβδομάδες μετά την έναρξη του πολέμου. Μια παλαιότερη απόφαση να θέσει σε λειτουργία ένα επιπλέον εργοστάσιο στη Λιθουανία, το οποίο άνοιξε το 2020 και λειτουργούσε όλο το εικοσιτετράωρο, αποδείχθηκε ευλογία. Η εταιρεία πουλάει τα προϊόντα της σε 35 χώρες, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ευρώπης και διατηρούσε τακτικά απόθεμα στις αποθήκες της, διάρκειας τουλάχιστον ενός μηνός στην Ουκρανία, δύο σε άλλες χώρες της Ευρώπης και δυόμισι στις ΗΠΑ. Ωστόσο, η εφοδιαστική αλυσίδα της Kormotech διαταράχθηκε. Πριν από τον πόλεμο, περίπου οι μισές πρώτες ύλες του, όπως το κρέας και το κοτάλευρο, προέρχονταν από το εξωτερικό. Τώρα, οι καθυστερήσεις στη διέλευση των συνόρων και οι αυξανόμενες τιμές των εισαγωγών την έκαναν να αναζητήσει εγχώριους παραγωγούς – βρήκε δύο ντόπιους που δεν είχαν παραγάγει ποτέ γεύμα για κατοικίδια και τους δίδαξε τι να κάνουν, ενώ απείχαν λιγότερο από 40 μίλια από το εργοστάσιο. Οπως αποδείχθηκε, ήταν όχι μόνο φθηνότεροι αλλά και δεν χρειάστηκε να πληρωθούν σε πολύτιμο ξένο νόμισμα. Αντί να αγοράσει 500 τόνους γεύματα από το εξωτερικό, η εταιρεία αγοράζει τώρα 100 τόνους.

Στις αρχές του 2022 οι δραστηριότητες της ουκρανικής εταιρείας παραγωγής τροφών για κατοικίδια, Kormotech, ανθούσαν. Η ρωσική εισβολή άλλαξε τα πάντα, αλλά η επιχείρηση συνέχισε να λειτουργεί, προσαρμοζόμενη στις αντίξοες συνθήκες.

THE NEW YORK TIMES

Ταχύτατη η ενεργειακή απεξάρτηση της Ε.Ε. από Ρωσία

Με μεγάλη αύξηση των ΑΠΕ και μείωση της ζήτησης για αέριο

Η χρήση φυσικού αερίου στις βιομηχανίες μειώθηκε το 2022 κατά 18% σε σύγκριση με το 2021 και η ζήτηση για θέρμανση των νοικοκυριών μειώθηκε κατά 15%.

Το φθινόπωρο του 2021, όταν η Μόσχα μείωνε αισθητά τις ροές του ρωσικού αερίου προς την Ευρώπη και διαφαινόταν ο κίνδυνος της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, το σχέδιο της Ε.Ε. για την απεξάρτησή της από τους υδρογονάνθρακες της Ρωσίας φαινόταν εξαιρετικά φιλόδοξο και δύσκολο. Εντυπωσιάζει, όμως, η ταχύτητα με την οποία πέτυχε η Γηραιά Ήπειρος να δώσει τέλος σε αυτό το ενεργειακό ειδύλλιο με τον ενεργειακά πλούσιο γείτονά της και να απεξαρτηθεί από το ρωσικό φυσικό αέριο. Και βέβαια δεν ήταν μια διαδικασία αντίστοιχη με την προσπάθεια της Ευρώπης να αντιμετωπίσει την κλιματική αλλαγή, καθώς οι κυβερνήσεις ήταν πρόθυμες να πληρώσουν όσα κι αν χρειάζονταν για να διασφαλίσουν εναλλακτικούς ενεργειακούς πόρους και κατά κύριο λόγο υγροποιημένο φυσικό αέριο, επίσης να χρησιμοποιήσουν πολύ περισσότερο άνθρακα και να αναβάλουν για το απώτερο μέλλον κάποια από τα περιβαλλοντικά σχέδιά τους. Και η διαδικασία ήταν επώδυνη καθώς το περασμένο έτος η Ευρώπη αναγκάστηκε να πληρώσει κάπου ένα τρισ. δολ. για ενέργεια και για να αντιμετωπίσει αυτόν τον δυσβάσταχτο λογαριασμό δέχθηκε εκατοντάδες δισ. ευρώ ως επιδοτήσεις από τις κυβερνήσεις.

Ακόμη και οι πλέον αισιόδοξοι, όμως, δεν μπορούσαν να προβλέψουν πόσο γρήγορα θα κινείτο η Ευρώπη. Μόλις πριν από ένα χρόνο η Ευρώπη δαπανούσε περίπου 1 δισ. ευρώ την ημέρα για να πληρώνει αέριο, πετρέλαιο και άνθρακα που εισήγε από τη Ρωσία. Σήμερα πληρώνει μόλις ένα μικρό τμήμα αυτού του ποσού. Η κατάσταση θα ήταν πολύ πιο δύσκολη αν δεν συνέπιπτε με τη μετάβαση της Ευρώπης στην καθαρή ενέργεια που είχε ξεκινήσει πριν από λίγα χρόνια. Και αυτός είναι ο λόγος που ενώ η Ε.Ε. αναζητούσε οποιονδήποτε ενεργειακό πόρο εκτός των ρωσικών, οι εκπομπές καυσαερίων μειώθηκαν ελαφρώς το 2022 αντί να αυξηθούν. Συνέδραμε βέβαια και ο ήπιος χειμώνας που οφείλεται στην κλιματική αλλαγή, καθώς περιόρισε τη ζήτηση για θέρμανση, ενώ οδήγησε τις ρυπογόνες βιομηχανίες σε αναστολή της λειτουργίας τους καθώς δεν μπορούσαν να αντέξουν το κόστος της ενέργειας. Εκείνο, όμως, που σίγουρα μας δίδαξε το περασμένο έτος είναι πως είναι δυνατόν να επισπεύσουμε την ανάπτυξη φωτοβολταϊκών και μπαταριών, να μειώσουμε την κατανάλωση ενέργειας και να καταργήσουμε πλήρως τα ορυκτά καύσιμα.

Οι εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών σε όλη την Ευρώπη αυξήθηκαν κατά 35% το 2022 σε σύγκριση με το 2021, φθάνοντας στο επίπεδο - ρεκόρ των 40 γιγαβάτ.

Οι εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών σε όλη την Ευρώπη αυξήθηκαν κατά 35% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021, φθάνοντας στο επίπεδο-ρεκόρ των 40 γιγαβάτ, και πλησίασαν σε απόσταση αναπνοής το αισιόδοξο σενάριο αναλυτών του BloombergNEF. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στους καταναλωτές που επέλεξαν τα φωτοβολταϊκά για να μειώσουν τους λογαριασμούς του ηλεκτρικού ρεύματος. Εδώσαν έτσι ώθηση στον κλάδο φθάνοντάς τον σε ένα επίπεδο που θα στηριχθεί από τις πολιτικές της Ε.Ε. Πολλοί δεν αρκέστηκαν στην εγκατάσταση φωτοβολταϊκών, αλλά προσέθεσαν και μπαταρίες. Η αποθήκευση μπαταριών σημείωσε αύξηση 79% το περασμένο έτος και σε μεγάλο βαθμό αυτό οφείλεται ακριβώς στις εγκαταστάσεις σε κατοικίες που σύμφωνα με στοιχεία του BloombergNEF αυξήθηκαν κατά 95%. Και αυτή η αύξηση δεν ανακόπηκε ούτε όταν οι τιμές των μπαταριών άρχισαν να αυξάνονται για πρώτη φορά. Σημειώθηκε επίσης αύξηση στην παραγωγή αιολικής ενέργειας, χωρίς, ωστόσο, να φθάσει τις προβλέψεις. Και αυτό οφειλόταν στον πληθωρισμό που έπληξε τον κλάδο της αιολικής ενέργειας περισσότερο από την ηλιακή. Σε συνδυασμό όμως με τις καθυστερήσεις στην έκδοση αδειών και τις διάφορες ρυθμίσεις, το αποτέλεσμα ήταν να αναπτυχθεί ο κλάδος πολύ καθυστερημένα και λιγότερο απ' όσο θα μπορούσε να είχε αναπτυχθεί. Αλλά όπως τονίζει ο Ολιβερ Μετκάλφ, αναλυτής του BNEF, «η ενεργειακή κρίση έχει αναγκάσει τους πολιτικούς να διευθετήσουν τις δυσκολίες στην έκδοση αδειών».

Καμία αύξηση της παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν θα ήταν ποτέ αρκετή για να αντικαταστήσει τόσο γρήγορα το πετρέλαιο, το φυσικό αέριο και τον άνθρακα που εισάγουμε από τη Ρωσία. Ο σημαντικότερος παράγοντας, όμως, ήταν η μείωση της ζήτησης για αέριο τόσο από τις βιομηχανίες όσο και από τα νοικοκυριά. Όταν η τιμή του καυσίμου εκτοξεύθηκε, μερικές βιομηχανίες όπως των λιπασμάτων θεώρησαν ασύμφορη τη λειτουργία τους και τη διέκοψαν, ενώ άλλες βρήκαν εναλλακτικούς ενεργειακούς πόρους. Έτσι μειώθηκε η χρήση αερίου κατά 18% σε σύγκριση με το 2021, όταν μέσα στο 2020, τη χρονιά της πανδημίας και των πρώτων σκληρών lockdowns, είχε μειωθεί κατά 14%. Το ίδιο συνέβη και με τη ζήτηση για θέρμανση των νοικοκυριών, που επίσης μειώθηκε κατά 15% σύμφωνα με το BloombergNEF. Και πάλι το ΑΕΠ της Ε.Ε. σημείωσε ετήσια αύξηση 3,5%, ελάχιστα μικρότερη, δηλαδή, σε σύγκριση με τις προβλέψεις για ανάπτυξη 4% που αναμενόταν προ του πολέμου. Μέχρι και το φθινόπωρο όλοι πίστευαν πως η Ε.Ε. δεν μπορούσε να αποφύγει την ύφεση, αλλά τώρα οι οικονομολόγοι της Ε.Ε. προβλέπουν ανάπτυξη 0,9% για το 2023.

BLOOMBERG

Σε υψηλό εννέα μηνών η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη

Ανέβασε ταχύτητα η επιχειρηματική δραστηριότητα στην Ευρωζώνη τον Φεβρουάριο, καθώς αυξήθηκε σαφώς περισσότερο από όσο αναμενόταν. Η εικόνα προκύπτει από τα στοιχεία που δόθηκαν χθες στη δημοσιότητα και αφορούν την επιχειρηματική δραστηριότητα στους κρίσιμους τομείς της μεταποίησης και των υπηρεσιών. Έτσι, η Ευρωζώνη θα μπορέσει μάλλον να αποφύγει την ύφεση που φαινόταν αναπόφευκτη μέχρι πριν από μερικούς μήνες.

Ο δείκτης υπεύθυνων προμηθειών (PMI) της S&P Global, που αντανακλά τη συνολική υγεία της οικονομίας, ανήλθε στις 52,3 μονάδες τον Φεβρουάριο από τις 50,3 του Ιανουαρίου. Υπερέβη, άλλωστε, τις προβλέψεις των οικονομολόγων πως θα βελτιωνόταν στις 50,6 μονάδες. Οπως τόνισε ο Κρις Γουίλιαμσον, επικεφαλής οικονομολόγος της S&P Global, κατά την παρουσίαση των σχετικών στοιχείων, «η επιχειρηματική δραστηριότητα σε ολόκληρη την Ευρωζώνη αναπτύχθηκε πιο πολύ από το αναμενόμενο τον Φεβρουάριο και η ανάπτυξη έφτασε σε υψηλό εννέα μηνών χάρη στην αναζωπύρωση της δραστηριότητας του τομέα των υπηρεσιών». Προσέθεσε μάλιστα πως «ο δείκτης PMI του Φεβρουαρίου συνάδει σε γενικές γραμμές με το ΑΕΠ που αυξάνεται με τριμηνιαίο ρυθμό λίγο κάτω από 0,3%. Εξάλλου, η ζήτηση αυξήθηκε για πρώτη φορά από τα μέσα του 2022 και οι εταιρείες αύξησαν ξανά τον αριθμό των εργαζομένων καλλιεργώντας προσδοκίες για περαιτέρω άνοδο τους επόμενους μήνες.

Φαίνεται ότι αποφεύγει την ύφεση που φάνταζε αναπόφευκτη μέχρι πριν από μερικούς μήνες.

Ο δείκτης νέων επιχειρήσεων ανήλθε στις 50,6 μονάδες από τις 48,9 μονάδες. Καθώς υποχωρεί ο κίνδυνος της ύφεσης αλλά και η σχετική ανησυχία, η αισιοδοξία για το επόμενο έτος βελτιώθηκε τον Φεβρουάριο. Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών αυξήθηκε σε υψηλό εννέα μηνών, στο 61,5, από 61,2 τον Ιανουάριο. Μειώθηκε, ωστόσο, η δραστηριότητα των εργοστασίων κάπως περισσότερο μέσα στον Φεβρουάριο. Ο PMI του μεταποιητικού τομέα υποχώρησε στις 48,5 μονάδες από τις 48,8, σε αντίθεση με τις προσδοκίες των οικονομολόγων για άνοδό του στις 49,3 μονάδες και χαμηλότερα από όλες τις προβλέψεις.

Ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών (PMI) της S&P Global, που αντανακλά τη συνολική υγεία της οικονομίας στην Ευρωζώνη, ανήλθε στις 52,3 μονάδες τον Φεβρουάριο από τις 50,3 του Ιανουαρίου.

Εξίσου σημαντική όμως είναι η βελτίωση των σχετικών στοιχείων για τις δύο μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης, της Γερμανίας και της Γαλλίας. Στη Γερμανία ο PMI σημείωσε άνοδο στις 51,1 μονάδες υπερβαίνοντας τις εκτιμήσεις για βελτίωση στις 50,3 μονάδες και η ανάκαμψη της μεγαλύτερης ευρωπαϊκής οικονομίας εμφανίζεται να έχει ευρύτατη βάση. Μόνη εξαίρεση στη γερμανική οικονομία είναι «οι νέες παραγγελίες του μεταποιητικού τομέα που εξακολουθούν να μειώνονται αλλά οι παραγωγοί παραμένουν συγκρατημένα αισιόδοξοι για το υπόλοιπο του έτους». Στη Γαλλία, άλλωστε, ο PMI αναρριχήθηκε στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων επτά μηνών, στις 51,6 μονάδες, διαψεύδοντας τις προβλέψεις των οικονομολόγων για τέταρτο συναπτό μήνα συρρίκνωσης της οικονομίας της. Οπως τονίζει ο Τζο Χέιες, οικονομολόγος της S&P, «είναι δύσκολο να αποφανθεί κανείς αν πρόκειται για ένα σημείο καμπής και κατά πόσον η γαλλική οικονομία οδεύει προς την ανάκαμψη».

Ο ίδιος τόνισε πως «έχει επιταχυνθεί κάπως η αποδυνάμωση του μεταποιητικού τομέα μέσα στον Φεβρουάριο και παραμένουν εύθραυστες οι συνθήκες που καθορίζουν τη ζήτηση σε αυτόν τον τομέα». Σημειωτέον ότι ανάλογη εικόνα περιορισμένης βελτίωσης παρουσιάζουν τα αντίστοιχα στοιχεία του PMI για άλλες χώρες όπως η Αυστραλία και η Ιαπωνία, ενώ στη Βρετανία και στις ΗΠΑ καταγράφουν κάποια βελτίωση αλλά εξακολουθούν να υποδηλώνουν ότι επίκειται συρρίκνωση.

BLOOMBERG, REUTERS

Σκάνδαλο με την αγορά νέων τρένων στην Ισπανία

Στην παραίτηση της υφυπουργού Μεταφορών Ισαμπέλ Πάρδο ντε Βέρα οδήγησε το σκάνδαλο που έχει αναστατώσει ορισμένες περιφέρειες της Ισπανίας και αφορά την αγορά δεκάδων νέων τρένων που απεδείχθησαν υπερβολικά μεγάλα για να περάσουν μέσα από τις σήραγγες. Η Renfe, εταιρεία διαχείρισης των κρατικών σιδηροδρόμων της Ισπανίας, ανακοίνωσε προ τριετίας ότι σχεδιάζει τον εκσυγχρονισμό των συρμών που κινούνται σε μικρές και μεσαίες αποστάσεις εντός της χώρας στις περιφέρειες της Αστούριας και της Καντάμπρια. Τον περασμένο μήνα, όμως, προέκυψε πως τα τρένα που είχαν αγοραστεί έναντι 258 εκατ. ευρώ δεν θα μπορούν να περάσουν μέσα από τις σήραγγες που υπάρχουν σε αυτές τις δύο περιφέρειες. Ο διοικητής της Καντάμπρια μίλησε για φιάσκο και ζήτησε την άμεση παρέμβαση της κυβέρνησης, ενώ ο διοικητής της γειτονικής Αστούριας δήλωσε «σαστισμένος, θυμωμένος και απογοητευμένος». Ακολούθησαν οι απολύσεις δύο υψηλόβαθμων στελεχών, ενός της Renfe και ενός της εταιρείας υποδομών κρατικών σιδηροδρόμων Adif, που ωστόσο δεν κατάφεραν να αποκλιμακώσουν την ένταση και την οργή στις δύο περιοχές για τον πρόχειρο σχεδιασμό του εκσυγχρονισμού και τις αναπόφευκτες καθυστερήσεις. Ετσι η Ισπανίδα υφυπουργός Μεταφορών υπέβαλε την παραίτησή της, όπως και ο Ησαΐας Τάμποας, πρόεδρος της Renfe. Από την πλευρά του ο κυβερνητικός συνασπισμός, του οποίου ηγούνται οι Σοσιαλιστές του πρωθυπουργού Πέδρο Σάντσες, ανακοίνωσε πως το τμήμα των δικτύων των δύο περιφερειών που έχουν πληγεί από καθυστερήσεις θα έχει δοθεί στην κυκλοφορία μέχρις ότου αρχίσουν να λειτουργούν τα καινούργια τρένα στις αρχές του 2026.

Απεδείχθησαν μεγάλα για να περάσουν μέσα από τις σήραγγες – Παραιτήθηκε η υφυπουργός Μεταφορών.

«Από τη στιγμή που ενημερώθηκα για το ζήτημα έκανα ό,τι μπορούσα για να εξακριβώσω τι είχε συμβεί και να βρω μια λύση», τόνισε σχετικά η Ισπανίδα υπουργός Μεταφορών, Ρακέλ Σάντσες, μετά τη συνάντησή της με τοπικούς παράγοντες. Τόνισε, επίσης, πως η κυβέρνηση ανέλαβε αμέσως την ευθύνη για το λάθος στην παραγγελία των συρμών και ανέθεσε σε επιτροπή εμπειρογνωμόνων να βρει λύση για το πρόβλημα και να επισπεύσει την κατασκευή των τρένων το ταχύτερο δυνατόν. Η κυβέρνηση αντιμετωπίζει πάντως δυσκολίες να πείσει την κοινή γνώμη της Ισπανίας ότι το πρόβλημα είχε εντοπιστεί προτού κατασκευαστούν τα τρένα και προπαντός ότι δεν έχει χαθεί ούτε ένα ευρώ από τα χρήματα των Ισπανών.

Η Renfe, εταιρεία διαχείρισης των κρατικών σιδηροδρόμων της Ισπανίας, αγόρασε έναντι 258 εκατ. ευρώ τρένα, που όπως όμως προέκυψε δεν θα μπορούν να περάσουν μέσα από τις σήραγγες που υπάρχουν στις περιφέρειες της Αστούριας και της Καντάμπρια.

pwc
www.pwc.com.cy
Δείτε τα αποτελέσματα της έρευνας
12η Έρευνα της PwC για τους CEOs στην Κύπρο
Η έρευνα θα είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα μας από τις **2 Μαρτίου**

ΑΝΑΛΥΣΗ

Η πράσινη ανοικοδόμηση της Ουκρανίας

Της **ΟΛΙΑΣ ΜΟΙΚΟ**

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις επηρεάζουν το περιβάλλον και έχουν άμεσο αντίκτυπο στην υγεία και στην ασφάλεια των απλών ανθρώπων. Οι καλλιέργειες δεν μπορούν να καλλιεργηθούν σε έδαφος που έχει μολυνθεί από βαρέα μέταλλα και είναι εξαιρετικά επικίνδυνο να χρησιμοποιείται νερό που προέρχεται από μολυσμένα ποτάμια. Από την αρχή της ρωσικής εισβολής, περιβαλλοντικές οργανώσεις μαζί με το υπουργείο Περιβάλλοντος της Ουκρανίας παρακολουθούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του πολέμου. Εχουν καταγράψει περισσότερες από 2.300 περιπτώσεις τέτοιων ζημιών, αν και πρέπει να σημειωθεί ότι αυτά τα στοιχεία δεν είναι αξιόπιστα, διότι ο πλήρης κατάλογος δεν έχει δημοσιευθεί ποτέ. Ανάμεσα στα πολλά παραδείγματα είναι τα δάση που καίγονται, οι ζημιές που προκαλούνται από την έκρηξη οβίδων, τα καύσιμα πυραύλων που μολύνουν το έδαφος και τα υπόγεια ύδατα κ.λπ.

Προφανώς, δεν είναι όμως μόνο το περιβάλλον που υποφέρει λόγω των στρατιωτικών επιχειρήσεων. Στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για την Κλιματική Αλλαγή (COP27), πρώτη φορά μετά από πολλά χρόνια, τέθηκε το πιεστικό ζήτημα των επιπτώσεων της βιομηχανίας όπλων και των στρατιωτικών επιχειρήσεων στο κλίμα. Παρουσιάστηκε έρευνα, σύμφωνα με την οποία οι (έως τότε) επτάμηνες στρατιωτικές επιχειρήσεις της Ρωσίας στην Ουκρανία είχαν ήδη παραγάγει 49 εκατ. τόνους εκπομπών CO2. Αυτό είναι συγκρίσιμο με τις ετήσιες εκπομπές μιας ολόκληρης χώρας στο μέγεθος της Βουλγαρίας ή της Πορτογαλίας. Από τη μία πλευρά, η καταστροφή και συνεπώς η στασιμότητα της βιομηχανίας μεγάλης κλίμακας και η μείωση του πληθυσμού ως αποτέλεσμα της κατοχής οδήγησε προφανώς σε μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Από την άλλη, μελέτες έχουν υπολογίσει ότι η ανάκαμψη της Ουκρανίας μετά τον πόλεμο θα απαιτήσει άλλους 50 εκατ. τόνους CO2. Θα ήταν λάθος να πιστεύουμε ότι τα προβλήματα από τον πόλεμο στο περιβάλλον και το κλίμα θα εξαφανισθούν διαμιάς, μόλις η Ουκρανία τον κερδίσει. Στη Διάσκεψη COP27, οι συμμετέχουσες χώρες άργησαν να ανακοινώσουν νέους στόχους για το κλίμα, ενώ έσπευσαν να τονίσουν τη σημασία της ενεργειακής ασφάλειας και της διεθνούς συνεργασίας. Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. έχουν αισθανθεί τις οδυνηρές συνέπειες της εξάρτησης από τον ρωσικό γαιάνθρακα, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Κατά τη διάρκεια του 2022, παράλληλα με τις διαπραγματεύσεις για το εμπάργκο στα ρωσικά ορυκτά καύσιμα, άλλες συνομιλίες συνεχίζονταν για το πώς θα ήταν η μεταπολεμική ανοικοδόμηση της Ουκρανίας. Ορισμένοι δήμοι στις περιφέρειες Κιέβου, Τσερνιχίφ και Σούμι έχουν ήδη αρχίσει να επεξεργάζονται τα δικά τους σχέδια για τη μεταπολεμική ανοικοδόμηση. Η Ευρωπαϊκή Ενωση επένδυσε πρόσφατα 114 εκατ. ευρώ, ώστε να προμηθεύσει στην Ουκρανία 1.000 γεννήτριες για να τις προσθέσει στις ήδη 1.400, ενώ είχε λάβει εκατομμύρια μονάδες ηλεκτροπαραγωγικού εξοπλισμού μέσω του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της Ε.Ε. Και παρόλο που απαιτείται βοήθεια έκτακτης ανάγκης για τις κρίσιμες υποδομές της χώρας, συμπεριλαμβανομένων των νοσοκομείων, των τραπεζών και των σταθμών θέρμανσης, με οποιαδήποτε μορφή, υπάρχουν πιο φιλικές προς το περιβάλλον εναλλακτικές λύσεις. Για παράδειγμα, χάρις στην πρωτοβουλία της ΜΚΟ Ecoclub, ηλιακοί σταθμοί με μπαταρίες έχουν ήδη εγκατασταθεί σε πολλά νοσοκομεία της Ουκρανίας. Κάθε μονάδα, τέλος, έχει εγκατεστημένη ισχύ 32,4 κιλοβατωρών, η οποία είναι αρκετή για να διασφαλίσει τη λειτουργία 11 αναπνευστήρων στις μονάδες εντατικής θεραπείας.

Η κ. Ολια Μόικο είναι συντονίστρια του Δικτύου Κλιματικής Δράσης Αν. Ευρώπης, Καυκάσου και Κ. Ασίας.

Με επιτυχία στέφθηκε το πείραμα για 4ήμερη εργασία στη Βρετανία

Εννέα στις δέκα εταιρείες που το δοκίμασαν αποφάσισαν να το επεκτείνουν

Ως πείραμα απεδείχθη εξαιρετικά επιτυχές, γι' αυτό και τα αποτελέσματά του παρουσιάστηκαν χθες ενώπιον του βρετανικού Κοινοβουλίου ενδεχομένως με την προοπτική να αποτελέσει στο εγγύς μέλλον πραγματικότητα για όλους τους εργαζομένους στη Βρετανία. Ο λόγος για την εργάσιμη εβδομάδα των τεσσάρων ημερών που υιοθέτησαν δοκιμαστικά 61 επιχειρήσεις στη Βρετανία από όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων, από τράπεζες, εταιρείες τεχνολογίας και εκπαιδευτικούς οργανισμούς μέχρι εταιρείες συμβούλων και από επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου μέχρι ομίλους αναζήτησης ταλέντων. Συμμετείχαν, έτσι, στο πείραμα σχεδόν 3.000 εργαζόμενοι, που είχαν τη δυνατότητα να εργάζονται είτε τέσσερις ημέρες την εβδομάδα ή, σε κάποιες περιπτώσεις, πέντε ημέρες αλλά με μικρότερο ωράριο. Και

Κριτήριο της επιτυχίας του προγράμματος ήταν η αύξηση της παραγωγικότητας.

βέβαια, όλα αυτά χωρίς μείωση του μισθού τους.

Επειτα από δοκιμαστική εφαρμογή επί έξι μήνες, η επιτυχία του είναι προφανής, καθώς 56 από τις 61 εταιρείες –αναλογία που ισοδυναμεί με εννέα στις δέκα– αποφάσισαν να το επεκτείνουν ενώ ανάμεσά τους συγκαταλέγονται και 18 που ανακοίνωσαν ότι το υιοθετούν πλέον σε μόνιμη βάση. Κίνητρο των επιχειρήσεων και κριτήριο της επιτυχίας του πειράματος ήταν η αύξηση της παραγωγικότητας, όπου σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις υπήρξε γενική διαπίστωση. Κίνητρο των εργαζομένων ήταν την ίδια στιγμή η καλύτερη ισορροπία ανάμεσα στη σταδιοδρομία και στην οικογενειακή ή προσωπική ζωή, που επίσης φάνηκε να αποδεικνύει το πείραμα εξαιρετικά επιτυχές. Μιλώντας στους ερευνητές που συγκέντρωναν τα αποτελέσματα του πειράματος, το 39% των συμμετεχόντων δήλωσε ότι ένιωθε λιγότερο στρες στη δουλειά, το 40% ότι είχε καλύτερο ύπνο και το 54% ότι το πείραμα τους διευκόλυνε πραγματικά να συνδυάσουν σωστά τη σταδιοδρομία τους με τις οικογενειακές υποχρεώσεις. Πέραν των όσων δήλωσαν οι ίδιοι οι εργαζόμενοι, οι εταιρείες ανακοίνωσαν επίσης ότι στη διάρκεια του πειράματος μειώθηκαν κατά 2/3 οι αναρρωτικές άδειες που ζήτησαν οι υπάλληλοί τους, ενώ ήταν και κατά 57% λιγότερες οι αποχωρήσεις υπαλλήλων.

Την εργάσιμη εβδομάδα των τεσσάρων ημερών υιοθέτησαν δοκιμαστικά 61 επιχειρήσεις στη Βρετανία από όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων, από τράπεζες, εταιρείες τεχνολογίας και εκπαιδευτικούς οργανισμούς μέχρι εταιρείες συμβούλων και από επιχειρήσεις λιανικού εμπορίου μέχρι ομίλους αναζήτησης ταλέντων. Στο πείραμα συμμετείχαν σχεδόν 3.000 εργαζόμενοι, που είχαν τη δυνατότητα να εργάζονται είτε τέσσερις ημέρες την εβδομάδα ή, σε κάποιες περιπτώσεις, πέντε ημέρες αλλά με μικρότερο ωράριο χωρίς μείωση του μισθού τους.

Οι εταιρείες ανακοίνωσαν, άλλωστε, πως τα έσοδά τους αυξήθηκαν 1/3 κατά μέσον όρο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2021. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα The Guardian, πολλές εταιρείες αναφέρθηκαν στις δυσκολίες που προέκυψαν. Ο Μαρκ Ντάουνς, διευθύνων σύμβουλος της Royal Society of Biology, τόνισε πόσο κρίσιμη είναι η αναθεώρηση του τρόπου με τον οποίο λειτουργεί μια εταιρεία.

Οπως επισήμανε ο ίδιος, «δεν είναι δυνατόν να μειώσεις τις ώρες εργασίας και να διατηρήσεις αμετάβλητη την παραγωγικότητα χωρίς να κάνεις κάτι διαφορετικά». Οπως διευκρίνισε, υπήρξαν διάφορες δυσκολίες που προέκυψαν στην πορεία, όπως για παράδειγμα ότι μερικές φορές η δουλειά καθιστούσε αναγκαία την παρουσία του συνόλου του προσωπικού ακόμη και τις ημέρες που είχαν αργία, καθώς έπρεπε να συμμετάσχουν σε κάποιες σημαντικές συσκέψεις. Παράλληλα, οι υπεύθυνοι της νεοφυούς Rivelin Robotics, που παράγει ρομπότ για βιομηχανίες από τον κλάδο της αεροδιαστημικής μέχρι τις ιατρικές υπηρεσίες, τόνισαν πως υπήρξαν και προκλήσεις που χρειάστηκε να αντιμετωπισθούν. Οπως υπογράμμισαν, μερικές φορές η δουλειά δεν μπορεί να περιμένει όπως, για παράδειγμα, σε μια περίσταση όπου θα συμμετείχαν σε μια εμπορική επίδειξη και είχαν καθυστερήσει ένα ή δύο προϊόντα. Οπως, άλλωστε, αναφέρει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, υπάρχει παράλληλα διάχυτη η ανησυχία για το ενδεχόμενο να εξανεμισθεί η αύξηση της παραγωγικότητας όταν μονιμοποιηθεί το νέο καθεστώς της εβδομάδας των τεσσάρων ημερών.

FINANCIAL TIMES, BLOOMBERG, BBC, THE GUARDIAN

Οι πληγές στην οικονομία από τον πόλεμο στην Ουκρανία

Ο αντίκτυπος σε ανάπτυξη, πληθωρισμό ένα χρόνο μετά τη ρωσική εισβολή

Η βαρύτητα της Ρωσίας στην παγκόσμια αγορά ενέργειας προκάλεσε μεγάλη αστάθεια στον κλάδο. Εσπευσαν βεβαίως να καλύψουν το κενό οι ΗΠΑ και οι πετρελαιοπαραγωγοί χώρες της Μέσης Ανατολής, καθώς η Ευρώπη προσπαθούσε να περιορίσει την ενεργειακή της εξάρτηση από τη Μόσχα. Κι ενώ η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε και μειώθηκε η βιομηχανική παραγωγή της Γερμανίας, τελικά ούτε ντόμινο πτωχεύσεων καταγράφηκε ούτε γενικευμένες διακοπές στην ηλεκτροδότηση και, γενικώς, καμία καταστροφή από όσες είχαν προβλεφθεί.

Ενας χρόνος από τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και καθώς αρχίζει η δεύτερη χρονιά του πολέμου μετρούν τις πληγές που τους άφησε οι οικονομίες ανά τον κόσμο και η παγκόσμια οικονομία. Σίγουρα δεν είναι λίγες, καθώς έχει μειωθεί ο ρυθμός ανάπτυξης παγκοσμίως, ενώ η εκτόξευση που σημείωσαν αρχικά οι τιμές της ενέργειας έπληξε το βιοτικό επίπεδο πολλών χωρών τόσο της Ευρώπης όσο και του αναπτυσσόμενου κόσμου. Δεν επιβεβαιώθηκαν, πάντως, οι πλέον απαισιόδοξοι, που προέβλεπαν ύφεση στην Ευρώπη ακόμη και γενικευμένες διακοπές ρεύματος και κατάρρευση της οικονομίας της Ρωσίας.

Οπως εκτιμά το ΔΝΤ, η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας επιβραδύνθηκε το περασμένο έτος εξαιτίας του πολέμου και περιορίστηκε στο 3,4%, ήταν δηλαδή χαμηλότερη από το 3,8% που ήταν ο μέσος όρος των τελευταίων δύο δεκαετιών. Αναμένεται, άλλωστε, να επιβραδυνθεί περαιτέρω φέτος, υποχωρώντας στο 2,9%. Σε ό,τι αφορά τον πληθωρισμό, υπήρξε εν μέρει απότοκος της πανδημίας και του εμφράγματος στην εφοδιαστική αλυσίδα, αλλά επιταχύνθηκε εις το έπακρον λόγω του πολέμου. Ετσι στη διάρκεια του περασμένου έτους έφτασε σε παγκόσμιο επίπεδο το 8,8% κατά μέσον όρο και αναμένεται ότι παρά τις επίμονες αυξήσεις των επιτοκίων από μεγάλες και μικρές κεντρικές τράπεζες, θα παραμείνει στο αρκετά ανησυχητικό επίπεδο του 6,6% το 2023. Εν ολίγοις, θα βρίσκεται για αρκετό χρονικό διάστημα σε επίπεδα σαφώς υψηλότερα από το προ της πανδημίας επίπεδο του 3,5%. Οπως εκτιμά, άλλωστε, ο ΟΟΣΑ, μόνο στη διάρκεια του τρέχοντος έτους ο πόλεμος θα αφαιρέσει από την παγκόσμια οικονομία το ιλιγγιώδες ποσό των 2,8 τρισ. δολ. Το σοκ του πολέμου για την παγκόσμια οικονομία σχετίζεται με το ιδιαίτερο βάρος της Ρωσίας στις ενεργειακές προμήθειες μεγάλου αριθμού χωρών.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Υπηρεσία Ενέργειας, το πετρέλαιο της Ρωσίας αντιπροσώπευε το 14% της παγκόσμιας παραγωγής και προσφοράς το 2021. Η

Δεν επιβεβαιώθηκαν, οι απαισιόδοξοι, που προέβλεπαν ύφεση στην Ευρώπη ακόμη και γενικευμένες διακοπές ρεύματος και κατάρρευση της οικονομίας της Ρωσίας.

Ρωσία εξήγε περίπου 4,7 εκατ βαρέλια «μαύρου χρυσού» την ημέρα από τα 10,5 εκατ. βαρέλια την ημέρα που παρήγε το 2021. Οι μεγαλύτεροι πελάτες της ήταν η Ευρώπη και η Κίνα, που εισήγαν 2,4 εκατ. βαρέλια την ημέρα και 1,6 εκατ. βαρέλια την ημέρα, αντιστοίχως. Σε ό,τι αφορά τις ΗΠΑ, όταν ξέσπασε ο πόλεμος η υπερδύναμη εισήγε μόλις 672.000 βαρέλια ρωσικού αργού την ημέρα και διέκοψε πλήρως αυτές τις εισαγωγές με ειδικό διάταγμα που εξέδωσε η Ουάσιγκτον τον Μάρτιο του περασμένου έτους, λίγο μετά την έναρξη του πολέμου. Η Ρωσία ήταν, εξάλλου, η τέταρτη στον κόσμο σε εξαγωγές φυσικού αερίου πριν από τον πόλεμο και κάλυπτε τουλάχιστον το 40% των αναγκών της Ε.Ε.· ενίοτε και περισσότερο. Η βαρύτητα της Ρωσίας στην παγκόσμια αγορά ενέργειας προκάλεσε μεγάλη αστάθεια στον κλάδο.

Εσπευσαν βεβαίως να καλύψουν το κενό οι ΗΠΑ και οι πετρελαιοπαραγωγοί χώρες της Μέσης Ανατολής, καθώς η Ευρώπη προσπαθούσε να περιορίσει την ενεργειακή της εξάρτηση από τη Μόσχα. Σύμφωνα με στοιχεία της εταιρείας Kpler, οι εξαγωγές αμερικανικού υγροποιημένου αερίου (LNG) έφτασαν να καλύψουν το 41% των εισαγωγών της Ευρώπης μέσα στο περασμένο έτος παρά το γεγονός ότι μεσολάβησε η πυρκαγιά στον σταθμό εξαγωγών της Freeport στο Τέξας. Αυτός ήταν, άλλωστε, και ένας από τους λόγους που η Ευρώπη απέφυγε την ύφεση μια και οι ευρωπαϊκές χώρες έσπευσαν ταχύτατα να υποκαταστήσουν τους ρωσικούς υδρογονάνθρακες. Κι ενώ η ανάπτυξη επιβραδύνθηκε και μειώθηκε η βιομηχανική παραγωγή της Γερμανίας, τελικά ούτε ντόμινο πτωχεύσεων καταγράφηκε ούτε γενικευμένες διακοπές στην ηλεκτροδότηση και, γενικώς, καμία καταστροφή από όσες είχαν προβλεφθεί.

Το ίδιο ισχύει, πάντως, και για την ίδια τη Ρωσία, η οποία για μία ακόμη φορά διέψευσε τις Κασσάνδρες και γνώρισε ύφεση μόλις 2,1% παρά τον καταιγισμό κυρώσεων που επέβαλαν οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. στην οικονομία της, στο τραπεζικό της σύστημα και στις βιομηχανίες της, και παρά την ομαδική αποχώρηση πολλών δυτικών επιχειρήσεων από την αγορά της. Ο πόλεμος προκάλεσε, ωστόσο, εκτεταμένη ανησυχία για το ενδεχόμενο ελλείψεων τροφίμων σε όλον τον κόσμο, αφού η Ρωσία και η Ουκρανία αντιπροσωπεύουν από κοινού περίπου το 30% των παγκόσμιων προμηθειών σιτηρών. Η παραγωγή τους αυτή εξάγεται σε μεγάλο ποσοστό στις χώρες της Αφρικής, της Ασίας και σε τμήματα της Μέσης Ανατολής. Η αβεβαιότητα για την επάρκεια των τροφίμων μεταφράστηκε γρήγορα σε εκτόξευση των τιμών, καθώς η τιμή του σιταριού κυμαινόταν γύρω στα 8 δολ. το μπούσελ τις εβδομάδες πριν από τον πόλεμο και για πρώτη φορά μετά από μια δεκαετία εκτοξεύθηκε σύντομα στα 10 δολ. ανά μπούσελ, για να φτάσει στο ρεκόρ των 12,47 δολ. το μπούσελ τον Μάιο του περασμένου έτους.

REUTERS, ASSOCIATED PRESS

Η κινεζική ασπίδα της Μόσχας έναντι των κυρώσεων της Δύσης

Οι αντοχές που έχει επιδείξει η ρωσική οικονομία στα αλλεπάλληλα κύματα κυρώσεων από τη Δύση οφείλονται ως ένα βαθμό και στη σταθερή συνεισφορά της γειτονικής και συμμάχου Κίνας. Σε όλο το διάστημα από την αρχή του πολέμου η Κίνα έχει υποκαταστήσει τις οικονομίες της Δύσης, τόσο ως πελάτης όσο και ως προμηθευτής της Ρωσίας.

Πρώτα απ' όλα η Κίνα αναπλήρωσε τις αγορές ρωσικών υδρογονανθράκων που διέκοψε η Ευρώπη. Οπως τονίζει ο Νιλ Τόμας, αναλυτής θεμάτων Κίνας και Νοτιοανατολικής Ασίας στον όμιλο Eurasia, «η Κίνα έχει στηρίξει οικονομικά τον πόλεμο της Ρωσίας υπό την έννοια ότι έχει αυξήσει θεαματικά τις εμπορικές σχέσεις μαζί της, υπονομεύοντας και αποδυναμώνοντας τις προσπάθειες της Δύσης να γονατίσουν τη στρατιωτική μηχανή της Μόσχας». Το διμερές εμπόριο έφτασε πράγματι σε ιστορικό ρεκόρ το περασμένο έτος σημειώνοντας αύξηση 30%, στα 190 δισ. δολ., σύμφωνα με στοιχεία των κινεζικών τελωνείων.

Η Κίνα στηρίζει τη ρωσική οικονομία, τόσο ως πελάτης όσο και ως προμηθευτής.

Και όπως επισημαίνουν πολιτικοί και οικονομικοί αναλυτές, η απομόνωση της Ρωσίας δίνει στο Πεκίνο την ευκαιρία να ασκεί πολύ μεγαλύτερη επιρροή και να αντλεί φθηνή ενέργεια, προηγμένη στρατιωτική και αμυντική τεχνολογία, αλλά και διπλωματική στήριξη στα διεθνή συμφέροντα της Κίνας. Σε ό,τι αφορά ειδικότερα την ενέργεια, το διάστημα από τον Μάρτιο μέχρι τον Δεκέμβριο του περασμένου έτους η Κίνα αγόρασε ρωσικό αργό αξίας 50,6 δισ. δολ., ποσό κατά 45% αυξημένο σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Εισήγαγε επίσης άνθρακα αξίας 10 δισ. δολ. και πάλι αυξημένο κατά 54%, ενώ οι εισαγωγές της σε ρωσικό φυσικό αέριο και ρωσικό υγροποιημένο αέριο (LNG) σημείωσαν ιλιγγιώδη αύξηση 155%, φθάνοντας στα 9,6 δισ. δολ. Σημειωτέον ότι οι δύο χώρες σχεδιάζουν παράλληλα να επεκτείνουν τη συνεργασία τους με μια συμφωνία ανάμεσα στην Gazprom και στην China National Petroleum Corporation, που θα διασφαλίσει την παροχή περισσότερου ρωσικού αερίου στην Κίνα για τα επόμενα 25 χρόνια. Σύμφωνα μάλιστα με την Αννα Κιρίεβα, καθηγήτρια στο Κρατικό Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων της Μόσχας, «δεδομένης της επανεκκίνησης της Κίνας, λογικά οι ρωσικές εξαγωγές στην Κίνα θα αυξηθούν»

Το διμερές εμπόριο πέρυσι αυξήθηκε κατά 30%, στα 190 δισ. δολ., σύμφωνα με στοιχεία των κινεζικών τελωνείων.

Παράλληλα, η Ρωσία δαπάνησε δισεκατομμύρια δολάρια για την αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού, ηλεκτρονικού, βιομηχανικών μετάλλων, οχημάτων, πλοίων και αεροσκαφών από την Κίνα, αρχής γενομένης από τον Μάιο. Ετσι η Κίνα αναπλήρωσε σε μεγάλο βαθμό όσα δεν μπορούσε πλέον να προμηθευτεί η Ρωσία από τη Δύση.

Η Ρωσία βρίσκει, άλλωστε, στην Κίνα υποκατάστατα των αυτοκινήτων και των ηλεκτρονικών που θα εισήγαγε από τη Δύση. Οπως τονίζει η Αννα Κιρίεβα, «κανένας άλλος μεγάλος παραγωγός δεν μπορεί να ανταγωνιστεί την Κίνα σε ό,τι αφορά τη βιομηχανική της παραγωγή». Σύμφωνα, έτσι, με τη ρωσική εταιρεία ερευνών Autostat, μετά την αποχώρηση των δυτικών αυτοκινητοβιομηχανιών από τη ρωσική αγορά, το μερίδιο των κινεζικών Havel, Chery και Geely αυξήθηκε μέσα σε ένα έτος και από το μόλις 10% έχει εκτοξευθεί στο 38%. Επίσης οι κινεζικές μάρκες έξυπνων κινητών είχαν μερίδιο αγοράς περίπου 40% στα τέλη του 2021. Ενα χρόνο αργότερα, έχουν κυριολεκτικά καταλάβει την αγορά με μερίδιο 95%, σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών Counterpoint. Οι ρωσικές εταιρείες χρησιμοποιούν, έτσι, τώρα πολύ περισσότερο το κινεζικό νόμισμα προκειμένου να διευκολύνουν τις εμπορικές συναλλαγές με την Κίνα. Τον Νοέμβριο του περασμένου έτους το γουάν είχε φτάσει να αντιπροσωπεύει το 48% της ρωσικής αγοράς συναλλάγματος, ενώ μόλις τον Ιανουάριο του 2022 δεν υπερέβαινε το 1%. Και σύμφωνα με το ρωσικό ειδησεογραφικό πρακτορείο Tass, η Ρωσία θα αγοράσει γουάν για να αναπληρώσει τα διαθέσιμα του κρατικού επενδυτικού ταμείου της.

Μηδενικά κέρδη κατέγραψε η ΕΚΤ το 2022

Η επιθετική στροφή της νομισματικής πολιτικής για την καταπολέμηση του πληθωρισμού οδήγησε την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να καταγράψει ζημίες στον ισολογισμό της, τις οποίες ωστόσο κάλυψε πλήρως χρησιμοποιώντας τις προβλέψεις που έχει συσσωρεύσει.

Ειδικότερα, όπως έδειξαν οι οικονομικές καταστάσεις του 2022, η ΕΚΤ χρειάστηκε να χρησιμοποιήσει 1,627 δισ. ευρώ από προβλέψεις έναντι χρηματοοικονομικού κινδύνου προκειμένου να αποφύγει την καταγραφή ζημιών, με αποτέλεσμα να σημειώσει μηδενικά κέρδη. Ως εκ τούτου, δεν θα διανεμηθούν κέρδη στις εθνικές κεντρικές τράπεζες της Ζώνης του Ευρώ, όπως ανέφερε.

Οι πραγματικές ζημίες της ΕΚΤ προήλθαν κυρίως από τόκους-έξοδα επί της καθαρής υποχρέωσης της ΕΚΤ στο πλαίσιο του TARGET2, καθώς και από αποσβέσεις επί τίτλων που διακρατούνται στο χαρτοφυλάκιο ίδιων πόρων και στο χαρτοφυλάκιο σε δολάρια ΗΠΑ, λόγω της αύξησης των αποδόσεων των ομολόγων. Το μέγεθος του ενοποιημένου ισολογισμού της ΕΚΤ διαμορφώθηκε στα 7,956 τρισ. ευρώ, από 8,564 τρισ. ευρώ το 2021, με τη μείωση να οφείλεται στις πρόωρες αποπληρωμές των φθηνών δανείων (TLTRO) στις οποίες προχώρησαν οι τράπεζές της.

Με άλλα λόγια, η απότομη αύξηση των αποδόσεων των ομολόγων της Ευρωζώνης, έπειτα από τις αυξήσεις των επιτοκίων ύψους 250 μονάδων βάσης το 2022 για την καταπολέμηση του πληθωρισμού, ανάγκασε την ΕΚΤ να προβεί σε μείωση της αξίας των ομολόγων που η ίδια κατέχει. Ακόμη και μετά αυτήν την κίνηση, ωστόσο, η ΕΚΤ εξακολουθεί να διαθέτει προβλέψεις αξίας 6,566 δισ. ευρώ, συνολικό κεφάλαιο 8,9 δισ. ευρώ (αυξημένο κατά 600 εκατ. ευρώ) και 36,1 δισ. ευρώ στον «λογαριασμό ανατίμησης», που έχει σχεδιαστεί για να καλύψει ζημίες στην αγορά.

Πολλές εθνικές κεντρικές τράπεζες της Ευρωζώνης, βέβαια, εκτιμάται πως δεν θα είναι τόσο τυχερές και είναι πιθανό να παρουσιάσουν ζημίες για το 2022, με την Τράπεζα της Ελλάδος πάντως να αποτελεί εξαίρεση κυρίως λόγω της πολύ καλής διαχείρισης του επενδυτικού της χαρτοφυλακίου.

Με την πρώτη ματιά, οι κεντρικές τράπεζες που καταγράφουν ζημίες δεν είναι κάτι ανησυχητικό και είναι ένα μάλλον τεχνικό ζήτημα, όπως επισημαίνει ο οικονομολόγος της ING, Κάρστεν Μπρζέσκι. Οι κεντρικές τράπεζες δύσκολα μπορούν να καταρρεύσουν καθώς μπορούν να εκτυπώσουν χρήματα ή να ανακεφαλαιοποιηθούν. Με μια δεύτερη ματιά, όμως, όπως προσθέτει, σε περιόδους αυξήσεων επιτοκίων και ποσοτικής σύσφιγξης, οι κεντρικές τράπεζες που παρουσιάζουν ζημίες αντιμετωπίζουν ζητήματα αξιοπιστίας και θα μπορούσαν επίσης να πυροδοτήσουν νέες εικασίες σχετικά με το εάν η ΕΚΤ θα πρέπει να επιστρέψει σε μια προσέγγιση τύπου «whatever it takes» σε περίπτωση που προκύψουν εκ νέου αναταραχές στην ευρωζώνη.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Το μέγεθος του ενοποιημένου ισολογισμού της ΕΚΤ διαμορφώθηκε στα 7,956 τρισ. ευρώ, από 8,564 τρισ. ευρώ το 2021, με τη μείωση να οφείλεται στις πρόωρες αποπληρωμές των φθηνών δανείων (TLTRO) στις οποίες προχώρησαν οι τράπεζές της.

Πολλές ευρωπαϊκές βιομηχανίες μόδας εγκαταλείπουν την Κίνα

Περιορίζουν την εξάρτησή τους από τα κινεζικά εργοστάσια

Το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα, η αύξηση του κόστους αλλά και η ανησυχία για τους γεωπολιτικούς κινδύνους εξωθούν ευρωπαϊκές και αμερικανικές εταιρείες να αναθεωρήσουν τις επενδύσεις τους στην Κίνα. Για τις αμερικανικές εταιρείες ισχυρός παράγοντας είναι η κλιμακούμενη ένταση στις εμπορικές σχέσεις του Πεκίνου με την Ουάσιγκτον, ενώ για τις ευρωπαϊκές η στενή σχέση της Κίνας με τη Ρωσία εντείνει τον προβληματισμό που προκάλεσε το έμφραγμα στην εφοδιαστική αλυσίδα. Ετσι, πολλές ευρωπαϊκές βιομηχανίες μόδας περιορίζουν δραστικά την εξάρτησή τους από τα εργοστάσια της Κίνας και μεταφέρουν την παραγωγή τους σε χώρες εντός Ευρώπης ή γειτονικές στην Ευρώπη. Ανάμεσά τους η χώρα που φαίνεται να επωφελείται προς το παρόν είναι κατά κύριο λόγο η Τουρκία, που έχει

Πολλές επιχειρήσεις μεταφέρουν την παραγωγή τους σε χώρες εντός Ευρώπης ή γειτονικές στην Ευρώπη.

ήδη προσελκύσει πολλές δυτικές φίρμες, προφανώς και εξαιτίας της τελωνειακής ένωσης που τη συνδέει με την Ε.Ε. Αποτελεί, έτσι, δημοφιλή προορισμό ευρωπαϊκών βιομηχανιών και ήδη έχουν εκεί μονάδες τους οι Hugo Boss, Adidas, Nike και Zara.

Οπως αναφέρει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, η σουηδογερμανική βιομηχανία μόδας Marc O' Polo έχει μεταφέρει μονάδες παραγωγής της στην Τουρκία και την Πορτογαλία από το 2021. Μιλώντας στη βρετανική εφημερίδα, ο διευθύνων σύμβουλός της, Ντίτερ Χόλτζερ, τόνισε πως στόχος της ήταν «να αποφύγουμε τους κινδύνους στην εφοδιαστική μας αλυσίδα και να την καταστήσουμε πιο βιώσιμη». Προσέθεσε, άλλωστε, πως πολλές βιομηχανίες κάνουν το ίδιο. Αλλες μεγάλες φίρμες μόδας, όπως η Mango και η Dr Martens είτε έχουν ήδη μεταφέρει είτε σχεδιάζουν να μεταφέρουν αλλού μονάδες τους από την Κίνα ή και γενικότερα από τη νοτιοανατολική Ασία. Και όπως τόνισε ο διευθύνων σύμβουλος της Dr Martens, Κένι Γουίλσον, «το ζητούμενο είναι να μειωθεί η εξάρτησή μας από την Κίνα». Από το 2018, οπότε ανέλαβε επικεφαλής της εν λόγω βιομηχανίας παπουτσιών, ο Γουίλσον έχει μεταφέρει το 55% της συνολικής παραγωγής της έξω από την Κίνα. Μιλώντας στο αμερικανικό δίκτυο CNBC ο Ρίτσαρντ Μάρτιν, γενικός διευθυντής της IMA Asia, εξέφρασε τη συλλογιστική των ευρωπαϊκών βιομηχανιών, τονίζοντας ότι «χάσαμε τις πωλήσεις ρούχων στη Ρωσία, καθώς αναγκαστήκαμε να κλείσουμε τις επιχειρήσεις μας και να φύγουμε, αλλά θα μπορούσε να συμβεί κάτι τέτοιο και στην Κίνα, οπότε ας προσπαθήσουμε να αμβλύνουμε τις επιπτώσεις».

Πέραν των γεωπολιτικών κινδύνων, μειώνονται και τα κίνητρα που είχαν παλαιότερα οι βιομηχανίες για να παράγουν στην Κίνα: το κόστος της παραγωγής έχει αυξηθεί σημαντικά στο εργοστάσιο του κόσμου, όπως έχει χαρακτηριστεί η Κίνα, ακολουθώντας τις εξελίξεις των μισθών. Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της χώρας, ο μέσος μισθός σε μια βιομηχανία διπλασιάστηκε από το 2013 μέχρι το 2021 και από 6.689 δολ. πλησιάζει πλέον τα 14.000 δολάρια.

Ενδεικτική και η πρόσφατη δήλωση του Τόνι Ρούιζ, διευθύνοντος συμβούλου της Mango, ότι σκέπτεται να προμηθεύεται λιγότερα από την Κίνα, «αλλά θα επαγρυπνούμε και θα παρακολουθούμε πώς εξελίσσονται τα πράγματα». Προσέθεσε, επίσης ότι η βιομηχανία του «εξετάζει σε ποιο βαθμό θα μπορούσε να επιστρέψει στην περιοχή μας όλη αυτή η υπεργολαβία, όλη αυτή η παραγωγή που έχει μεταφερθεί ανά τον κόσμο και έχει αναπτυχθεί εδώ και πολλά χρόνια στην παγκόσμια αγορά». Οπως τονίζει ο Ρίτσαρντ Μάρτιν, «το πρόβλημα είναι οι γεωπολιτικοί κίνδυνοι, καθώς οι αμερικανικές επιχειρήσεις είναι πολύ πιο προσεκτικές από την εποχή που η κυβέρνηση Ντόναλντ Τραμπ εγκαινίασε τον εμπορικό πόλεμο». Η τάση επιταχύνθηκε, πάντως, με την πανδημία και το έμφραγμα που αυτή προκάλεσε στην εφοδιαστική αλυσίδα, οδηγώντας στα ύψη το κόστος της μεταφοράς, όπως άλλωστε και οι μεγάλες καθυστερήσεις που σημειώθηκαν όταν άρχισαν να αρρωσταίνουν ή και να υποχρεώνονται σε απομόνωση οι εργαζόμενοι στα εργοστάσια της Ασίας». Σύμβουλος της βιομηχανίας ανέφερε μάλιστα πως μια εταιρεία λιανικής που ειδικεύεται στο είδος, είχε παραγγείλει από την προηγούμενη σεζόν εξάρτυση και ρούχα του σκι, που κατέφθασαν το καλοκαίρι του 2022. Ο Τοντ Ζιμς, αντιπρόεδρος της FourKites, πλατφόρμας πληροφοριών για θέματα της εφοδιαστικής αλυσίδας, σχολιάζει μάλιστα πως «για πολλούς ανήκουν πλέον στο παρελθόν οι εποχές που η μεταποίηση γινόταν μόνο στην Κίνα και μεταφερόταν αλλού».

Πέραν των γεωπολιτικών κινδύνων, πάντως, συνηγορούν και παράγοντες αμιγώς οικονομικής φύσης, καθώς τα προβλήματα στην εφοδιαστική αλυσίδα έχουν αυξήσει σημαντικά το κόστος της μεταφοράς έτοιμων προϊόντων. Παράλληλα μειώνονται τα κίνητρα που είχαν παλαιότερα οι βιομηχανίες για να παράγουν στην Κίνα: το κόστος της παραγωγής έχει αυξηθεί σημαντικά στο εργοστάσιο του κόσμου, όπως έχει χαρακτηριστεί η Κίνα, ακολουθώντας τις εξελίξεις των μισθών. Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας της Κίνας, ο μέσος μισθός σε μια βιομηχανία διπλασιάστηκε στο διάστημα από το 2013 μέχρι το 2021 και από 6.689 δολ. πλησιάζει πλέον τα 14.000 δολ. Η διαδικασία απεξάρτησης από την Κίνα θα είναι, πάντως, αργή. Μέχρι στιγμής η Κίνα και το Βιετνάμ, όπως και άλλες χώρες της νοτιοανατολικής Ασίας, αντιπροσωπεύουν τη μερίδα του λέοντος στις εξαγωγές ειδών κλωστοϋφαντουργίας. Πάνω από το 50% των προμηθειών που αγοράζει η μεγαλύτερη βιομηχανία λιανικών πωλήσεων ειδών ένδυσης, η Inditex, παρέμεναν στην Ασία το 2021 και έχουν σημειώσει ελάχιστη μείωση σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2018.

FINANCIAL TIMES, CNBC

Η Τράπεζα της Ρωσίας εκτιμά ότι η ρωσική οικονομία θα επανέλθει σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης στη διάρκεια του 2023.

Συρρικνώθηκε κατά 2,1% το ρωσικό ΑΕΠ το 2022

Μόνο 2,1% συρρικνώθηκε η ρωσική οικονομία στη διάρκεια του περασμένου έτους, διαψεύδοντας τις προβλέψεις ότι θα βυθιζόταν σε βαθιά ύφεση. Καθοριστικός παράγοντας για τη στήριξη ήταν βέβαια οι υψηλές τιμές των εμπορευμάτων και κατά κύριο λόγο της ενέργειας, που εξουδετέρωσαν σε μεγάλο βαθμό τον αντίκτυπο από τις κυρώσεις της Ε.Ε. και των ΗΠΑ.

Η εικόνα προκύπτει από τις προκαταρκτικές εκτιμήσεις που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η Ομοσπονδιακή Στατιστική Υπηρεσία και είναι σαφώς καλύτερη από την πρόσφατη πρόβλεψη για ύφεση 3% ακόμη και αξιωματούχων της ρωσικής κυβέρνησης. Απέχει, άλλωστε, πολύ από τις ακραίες προβλέψεις στις οποίες προέβησαν ορισμένοι οικονομολόγοι της Δύσης όταν επιβλήθηκαν στη Ρωσία οι πρώτες κυρώσεις – μιλούσαν τότε για πτώση του ρωσικού ΑΕΠ κατά 10%. Τα αναλυτικά στοιχεία προδίδουν, πάντως, ότι το μεγαλύτερο πλήγμα έχει δεχθεί το εμπόριο τόσο στον τομέα της χονδρικής όσο και στις λιανικές πωλήσεις. Στον αντίποδα βρίσκονται οι τομείς των ορυχείων, της γεωργίας, των κατασκευών και των δημοσίων δαπανών, που σημείωσαν μεγάλη αύξηση στη διάρκεια του περασμένου έτους.

Σημειωτέον ότι από την αρχή του πολέμου και μετά οι ρωσικές πετρελαϊκές έχουν σημειώσει τη μεγαλύτερη εξορυκτική δραστηριότητα που έχουν αναλάβει εδώ και περισσότερο από μία δεκαετία. Επιπλέον, όλα δείχνουν πως η αποχώρηση των δυτικών εταιρειών του κλάδου δεν έπληξε παρά ελάχιστα την εξορυκτική δραστηριότητα.

Σχολιάζοντας σχετικά ο Ντμίτρι Πολεβόι, οικονομολόγος της Locko Bank, τόνισε πως «πρόκειται για ένα καλό αποτέλεσμα, αλλά αφορά όσα έχουν συμβεί έως τώρα και αυτό που έχει σημασία πλέον είναι το μέλλον». Οπως εξήγησε, ο ίδιος εκτιμά ότι δεν υπάρχουν αρκετοί παράγοντες που καλλιεργούν προσδοκίες και αισιοδοξία ότι επίκειται ανάκαμψη της ρωσικής οικονομίας. Τόνισε, μάλιστα, πως το βασικό σενάριο της τράπεζάς του για το τρέχον έτος προβλέπει και πάλι ύφεση, αν και αρκετά μικρή, της τάξης δηλαδή της μείωσης του ρωσικού ΑΕΠ κατά 1% έως 2%. Από την πλευρά της η Τράπεζα της Ρωσίας εξακολουθεί να προσβλέπει στην επιστροφή της ρωσικής οικονομίας σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης μέσα στο έτος. Η Bloomberg Economics εκτιμά, πάντως, πως η ρωσική οικονομία θα χάσει 190 δισ. δολ. από το ΑΕΠ της μέχρι το 2026 σε σύγκριση με τα επίπεδα στα οποία βρισκόταν πριν από τον πόλεμο και με την εικόνα που θα είχε αν δεν είχε προχωρήσει ποτέ η Μόσχα στην εισβολή στην Ουκρανία.

BLOOMBERG

GoGordian REAL ESTATE

Ακίνητα υψηλής απόδοσης

Go yield

Κατάστημα στον Στρόβολο, Λευκωσία

- Κατάστημα στον Άγιο Βασίλειο στο Στρόβολο.
- Πλεονεκτική τοποθεσία, κατά μήκος της λεωφόρου Στροβόλου και της οδού Οδυσσέως.
- Σε απόσταση 135μ. από το Δημαρχείο Στροβόλου και 580μ. από τον κόμβο Τσερίου και Κωνσταντινουπόλεως.
- Αποτελείται από ισόγειο και μεσοπάτωμα με συνολικό καλυμμένο εμβαδόν 370τ.μ..
- Στο παρόν στάδιο ενοικιάζεται προσφέροντας υψηλή απόδοση.

Ref: 8063

Η ιδανική επενδυτική ευκαιρία!

7777 5656
www.gogordian.com

€550,000

Το στοίχημα της αύξησης των μισθών

«Κλειδί» για καλύτερες δουλειές και αμοιβές η προσέλκυση επενδύσεων – Τι σχεδιάζει η κυβέρνηση

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Περίπου μία δεκαετία θα απαιτηθεί, υπό προϋποθέσεις, για να επανέλθει το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Ελλάδα ως ποσοστό του αντίστοιχου ευρωπαϊκού στα προ μνημονιακά επίπεδα, υπολογίζουν οι οικονομολόγοι, καθώς ο πρωθυπουργός και το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης δηλώνουν ότι την ερχόμενη τετραετία το επίκεντρο της οικονομικής πολιτικής θα μετατοπισθεί από τις φοροελαφρύνσεις στην αύξηση των μισθών και των εισοδημάτων.

Πράγματι, εκτός από τον ΕΝΦΙΑ, η βαριά κληρονομιά των μνημονίων ήταν η συρρίκνωση των εισοδημάτων. Το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, από το 85% του μέσου όρου της Ε.Ε. που βρισκόταν το 2010 υποχώρησε στο 64% το 2021, το δεύτερο χαμηλότερο μετά τη Βουλγαρία. Αλλες χώρες που μπήκαν σε πρόγραμμα είχαν αντίστοιχες, αλλά όχι τόσο έντονες εξελίξεις: το πορτογαλικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ υποχώρησε από το 83% του μέσου ευρωπαϊκού στο 75% το ίδιο διάστημα. Αντίθετα, οι πρώην ανατολικές χώρες έκαναν βήματα προς την αντίθετη κατεύθυνση: η Βουλγαρία ανέβηκε από το 45% στο 57% του μέσου κατά κεφαλήν ευρωπαϊκού ΑΕΠ. Σε απόλυτα μεγέθη, το πραγματικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ υποχώρησε από 20.150 ευρώ το 2010 σε 17.610 ευρώ το 2021, ενώ αντίθετα στην Ευρωζώνη ανέβηκε από 28.460 ευρώ σε 30.690 ευρώ την ίδια περίοδο. Και ο μέσος ετήσιος μισθός είναι σήμερα 15.879 ευρώ, ο 5ος χαμηλότερος στην Ε.Ε., όπου ο μέσος όρος είναι στις 33.511 ευρώ. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κάτι πρέπει να γίνει εδώ. Οι μειώσεις φόρων της προηγούμενης τετραετίας φαίνεται να βελτίωσαν το εισόδημα της μεσαίας τάξης (το διάμεσο εισόδημα αυξήθηκε από 7.120 ευρώ το 2015 σε 8.322 ευρώ το 2021), αλλά έχουν τα όριά τους.

Τέσσερις παρεμβάσεις

Για τη βελτίωση των εισοδημάτων τα σχέδια περιλαμβάνουν μέχρι στιγμής:

• Περαιτέρω μείωση των ασφαλιστικών εισφορών, εφόσον υπάρχει δημοσιονομικός χώρος. Υπολείπεται ένα ποσοστό 0,7% για να εκπληρωθεί η δέσμευση για συνολική μείωση κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες των ασφαλιστικών εισφορών που είχε υποσχεθεί στην αρχή της παρούσας θητείας η κυβέρνηση.

• Νέο μισθολόγιο για τους δημοσίους υπαλλήλους, που υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 500 εκατ. ευρώ στον προϋπολογισμό του 2024. Εξετάζεται αν μπορεί να βρεθεί και επιπλέον χώρος για ενίσχυση εισοδημάτων εκεί.

• Μια νέα αύξηση του κατώτατου μισθού.

• Αυξήσεις συντάξεων με βάση τον ν. Κατρούγκαλου. Ηδη ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας μίλησε για αύξηση 3,5% τον επόμενο χρόνο.

Σε μία δεκαετία και υπό προϋποθέσεις μπορεί το κατά κεφαλήν ΑΕΠ να φθάσει στα προ μνημονιακά επίπεδα.

Ομως, στον ιδιωτικό τομέα, πέραν του κατώτατου μισθού η βελτίωση των εισοδημάτων είναι πιο σύνθετη διαδικασία και δεν επιτυγχάνεται μόνο με κυβερνητικές αποφάσεις. Εκεί, όπως υποστηρίζει ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θόδωρος Σκυλακάκης , μιλώντας στην «Κ», «το κλειδί είναι η συνέχιση των επενδύσεων, η αύξηση της συμμετοχής του εργατικού δυναμικού, περιλαμβανομένης της μετάβασης από την άτυπη στην επίσημη απασχόληση και η βελτίωση της παραγωγικότητας μέσω των μεταρρυθμίσεων».

Η προοπτική

Με ρυθμό ανάπτυξης στην περιοχή του 3% κατά μέσον όρο, ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομικών Εμπειρογνωμόνων και καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Μιχάλης Αργυρού, υπολογίζει ότι στο τέλος αυτής της δεκαετίας μπορεί να επανέλθουμε στο 75%-80% του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΠ της Ε.Ε. Θεωρεί ότι ένας μέσος ρυθμός ανάπτυξης 3% την περίοδο αυτή είναι εφικτός, καθώς η χώρα θα διαθέτει τους πόρους και θα εφαρμόζει τις μεταρρυθμίσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, ενώ θα εξακολουθήσει να προσελκύει και άμεσες ξένες επενδύσεις, δεδομένου ότι είναι «μια χώρα με προοπτικές ανάπτυξης αναδυόμενης οικονομίας, ενώ ταυτόχρονα διαθέτει την ασφάλεια και προβλεψιμότητα μιας ανεπτυγμένης οικονομίας, κράτους-μέλους της Ευρωζώνης και της Ε.Ε». Αλλωστε, θυμίζει ότι κάτι ανάλογο κατάφεραν τα προηγούμενα χρόνια οι πρώην ανατολικές χώρες. Ο ίδιος τονίζει, εξάλλου, τη σημασία της υποστήριξης στις μεταρρυθμίσεις μιας κρίσιμης κοινωνικής μάζας, κάτι που δεν υπήρχε στο παρελθόν.

Η διατήρηση και η ενίσχυση μιας μεταρρυθμιστικής δυναμικής προβάλλει, επομένως, ως η βασική προϋπόθεση για τη βελτίωση των εισοδημάτων των Ελλήνων πολιτών. «Καλύτερες αμοιβές σημαίνει καλύτερες δουλειές και γι' αυτό υπάρχει μόνο ένας σωστός τρόπος: η προσέλκυση νέων επενδύσεων», λέει ο Παναγιώτης Καπόπουλος, επικεφαλής οικονομολόγος της Alpha Bank, κάνοντας την αντιδιαστολή με τις πρακτικές αύξησης των εισοδημάτων μέσω αύξησης του χρέους, όπως έγινε στο παρελθόν.

Οι μεταρρυθμίσεις

Οι αναλυτές μάλιστα φαίνεται να συμφωνούν ως προς τις μεταρρυθμίσεις, στις οποίες πρέπει να δοθεί προτεραιότητα για να αυξηθούν οι επενδύσεις και η παραγωγικότητα: η επιτάχυνση της απονομής δικαιοσύνης προβάλλει πλέον ως η σημαντικότερη, ενώ επισημαίνονται και η περαιτέρω ψηφιοποίηση του κράτους, η κατάρτιση του εργατικού δυναμικού, η περαιτέρω εξυγίανση των τραπεζών με μείωση των κόκκινων δανείων. Η διατήρηση της δημοσιονομικής πειθαρχίας είναι το αυτονόητο συμπλήρωμα.

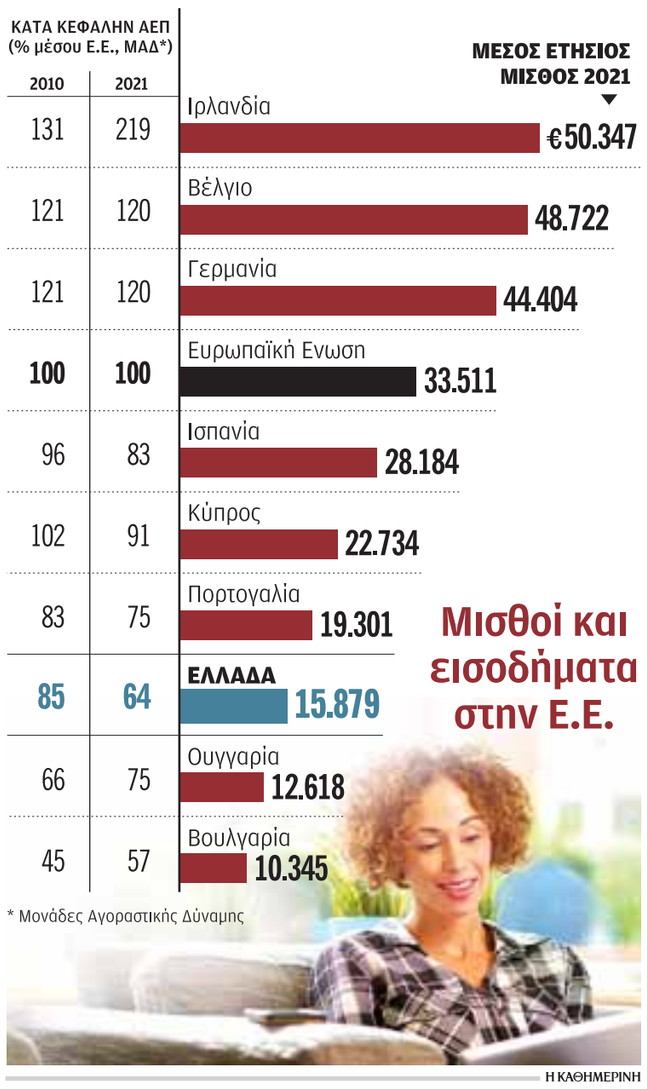

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο πληθυσμός της χώρας μειώνεται κάθε μέρα κατά 104 άτομα.

Σε δημογραφικό αδιέξοδο το ασφαλιστικό

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Ακρως αναγκαία και απόλυτα καθοριστική για το μέλλον της Ελλάδας θεωρείται η λήψη άμεσων μέτρων αύξησης των γεννήσεων, καθώς τα στοιχεία δείχνουν πως ένας άνθρωπος ανά 14 λεπτά... σβήνει από τον πληθυσμιακό μας πίνακα, με αποτέλεσμα η Ελλάδα να είναι μία από τις πλέον γηρασμένες χώρες της Ευρωπαϊκής Ενωσης, με δραματικές συνέπειες στην οικονομική ανάπτυξη και κατά συνέπεια στο ασφαλιστικό σύστημα. Κάθε μέρα, από την αρχή του χρόνου, ο πληθυσμός μειώνεται κατά 104 άτομα. Το «πληθυσμιακό ρολόι» της Ελλάδας δείχνει πως σε ημερήσια βάση δηλώνονται 208 γεννήσεις, 326 θάνατοι και 14 εισροές μεταναστών.

Ετσι, ο πληθυσμός της χώρας εκτιμάται σε 10.355.257, με τους ειδικούς να κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου. Οι δημογραφικές προβολές της Eurostat (EuroPop 2019) δείχνουν πως ο πληθυσμός της χώρας μας θα μειωθεί σε 8,6 εκατομμύρια το 2070. Παράλληλα, ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού από 35,1% το 2022 θα αυξηθεί σε 59,9% το 2070. Με βάση αυτές τις δημογραφικές προβολές η Ε.Ε. έχει εκτιμήσει (Ageing Working Group 2021) ότι η συνταξιοδοτική δαπάνη στη χώρα μας ως ποσοστό του ΑΕΠ θα μειωθεί από 15,6% το 2020 σε 11,9% το 2070 (μέσος όρος Ευρωζώνης από 12,1% το 2022 σε 12,1% του ΑΕΠ το 2070). Σε αυτή τη μελέτη έχει ληφθεί υπόψη ως υπόθεση εργασίας ότι ο δείκτης γεννητικότητας (TRF), από 1,32 παιδιά ανά γυναίκα σε ηλικία αναπαραγωγής το 2021 θα αυξηθεί σε 1,39 παιδιά το 2030, σε 1,43 παιδιά μέχρι το 2040, 1,47 παιδιά μέχρι το 2050, 1,50 παιδιά μέχρι το 2060 και 1,54 παιδιά μέχρι το 2070. Σε αυτό το δημογραφικό περιβάλλον, θεωρεί ως υπόθεση εργασίας ότι οι μισθοί θα αυξηθούν σύμφωνα με τη μέση μακροχρόνια ετήσια μεταβολή του ΑΕΠ (1,2%) την περίοδο 2020-2070. Επίσης, το εργατικό δυναμικό από 4,660 εκατ. άτομα το 2022 θα μειωθεί σε 3,5 εκατ. άτομα το 2070 και αντίστοιχα οι απασχολούμενοι από 4,1 εκατ. το 2022 θα μειωθούν σε 3,3 εκατ. απασχολούμενους το 2070. Σύμφωνα με τον ομότιμο καθηγητή του Παντείου Πανεπιστημίου Σάββα Ρομπόλη, η αναγκαιότητα ενός άμεσου και συντονισμένου σχεδιασμού και υλοποίησης οικονομικών, κοινωνικών και δημογραφικών πολιτικών αύξησης των γεννήσεων φαντάζει αδήριτη. Μάλιστα, ο κ. Ρομπόλης σε συνεργασία με τον δρα του Παντείου Πανεπιστημίου Βασίλη Μπέτση έχουν εκπονήσει μελέτη, σύμφωνα με την οποία εάν μόνο ο ολικός δείκτης γονιμότητας αυξηθεί από 1,32 παιδιά ανά γυναίκα το 2021 σε 1,5 παιδιά μέχρι το 2030 και φθάσει το 1,7 ανά γυναίκα σε ηλικία αναπαραγωγής μέχρι το 2040 και μετά διατηρηθεί κατά μέσο όρο σταθερός σε αυτό το επίπεδο μέχρι το 2070, τότε ο πληθυσμός της χώρας μας το 2070 θα είναι 9,5 εκατ. άτομα και όχι 8,6 εκατ. Σε μια τέτοια περίπτωση ο δείκτης γήρανσης θα περιοριστεί από 59,9% σε 54,2% μέχρι το 2070. Η παραγωγικότητα της εργασίας θα αυξηθεί, με αποτέλεσμα να δώσει ώθηση στον μέσο ετήσιο μακροχρόνιο ρυθμό μεταβολής του ΑΕΠ κατά 0,3 ποσοστιαίες μονάδες, δηλαδή από 1,2% σε 1,5%. Επίσης, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των δύο ειδικών, το εργατικό δυναμικό θα αυξηθεί από 3,5 εκατ. σε 3,9 εκατ. άτομα το 2021 και οι απασχολούμενοι από 3,3 εκατ. σε 3,650 εκατ. άτομα. Σε μια τέτοια προοπτική, επισημαίνουν μιλώντας στην «Κ» οι δύο επιστήμονες, η συνταξιοδοτική δαπάνη ως ποσοστό του ΑΕΠ, δηλαδή ο δείκτης βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, θα μειωθεί το 2070 σε 10,7% από 11,9% του ΑΕΠ.

Πιστώσεις 2,2 δισ. ευρώ από την ΕΤΕπ προς την Ελλάδα το 2022

Τα 2,2 δισ. ευρώ άγγιξε η συνολική χρηματοδότηση του ομίλου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων προς την Ελλάδα, που υπογράφηκε το 2022, ενώ ειδικά η χρηματοδοτική στήριξη για φιλικά προς το κλίμα έργα σημείωσε ρεκόρ. Σύμφωνα με την ανακοίνωση της ΕΤΕπ, δημόσιος και ιδιωτικός τομέας στράφηκαν στην τράπεζα για να στηρίξουν

Η χρηματοδοτική στήριξη για φιλικά προς το κλίμα έργα σημείωσε ρεκόρ, καλύπτοντας το 65% του συνόλου των δανείων που χορηγήθηκαν.

μακροπρόθεσμες επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στις καθαρές μεταφορές και σε έργα ενεργειακής ασφάλειας και απόδοσης. Συνολικά, η κλιματική δράση και η περιβαλλοντική βιωσιμότητα αντιστοιχούσαν στο 65% του συνόλου της χρηματοδοτικής δραστηριότητας του ομίλου ΕΤΕπ στην Ελλάδα το 2022, ποσοστό που ισοδυναμεί με 1,4 δισ. ευρώ. Η χρηματοδότηση για τη στήριξη της έρευνας και καινοτομίας και η χρηματοδότηση των ΜΜΕ αποτέλεσαν δύο ακόμα σημαντικούς πυλώνες της περυσινής δραστηριότητας του ομίλου ΕΤΕπ.

Μεταξύ άλλων, κατά τη διάρκεια του 2022 η τράπεζα της Ε.Ε. ενέκρινε πρωτοφανή χρηματοδότηση ύψους 580 εκατ. ευρώ για την επέκταση του μετρό της Αθήνας. Επίσης, μεταξύ των εμβληματικών ενεργειακών έργων συγκαταλέγεται η συμφωνία διάθεσης 28,5 δισ. ευρώ για να χρηματοδοτηθεί ο βραχίονας του ομίλου της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού (ΔΕΗ) που αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η χρηματοδότηση της ΕΤΕπ μπορεί να ανέλθει έως το ποσό των 35 εκατ. ευρώ τους επόμενους μήνες και θα συμβάλει στη στήριξη της κατασκευής τριών νέων φωτοβολταϊκών πάρκων ισχύος 230 MWp στην Κοζάνη, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας που στηρίζεται από τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης.

Η ΕΤΕπ διαθέτει επίσης 157 εκατ. ευρώ που, σε συνδυασμό με τα 108 εκατ. ευρώ του Μηχανισμού Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ), θα αξιοποιηθούν για το εμβληματικό έργο σύνδεσης των Κυκλάδων με το ηπειρωτικό δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Το δάνειο με τον Ανεξάρτητο Διαχειριστή Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΔΜΗΕ) της Ελλάδας συμφωνήθηκε κατ' αρχήν στο τέλος του 2022 και ανακοινώθηκε στις αρχές του 2023.

Στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας, 25ετές δάνειο ύψους 119 εκατ. ευρώ θα βοηθήσει έξι από τα μεγαλύτερα ερευνητικά κέντρα της χώρας να αναβαθμιστούν και να επεκτείνουν στρατηγικές υποδομές έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) στην Ελλάδα.

Στο 1,4 δισ. ευρώ ο τζίρος του παράνομου τζόγου το 2022

Σε μη αδειοδοτημένες εταιρείες έπαιξαν πέρυσι 800.000 άτομα

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Παρά την εξάρθρωση, κατά καιρούς, από την Ελληνική Αστυνομία κυκλωμάτων παράνομου τζόγου, η παικτική δραστηριότητα που δεν είναι νόμιμη, χωρίς δηλαδή αδειοδότηση, ανθεί στην Ελλάδα. Αυτό φανερώνουν τα αποκαλυπτικά ευρήματα της πανελλαδικής έρευνας που διεξήγαγε από τις 20 Δεκεμβρίου 2022 μέχρι τις 2 Φεβρουαρίου 2023 η ΚΑΠΑ Research για λογαριασμό της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ). Συγκεκριμένα, πέρυσι 800.000 άτομα έπαιξαν παράνομα τυχερά παίγνια, έχοντας δαπανήσει 1,4 δισ. ευρώ με τη μερίδα του λέοντος να κατευθύνεται σε επίγεια παιγνίδια, δηλαδή σε «φρουτάκια», αλλά και σε τζόγο σε παράνομες χαρτοπαικτικές λέσχες. Σύμφωνα με την έρευνα, ποσοστό 12% όσων παίζουν παράνομα τυχερά παίγνια ξόδεψε, κατά το τελευταίο δωδεκάμηνο, 588 εκατ. ευρώ και για νόμιμα παίγνια.

Η πλειονότητα (62%) όσων επιλέγουν να παίξουν παράνομα διαδικτυακά παιχνίδια είναι άνδρες, ενώ περίπου το 50% των χρημάτων ποντάρονται εκ νέου. Αυτό που «μαγνητίζει» όσους επιλέγουν τα παράνομα τυχερά παιχνίδια είναι το γεγονός ότι τα κέρδη είναι αφορολόγητα, οι αποδόσεις υψηλότερες, ενώ οι παίκτες δεν χρειάζεται να ταυτοποιούνται. Από τα online παράνομα παιχνίδια, στην πρώτη προτίμηση των παικτών βρίσκονται τα ηλεκτρονικά φρουτάκια (40,22%) και ακολουθούν το στοίχημα μέσω Διαδικτύου (38,15%) και τα διαδικτυακά παιχνίδια μέσω καζίνο (21,63%). Σύμφωνα με την έρευνα, στις γυναίκες ιδιαίτερα δημοφιλή είναι

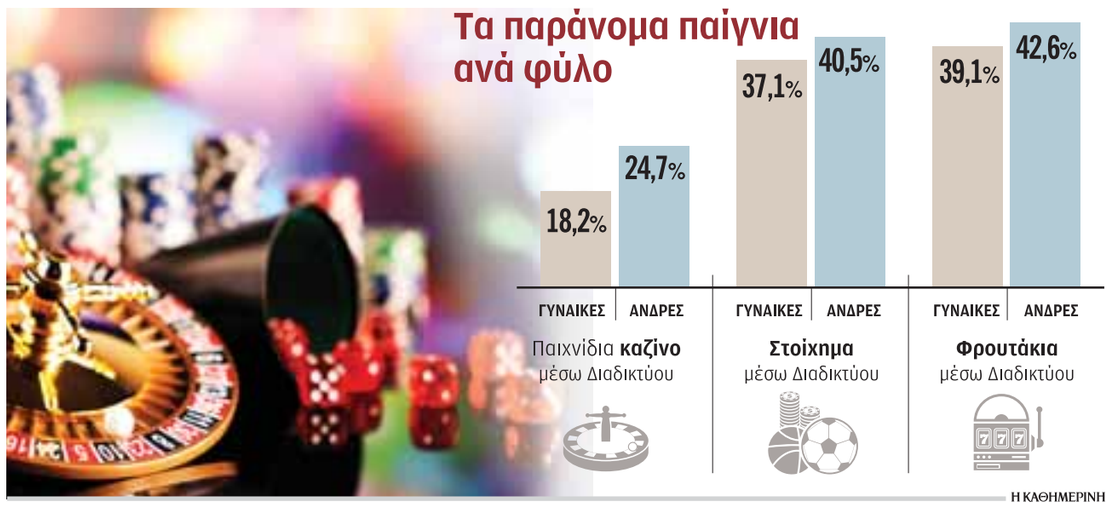

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Από όσους έπαιξαν το 2022 παράνομο τζόγο, το 12% πόνταρε 588 εκατ. και σε νόμιμες εταιρείες τυχερών παιγνίων.

τα φρουτάκια μέσω Ιντερνετ και ακολουθούν το ιντερνετικό στοίχημα και τα παιχνίδια καζίνο μέσω Διαδικτύου. Στις ηλικίες 35 έως 44 χρόνων τα διαδικτυακά καζίνο βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της προτίμησης (53,3%), ενώ αυτό συμβαίνει με τα διαδικτυακά φρουτάκια στην ηλικιακή ομάδα 45 έως 54 ετών. Για τη δυνατότητα συμμετοχής σε δραστηριότητες παράνομων παιγνίων, οι παίκτες ενημερώνονται κατά βάση μέσω φίλων - γνωστών, αλλά και διαφημίσεων σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Με στόχο τον περιορισμό του παράνομου τζόγου, η ΕΕΕΠ, όπως αναφέρει η διοίκηση, υπό τον Δημήτρη Ντζανάτο, της ανεξάρτητης Αρχής, προσανατολίζεται στην αναβάθμιση της ελκυστικότητας του νόμιμου τζόγου, στον περιορισμό των παράνομων συναλλαγών και της παράνομης προβολής και προώθησης μη αδειοδοτημένων τυχερών παιγνίων, αλλά και στην ενίσχυση των μηχανισμών πρόληψης και καταστολής. Προς την κατεύθυνση αυτή, η ΕΕΕΠ προσβλέπει στη δημιουργία ειδικής ομάδας που θα είναι επιφορτισμένη με την καταπολέμηση του παράνομου τζόγου. Παράλληλα, η Αρχή διατηρεί «μαύρη λίστα» (black list) με τους μη αδειοδοτημένους παρόχους τυχερών παιγνίων. Στον κατάλογο αυτό καταγράφονται τα ονόματα χώρου (domain names) ή/και οι διευθύνσεις πρωτοκόλλου διαδικτύου (Internet Protocols) των μη αδειοδοτημένων ιστοτόπων που παρέχουν υπηρεσίες τυχερών παιγνίων. Η 36η έκδοση του εν λόγω καταλόγου περιλαμβάνει περισσότερες από 1.100 ηλεκτρονικές διευθύνσεις μη αδειοδοτημένων παρόχων, γεγονός που φανερώνει την ένταση και την έκταση του παράνομου τζόγου. Κατά τους παράγοντες της αγοράς τυχερών παιγνίων, η υψηλή φορολογία της τάξεως του 55% των παρόχων, αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες για τη στροφή στα παράνομα τυχερά παιχνίδια.

Κυριακή
5/3

Κυκλοφορεί με πλούσιο φωτογραφικό υλικό και υπογραφές!

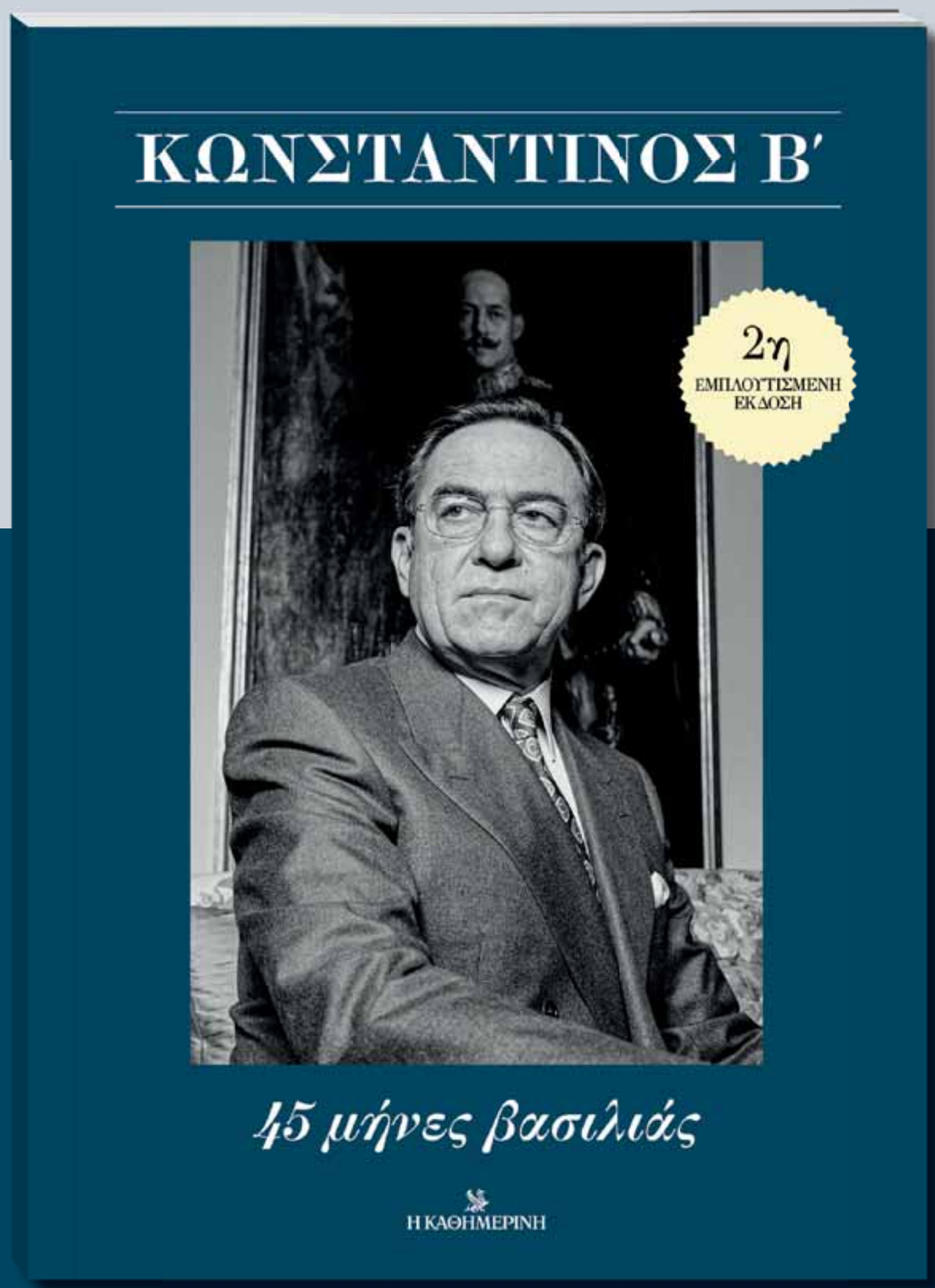

Διάδοχος. Βασιλιάς. Έκπτωτος

Ο επίλογος της μοναρχίας στην Ελλάδα, μέσα από την πολυτάραχη ζωή του τελευταίου εκπροσώπου της, όπως καταγράφεται σε ένα συλλογικό και πολυδιάστατο έργο.

Ερχονται έξυπνες πόλεις και γεωργία με drones

High tech έργα, που χρηματοδοτούνται από το Ταμείο Ανάκαμψης με ορίζοντα ολοκλήρωσης έως τα τέλη του 2025

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Είναι δυνατόν να παρακολουθείται από απόσταση η «υγεία» μιας γέφυρας; Η απάντηση είναι καταφατική. Η «Forth Road Bridge» στη Σκωτία είναι μία από τις πολλές γέφυρες στο εξωτερικό που είναι εξοπλισμένη με δίκτυο αισθητήρων που εκπέμπουν πληροφορίες για τη δομική της κατάσταση. Μέσω ενός αλγορίθμου, οι ειδικοί γνωρίζουν τη συμπεριφορά της γέφυρας στις μηχανικές καταπονήσεις, που όταν χρειάστηκε να κλείσει επειδή σε ένα σημείο της εντοπίστηκε ρωγμή, το κόστος για την τοπική οικονομία ξεπερνούσε το 1 εκατ. ευρώ την ημέρα.

Ενα αντίστοιχο δίκτυο αισθητήρων θα αποκτήσουν, με χρονικό ορίζοντα το 2026, τουλάχιστον 250 γέφυρες στην Ελλάδα, οι περισσότερες από τις οποίες κατασκευάστηκαν πριν από 40 έως 70 χρόνια. Οι έξυπνες γέφυρες είναι ένα μόνο από τα έργα που έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης και υπόσχονται να δημιουργήσουν την Ελλάδα του μέλλοντος, αρκεί, βέβαια, το εγχείρημα της έγκαιρης ολοκλήρωσής τους, έως τα τέλη του 2025, να στεφθεί με επιτυχία.

Αυτή τη στιγμή βρίσκεται στη γραμμή εκκίνησης ένας σημαντικός αριθμός αντίστοιχων παρεμβάσεων των οποίων τα οφέλη εξακολουθούν να παραγνωρίζονται. Για παράδειγμα –προτού μετρηθεί από σχετική έρευνα– δύσκολα θα μπορούσε να υποθέσει κάποιος ότι οι εφαρμογές στο κινητό (apps) με οδηγίες για την καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση (ΚΑΡΠΑ) μπορούν να αυξήσουν κατά 95.000 τον αριθμό των Ευρωπαίων που επιζούν, ύστερα από καρδιακή προσβολή, επειδή κάποιος περαστικός γνώριζε ΚΑΡΠΑ. Ακόμη δυσκολότερα θα μπορούσε να φανταστεί κάποιος ότι ένα app στο κινητό με οδηγίες καρδιοαναπνευστικής αναζωογόνησης στηρίζεται στην πληροφορία που παρέχουν δωρεάν πανεπιστήμια ή κρατικά νοσοκομεία. Σε ανοιχτά δεδομένα, δηλαδή, τα οποία καθιστούν διαθέσιμα κυβερνητικοί φορείς και στα οποία στηρίζονται από εφαρμογές πλοήγησης GPS μέχρι πλατφόρμες υπολογισμού των δαπανών ενός δήμου. Μέσω ενός ακόμη έργου του Ταμείου Ανάκαμψης προωθείται η δημιουργία εφαρμογών για την κυκλοφορία στους δρόμους ή τον καιρό ανά περιφέρεια, που βασίζονται στη χρήση ανοικτών δεδομένων.

Δίκτυο αισθητήρων θα αποκτήσουν τουλάχιστον 250 γέφυρες στην Ελλάδα, οι περισσότερες από τις οποίες κατασκευάστηκαν πριν από 40 έως 70 χρόνια.

Η online παρακολούθηση της μεταφοράς αγαθών εφαρμόστηκε στην Ουγγαρία και αύξησε τα φορολογικά έσοδα της χώρας κατά 1,7 δισ. ευρώ.

Εργα με αντικείμενο τον ψηφιακό μετασχηματισμό της γεωργίας, που έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης, προβλέπουν τη δημιουργία πανελλαδικής υποδομής 3.050 σταθμών συλλογής δεδομένων, την προμήθεια περίπου 50 drones και την ανάπτυξη 15 κέντρων υποστήριξης της υποδομής.

Σημαντική εξοικονόμηση κόστους και αύξηση των δημοσίων εσόδων υπόσχεται και το σύστημα της ηλεκτρονικής παρακολούθησης φορτίων που σχεδιάζει η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων.

Η online παρακολούθηση της μεταφοράς αγαθών εφαρμόστηκε στην Ουγγαρία και αύξησε τα φορολογικά έσοδα της χώρας κατά 1,7 δισ. ευρώ, περιορίζοντας τις απώλειες ΦΠΑ κατά 5%. Αναπόσπαστο κομμάτι του παζλ των έργων «νέας γενιάς» του Ταμείου Ανάκαμψης είναι και οι έξυπνες πόλεις, όπου η χρήση της τεχνολογίας επιτρέπει από την ενίσχυση της ασφάλειας σε ευαίσθητους χώρους, όπως τα σχολεία, μέχρι την αποτελεσματικότερη διαχείριση της κυκλοφορίας και των απορριμμάτων. Ποια είναι όμως τα σημαντικότερα σχεδιαζόμενα έργα, που έως έναν βαθμό παραπέμπουν σε ταινία επιστημονικής φαντασίας;

Εξυπνες γέφυρες

Επιθεώρηση με αισθητήρες και οπτικές ίνες

Πρόκειται για τεχνολογία που εφαρμόζεται ήδη σε αρκετές χώρες (π.χ. Σκωτία), καθιστώντας εφικτή την παρακολούθηση της κατάστασης των γεφυρών. Πώς είναι δυνατόν αυτό; Μέσω αισθητήρων οπτικών ινών (στηρίζονται, μεταξύ άλλων, στην ολική ανάκλαση φωτός) που πρόκειται να τοποθετηθούν σε 100 γέφυρες του σιδηροδρομικού δικτύου και 150 του οδικού δικτύου, ανά την Ελλάδα, θα παρακολουθείται σε πραγματικό χρόνο η απόκρισή τους στις μηχανικές καταπονήσεις. Με βάση την επεξεργασία των πληροφοριών που θα εκπέμπουν οι αισθητήρες, μέσω ειδικού αλγόριθμου θα υπολογίζεται η αντοχή των γεφυρών που είναι συνάρτηση των κινητών φορτίων και του αριθμού των επιτρεπόμενων ορίων διελεύσεων βαρέων οχημάτων. Τα δεδομένα αυτά θα είναι διαθέσιμα σε εξειδικευμένους μηχανικούς που θα είναι αρμόδιοι για τη βελτίωση του επιπέδου ασφάλειας των γεφυρών και την πρόληψη μελλοντικών ατυχημάτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γεφυρών της χώρας έχει κατασκευαστεί από το 1950 έως το 1989, οδεύοντας σήμερα προς το τέλος της θεωρητικής ζωής του. Για παράδειγμα, η Forth Road Bridge στη Σκωτία είναι εξοπλισμένη με αισθητήρες που καταγράφουν την ένταση του ανέμου, τη θερμοκρασία του περιβάλλοντος και την αντίδραση της γέφυρας όταν διέρχονται βαρέα οχήματα. Η επεξεργασία όλων αυτών των δεδομένων δημιουργεί αυτοματοποιημένες αναφορές στις οποίες στηρίζεται η λήψη μέτρων προληπτικής ή τακτικής συντήρησης. Η χρησιμότητα των αισθητήρων είναι ακόμη μεγαλύτερη στις κρεμαστές γέφυρες όπου, σύμφωνα με τους ειδικούς, πολλές φορές η κλασική επιθεώρηση ελέγχου δεν αρκεί για να φανερώσει ζημιές.

Ανοιχτά δεδομένα

Δωρεάν συνεχής ροή πληροφοριών

Οι λιγότερο μυημένοι δύσκολα ίσως θα μπορούσαν να υποθέσουν ότι ο όρος ανοιχτά δεδομένα συνδέεται με εξοικονόμηση κόστους 1,7 δισ. ευρώ σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ενωσης (στοιχεία 2020). Πρόκειται για τη συνεχή ροή πληροφοριών που διαθέτουν δωρεάν σε κάθε ενδιαφερόμενο οι δημόσιοι φορείς, περιλαμβάνοντας, για παράδειγμα, δεδομένα για την κίνηση στους δρόμους, για τα σημεία όπου πραγματοποιούνται κατασκευαστικά έργα, για τον καιρό, αλλά και τις δημόσιες δαπάνες. Εάν ληφθεί υπόψη ότι, σε επίπεδο Ε.Ε., η κυκλοφοριακή συμφόρηση στους δρόμους έχει επίπτωση στο 1% του ΑΕΠ, γίνεται αντιληπτή η σημασία των ανοιχτών δεδομένων. Ως εκ τούτου, το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης ενέταξε την πολιτική ανοικτών δεδομένων στη βίβλο ψηφιακού μετασχηματισμού και το έργο που έχει ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης προβλέπει τη δημιουργία, ανά περιφέρεια, εφαρμογών ανοικτών δεδομένων. Για παράδειγμα, η Περιφέρεια Αττικής διαθέτει, μέσω ειδικής πλατφόρμας, πληροφορίες για υποδομές, τις δαπάνες, τις μεταφορές και την υγεία (π.χ. λίστα αναμονής ιατρών για ειδίκευση). Η έννοια των ανοιχτών και σε επεξεργάσιμη μορφή δεδομένων είναι σχετικά πρόσφατη και χρονολογείται από το 2009, οπότε σταδιακά οι κρατικοί φορείς άρχισαν να διαθέτουν ελεύθερα ένα μεγάλο τμήμα του όγκου της πληροφορίας που παράγουν.

Ευφυής γεωργία

Δορυφόροι στην υπηρεσία των αγροτών

Με την πληροφορία να διαδραματίζει καίριο ρόλο (και) στην αγροτική παραγωγή, με την ευφυή γεωργία θα συλλέγονται δεδομένα για όλες τις παραμέτρους που επηρεάζουν την καλλιέργεια, όπως οι καιρικές συνθήκες, το νερό και το έδαφος. Ουσιαστικά από αέρος, μέσω drones και δορυφόρων και από το έδαφος, μέσω ειδικών αισθητήρων, θα παρέχεται πολύτιμη πληροφόρηση στους αγρότες για κάθε είδους παράγοντα που επηρεάζει την καλλιέργεια. Για τον σκοπό αυτό, τα περισσότερα από ένα έργα με αντικείμενο τον ψηφιακό μετασχηματισμό της γεωργίας που έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης, προβλέπουν τη δημιουργία πανελλαδικής υποδομής 3.050 σταθμών συλλογής δεδομένων, την προμήθεια περίπου 50 drones και την ανάπτυξη 15 κέντρων υποστήριξης της υποδομής που πρόκειται να δημιουργηθεί. Η αξιοποίηση της πληροφορίας θα γίνεται μέσω ειδικής πλατφόρμας, στην οποία πρόσβαση θα έχουν εκτός από αγρότες, ερευνητικά κέντρα και περιφέρειες. Στόχος του έργου είναι να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα ευφυούς γεωργίας από την κεντρική πολιτεία. Δεν είναι τυχαίο ότι η αμερικανική κυβέρνηση Μπάιντεν πρόκειται να δαπανήσει 22 δισεκατομμύρια ευρώ για την υιοθέτηση έξυπνων πρακτικών στη γεωργική παραγωγή. Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, startups έχουν αναπτύξει σειρά εφαρμογών με αντικείμενο τη γεωργία ακριβείας. Για παράδειγμα, ελληνική νεοφυής εταιρεία έχει δημιουργήσει αισθητήρες υψηλής τεχνολογίας που εποπτεύουν τις συνθήκες αποθήκευσης προϊόντων (σιτάρι, καλαμπόκι, ρύζι, αλεύρι κ.ά.), στέλνοντας μετρήσεις θερμοκρασίας, υγρασίας, οξυγόνου κ.ά., ώστε να αποφευχθεί αλλοίωση ή ποιοτική υποβάθμιση του προϊόντος.

Το υπερ-ραντάρ

Σύστημα παρατήρησης γης και αέρα

Στο εξωτερικό χρησιμοποιείται ο όρος satellite tasking για να αποδοθεί η διαδικασία του προγραμματισμού των δορυφορικών αποστολών παρατήρησης Γης, όπως αποκαλείται και το έργο που έχει ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης. Ποιο είναι όμως ακριβώς το αντικείμενό του; Μέσω διεθνούς διαγωνισμού που αναμένεται να προκηρυχθεί το προσεχές διάστημα, η ελληνική πολιτεία θα προμηθευτεί ένα υψηλών προδιαγραφών ραντάρ που αναμένεται να τοποθετηθεί σε κάποιον ορεινό όγκο της ελληνικής επικράτειας. Το σύστημα αυτό θα διασφαλίζει την αποτελεσματικότερη εποπτεία του ελληνικού εναέριου χώρου, όπως και τη λήψη, σε πραγματικό χρόνο, δεδομένων απαραίτητων σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή παράνομης δραστηριότητας. Θα εντοπίζει, δηλαδή, κάθε είδους δραστηριότητα πάνω από το ελληνικό έδαφος, παρέχοντας δεδομένα παρατήρησης από διαφορετικούς αισθητήρες. Αυτή η πληροφορία θα μπορούσε να αξιοποιηθεί από ερευνητές που μελετούν τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής σε μια περιοχή, τον στρατό και την Πολιτική Προστασία σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών. Η λήψη δεδομένων σε πραγματικό χρόνο ή με μικρή χρονική υστέρηση έχει καταστεί εφικτή εξαιτίας του μεγάλου αριθμού δορυφόρων που έχουν τεθεί σε τροχιά. Προς την κατεύθυνση αυτή η Ελλάδα αναμένεται το προσεχές διάστημα να ξεκινήσει την υλοποίηση του εθνικού προγράμματος κατασκευής μικρών δορυφόρων που θα χρησιμοποιούνται, αρχικά, για την παροχή ασφαλών υπηρεσιών επικοινωνίας για φορείς της κυβέρνησης.

Ψηφιοποίηση μεταφορών

Ηλεκτρονική παρακολούθηση των φορτίων

Η online παρακολούθηση δια-κίνησης φορτίων, που προωθεί η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), εκτιμάται ότι θα έχει σοβαρά οφέλη για το Δημόσιο και τις επιχειρήσεις. Για παράδειγμα, η Ουγγαρία, σύμφωνα με τον Σύνδεσμο Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ), αύξησε τα φορολογικά έσοδα κατά 1,7 δισ. ευρώ και περιόρισε τις απώλειες ΦΠΑ κατά 5%, ήδη από τον πρώτο χρόνο εφαρμογής ενός αντίστοιχου συστήματος. Οι διαμεταφορείς από τον Μεσαίωνα, όπως αναφέρει μελέτη της συμβουλευτικής εταιρείας Deloitte για λογαριασμό των πελατών τους (π.χ. ναυτιλιακές εταιρείες, οδικοί μεταφορείς), αναλαμβάνουν την οργάνωση, αποθήκευση και μεταφορά των εμπορευμάτων. Η παρακολούθηση και ο εντοπισμός τους, η προετοιμασία των απαραίτητων εγγράφων, όπως τα έντυπα δελτία αποστολής, η διαμεσολάβηση ανάμεσα στους εισαγωγείς - εξαγωγείς και τις μεταφορικές εταιρείες και ευρύτερα η διαχείριση του... χαρτοβασιλείου αποτελούν το αντικείμενο δραστηριότητας των διαμεταφορέων. Αυτή τη στιγμή η ΑΑΔΕ, όπως προβλέπει το έργο που εντάχθηκε στο Ταμείο Ανάκαμψης, δρομολογεί σε πρώτη φάση την ψηφιοποίηση του δελτίου αποστολής, προωθώντας και τη δημιουργία συστήματος ηλεκτρονικής παρακολούθησης αγαθών για τις οδικές εγχώριες μεταφορές. Η περιγραφή και ο κωδικός των προϊόντων, ο τόπος φόρτωσης και εκφόρτωσης, η ημερομηνία και ώρα έναρξης και λήξης της διακίνησης, όπως και το μέσο και ο σκοπός της μεταφοράς είναι ορισμένα από τα στοιχεία που θα καταχωρίζονται στη σχεδιαζόμενη πλατφόρμα ψηφιοποίησης των μεταφορών.

Πόλεις του μέλλοντος

Εφαρμογές από... ταινίες φαντασίας

Η αμερικανική ταινία Minority Report διαδραματίζεται σε μια φουτουριστική πόλη, στην Ουάσιγκτον του 2054, όπου η εγκληματικότητα είναι ανύπαρκτη, επειδή χάρη στην τεχνολογία κάθε είδους παραβατική ενέργεια προλαμβάνεται προτού εκδηλωθεί. Μπορεί τα ενταγμένα στο Ταμείο Ανάκαμψης έργα για τον τεχνολογικό εκσυγχρονισμό των ελληνικών αστικών κέντρων να μη σχετίζονται τόσο με τον εκμηδενισμό των εγκληματικών ενεργειών, όμως περιλαμβάνουν σειρά ψηφιακών εφαρμογών που θα παρέπεμπαν σε ταινία επιστημονικής φαντασίας. Ενδεικτικά, στον Δήμο Αθηναίων μέσω έξυπνων αισθητήρων θα καθίσταται εφικτό να παρακολουθείται ο βαθμός πληρότητας των κάδων στερεών αποβλήτων με στόχο ο στόλος των απορριμματοφόρων να χρησιμοποιείται στοχευμένα. Δρομολογείται και η δημιουργία ψηφιακού εποπτικού κέντρου επιχειρήσεων, που θα αντιμετωπίζει δραστικότερα συμβάντα που ενδεχομένως λαμβάνουν χώρα σε χώρους, όπως τα σχολεία. Αυτό θα καθίσταται εφικτό μέσω της λήψης πληροφορίας για το τι συμβαίνει μέσα από κάμερες, αισθητήρες κ.τ.λ. Στη Ρόδο σχεδιάζεται η δημιουργία συστήματος πυροπροστασίας με έξυπνες κάμερες και αισθητήρες, όπως κι ένας αριθμός ευφυών συστημάτων που θα διαχειρίζεται τις διαβάσεις πεζών, τις ενεργειακές ανάγκες των κτιρίων και την κυκλοφορία οχημάτων. Στο νησί του Ιπποκράτη προβλέπεται ακόμη η δημιουργία δικτύου αισθητήρων στα σχολεία για τον έλεγχο της ποιότητας του αέρα, των ρύπων και ενδεχόμενων ταλαντώσεων των κτιρίων.

ΑΝΑΛΥΣΗ / *Του* **ΚΩΣΤΑ ΜΗΛΑ**

Γιατί ο κατώτατος μισθός μπορεί να αυξηθεί μέχρι 8,7%, στα 775 ευρώ

Η κυβέρνηση, διά στόματος Κυριάκου Μητσοτάκη, ανακοίνωσε νέα αύξηση του κατώτατου μισθού από τον Απρίλιο του τρέχοντος έτους. Προς το παρόν, όμως, δεν έχει γίνει γνωστό το ποσοστό αύξησης. Οι φορείς έχουν ήδη καταθέσει τις θέσεις τους, προτείνοντας αυξήσεις από 3% έως και 15,8%. Την υψηλότερη πρόταση έχει καταθέσει η ΓΣΕΕ, ενώ ΚΕΠΕ, ΙΟΒΕ και ΤτΕ προτείνουν αυξήσεις μεταξύ 3% και 5%.

Ποιος είναι ο ρεαλιστικός στόχος αύξησης του ελληνικού κατώτατου μισθού; Πριν απαντήσω στο συγκεκριμένο ερώτημα, αναφέρω, επιπλέον, ότι σύμφωνα με τη βάση δεδομένων του ΟΟΣΑ και στοιχεία για το 2021 (https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIN2AVE), ο ελληνικός κατώτατος μισθός, στο 40% του μέσου μισθού στην Ελλάδα, είναι χαμηλός σε σχέση με το 47% στην περίπτωση της Πορτογαλίας ή το 49% στην περίπτωση της Γαλλίας.

Στο παρόν άρθρο προσπαθώ να εκτιμήσω την αύξηση του κατώτατου μισθού, η οποία συμβαδίζει με τις δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας.

Πράγματι, ο κατώτατος μισθός επηρεάζεται θετικά τόσο από το γενικό επίπεδο μισθών όσο και από το γενικό επίπεδο τιμών (τον καλούμενο και αποπληθωριστή του ελληνικού ΑΕΠ).

Από την άλλη πλευρά, όμως, η μείωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, την οποία προσεγγίζω (https://fred.stlouisfed.org/series/CCRETT01GRQ661N) από την αύξηση του επιπέδου τιμών στην ελληνική βιομηχανία σε σχέση με το επίπεδο τιμών στην παγκόσμια οικονομία επηρεάζει αρνητικά τον ελληνικό κατώτατο μισθό. Επιπλέον, όσο πιο γρήγορα αυξάνεται το ποσοστό ανεργίας, τόσο περισσότερο «συμπιέζεται» ο κατώτατος μισθός επειδή οι εργαζόμενοι, και δη στις χαμηλόμισθες θέσεις (οι οποίες από πολλούς θεωρούνται λιγότερο παραγωγικές), νιώθουν αυξημένη ανασφάλεια ως προς τις εργασιακές προοπτικές τους.

Στο παρακάτω γράφημα καταγράφω τις εξελίξεις στον κατώτατο μισθό σε σχέση με τις οικονομικές μας δυνατότητες (ήτοι εξέλιξη μισθών, γε-νικού επιπέδου τιμών, ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας και ποσοστού ανεργίας) στη διάρκεια της περιόδου 1971-2022. Στις ποσοτικές εκτιμήσεις του γραφήματος χρησιμοποιώ την οικονομετρική μέθοδο μακροχρόνιων σχέσεων Fully Modified Ordinary Least Squares.

Παρατηρούμε τα ακόλουθα:

Ο κατώτατος μισθός κατέγραψε απώλειες μέχρι και 11% ετησίως σε σχέση με τις οικονομικές δυνατότητες της χώρας τη δεκαετία του 1970, λόγω κυρίως της κρίσης πετρελαίου.

Ο κατώτατος μισθός υπερέβη, κατά περίπου 16%, τις οικονομικές δυνατότητες το 1982, δηλαδή αμέσως μετά την ανάληψη της πρωθυπουργίας από τον Ανδρέα Παπανδρέου.

Μεγάλη αύξηση, άνω του 11%, έλαβε χώρα και το 2011. Καθώς όμως η Ελλάδα βρέθηκε στη δίνη της ευρωπαϊκής κρίσης χρέους και η καλούμενη «τρόικα» ανέλαβε, σε μεγάλο βαθμό, τα οικονομικά νηία της χώρας, ο κατώτατος μισθός μειώθηκε μέχρι και 5% ετησίως σε σχέση με τις οικονομικές μας δυνατότητες. Το 2021, ο κατώτατος μισθός έκλεισε με απώλειες 1,9%.

Το 2022 ο κατώτατος μισθός κατέγραψε απώλειες 6,8% σε σχέση με το τι θα μπορούσε να προσφέρει η ελληνική οικονομία.

Τι σημαίνουν λοιπόν τα παραπάνω; Το 2023, ο κατώτατος μισθός θα μπορούσε να αυξηθεί κατά 6,8% προκειμένου να αναπληρωθούν οι εισοδηματικές απώλειες του 2022.

Εάν, όμως, η κυβέρνηση επιθυμεί να είναι περισσότερο γενναιόδωρη (λόγω και εκλογών), θα μπορούσε να αυξήσει τον κατώτατο μισθό κατά 8,7% (ήτοι 1,9% συν 6,8%) προκειμένου να αναπληρωθούν οι εισοδηματικές απώλειες της διετίας 2021-2022. Αυτό πρακτικά σημαίνει αύξηση του κατώτατου μισθού μέχρι τα 775 ευρώ το πολύ. Τόσο μπορεί να προσφέρει, στην παρούσα συγκυρία, η ελληνική οικονομία.

Ο κ. Κώστας Μήλας είναι καθηγητής στο Τμήμα Χρηματοοικονομικών και Λογιστικής, University of Liverpool.

Σε συνεργασία με τις

τηλε ώρες

ΟΔΗΓΟΣ TV

ΜΕ ΤΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ τηλε ώρες

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

19 - 25 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Πρόγραμμα, ειδήσεις, επιλογές

Γη της Ελιάς, ALPHA

Ο Λυκούργος προειδοποιεί τον Κωνσταντίνο

De Facto, OMEGA

Νέα εκπομπή ντοκιμαντέρ στο OMEGA

NETFLIX

Drive to survive s4

Ο καλύτερος τηλεοπτικός οδηγός στην ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σασμός, ALPHA

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΛΟΣ - ΜΑΡΙΛΙΤΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΝΕΑ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΓΙΑ ΜΑΘΙΟ & ΒΑΣΙΛΙΚΗ

Από Κυριακή 5 Μαρτίου και κάθε Κυριακή μαζί με την

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Η ποιοτική στροφή των ελληνικών επιχειρήσεων

Το 51% στοχεύει στην ανάπτυξη, από μόλις 14,2% που ήταν το 2019, επενδύοντας στον πράσινο και ψηφιακό μετασχηματισμό

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Την επιχειρηματική ανάπτυξη επιδιώκουν ή προσδοκούν πλέον πάνω από τις μισές επιχειρήσεις στη χώρα, αφήνοντας πίσω την προσπάθεια απλώς επιβίωσης μέσα στις διαδοχικές κρίσεις που έπληξαν την ελληνική και την παγκόσμια οικονομία. Από την άλλη, ένα κρίσιμο ποσοστό επιχειρήσεων, σχεδόν μία στις τρεις, επιχειρεί ακόμη την ανάταξη. Στην ουσία προσπαθούν απλώς να επιβιώσουν, έργο δύσκολο, καθώς υστερούν επενδυτικά και ο δρόμος προς τη χρηματοδότηση είναι στρωμένος με... αγκάθια. Στη μέση υπάρχει και ακόμη μία κατηγορία επιχειρήσεων με σαφώς πιο σταθερές βάσεις, αλλά σημαντικά εξαρτημένη από τη συγκυρία. Πώς φτάσαμε στο σημείο οι επιχειρήσεις που έχουν ως βασική προσδοκία την ανάπτυξη να αποτελούν πλέον σχεδόν το 51% των επιχειρήσεων, από 42% το 2021 και μόλις 14,2% το 2019, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (ΣΕΒ) με τίτλο «Ο σφυγμός του επιχειρείν»;

Πώς διαμορφώνεται ο «χάρτης» του επιχειρείν σύμφωνα με την έρευνα του ΣΕΒ.

Πέρα από τη βελτίωση της οικονομίας μετά τη δεκαετή κρίση, η μετατόπιση των επιχειρήσεων προς αυτή την κατηγορία, της ανάπτυξης, έρχεται πλέον μέσα από την ωρίμανση των στρατηγικών συνεργασιών, τη διεύρυνση του χαρτοφυλακίου προϊόντων, τις επενδύσεις σε ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό, και την καινοτομία. Αυτά τα χαρακτηριστικά αποδίδουν οικονομικά οφέλη και διευκολύνουν τις επιχειρήσεις να ανταποκριθούν στην αυξημένη ζήτηση. Προσθέτουν, δε, μια ποιοτική μεταστροφή σε σχέση με το παρελθόν, όπου κυριαρχούσαν συγκυριακοί παράγοντες.

Καθοριστικό ρόλο επίσης στη στροφή των επιχειρήσεων προς την αναπτυξιακή προοπτική διαδραματίζουν και οι μεταρρυθμίσεις των τελευταίων ετών, όπως η ψηφιοποίηση του κράτους, οι αλλαγές στο φορολογικό καθεστώς και η επιτάχυνση της υλοποίησης του ΕΣΠΑ. Δυστυχώς, όμως, αυτά δεν είναι αρκετά, ειδικά καθώς παραμένουν οι χρόνιες παθογένειες, όπως η αργή απονομή της δικαιοσύνης, η απουσία ολοκληρωμένου χωροταξικού σχεδιασμού, η έλλειψη ειδικών χωροταξικών πλαισίων, η λειτουργία –ή μάλλον δυσλειτουργία– των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης που σε πολλές περιπτώσεις έχουν παραμείνει στο παλιό, παρωχημένο μοντέλο γραφειοκρατικής οργάνωσης, με λιγοστά μόνο φωτεινά παραδείγματα ψηφιακού μετασχηματισμού. Εκτός από τα δομικά προβλήματα της δημόσιας διοίκησης, οι ελληνικές επιχειρήσεις βρίσκονται εδώ και πάνω από ένα χρόνο αντιμέτωπες και με μια νέα κρίση, την πληθωριστική.

Η έρευνα «Ο σφυγμός του επιχειρείν» πραγματοποιήθηκε από την εταιρεία MRB Hellas για λογαριασμό του ΣΕΒ, διεξήχθη την περίοδο από 22/9/2022 έως 27/10/2022 και συμμετείχαν σε αυτήν 591 επιχειρήσεις.

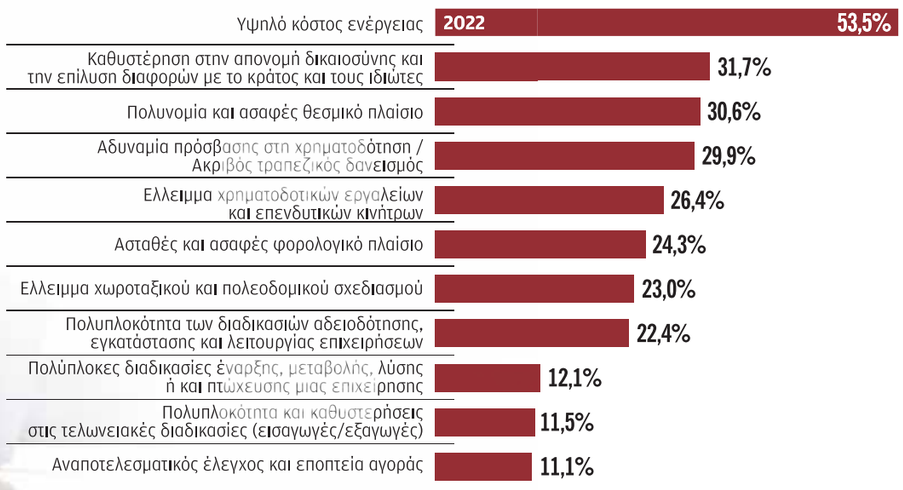

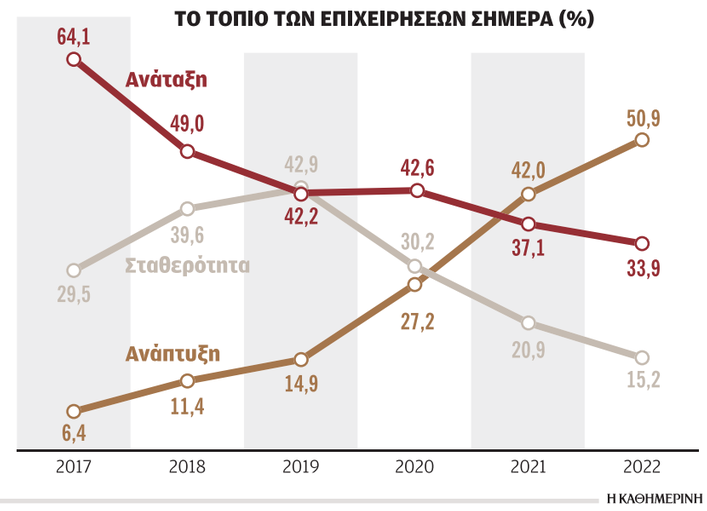

ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

Αξιοποίησαν τις ευκαιρίες που δημιούργησε η πανδημία

Επιβίωσαν στις κρίσεις και επιδιώκουν να σταθεροποιήσουν τα επιχειρηματικά τους μεγέθη όχι τόσο μέσα από καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες, όσο κυρίως από την αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιούργησε η συγκυρία της πανδημίας. Πρόκειται για τις επιχειρήσεις με βασική προσδοκία τη σταθερότητα, επιχειρήσεις κυρίως μικρές, που αντιπροσωπεύουν το 15,2%, με το ποσοστό τους να βαίνει σημαντικά μειούμενο τα τελευταία τρία χρόνια, καθώς το 2019 ήταν 42,9%.

Αν και αξιοποιούν τα οφέλη από τους κοινοτικούς πόρους (ΕΣΠΑ κ.λπ.) έχουν περιορισμένη επενδυτική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα, το 49% έχει αξιοποιήσει τα οφέλη από τους πόρους της Ε.Ε. για την κάλυψη των επενδυτικών τους αναγκών, ωστόσο μόλις το 25,8% συνεχίζει αδιάλειπτα τις επενδύσεις του, ενώ το 57% ούτε έχει ούτε σχεδιάζει κάποια επενδυτική δραστηριότητα στο μέλλον.

Το 52% θεωρεί σημαντική για την επιχειρηματική του ανάπτυξη την πράσινη μετάβαση, με το 34,2% να συνδέει τον πράσινο μετασχηματισμό με την αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής και το 31,3% με τη μείωση του ενεργειακού κόστους.

Το 28,9% συνδέει την προσδοκία του για σταθερότητα με την αξιοποίηση των συγκυριακών ευκαιριών λόγω της πανδημίας, ποσοστό υψηλότερο από αυτό όσων συνδέουν την προσδοκία τους για σταθερότητα με τις επενδύσεις σε καινοτόμα προϊόντα και διαδικασίες διευρύνοντας το χαρτοφυλάκιο προϊόντων και υπηρεσιών του (27%).

Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές για τα νομικά και τα φυσικά πρόσωπα, η επιβάρυνση στην ανταγωνιστικότητα από το ενεργειακό κόστος και η αναποτελεσματική λειτουργία των θεσμών, όπως είναι η Δικαιοσύνη και οι ανεξάρτητες αρχές, αποτελούν για την κατηγορία αυτή των επιχειρήσεων τα

Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές αποτελούν για την κατηγορία αυτή των επιχειρήσεων τα κυριότερα εμπόδια.

κυριότερα εμπόδια σε μακροοικονομικό επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ως πέμπτο κυριότερο εμπόδιο με ποσοστό 23% θεωρούν την πολιτική αβεβαιότητα, κάτι που συνδέεται με το γεγονός ότι πρόκειται για επιχειρήσεις με όχι και τόσο σταθερές βάσεις που εξαρτώνται πολύ από την εκάστοτε συγκυρία. Οι επιχειρήσεις, για παράδειγμα, με αναπτυξιακή προοπτική ιεραρχούν την πολιτική αβεβαιότητα ως πρόβλημα μόλις στην 11η θέση με 5%.

ΑΝΑΤΑΞΗ

Παλεύουν να βγουν από το σπιράλ της ύφεσης

Μπορεί να μην αποτελούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων όπως το 2017, οπότε αντιπροσώπευαν το 64,1%, εποχή που η χώρα ήταν ακόμη σε καθεστώς μνημονίου, αλλά εξακολουθούν ακόμη και σήμερα να αποτελούν ένα κρίσιμο ποσοστό, το 33,9%. Είναι οι επιχειρήσεις που έχουν ως βασική προσδοκία την ανάταξη, ουσιαστικά οι επιχειρήσεις που παλεύουν να βγουν από το σπιράλ της ύφεσης και δίνουν σε καθημερινή βάση τη μάχη της επιβίωσης, επιχειρήσεις κυρίως μικρές και πολύ μικρές, οι οποίες επλήγησαν και από την πανδημική κρίση και από την πληθωριστική, κουβαλώντας την ίδια ώρα τα βαρίδια της δεκαετούς οικονομικής κρίσης. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχει το γεγονός ότι, αν και παρουσιάζουν επενδυτική δραστηριότητα, σε αυτή δεν εμπεριέχονται πράσινες και ψηφιακές επενδύσεις. Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, ότι αξιοποιούν τα κοινοτικά κονδύλια περισσότερο ως κεφάλαια κίνησης και μόλις το 17,2% των επιχειρήσεων ως επενδυτικό στήριγμα. Πάντως, το 55,8% θεωρεί σημαντική την πράσινη μετάβαση, όμως το 44,5% εκτιμά ότι τα εν λόγω οφέλη περιορίζονται στη μείωση του ενεργειακού κόστους και της ενεργειακής απόδοσης.

Το 27% συνδέει την επιδίωξή του για ανάταξη άμεσα με τη θετική οικονομική εξέλιξη της χώρας, κάτι που συνδέεται κυρίως με την υψηλή εξάρτηση από την εγχώρια αγορά, λόγω του περιορισμένου διεθνούς αποτυπώματος. Το υψηλό κόστος ενέργειας είναι το κυριότερο πρόβλημα και γι' αυτή την κατηγορία των επιχειρήσεων (58,7%), ενώ ακολουθεί αμέσως μετά η δυσκολία πρόσβασης στην τραπεζική χρηματοδότηση (58,6%). Τρίτο σοβαρότερο εμπόδιο θεωρείται το έλλειμμα χρηματοδοτικών εργαλείων και επενδυτικών κινήτρων (51,9%), ενώ η πολυνομία και το ασαφές θεσμικό πλαίσιο εκτιμάται επίσης ως σημαντικό πρόβλημα (45,8%).

Πρόκειται για επιχειρήσεις κυρίως μικρές και πολύ μικρές, οι οποίες επλήγησαν και από την πανδημία και τον πληθωρισμό.

Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές για φυσικά και νομικά πρόσωπα θεωρείται το κυριότερο εμπόδιο σε μακροοικονομικό επίπεδο, ακολουθούν το έλλειμμα διαφάνειας στη χώρα και η διαφθορά (41,4%), καθώς και η επιβάρυνση στην ανταγωνιστικότητα λόγω του ενεργειακού κόστους (36,2%). Οι επιχειρήσεις αυτής της κατηγορίας αξιολογούν την πολιτική αβεβαιότητα ως το όγδοο σημαντικότερο εμπόδιο για την αναπτυξιακή πορεία τους.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Αξιοποιούν τους κοινοτικούς πόρους για επενδύσεις

«Επενδύσεις» είναι η λέξη-κλειδί για τις επιχειρήσεις που, σύμφωνα με την έρευνα, κατατάσσονται σε αυτές που έχουν ως βασική προσδοκία την επιχειρηματική ανάπτυξη. Γι' αυτό άλλωστε το 71% έχει αξιοποιήσει τους πόρους της Ε.Ε. για την κάλυψη των επενδυτικών αναγκών του. Επίσης, το 35,3% συνεχίζει να επενδύει, ενισχύει την επενδυτική του δραστηριότητα και σκοπεύει να τη συνεχίσει με μεγαλύτερη ένταση στο μέλλον. Υπάρχει πάντως κι ένα 24,7% που έχει αναβάλει προσωρινά την επενδυτική του δραστηριότητα σχεδιάζοντας να την επανεκτιμήσει μετά το τέλος της γεωπολιτικής κρίσης. Ενα άλλο στοιχείο που τις διακρίνει είναι ότι σε σημαντικό ποσοστό (23,2%) συνδέουν την ανάπτυξή τους με τον ψηφιακό και πράσινο μετασχηματισμό. Οσον αφορά μάλιστα το τελευταίο, αξίζει να σημειωθεί ότι το 67,8% των συγκεκριμένων επιχειρήσεων θεωρεί την πράσινη μετάβαση πολύ σημαντική για την ανάπτυξή τους, με το 62,2% να αντιλαμβάνεται τις συγκεκριμένες επενδύσεις ως αναγκαίες για την ασφαλή διαχείριση και αντιμετώπιση των επερχόμενων κινδύνων από την κλιματική αλλαγή, στον αντίποδα του 46% που τις αντιλαμβάνεται ως ευκαιρία μείωσης της κατανάλωσης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης. Η πορεία προς την ανάπτυξη δεν είναι ούτε εύκολη ούτε ανέφελη, ειδικά μάλιστα οι επιχειρήσεις που ανήκουν σε αυτή την κατηγορία έχουν και διεθνή παρουσία, κάτι που σημαίνει και μεγαλύτερη εξάρτηση από τα τεκταινόμενα και εκτός Ελλάδας. Σε μακροοικονομικό επίπεδο θεωρούν ως κυριότερα εμπόδια την επιβάρυνση στην ανταγωνιστικότητά τους από το ενεργειακό κόστος (37%), το διεθνές οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον, όπως πόλεμος κ.ά. (34,4%), τη διαφθορά και το έλλειμμα διαφάνειας στην Ελλάδα (22,4%), ενώ στην τέταρτη θέση κατατάσσεται το πρόβλημα που ολοένα και περισσότεροι κλάδοι αντι-

Το 67,8% των συγκεκριμένων επιχειρήσεων θεωρεί την πράσινη μετάβαση πολύ σημαντική για την ανάπτυξή τους.

μετωπίζουν, συνεπεία του brain drain αλλά και του μετά την πανδημία φαινομένου της «μεγάλης παραίτησης», ήτοι η έλλειψη διαθέσιμου ανθρώπινου δυναμικού (19,5%). Σε μικροοικονομικό επίπεδο, κυριότερα εμπόδια θεωρούνται το υψηλό κόστος της ενέργειας (48%) και δυστυχώς το κάθε άλλο παρά συγκυριακό φαινόμενο της καθυστέρησης απονομής της Δικαιοσύνης και επίλυσης διαφορών του κράτους με τους ιδιώτες (22,5%).

Ζητούν συνέχιση μεταρρυθμίσεων και μέτρα μείωσης του ενεργειακού κόστους

Καλή η ψηφιακή πύλη gov.gr αλλά ακόμη καλύτερα θα ήταν να έχουν περιορισθεί και να απλοποιηθούν οι διαδικασίες, μέσω ίσως της μεγαλύτερης διαλειτουργικότητας των συστημάτων ή της μη επανάληψης προσκόμισης έστω και ψηφιακά δικαιολογητικών που ήδη έχει στην κατοχή της η δημόσια διοίκηση. Τούτο επισημαίνουν μεταξύ άλλων οι επιχειρήσεις στο πλαίσιο της έρευνας του ΣΕΒ σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση των μεταρρυθμίσεων, αλλά και την ύπαρξη ακόμη πολλών εμποδίων στην περαιτέρω ανάπτυξή τους.

Επιπλέον, όπως τονίζεται στην έρευνα, αν και οι διεπαφές των επιχειρήσεων με τις δημόσιες υπηρεσίες αξιολογούνται θετικά, ειδικά οι υπηρεσίες gov.gr, ΓΕΜΗ, ΚΕΠ, και «Εργάνη», υπάρχει διάχυτη ανάγκη για δομική απλοποίηση της καθημερινότητας σε σημαντικές δημόσιες υπηρεσίες όπως η δημόσια υπηρεσία απασχόλησης, τα τελωνεία, τα δικαστήρια, οι πολεοδομίες κ.λπ. Ετσι, πέρα από το ενεργειακό κόστος που θεωρείται το κυριότερο εμπόδιο και για τις τρεις κατηγορίες επιχειρήσεων στην παρούσα συγκυρία (53,5%), το αμέσως επόμενο «βαρίδιο» είναι η καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης (31,7%) και ακολουθεί σε μικρή απόσταση η πολυνομία και το ασαφές θεσμικό πλαίσιο (30,6%). Η ικανοποίηση από τη διεπαφή με τα δικαστήρια συγκεντρώνει το χαμηλότερο ποσοστό, μόλις 2,7%, με αμέσως χειρότερα τα τελωνεία (5%). Κάτω από 10% συγκεντρώνουν ακόμη οι πολεοδομίες με το ποσοστό ικανοποίησης να είναι 6,3%, οι ρυθμιστικές αρχές (6,1%), αλλά δυστυχώς για τις στρατηγικές επενδύσεις και τις εξαγωγές η Enterprise Greece (5,2%). Από την άλλη οι πλέον σημαντικές πτυχές του μεταρρυθμιστικού έργου των τελευταίων ετών είναι, εκτός από την ψηφιοποίηση του κράτους (όπου ο δείκτης θετικότητας αυξήθηκε από 46,9% το 2020 σε 65,1% το 2022), τα προγράμματα του ΕΣΠΑ με τον δείκτη θετικότητας να ανέρχεται πλέον στο 33,5% από 21,5% το 2020, η φορολογία νομικών προσώπων με αύξηση του δείκτη θετικότητας στο 25,8% από 12% το 2020 και η φορολογία μισθωτής εργασίας με αύξηση του δείκτη θετικότητας στο 24,7% από 14,2% το 2020.

Εν κατακλείδι, το σύνολο της αγοράς, προκειμένου να διατηρήσει την εύθραυστη, λόγω κυρίως του αβέβαιου διεθνούς περιβάλλοντος, αναπτυξιακή ισορροπία, κρίνει ως επιβεβλημένη τη λήψη δραστικών μέτρων για τη μείωση του ενεργειακού κόστους και τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων, ειδικά εκείνων που αποσκοπούν στη μείωση της γραφειοκρατίας και στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΛΙΤΣΗ**

Δημοσιονομικά περιθώρια

Το «υπάρχουν λεφτά» δεν ακουγόταν ευχάριστα, είναι μια φορτισμένη διατύπωση, με αρνητικούς συνειρμούς. Ετσι βρέθηκε ένα ισοδύναμο, πιο σικάτο, πιο τεχνοκρατικό για να καλύπτει παντός είδους προεκλογικές παροχές. Η νέα διατύπωση είναι «υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια». Συστηματικά γίνεται επίκληση αυτής της διατύπωσης για να παρουσιαστεί ως ορθολογική και να εξαγνιστεί κάθε κυβερνητική δράση με οσμή ψηφοθηρίας: αφού υπάρχουν περιθώρια, ας τα εξαντλήσουμε! Τι είδους είναι, τι ουσία έχουν, πόσο σταθερά ή μη είναι αυτά τα περιθώρια, αν προκλήθηκαν από κάποια επενδυτική άνοιξη ή από μια πληθωριστική έκρηξη, είναι ένα θέμα.

Ενα άλλο, πολύ σημαντικό, θέμα είναι ότι στα όποια/όσα δημοσιονομικά περιθώρια, αντιστοιχούν εναλλακτικές δυνατότητες αξιοποίησής τους, που προκύπτουν από διαφορετικές ιεραρχήσεις αναγκών - προτεραιοτήτων. Αν υπάρχουν λεφτά, σημαντική απόφαση είναι πού - προς τι θα τα διαθέσεις. Αν, μάλιστα, υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια, όχι εξαιτίας μιας ρηξικέλευθης πολιτικής μεταρρυθμίσεων αλλά λόγω του πληθωρισμού και της –με δημόσιο δανεισμό και κρατική χρηματοδότηση– ταχείας ανάκτησης του χαμένου ΑΕΠ, τότε η αξιοποίηση αυτών των περιθωρίων ίσως είναι η μόνη πραγματικά σημαντική πολιτική απόφαση. Πώς αξιοποιείς τα όποια περιθώρια, υποδηλώνει τι σκέφτεσαι για την Ελλάδα.

Είναι διαφορετικό αν τα χρησιμοποιείς για μόνιμες προσλήψεις στο ΕΣΥ,

Δεν θα μιλούσε για δημοσιονομικά περιθώρια γιατί θα φοβόταν ότι ίσως κάποιοι το πιστέψουν...

για να ενισχυθούν τα Κέντρα Υγείας, να αποσυμφορηθούν τα νοσοκομεία, να σμικρύνουν οι λίστες πολύμηνης αναμονής για μια χειρουργική επέμβαση σε ένα νοσοκομείο παίδων. Κι άλλο αν τα διαθέτεις για οριζόντια εκλογικά επιδόματα σε 8,5 εκατ. ψηφοφόρους. Αλλο αν τα διαθέτεις για να ενισχύσεις τη μετακίνηση της μισθωτής εργασίας σε βιώσιμες θέσεις εργασίας κι άλλο αν επιδοτείς τις μη βιώσιμες θέσεις εργασίας. Αλλο αν ενισχύσεις startup επιχειρήσεις κι άλλο αν γίνεσαι χορηγός για καταθέσεις, Ι.Χ. και ακίνητα πλουσίων ιδιοκτητών υπό πτώχευση επιχειρήσεων (και) της γνωστής ραχοκοκαλιάς. Αλλο είναι να στηρίζεις ευάλωτα νοικοκυριά, άλλο να ενισχύεις οριζόντια όσους έχουν δικαίωμα ψήφου. Η διαφάνεια θα βοηθούσε στην πιο συνετή διαχείριση του δημοσίου χρήματος, με κριτήρια δικαιοσύνης και ορθολογισμού. Αν όποιος ενισχύθηκε από τα περίπου 65 δισ. ευρώ που διανεμήθηκαν σε ό,τι κινείται στην επικράτεια τα τελευταία δυόμισι χρόνια, ήταν υποχρεωμένος να το δηλώνει, αν όποια επιχείρηση ενισχύθηκε είχε την υποχρέωση να βάλει ένα αυτοκόλλητο στην είσοδό της με τα χρήματα που έλαβε και τον λόγο για τον οποίο τα έλαβε, πολλά δισ. θα είχαν εξοικονομηθεί. Οπως είναι βέβαιο ότι θα συμβάλει στη συνετή διαχείριση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης ο νόμος που αναμένεται μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ότι τα κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να δημοσιοποιούν τον κατάλογο με τις 100 επιχειρήσεις που πήραν τα περισσότερα κεφάλαια.

Ειδικά για την Ελλάδα, η χρηστή διαχείριση του δημοσίου χρήματος δεν είναι μόνο ένα (πολύ σημαντικό) θέμα δικαιοσύνης. Είναι υπαρξιακό θέμα, επιβίωσης. Με ένα τεράστιο δημόσιο χρέος της τάξης των 400 δισ. ευρώ, συνεχή και μεγάλα ανοίγματα στο ισοζύγιο πληρωμών και ένα ιδιωτικό χρέος της τάξης των 260 δισ., δύσκολα μιλάει κανείς, γενικώς, για δημοσιονομικά περιθώρια. Εξαρτάται, για την ακρίβεια, τι βλέπει και μέχρι πού βλέπει. Αν ο ορίζοντας είναι εκλογικός, άλλα δυο τρία χρόνια με το γνωστό λάφυρο της εξουσίας (κράτος), πολλά εξηγούνται. Αν, πάλι, ο ορίζοντας έφθανε λίγο μακρύτερα, στο 2027-28 και μέχρι το 2032, τότε που λήγει η περίοδος χάριτος και το δημόσιο χρέος θα αυξηθεί κατά 7,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, αφού θα προστεθούν σε αυτό και οι έως τότε σωρευμένοι τόκοι, τότε θα απέφευγε να χρησιμοποιήσει τις φράσεις «υπάρχουν λεφτά - υπάρχουν δημοσιονομικά περιθώρια». Θα φοβόταν ότι ίσως κάποιοι τον πάρουν στα σοβαρά και το πιστέψουν.

kallitsiskostas@yahoo.com

Υπερπολυτελείς βίλες 3.000 τ.μ. στον Αστέρα Βουλιαγμένης

Οι πρώτες αναμένεται να ξεκινήσουν να παραδίδονται πριν από το τέλος 2023

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Ο Αστέρας Βουλιαγμένης είναι εδώ και δεκαετίες συνήθης επιλογή διαμονής κάποιων από τους πιο πλούσιους ανθρώπους του πλανήτη και ειδικά από τη Μέση Ανατολή. Στις σουίτες του φιλοξενούνται συχνά δισεκατομμυριούχοι σεΐχηδες και πρίγκιπες μαζί με τις πολυμελείς οικογένειές τους και τις πολυπληθείς συνοδείες τους. Το αίτημα κράτησης ακόμη και δεκάδων δωματίων δεν είναι μια σπάνια πρόκληση για τα στελέχη και τους εργαζομένους του πολυτελούς ξενοδοχείου.

Αυτού του τύπου οι πελάτες θα έχουν σύντομα μια ακόμη εναλλακτική, χωρίς να χρειαστεί να απομακρυνθούν από τον Αστέρα. Πριν από το τέλος του 2023 αναμένεται να ξεκινήσουν να παραδίδονται οι πρώτες βίλες που κατασκευάζει ο Διαμαντής Διαμαντίδης στα οικόπεδα που απέκτησε πέρυσι στον Αστέρα Βουλιαγμένης. Σύμφωνα με πηγές της αγοράς, ο εφοπλιστής και επενδυτής ακινήτων, αναμένεται να δημιουργήσει ακίνητα υψηλής πολυτελείας και αίγλης, στα οποία θα περιλαμβάνονται και ορισμένα από τα μεγαλύτερα σπίτια κοντά στον αστικό ιστό, παγκοσμίως.

Η ανάπτυξη στον Αστέρα Βουλιαγμένης είναι η δεύτερη μεγαλύτερη μεμονωμένη επένδυση στην αγορά ακινήτων, έπειτα από εκείνη στο Ελληνικό, συνιστώντας και μια σαφή ένδειξη της απήχησης που έχει αποκτήσει πλέον η ακτογραμμή της Αττικής, όσον αφορά τις αναπτύξεις πολυτελών κατοικιών.

Για τουριστική χρήση

Οσοι παρακολουθούν τη σχετική ανάπτυξη σημειώνουν πως κάποια από τα ακίνητα που θα δημιουργηθούν θα προορίζονται για ιδία χρήση του κ. Διαμαντίδη και μελών της οικογένειάς του. Κάποιες από τις βίλες που βρίσκονται υπό κατασκευή αναμένεται να αξιοποιηθούν για τουριστική χρήση. Θα διαθέτουν δηλαδή το μέγεθος και τις απαιτούμενες παροχές, ώστε να φιλοξενούν επίλεκτους επισκέπτες.

Για τον σκοπό αυτό κάποια από τα 11 οικόπεδα που έχει ο κ. Διαμαντίδης θα ενοποιηθούν. Η ενοποίηση δύο ή τριών οικοπέδων δίνει τη δυνατότητα να χτιστούν βίλες 2.500-3.000 τ.μ. ή και μεγαλύτερες. Επιπλέον προσφέρει ακόμη μεγαλύτερη ιδιωτικότητα, την οποία αυτού του τύπου οι πελάτες επιθυμούν και είναι πρόθυμοι να την πληρώσουν. Υπενθυμίζεται ότι ο κ. Διαμαντίδης έχει προχωρήσει στην απόκτηση των 11 από τα 13 οικόπεδα που πωλήθηκαν από την AGC Equity Partners, καταβάλλοντας ένα ποσό που υπολογίζεται ότι κυμάνθηκε μεταξύ 450-500 εκατ. ευρώ. Σε συνδυασμό και με την κατασκευή των βιλών, υπολογίζεται ότι το συνολικό ύψος της επένδυσης θα ξεπεράσει ενδεχομένως ακόμη και τα 600 εκατ. ευρώ.

Η εν λόγω ανάπτυξη είναι η δεύτερη μεγαλύτερη μεμονωμένη επένδυση στην αγορά ακινήτων της χώρας, έπειτα από εκείνη στο Ελληνικό, συνιστώντας και μια σαφή ένδειξη της απήχησης που έχει αποκτήσει πλέον η ακτογραμμή της Αττικής, όσον αφορά τις αναπτύξεις πολυτελών κατοικιών. Η Αθηναϊκή Ριβιέρα έχει βρεθεί πλέον ξεκάθαρα στο στόχαστρο εγχώριων και ξένων πολυεκατομμυριούχων και δισεκατομμυριούχων επενδυτών. Στο πλαίσιο αυτό, μία ακόμη σημαντική επένδυση αφορά την ανάπτυξη βιλών στα 27 οικόπεδα που πωλήθηκαν από τη Lamda Development στο παράκτιο μέτωπο της έκτασης του Ελληνικού. Μόνο από την πώληση των οικοπέδων η εισηγμένη εξασφάλισε έσοδα συνολικού ύψους 190 εκατ. ευρώ. Αυτή την περίοδο γίνεται η προεπιλογή των εταιρειών που θα αναλάβουν την κατασκευή των ακινήτων αυτών, ενώ ασφαλώς υπάρχει και η δυνατότητα των ιδιοκτητών να προχωρήσουν στη δική τους επιλογή κατασκευαστή.

600 εκατ.
ευρώ υπολογίζεται το ύψος της επένδυσης του εφοπλιστή Δημ. Διαμαντίδη στον Αστέρα Βουλιαγμένης.

190 εκατ.
ευρώ τα έσοδα της Lamda Development από την πώληση των 27 οικοπέδων για την ανέγερση των πολυτελών βιλών στο Ελληνικό.

1,27 δισ.
ευρώ ξένων κεφαλαίων τοποθετήθηκε στην αγορά ακινήτων της Ελλάδας το εννεάμηνο του 2022.

Ξυλεία από τη ζούγκλα της Μαλαισίας και «παραξενιές» πολλών εκατομμυρίων

Οταν πρόκειται για βίλες κι επαύλεις πολυεκατομμυριούχων, πολλές φορές οι απαιτήσεις ξεπερνούν το σύνηθες. Σύμφωνα με τον κ. Κωνσταντίνο Μπέριο, διευθυντή λειτουργιών της κατασκευαστικής εταιρείας Berios, που ειδικεύεται στην αγορά αυτή, στην προσπάθειά τους να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πελατών τους, έχουν φτάσει μέχρι τη ζούγκλα της Μαλαισίας, για να εντοπίσουν έναν συγκεκριμένο προμηθευτή ξυλείας. Ειδικότερα, σε μια κατοικία που κατασκεύασε η Berios για λογαριασμό ενός εφοπλιστή, τα δάπεδα των εξωτερικών χώρων έπρεπε να είναι ξύλινα και δη της καλύτερης ποιότητας παγκοσμίως, για τη συγκεκριμένη χρήση. Επειτα από σχετική έρευνα εντοπίστηκε το περίφημο ξύλο Burma Teak, που προέρχεται από τα δάση της Μιανμάρ (πρώην Βιρμανία ή Μπούρμα), χώρα όμως που συνοδεύεται από ειδικά μέτρα απαγόρευσης εμπορίου. Για τον λόγο αυτό, χρειάστηκε το ταξίδι μέχρι τη Μαλαισία, όπου υπήρχε συγκεκριμένος προμηθευτής, που έφερνε τα ξύλα από τη Μιανμάρ και τα έκοβε εκεί, ώστε να μην υπάρχουν εμπορικοί περιορισμοί. Με τον τρόπο αυτόν, κατέστη εφικτή η εισαγωγή τους στην Ελλάδα για να κοσμήσουν τη συγκεκριμένη βίλα.

Σε μια άλλη κατασκευή κατοικίας, επιφανείας 2.000 τ.μ. στην Κηφισιά κι ενώ είχαν γίνει τα σκυροδέματα του κτιρίου, ο ιδιοκτήτης αποφάσισε να αλλάξει τον προσανατολισμό του σπιτιού κατά 90 μοίρες. Αναγκαστικά, λοιπόν ό,τι είχε χτιστεί γκρεμίστηκε και κατασκευάστηκε από την αρχή με βάση τον νέο προσανατολισμό. Επίσης, πολλές φορές, προκειμένου να αποφασίσουν οι πελάτες τα υλικά και τα χρώματα, η εταιρεία προχωράει σε δειγματισμό ολόκληρων δωματίων. «Κάποιες φορές χρειάστηκε να κάνουμε πάνω από 160 διαφορετικά δείγματα χρωμάτων, ώστε τελικά να επιλέξει ο ιδιοκτήτης. Αυτό είναι κάτι που κάνουμε ως μέρος της δουλειάς μας καθώς η υπηρεσία αυτή και η υπομονή μας είναι απαραίτητη για την καλή συνεργασία με ανθρώπους αυτού του επιπέδου», σημειώνει ο κ. Μπέριος.

Αντίστοιχα, στην κατασκευή του παλατιού της βασιλικής οικογένειας των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, στο Αμπου Ντάμπι, και λίγο πριν από την παράδοση του έργου, η εταιρεία έλαβε μια νέα μελέτη, έπειτα από απαίτηση του ίδιου του σεΐχη. Σε αυτήν τους ζητούσε να αλλαχθούν πλήρως όλα τα δωμάτια και να κατασκευαστούν από την αρχή, με άλλες διαστάσεις και με διαφορετική διακόσμηση. Στον τομέα των υπερπολυτελών κατασκευών, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η παροχή υπηρεσιών. Είναι συχνό φαινόμενο, για παράδειγμα, εκτός από την κατασκευή, να αναλαμβάνεται ακόμη και η τοποθέτηση των... μαξιλαριών.

Η εταιρεία κατασκευής καλείται να ανταποκρίνεται σε οποιοδήποτε αίτημα αφορά την κατασκευή του ακινήτου ακόμη και 30 χρόνια μετά την αρχική υλοποίηση του έργου.

Ακόμη όμως και μετά τη μετακόμιση του ιδιοκτήτη, η εταιρεία κατασκευής καλείται να ανταποκρίνεται σε οποιοδήποτε αίτημα αφορά την κατασκευή του ακινήτου, εντός 24 ωρών, ακόμη και 30 χρόνια μετά την αρχική κατασκευή.

Πέμπτος συνεχόμενος μήνας ανόδου για το Χρηματιστήριο

Κέρδη 43% από τον Οκτώβριο για τον Γενικό Δείκτη, στο +82% οι τράπεζες

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Το Χρηματιστήριο Αθηνών ολοκλήρωσε τον πέμπτο μήνα συνεχούς ανόδου, και μάλιστα με φόρα, με τον Γενικό Δείκτη να έχει σημειώσει σωρευτικά κέρδη της τάξης του 43,2% το συγκεκριμένο διάστημα, ενώ ο τραπεζικός δείκτης ξεχωρίζει με «ράλι» 82% από τον Οκτώβριο.

Η τελευταία συνεδρίαση του μήνα απέδειξε πως η εδραίωση του Χ.Α. πάνω από το επίπεδο των 1.000 μονάδων θεωρείται πλέον «δεδομένη», με τις 1.100 μονάδες να τείνουν να αποτελέσουν το νέο κεκτημένο. Αν και η μεταβλητότητα και οι ενδοσυνεδριακές πιέσεις έδωσαν και πάλι το «παρών», ο Γενικός Δείκτης, με στήριξη από τις τράπεζες και επιλεγμένα blue chips, κατάφερε

Ο Γενικός Δείκτης έκλεισε με άνοδο 1,43%, στις 1.129,25 μονάδες.

για ακόμη μία φορά όχι μόνο να απορροφήσει τις απώλειες, αλλά να κλείσει και με σημαντικά κέρδη. Σε αυτό φυσικά έπαιξε ρόλο και η ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης του MSCI, η οποία και εκτόξευσε το ενδιαφέρον αλλά και τον τζίρο, ο οποίος διαμορφώθηκε πάνω από τα 370 εκατ. ευρώ. Σημειώνεται πως στον δείκτη MSCI Standard Greece από σήμερα ανήκει και επίσημα η μετοχή της Motor Oil, μαζί με τις ΟΤΕ, Eurobank, ΟΠΑΠ, Jumbo, ΔΕΗ, Alpha Bank, Εθνική, Mytilineos και ΤΕΡΝΑ Ενεργειακή.

Ο Γενικός Δείκτης έκλεισε με άνοδο 1,43% στις 1.129,25 μονάδες, ενώ ο τζίρος ανήλθε στα 377,6 εκατ. ευρώ. Ο δείκτης υψηλής κεφαλαιοποίησης έκλεισε με κέρδη 1,61% στις 2.750,76 μονάδες, στο +0,52% και στις 1.623,15 μονάδες έκλεισε ο δείκτης μεσαίας κεφαλαιοποίησης, ενώ ο τραπεζικός δείκτης ενισχύθηκε κατά 3,13% στις 929,94 μονάδες.

Η ολοκλήρωση της αναδιάρθρωσης του δείκτη MSCI εκτόξευσε τον τζίρο στα 377,6 εκατ. ευρώ.

Από το σύνολο των blue chips ξεχώρισε το «ράλι» της Ελλάκτωρ (+5,66%) και της Motor Oil (+5,2%), ακολούθησε με κέρδη 4,13% η Σαράντης, ενώ στο +3,71% και το +3,5% έκλεισαν οι Eurobank και Alpha Bank αντίστοιχα. Κέρδη άνω του 2% σημείωσαν Εθνική Τράπεζα, Titan, Quest και Mytilineos. Στον αντίποδα, κέρδη άνω του 1% κατέγραψαν οι Jumbo, ΕΥΔΑΠ και ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ.

Σε επίπεδο μήνα, ο Γενικός Δείκτης ενισχύθηκε κατά 10,4% τον Φεβρουάριο και ο τραπεζικός κατά 20,25%.

Το ελληνικό Χρηματιστήριο συνεχίζει την αυτόνομη πορεία του (10 συνεχόμενες ανοδικές εβδομάδες) υπεραποδίδοντας σε σχέση με τους δείκτες τόσο των ευρωπαϊκών όσο και των λοιπών αγορών, αποτελώντας τον παγκόσμιο πρωταθλητή των αποδόσεων, σχολιάζει ο Δημήτρης Τζάνας, σύμβουλος διοίκησης της Κύκλος ΑΧΕΠΕΥ. Η άνοδος του Γενικού Δείκτη το πρώτο δίμηνο του έτους ξεπερνάει το 20%, ενώ υπερδιπλάσια είναι η επίδοση του τραπεζικού κλάδου που, από κοινού με πολλούς δεικτοβαρείς τίτλους, οδηγεί την άνοδο.

Εν τω μεταξύ, όπως προσθέτει, η πρώτη εικόνα των αποτελεσμάτων χρήσης 2022 των εισηγμένων είναι πολύ θετική, ενώ λίγο πριν από την ολοκλήρωση των εργασιών της παρούσας Βουλής αναμένεται να ψηφιστεί φορολογικό νομοσχέδιο με ευεργετικές διατάξεις, οι οποίες, μεταξύ άλλων, θα αφορούν και την έκπτωση της δαπάνης για την προετοιμασία της εισαγωγής στο Χ.Α. ενδιαφερόμενων εταιρειών από τα προς φορολογία κέρδη τους.

Μεικτή εικόνα στις αγορές λόγω πληθωρισμού

Μεικτή ήταν η χθεσινή εικόνα των αγορών, ειδικά υπό την επιρροή των τελευταίων στοιχείων για τον πληθωρισμό σε Γαλλία και Ισπανία, που καταδεικνύουν ότι είναι περισσότερο προσκολλημένος σε υψηλά επίπεδα από όσο φαινόταν αρχικά. Ωστόσο, ο πανευρωπαϊκός δείκτης STOXX 600 ολοκλήρωσε χθες έναν δεύτερο μήνα στη σειρά με κέρδη, χάρη στη στήριξη που του παρείχαν οι μετοχές των τραπεζικών ομίλων, οι οποίες είναι ευάλωτες στις κινήσεις των επιτοκίων. Χθες ο STOXX 600 ολοκλήρωσε τη συνεδρίαση με πτώση 0,3%, με -0,74% ο FTSE 100 στο Λονδίνο, με -0,11% στη Φρανκφούρτη ο DAX και με -0,38% ο CAC 40 στο Παρίσι, ενώ με κέρδη 0,12% έκλεισε ο FTSE MIB στο Μιλάνο και με 0,86% ο IBEX στη Μαδρίτη. «Είτε είναι η Ισπανία είτε η Γαλλία είτε η Γερμανία, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα θα πρέπει κυρίως να συνεκτιμήσει το γεγονός πως ο επιμένων πληθωρισμός είναι εδώ, διότι μιλάμε για τις τρεις από τις τέσσερις μεγαλύτερες οικονομίες στην Ευρώπη», υπογραμμίζει ο Μάικλ Χιούζον, προϊστάμενος αναλυτής αγορών της CMC Markets Βρετανίας. Οι υψηλότερες τιμές τροφίμων ώθησαν ανοδικά τον ετήσιο δείκτη στη Γαλλία στο 7,2% τον Φεβρουάριο από το 7% του Ιανουαρίου. Στην Ισπανία αντιστοίχως ο δείκτης ενισχύθηκε 6,1% από το 5,9% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο.

Οι επενδυτές αναμένουν η ΕΚΤ να προβεί σε αύξηση επιτοκίων κατά 50 μονάδες βάσης κατά την προσεχή της συνεδρίαση, οπότε, εάν συμβεί αυτό, το βασικό επιτόκιο θα φθάσει στο 3%. Εν τω μεταξύ αναλυτές και παράγοντες των αγορών βλέπουν το επιτόκιο να εκτινάσσεται στο 4% τον Ιούλιο, κάτι πρωτοφανές στην ιστορία του ευρώ. Ολα τα μάτια είναι στραμμένα πλέον στα προκαταρκτικά στοιχεία των τιμών καταναλωτή της Ευρωζώνης, που αναμένονται αύριο Πέμπτη και θα αφορούν τον Φεβρουάριο. Χθες στην αγορά

Δεύτερος συνεχόμενος μήνας με κέρδη για τον πανευρωπαϊκό δείκτη STOXX 600.

ομολόγων, επίσης, παρατηρήθηκε άνοδος στις αποδόσεις των κρατικών της Ευρωζώνης και εκείνες των 10ετών γερμανικών έφθασαν στο 2,65%, ήτοι στα ανώτατα επίπεδα από το 2011.

Οι μετοχές των χρηματοπιστωτικών ομίλων, που τείνουν να ευνοούνται από τη συνθήκη των πιο υψηλών επιτοκίων, είχαν χθες κέρδη 1,4% και για μικρό διάστημα αναρριχήθηκαν στα υψηλότερά τους από το 2018 – κι αυτό συνέδραμε τον δείκτη IBEX. Τέλος, το ευρώ προς το δολάριο υποχώρησε 0,2% στα 1,0591 δολάρια.

REUTERS, BLOOMBERG

Με πτώση 0,11% έκλεισε στη Φρανκφούρτη ο DAX.

(Πηγή: Reuters)

ΞΕΝΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ

New York/Νέα Υόρκη

(Σε δολάρια)

Εταιρείες	Πριν από το κλείσιμο	Μετ.%
3M COMPANY	108.45	0.1663
ALCOA CORP	49.8322	3.7306
ALTRIA GROUP	46.585	0.0967
AMAZON COM	94.5399	0.8318
AMER EXPRESS C	174.62	0.7617
AMER INTL GROU	61.14	0.8079
AMGEN	232.55	-0.8104
APPLE INC	148.5903	0.4532
BANK OF AMERIC	34.31	0.2923
BAXTER INTL IN	39.77	-0.1256
BOEING CO	201.385	0.4614
BRISTOL MYERS	69.21	-1.1144
CAMPBELL SOUP	52.76	-0.6777
CATERPILLAR IN	239.68	-0.125
THE CIGNA GP O	292.42	-1.3295
CHEVRON	161.11	-1.0502
CISCO SYSTEMS	48.665	-0.1334
CITIGROUP	50.625	0.3071
CERVECERIAS	15.28	-2.0513
COCA-COLA CO	59.52	-0.5015
COLGATE PALMOL	73.54	-0.0815
DANAOS CORP	58.695	-2.3053
DIANA SHIPPING	4.635	0.7609
DOW INC	57.43	0.7721
DUPONT DE NMOU	73.1	0.0959
ENTERGY CP	104.77	-1.2349
EXXON MOBIL	109.695	-0.7734
FEDEX CORP	204.62	0.2744
FORD MOTOR CO	12.105	0.3731
INTL BUS MACHI	129.715	-0.5939
GENERAL DYNAMI	229.15	-0.6374
GENERAL ELEC C	84.93	1.3001
GOLDM SACHS GR	354.45	-3.0312
HALLIBURTON CO	36.84	-0.4862
HARTFORD FINL	78.19	0.4496
HP INC	30.145	2.5689
HOME DEPOT INC	297.4504	0.4866
INTEL CORP	25.02	0.4819
JOHNSON JOHNSO	153.71	-1.2337
JPMORGAN CHASE	143.17	0.7105
LAZARD	37.84	1.6658
MCDONALD'S COR	263.99	0.2773
MERCK & CO	106.825	-2.318
MICROSOFT CP	250.38	0.0879
3M COMPANY	108.46	0.1755
MORGAN STANLEY	96.99	0.2999
NIKE INC CL B	119.755	1.0335
NORFOLK SOUTHE	225.025	-0.1265
PFIZER INC	40.535	-0.6008
PROCTER & GAMB	137.965	-0.8445
ROCKWELL AUTOM	295.85	0.4959
SCHLUMBERGER L	54.005	-0.7261
SOUTHERN	63.77	-0.9321
STEALTHGAS	3	-0.6623
TSAKOS ENERGY	23.67	-1.825
UNISYS CORP	4.955	4.3158
UNITEDHEALTH G	476.7	-1.3697
US BANCORP	47.8571	0.5824
VERIZON COMMS	38.8021	-0.2004
WALT DISNEY CO	99.9	-0.5475
WELLS FARGO &	46.935	0.3313
WALMART INC	142.38	0.6646

London/Λονδίνο

(Σε πέννες)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
ANGLO AMERICAN	2852.36913	1.353
A.B.FOOD	2001.3909	1.646
ADMIRAL GRP	2204.2868	-0.766
ASHTEAD GRP.	5473.42644	-0.253
ANTOFAGASTA	1544.01472	1.03
AVIVA	446.3	0.518
ASTRAZENECA	11078.75	-1.964
BABCOCK INTL	337.46668	-2.669
BAE SYS.	912.86402	-1.6
BARCLAYS	174.78914	1.158
BR.AMER.TOB.	3198.86703	-2.163
BARRATT DEVEL.	466.5359	1.121
BERKELEY GP.HL	4159.33448	0.624
BR.LAND	446.6	0.09
BUNZL	2981.7595	-4.016
BP	559.86155	-1.379
BURBERRY GRP	2465.8	0.653
BT GROUP	140.4445	-1.345
COCACOLA HBC A	2127	-0.654
CARNIVAL	799.378	-4.415
CENTRICA	105.32162	0.815
COMPASS GROUP	1944.96591	-1.564
CAPITA GROUP	28.93	-0.826
CRH	3907.5	0.064
DCC	4612	-0.237
DIAGEO	3575.08333	-1.931
DIRECT LINE	180.35	1.32
EXPERIAN	2811	-1.751
EASYJET	489.47543	-1.118
FRESNILLO	760.77132	-0.052
GLENCORE	492.87	0.192
GSK	1423.6	-1.71
HIKMA	1729.83	-0.631
HAMMERSON	30.26244	1.604
HARGREAVES LS	836.83198	-1.238
HSBC HLDGS.UK	634.1	0.601
INTL CONSOL AI	155.32663	-1.099
INTERCON. HOTE	5591.62	-0.285
3I GRP.	1629.5	-1.454
IMP.BRANDS	2008.8581	-2.906
INTERTEK GROUP	4174	-4.572
ITV	88.73273	-1.471
JOHNSON MATTHE	2161.9	0.553
KINGFISHER	284.7373	3.945
LAND SECS.	687.8	-0.058
LEGAL&GEN.	255.79566	-0.234
LLOYDS GRP.	51.46659	1.603
MARKS & SP.	300000	1.362
MONDI	1397.90476	-1.447
NATIONAL GRID	1055.48441	-2.056
NEXT	6815.75	-0.552
PROVIDENT FIN.	221.8	-0.538
PRUDENTIAL	1264.19388	1.438
PERSIMMON	1434.02882	1.008
PEARSON	917.56096	-0.756
RELX	2515.8646	-1.34
RIO TINTO	5611.5844	1.133
ROLLS-ROYCE HL	145.10385	-0.041
SAINSBURY(J)	268.0375	-1.106
SCHRODERS	497.6	0.222
SAGE GRP.	748.6	-0.874
ST JAMESS PLAC	1282	3.597
SMITHS GROUP	1766.22812	-0.76
SMITH&NEPHEW	1178.14203	-1.454
SSE	1757.3994	-1.077
STAND.CHART.	790.70229	-0.432
SEVERN TRENT	2751	-1.008
TRAVIS PERKINS	956.79156	-4.015
TESCO	253.8991	0.315
TUI AG	1605.8	2.298
TAYLOR WIMPEY	123.19455	0.285
UNILEVER	4133	-1.383
UTD. UTILITIES	1015.75193	-1.547
VODAFONE GROUP	101.19696	-0.933
WPP	1026	-1.444
WHITBREAD	3131.5469	-1.749

Zurich/Ζυρίχη

(Σε ελβ. Φρ.)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
ABB LTD N	31.28	-0.22
RICHEMONT N	141.75	-0.46
GEBERIT N1	509	-1.13
NOVARTIS N	79.28	-1.37
ROCHE HOLDING	271.8	-0.82
SGS N	2158	-1.28
SWATCH GROUP I	327.2	1.27
ADECCO N	33.46	-2.9
JULIUS BAER N	62.36	-0.22
CS GROUP AG	2.852	0.6
GIVAUDAN N	2841	-2.07
NESTLE SA	106.08	-2.36
TRANSOCEAN N	0	0
SWISSCOM N	580.4	-0.96
SWISS RE N	98.2	0.68
UBS GROUP N	20.45	0.64
ZURICH INSURAN	446.4	-0.18

Frankfurt/Φρανκφούρτη

(Σε ευρώ)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
ADIDAS N	141.66	3.3
ALLIANZ SE	222.15	3.1
BASF SE	48.475	0.585
BAY MOT WERKE	97.75	-0.41
BEIERSDORF	113	-1
BAYER N AG	56.29	-2.29
COMMERZBANK	11.525	0.37
CONTINENTAL AG	68	-0.26
DEUTSCHE BANK	11.8	0.25
DEUTSCHE POST	40.12	-0.045
DT BOERSE N	165	-0.85
DT LUFTHANSA A	9.822	0.046
DT TELEKOM N	21.235	-0.03
E.ON SE NA	10.345	-0.07
FRESENIUS MEDI	36.92	-1.28
FRESENIUS SE	26.03	-0.57
HEIDELBERGCEME	65.12	-0.26
HENKEL AG&CO V	68.82	-0.26
INFINEON TECH	33.515	-0.295
K+S AG NA	22.49	-0.12
MERCK KGAA	179.35	-3.5
MUENCH. RUECK	326.1	5.1
RWE AG	40.24	0.27
THYSSENKRUPP A	7.104	0.018
VOLKSWAGEN VZ	129.16	-0.18
VONOVIA SE	23.85	-0.16
SIEMENS N	144.7	0.9
SAP SE	107.48	-0.9

Amsterdam/Αμστερνταμ

(Σε ευρώ)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
AALBERTS	46.04	-1.37
AEGON	4.933	1.17
ABN AMRO BANK	16.705	0.94
AKZO NOBEL	69.24	-1.23
ARCELORMITTAL	28.445	1.01
ASML HOLDING	584	-1.93
GALAPAGOS	34.88	-3.08
HEINEKEN	96.5	-0.12
ING GROEP	13.266	1.17
KONINKLIJKE DS	116.7	-1.1
KPN KON	3.241	0.06
NN GROUP	38.3	-0.88
KONINKLIJKE DS	116.7	-1.1
IMCD	149.9	1.11
RANDSTAD	58.1	0.07
RELX	28.55	-0.8
UNIBAIL RODAM	59.94	0.23
VOPAK	30.18	-0.4
WOLTERS KLUWER	109.45	-0.86

Milano/Μιλάνο

(Σε ευρώ)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
A2A SPA	1.40	1.39
AZIMUT HLDG	22.47	22.42
ENEL	5.32	5.30
ENI	13.37	13.40
GENERALI ASS	18.71	18.31
GEOX	1.16	1.10
INTESA SANPAOL	2.5615	1.13
MEDIOBANCA	10.03	10.03
RCS MEDIAGROUP	0.72	0.72
PRYSMIAN	36.37	36.35
SNAM	4.65	4.75
STMICROELEC.N.	45.40	45.56
TELECOM ITALIA	0.31	0.31
TENARIS	15.68	16.07
TERNA	7.13	7.24
UNICREDIT	19.348	1.42

Tokyo/Τόκιο

(Σε γιέν)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
AJINOMOTO	4018	-0.05
ASAHI GROUP HL	4816	0.08
ASTELLAS PHARM	1919	-0.21
BRIDGESTONE CO	5225	0.31
CANON INC	2940.5	-1.11
CASIO COMPUTER	1335	-0.3
CITIZEN WATCH	825	0.49
CREDIT SAISON	1856	-0.43
DAIWA SEC GROU	651	-0.15
SUBARU	2187.5	-1.11
FUJIFILM HOLDI	6354	-0.53
FUJITSU	17520	0.52
HINO MOTORS	554	-0.54
HITACHI	6890	0.09
HONDA MOTOR	3542	0.08
IHI	3535	-1.26
ISUZU MOTORS	1629	-0.55
KAWASAKI HVY I	2974	-2.17
KAJIMA CORP	1627	-1.33
KEIO	4745	1.82
KOBE STEEL	922	-0.75
KONICA MINOLTA	594	-1.16
JTEKT	1017	-0.29
MITSUB UFJ FG	965.1	-0.07
MITSUBISHI COR	4629	-1.28
MITSUBISHI ELE	1533	-1.1
MITSUBISHI MOT	537	-1.65
NEC CORPORATIO	4875	1.77
NIKKON HLDG	2478	-0.24
NIKON CORP	1350	0.45
NISSUI CORP	4816	-0.73
NISSAN MOTOR C	527.6	-0.19
NOMURA HOLDING	561.3	-1.7
NISSAN CHEMICA	5980	1.18
NIPPON PAPER I	1089	
OBAYASHI CORP	1007	-1.08
ODAKYU ELEC RA	1651	1.1
OJI HOLDINGS	553	-0.72
OSAKA GAS	2213	0.14
RICOH CO LTD	1058	-1.49
SECOM	7923	0.03
SEVEN & I HLDG	6090	0.71
SHARP CORP	940	0.75
SHIMIZU CORP	735	-1.74
SHISEIDO	6271	2.03
SONY GROUP COR	11430	0.26
SMFG	5972	0.91
SUMITOMO CHEM	477	-1.85
SUZUKI	1025	-3.3
TAISEI CORP	4440	-0.22
TDK CORPORATIO	4560	0.55
TOBU RAILWAY	3040	0.33
TOKIO MARINE H	2890.5	-0.45
TORAY INDUSTRI	779.2	-1.32
TREND MICRO	6410	2.56
TOPY INDS LTD	1907	-1.75
TORAY INDUSTRI	779.2	-1.32
TOSHIBA CORP	4217	0.89
TOYOBO	1071	-2.19
TOYOTA MOTOR C	1862.5	0.3
YAMAHA CORP	5170	1.17

Paris/Παρίσι

(Σε ευρώ)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
ACCOR	31.48	-0.82
AIR LIQUIDE	150.56	-0.69
ALSTOM	27.83	1.76
AXA	29.85	1.62
BNP PARIBAS	66.15	1.05
BOUYGUES	32.04	-0.5
CAPGEMINI	177.85	0.74
CARREFOUR	18.71	1.99
CASINO GUICHAR	9.61	-3.61
CREDIT AGRICOL	11.56	0.82
DANONE	53.24	-0.95
DASSAULT SYSTE	36.58	-0.87
EDF	11.80	-0.25
L'OREAL	375.10	-0.83
L.V.M.H.	789.00	-0.73
LAGARDERE	21.44	0.75
MICHELIN	29.74	-1.56
PERNOD RICARD	197.70	-1.2
KERING	555.00	-1.14
PUBLICIS GROUP	75.24	-0.9
RENAULT	42.47	1.82
SAINT-GOBAIN	56.33	1.09
SANOFI	88.89	-1.83
SCHNEIDER ELEC	152.12	0.07
SOCIETE GENERA	27.32	2
SODEXO	87.74	-1.28
TF1	7.56	0.4
THALES	132.20	-1.16
VEOLIA ENVIRON	28.31	-1.53

Madrid/Μαδρίτη

(Σε ευρώ)

Εταιρείες	Χθεσινό	Μετ.%
ACS CONS Y SER	28.66	1.9929
AENA SME	146.4	2.7008
ACERINOX	10.385	1.0706
ACCIONA	178.1	-3.5211
AMADEUS	59.4	3.0534
BBVA	7.373	2.588
BANKINTER	6.652	2.2127
CAIXABANK	4.052	1.3
DSTR INT ALIME	0.0175	0
ENDESA	18.57	-0.8278
ENAGAS	16.96	-1.567
FERROVIAL	26.26	0.7675
FOMENTO DE CON	9.14	-0.2183
GRIFOLS	11.535	-9.0658
IBERDROLA	10.865	-0.4125
INT AIRLINES G	1.7655	-0.6192
INDRA SISTEMAS	11.94	-0.417
INDITEX	29.09	0.3103
MAPFRE	2.028	0
MERLIN PROP	8.99	-0.1111
ARCELORMITTAL	28.435	1.0843
REPSOL	15.005	0.4015
BCO DE SABADEL	1.234	2.237
BANCO SANTANDE	3.7225	4.7854
SACYR	3.084	-1.4066
TELEFONICA	3.849	-1.6356
MEDIASET ES CO	3.294	-0.0607
TECNICAS REUN	10.87	-1.4506

ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

ΤΙΜΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ

ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΕΥΡΩ			ΤΙΜΕΣ SPOT
ΔΟΛΑΡΙΟ ΗΠΑ	1,0619	ΡΕΑΛ ΒΡΑΖΙΛΙΑΣ	5,5280
ΓΙΕΝ ΙΑΠΩΝΙΑΣ	145,23	ΔΟΛΑΡΙΟ ΚΑΝΑΔΑ	1,4411
ΛΕΒ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ	1,9558	ΓΟΥΑΝ ΚΙΝΑΣ	7,3663
ΚΟΡΩΝΑ ΤΣΕΧΙΑΣ	23,497	ΔΟΛΑΡΙΟ ΧΟΝΓΚ ΚΟΝΓΚ	8,3351
ΚΟΡΩΝΑ ΔΑΝΙΑΣ	7,4443	ΡΟΥΠΙΑ ΙΝΔΟΝΗΣΙΑΣ	16.193,42
ΛΙΡΑ ΣΤΕΡΛΙΝΑ	0,87701	ΣΕΚΕΛ ΙΣΡΑΗΛ	3,8821
ΦΙΟΡΙΝΙ ΟΥΓΓΑΡΙΑΣ	377,68	ΡΟΥΠΙΑ ΙΝΔΙΑΣ	87,7205
ΖΛΟΤΙ ΠΟΛΩΝΙΑΣ	4,7125	ΓΟΥΟΝ ΝΟΤΙΑΣ ΚΟΡΕΑΣ	1.401,84
ΛΕΪ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ	4,9200	ΠΕΣΟ ΜΕΞΙΚΟ	19,4480
ΚΟΡΩΝΑ ΣΟΥΗΔΙΑΣ	11,0780	ΡΙΝΓΚΙΤ ΜΑΛΑΙΣΙΑΣ	4,7653
ΦΡΑΓΚΟ ΕΛΒΕΤΙΑΣ	0,9947	ΔΟΛΑΡΙΟ Ν. ΖΗΛΑΝΔΙΑΣ	1,7216
ΚΟΡΩΝΑ ΙΣΛΑΝΔΙΑΣ	152,30	ΠΕΣΟ ΦΙΛΙΠΠΙΝΩΝ	58,760
ΚΟΡΩΝΑ ΝΟΡΒΗΓΙΑΣ	10,9713	ΔΟΛΑΡΙΟ ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗΣ	1,4314
ΛΙΡΑ ΤΟΥΡΚΙΑΣ	20,0556	ΜΠΑΧΤ ΤΑΪΛΑΝΔΗΣ	37,485
ΔΟΛΑΡΙΟ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ	1,5760	ΡΑΝΤ ΝΟΤΙΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ	19,5518

ΡΟΥΒΛΙ ΡΩΣΙΑΣ: Λόγω της τρέχουσας συναλλακτικής δραστηριότητας στην αγορά EUR/RUB, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δεν είναι σε θέση να καθορίσει μία τιμή αναφοράς αντιπροσωπευτική των επικρατουσών συνθηκών της αγοράς. Ως εκ τούτου, η ΕΚΤ αποφάσισε να αναστείλει τη δημοσίευση τιμής αναφοράς του ευρώ για το ρωσικό ρούβλι μέχρι νεωτέρας.

ΙΣΟΤΙΜΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΠΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023	
ΔΟΛΑΡΙΟ ΗΠΑ	1,0839
ΛΙΡΑ ΑΓΓΛΙΑΣ-ΣΚΩΤΙΑΣ-Β. ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ	0,8753
ΚΟΡΩΝΑ ΔΑΝΙΑΣ	7,4399
ΚΟΡΩΝΑ ΣΟΥΗΔΙΑΣ	11,1735

ΧΡΥΣΗ ΛΙΡΑ

ΤΙΜΗ ΑΓΟΡΑΣ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΕΥΡΩ)		
	ΑΓΟΡΑ	ΠΩΛΗΣΗ
ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΟΠΗΣ	389,07	468,90
ΕΛΙΣΑΒΕΤ 1973 & ΠΡΟΓΕΝΕΣΤΕΡΑ	389,07	468,90
ΕΛΙΣΑΒΕΤ 1974 & ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΑ	389,07	464,67

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΕΙΚΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

	Κλείσιμο	Προηγ.	Διαφορά	Μετ.
ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΧΑ	1.129,25	1.113,36	15,89	1,43%
FTSE/X.A. LARGE CAP	2.750,76	2.707,10	43,66	1,61%
ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ Χ.Α.	6.443,30	6.381,47	61,83	0,97%
FTSE/X.A.ΥΨΗΛΗΣ ΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ	3.478,46	3.465,45	13,01	0,38%
ATHEX SELECT PLUS	3.673,65	3.627,14	46,51	1,28%
ATHEX SELECT	5.707,62	5.737,31	-29,69	-0,52%
ΔΕΙΚΤΗΣ ATHEX ESG	1.291,87	1.271,49	20,38	1,60%
FTSE/XA MID & SMALL CAP ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΜΕΓΕΘΩΝ	4.865,93	4.874,32	-8,39	-0,17%
FTSE/X.A. MID CAP	1.623,15	1.614,82	8,33	0,52%
FTSE/XA ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗΣ PLUS	3.074,11	3.058,47	15,64	0,51%
FTSE/X.A. ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	652,64	643,21	9,43	1,47%
ΔΕΙΚΤΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΕΙΚΤΗ Χ.Α.	1.995,21	1.967,14	28,07	1,43%
FTSE/X.A. ΤΡΑΠΕΖΕΣ	929,94	901,68	28,26	3,13%
FTSE/X.A. ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	4.398,66	4.338,83	59,83	1,38%
FTSE/X.A. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	1.265,30	1.232,12	33,18	2,69%
FTSE/X.A. ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ	2.919,77	2.950,35	-30,58	-1,04%
FTSE/X.A. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	5.782,19	5.679,15	103,04	1,81%
FTSE/X.A. ΕΜΠΟΡΙΟ	1.101,63	1.107,90	-6,27	-0,57%
FTSE/X.A. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ & ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	10.825,74	10.994,65	-168,91	-1,54%
FTSE/X.A. ΤΡΟΦΙΜΑ & ΠΟΤΑ	9.042,20	9.001,79	40,41	0,45%
FTSE/X.A. ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ	7.420,67	7.435,33	-14,66	-0,20%
FTSE/X.A. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ & ΥΛΙΚΑ	3.846,29	3.791,42	54,87	1,45%
FTSE/X.A. ΕΝΕΡΓΕΙΑ	5.714,39	5.515,96	198,43	3,60%
FTSE/X.A. ΠΡΟΣΩΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	7.324,42	7.062,30	262,12	3,71%
FTSE/X.A. ΤΑΞΙΔΙΑ & ΑΝΑΨΥΧΗ	2.513,00	2.520,82	-7,82	-0,31%
FTSE/X.A. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	2.227,25	2.226,06	1,19	0,05%
FTSE/X.A. ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	4.055,54	4.047,02	8,52	0,21%
FTSE/X.A. ΥΓΕΙΑ	452,85	452,85	0,00	0,00%
FTSE/X.A. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΗΣ ΩΦΕΛΕΙΑΣ	5.225,44	5.166,52	58,92	1,14%

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΞΙΑΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ	158.063.549,86
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	87.868.396,15
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ	35.012.328,69
ΣΤΑΘΕΡΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑ	20.326.395,26
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	16.871.383,79
ΤΥΧΕΡΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ	16.316.536,39
ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	14.965.628,18
ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΣ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ	9.822.694,18
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	3.680.413,80
ΤΣΙΜΕΝΤΑ	2.818.191,60
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	1.754.218,10
ΔΙΥΛΙΣΤΗΡΙΑ & ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΕΙΔΩΝ	1.705.589,16
ΥΔΡΕΥΣΗ	1.146.341,22
ΑΝΑΨΥΚΤΙΚΑ	942.355,09
ΕΙΔΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΦΡΟΝΤΙΔΑΣ	910.834,98
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ	866.537,01
ΤΑΞΙΔΙΑ & ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	665.349,27
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	630.406,94
ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ	625.759,57
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	430.544,15
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ & ΘΕΜΑΤΟΦΥΛΑΚΕΣ	278.995,74
ΜΗ ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΑ	215.011,27
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	134.992,86
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΧΗΜΙΚΑ	124.814,94
ΔΙΑΡΚΗ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΑΓΑΘΑ	114.422,48
Ε.Ε.Α.Π. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	113.635,02
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΓΡΑΦΕΙΩΝ	106.731,04

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ

ΑΝΟΔΟΣ	Κλείσιμο	Μετ.	ΠΤΩΣΗ	Κλείσιμο	Μετ.
ΕΛΛΑΚΤΩΡ (ΚΟ)	2,240	5,66%	ATTICA BANK (ΚΟ)	0,145	-11,34%
ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΚΟ)	25,080	5,20%	ΚΛΩΣ/ΓΙΑ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ (ΚΟ)	1,100	-5,17%
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ (ΚΟ)	4,385	4,53%	ΔΡΟΜΕΑΣ (ΚΟ)	0,351	-4,10%
ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΓΡ. (ΚΟ)	7,320	4,13%	TRASTOR ΑΕΕΑΠ (ΚΟ)	1,080	-2,70%
EUROBANK HOLDINGS (ΚΟ)	1,452	3,71%	ΕΚΤΕΡ (ΚΟ)	1,545	-2,52%
ALPHA ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜ. (ΚΟ)	1,480	3,50%	ΜΟΤΟΔΥΝΑΜΙΚΗ (ΚΟ)	2,890	-2,36%
ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	17,900	3,17%	PROFILE (ΚΟ)	2,930	-2,33%
ΑΒΕ Α.Ε. (ΚΟ)	0,570	2,89%	JUMBO (ΚΟ)	18,860	-1,92%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	5,300	2,71%	ΕΥΔΑΠ (ΚΟ)	7,090	-1,53%
QUEST HOLDINGS (ΚΟ)	5,220	2,15%	BRIQ PROPERTIES ΑΕΕΑΠ (ΚΟ)	2,050	-1,44%

ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΑΞΙΑ		ΕΜΠΟΡΕΥΣΙΜΟΤΗΤΑ	
ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΚΟ)	158.063.549,86	ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΚΟ)	5,71%
ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ (ΚΟ)	35.012.328,69	ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ (ΚΟ)	1,54%
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	26.957.695,71	ΠΕΙΡΑΙΩΣ FINANCIAL HOLDINGS (ΚΟ)	0,83%
ΠΕΙΡΑΙΩΣ FINANCIAL HOLDINGS (ΚΟ)	25.051.511,43	JUMBO (ΚΟ)	0,66%
ΟΤΕ (ΚΟ)	20.326.395,26	ALPHA ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ΚΟ)	0,57%
ALPHA ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΜ. (ΚΟ)	19.562.722,59	ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	0,56%
JUMBO (ΚΟ)	16.871.383,79	GALAXY COSMOS MEZZ PLC (ΚΟ)	0,39%
ΟΠΑΠ (ΚΟ)	16.123.132,17	ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ (ΚΟ)	0,38%
EUROBANK HOLDINGS (ΚΟ)	15.795.745,28	SUNRISEMEZZ PLC (ΚΟ)	0,37%
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ (ΚΟ)	13.942.694,44	ΟΤΕ (ΚΟ)	0,32%

ΟΙ ΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ FTSE 25

		Κλείσιμο	Μετ.%
ΒΙΟ	(ΒΙΟΧΑΛΚΟ)	4,6	0
TITC	(TITAN)	16	2,04
ΕΕΕ	(COCA COLA HBC)	24,15	0,46
ΟΤΕ	(ΟΤΕ)	14,52	0,21
ΑΡΑΙΓ	(AEGEAN AIRLINES)	7,6	1,33
ΤΕΝΕΡΓ	(ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ)	19,7	1,97
ΣΑΡ	(ΣΑΡΑΝΤΗΣ)	7,32	4,13
ΕΛΛΑΚΤΩΡ	(ΕΛΛΑΚΤΩΡ)	2,24	5,66
ΓΕΚΤΕΡΝΑ	(ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ)	11,9	0,34
ΜΥΤΙΛ	(ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ)	25,52	2,08
ΛΑΜΔΑ	(LAMDA DEVELOPMENT)	6,52	1,88
ΕΛΧΑ	(ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ)	1,772	-1,01
ΑΛΦΑ	(ALPHA BANK)	1,48	3,5
ΜΠΕΛΑ	(JUMBO)	18,86	-1,92
ΕΤΕ	(ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ)	5,3	2,71
ΠΕΙΡ	(ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ)	2,401	1,95
ΕΥΡΩΒ	(EUROBANK)	1,452	3,71
ΕΛΠΕ	(ΕΛΠΕ)	8,36	-0,59
ΚΟΥΕΣ	(QUEST)	5,22	2,15
ΟΤΟΕΛ	(AUTOHELLAS)	12,42	1,8
ΕΥΔΑΠ	(ΕΥΔΑΠ)	7,09	-1,53
ΟΠΑΠ	(ΟΠΑΠ)	14,68	-0,47
ΜΟΗ	(MOTOR OIL)	25,08	5,2
ΔΕΗ	(ΔΕΗ)	8,3	1,22
ΟΛΠ	(ΟΛΠ)	18,54	0,22

ΠΑΡΑΓΩΓΑ - ΗΜΕΡΗΣΙΟ ΔΕΛΤΙΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΑΓΟΡΑΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ	ΟΓΚΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΣΥΜΒΟΛΑΙΩΝ
Σ.Μ.Ε. σε Δείκτες	**345**	1.162	6.765
FTSE/X.A. Τράπεζες	**1**	15	508
FTSE/X.A. Large Cap	**344**	1.147	6.257
Σ.Μ.Ε. σε Μετοχές	**1.979**	34.320	351.997
ΑΔΜΗΕ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε. (ΚΟ)	**22**	395	14.947
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ (ΚΟ)	**0**	0	110
ALPHA ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥΜΜ (ΚΟ)	**290**	11.185	146.135
AUTOHELLAS (ΚΟ)	**7**	7	105
ΑΒΑΞ Α.Ε. (ΚΟ)	**1**	5	230
COCA-COLA HBC AG (ΚΟ)	**28**	81	1.167
CENERGY HOLDINGS (ΚΑ)	**24**	185	6.863
ΕΛΛΑΚΤΩΡ (ΚΟ)	**19**	90	1.082
ΕΛΒΑΛΧΑΛΚΟΡ (ΚΟ)	**5**	42	1.335
EUROBANK HOLDINGS (ΚΟ)	**104**	2.835	14.232
ΕΥΔΑΠ (ΚΟ)	**5**	10	529
FOURLIS ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ΚΟ)	**1**	10	1.398
ΓΕΚ ΤΕΡΝΑ (ΚΟ)	**9**	33	8.613
ΕΛΛΗΝ. ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ-Χ.Α. (ΚΟ)	**57**	356	5.425
HELLENiQ ENERGY (ΚΟ)	**45**	132	2.241
INTRACOM HOLDINGS (ΚΟ)	**29**	194	4.994
INTRAKAT (ΚΟ)	**11**	293	5.891
JUMBO (ΚΟ)	**41**	253	801
LAMDA DEVELOPMENT(ΚΟ)	**31**	140	6.297
MARFIN INVESTMENT GROUP (ΚΟ)	**7**	1.396	2.129
ΜΟΤΟΡ ΟΪΛ (ΚΟ)	**85**	441	1.143
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ (ΚΟ)	**23**	67	2.688
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	**182**	1.601	10.008
ΟΠΑΠ (ΚΟ)	**28**	133	3.076
ΟΤΕ (ΚΟ)	**93**	299	13.922
ΟΛΠ (ΚΟ)	**0**	0	475
ΠΕΙΡΑΙΩΣ FINANCIAL HOLD (ΚΟ)	**374**	12.587	49.147
ΔΕΗ (ΚΟ)	**211**	1.037	31.957
QUEST ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ (ΚΟ)	**4**	12	132
ΤΕΡΝΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ (ΚΟ)	**222**	440	8.381
TITAN CEMENT (ΚΑ)	**7**	27	787
VIOHALCO SA/NV (ΚΑ)	**14**	34	5.757
Δικαιώματα σε Δείκτες	**23**	119	827
FTSE/X.A. Large Cap	**23**	119	827
Δικαιώματα σε Μετοχές	**6**	76	1.042
ALPHA ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΣΥΜΜ (ΚΟ)	**0**	0	0
ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (ΚΟ)	**1**	6	571
ΟΠΑΠ (ΚΟ)	**0**	0	4
ΟΤΕ (ΚΟ)	**0**	0	57
ΠΕΙΡΑΙΩΣ FINANCIAL HOLD (ΚΟ)	**1**	5	25
ΔΕΗ (ΚΟ)	**4**	65	385
Συνολική Δραστηριότητα	**2.353**	35.677	360.631

ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Τρίτη 28 Φεβρουαρίου 2023

ΚΩΔ.	ΟΝΟΜΑ	ΚΑΤΩΤΑΤΗ	ΑΝΩΤΑΤΗ	ΜΕΣΗ ΣΤΑΘΜ.**	ΔΙΑΦ.*	ΤΙΤΛΟΙ	ΑΓΟΡΑ	ΠΩΛΗΣΗ	ΤΙΜΗ ΚΛΕΙΣ.	% ΜΕΤΑΒ.
ΚΥΡΙΑ ΑΓΟΡΑ										
Χρηματοοικονομικά										
ΕΛΗΤ	HELLENIC BANK PUBLIC COMPANY LTD	1.9200	1.9800	1.9639	1.5180	"103,965"	1.9350	1.9700	1.9700	1.03
ΤΡΚΗ	Bank of Cyprus Holdings Plc	2.7300	2.7900	2.7441	-5.2750	"110,432"	2.7300	2.7700	2.7500	-1.43
ΔΗΕΠ	Demetra Holdings Plc (EM)	0.6100	0.6450	0.6249	0.8380	"40,830"	0.6000	0.6400	0.6100	-2.40
ΛΕΠΕ	LCP HOLDINGS AND INVESTMENTS PUBLIC LTD (Σ)	0.0980	0.0980	0.0975	-0.4500	8	0.0980	0.1070	0.0980	-3.92
Καταναλωτικά Προϊόντα										
ΛΟΥΗ	LOUIS PLC	0.0900	0.0900	0.0900	0.0060	"2,856"	0.0900	0.0905	0.0900	0.00
ΤΣΟΚ	A. TSOKKOS HOTELS PUBLIC LTD	0.0760	0.0830	0.0802	-0.2170	"19,010"	0.0800	0.0835	0.0760	-8.43
Τεχνολογία										
ΛΟΤΖ	LOGICOM PUBLIC LTD	2.1800	2.1800	2.1800	1.8280	"5,450"	2.1200	2.2000	2.1800	0.00
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ										
Χρηματοοικονομικά										
ΑΤΑΣ	ATLANTIC INSURANCE COMPANY PUBLIC LTD						1.6000	1.6600		
ΚΟΣΑ	ΚΟΣΜΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ						0.0435	0.0000		
ΜΙΝΕ	ΜΙΝΕΡΒΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ						0.0000	0.0200		
ΑΚΕΠ	ACTIBOND GROWTH FUND PUBLIC COMPANY LTD (Σ)						0.0000	0.0260		
ΓΙΕΠ	"UNIGROWTH INVESTMENTS PUBLIC LTD (EM, Σ)"	0.0500	0.0500	0.0500	0.3000	"2,000"	0.0440	0.0000	0.0500	6.38
ΕΛΛΗ	ELLINAS FINANCE PUBLIC COMPANY LTD						0.3240	0.3920		
ΙΝΕΠ	INTERFUND INVESTMENTS PLC (EM)						0.0000	0.0690		
ΚΑΕΠ	ΚΑΡΥΕΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ (Σ)						0.0000	0.2300		
ΚΕΑΕ	CPI HOLDINGS PUBLIC LTD (Σ)						0.0030	0.0050		
ΣΛΕΠ	CLR INVESTMENT FUND PUBLIC LTD (Σ)						0.0030	0.0035		
ΦΑΣΤ	UNIFAST FINANCE & INVESTMENTS PUBLIC COMPANY LTD (Σ)						0.0000	0.0000		
ΧΑΕΠ	"HARVEST CAPITAL MANAGEMENT PUBLIC LTD (EM, Σ)"						0.0000	0.0000		
Καταναλωτικά Προϊόντα										
ΜΑΠΑ	MALLOUPPAS & PAPACOSTAS PUBLIC CO LTD (Σ)						0.2480	0.2720		
ΤΟΕΠ	ΤΟΞΟΤΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ (Σ)						0.0000	0.0280		
ΑΓΡΟ	"ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ ΑΓΡΟΥ ""Η ΠΡΟΟΔΟΣ"" ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ "						1.0300	0.0000		
ΚΛΑΡ	CLARIDGE PUBLIC LTD						0.0235	0.0250		
ΚΩΝΣ	CONSTANTINOU BROS HOTELS PUBLIC COMPANY LTD (Σ)	0.1010	0.1010	0.1010	0.0000	"10,000"	0.0000	0.1050	0.1010	0.00
ΛΕΠΤ	LEPTOS CALYPSO HOTELS PUBLIC LTD	0.0600	0.0610	0.0604	0.4890	"8,150"	0.0555	0.0590	0.0610	9.91
ΛΟΞΕ	LORDOS HOTELS (HOLDINGS) PUBLIC LTD						0.0000	0.8100		
ΝΤΟΔ	DOME INVESTMENTS PUBLIC COMPANY LTD (Σ)						0.0000	0.0000		
ΣΑΛΑ	SALAMIS TOURS (HOLDINGS) PUBLIC LTD (Σ)	1.8200	1.8300	1.8200	0.9880	"4,002"	1.8300	1.8900	1.8300	0.55
ΤΟΚΙ	TOP KINISIS TRAVEL PUBLIC LTD (Σ)						0.0565	0.0000		
Βιομηχανία										
ΝΤΙΑ	DISPLAY ART PLC (Σ)						0.0000	0.0575		
ΡΟΛΑ	ROLANDOS ENTERPRISES PUBLIC LTD (Σ)						0.0195	0.0000		
ΔΒΚΔ	ΔΑΣΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΚΥΠΡΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ						0.9050	0.9900		
ΚΕΤΣ	THE CYPRUS CEMENT PUBLIC COMPANY LTD	0.6350	0.6400	0.6372	-1.7780	"4,500"	0.6350	0.6400	0.6350	-3.05
ΚΥΘΡ	K. KYTHREOTIS HOLDINGS PUBLIC LTD						0.0000	0.0000		
ΤΣΙΒ	ΤΣΙΜΕΝΤΟΠΟΙΙΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ	2.6400	2.7000	2.6686	-2.1860	"11,600"	2.6600	2.7000	2.6800	-0.74
Βασικά Καταναλωτικά Αγαθά										
ΙΟΑΝ	CHRIS JOANNOU PUBLIC LTD (Σ)						0.0000	0.0000		
ΚΕΟ	KEO PLC	1.4900	1.5200	1.4944	-0.0930	"1,358"	1.4900	1.5200	1.4900	0.00
ΜΙΤΣ	ΜΙΤΣΙΔΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ						0.2100	0.0000		
ΜΠΛΕ	BLUE ISLAND PLC	0.8400	0.8400	0.8400	-1.8070	1	0.8400	0.9300	0.8400	-2.33
ΦΡΟΥ	ALKIS H. HADJIKYRIACOS (FROU-FROU BISCUITS) PUBLIC LTD	0.2700	0.2700	0.2700	0.0000	"12,000"	0.2500	0.2700	0.2700	0.00
Τεχνολογία										
ΝΕΤΙΝ	NET INFO PLC						0.0000	1.0800		
Βασικά Υλικά										
ΛΟΡΔ	LORDOS UNITED PUBLIC LTD						0.0810	0.0890		
Ακίνητη Περιουσία										
ΚΚΟΜ	K + G COMPLEX PUBLIC COMPANY LTD (Σ)	0.3020	0.3020	0.3020	0.2000	"3,000"	0.3000	0.3160	0.3020	0.67
ΠΑΝΔ	ΠΑΝΔΩΡΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ						0.0780	0.0850		
ΦΙΛΟ	ΦΙΛΟΚΤΗΜΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ (Σ)						0.0000	0.1890		
Ενέργεια										
ΛΙΝΑ	PETROLINA (HOLDINGS) PUBLIC LTD						1.1800	1.2300		
ΑΓΟΡΑ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗΣ										
Χρηματοοικονομικά										
ΑΙΕΠ	"ΑΙΑΝΤΑΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ (AN, EM, Σ)"						0.0000	0.0000		
ΙΣΕΠ	"ΙΣΧΥΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΛΤΔ (AN, EM, Σ)"						0.0000	0.0000		
ΡΕΕΠ	"REGALLIA HOLDINGS & INVESTMENTS PUBLIC LTD (AN, EM, Σ)"						0.0000	0.0000		
Καταναλωτικά Προϊόντα										
ΕΡΜΕ	"ERMES DEPARTMENT STORES PLC (AN, Σ)"						0.0000	0.0000		
ΧΑΣΕ	"Ch. Charilaou Group Plc (AN, Σ)"						0.0020	0.0000		
Βιομηχανία										
ΣΤΣΔ	"CYPRUS TRADING CORPORATION PLC (AN, Σ)"						0.0000	0.0000		
Ακίνητη Περιουσία										
ΓΟΥΛ	"WOOLWORTH (CYPRUS) PROPERTIES PLC (AN, Σ)"						0.0000	0.0000		
ΑΓΟΡΑ ΟΜΟΛΟΓΩΝ										
ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ										
ΕΛΛΗΟ24	Ellinas Finance Public Company Ltd (Ομόλογα)						0.0000	0.0000		
ΕΤΜΑ1	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ – ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΑ ΑΞΙΟΓΡΑΦΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 1						89.0000	96.0000		
ΕΤΜΑ2	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΤΔ – ΜΕΤΑΤΡΕΨΙΜΑ ΑΞΙΟΓΡΑΦΑ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ 2	87.5000	91.0500	88.4378	-356.2180	"210,875"	90.5000	92.5000	90.5000	-1.63
ΤΡΙΣΤΟΝΕ	"Tristone Healthcare Bond Designated Activity Company (Ομόλογα) (AN, Σ)"						0.0000	0.0000		

* Η διαφορά αυτή αντιπροσωπεύει την αυξομείωση της μέσης σταθμικής τιμής σε σεντ από την προηγούμενη χρηματιστηριακή συνάντηση.

** Στον υπολογισμό της μέσης σταθμικής τιμής συμπεριλαμβάνονται και η αξία και τα τεμάχια συναλλαγών που εκτελέστηκαν με τη μέθοδο 'Απλή Προσυμφωνημένη Συναλλαγή'.

Ειδική κατηγορία διαπραγμάτευσης: Στην Κατηγορία αυτή θα ταξινομούνται εταιρείες όταν ενδεχομένως θα συντρέχουν σοβαροί λόγοι μη πλήρους συμμόρφωσης τους με τη νομοθεσία και μη παροχής επαρκών στοιχείων /εχεγγύων προς τους επενδυτές.

Αγορά ειδικών χαρακτηριστικών: ταξινομούνται εταιρείες οι οποίες έχουν: (α) δεν τηρούν τις υποχρεώσεις της διασποράς ή της εμπορευσιμότητας ή της χρηματιστηριακής αξίας της αγοράς στην οποία είναι εισηγμένες ή (β) παραλείπουν να εισαγάγουν στο Χρηματιστήριο μετοχές τους όπως προβλέπεται από το Άρθρο 129 των περί Αξιών και Χρηματιστηρίου Αξιών Κύπρου Νόμων ή (γ) i. για τις οποίες επίκειται ουσιαστική διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων τους ή ii. για τις οποίες επίκειται αντίστροφη εξαγορά ή iii. οι οποίες είναι επενδυτικοί οργανισμοί και επιζητούν την απαλλαγή τους από περιορισμό αναφορικά προς τις υποχρεώσεις τους.

NBG Securities

Οι πέντε δρόμοι των ομάδων προς την Ευρώπη

Τι περιμένει τις ομάδες της Σούπερ Λιγκ 1 που θα κερδίσουν τα εισιτήρια για Champions League, Europa League και Conference League

Του **ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ**

Τρεις στροφές πριν από τη λήξη της κανονικής περιόδου της φετινής Σούπερ Λιγκ 1 και την έναρξη των πιο πολυαναμενόμενων πλέι οφ από καταβολής τους, η οποιαδήποτε πρόβλεψη για την τελική κατάταξη φαντάζει και είναι παρακινδυνευμένη. Με τη λήξη των πλέι οφ στις 14 Μαΐου αλλά και τη διεξαγωγή του τελικού του Κυπέλλου Ελλάδας μία εβδομάδα αργότερα, θα γνωρίζουμε οριστικά τους εκπροσώπους μας στις ευρωπαϊκές διοργανώσεις, που ύστερα από δύο σερί περιόδους θα είναι πέντε και όχι τέσσερις.

Η 15η θέση που «κλείδωσε» στο Uefa Ranking η χώρα μας από τη σεζόν 2021-22, είναι μια ευκαιρία την οποία δεν πρέπει το ελληνικό ποδόσφαιρο να αφήσει ανεκμετάλλευτη.

Η ευκαιρία στη νέα ευρωπαϊκή προσπάθεια των ομάδων μας έγκειται στο ότι τουλάχιστον οι δύο από τους πέντε εκπροσώπους μας που θα ξεκινήσουν την πορεία τους από τα προκριματικά, έχουν εξασφαλίσει τη συμμετοχή τους στη φάση των ομίλων, έστω και αν πρόκειται για το Conference League.

Ο πρωταθλητής, ανεξάρτητα από την τύχη που θα έχει στον τρίτο προκριματικό γύρο του Τσάμπιονς Λιγκ, θα συνεχίσει στα πλέι οφ του Γιουρόπα Λιγκ. Αν δεν προκριθεί στους ομίλους του Γιουρόπα Λιγκ, θα υποβιβαστεί στο Conference League και στους ομίλους του, κάτι που σημαίνει μίνιμουμ έξι αγώνες και αρκετά έσοδα από τηλεοπτικά και διαφημιστικά δικαιώματα, σε μια διοργάνωση που όπως αποδείχθηκε και με την περυσινή πορεία του ΠΑΟΚ, είναι στα μέτρα των ελληνικών ομάδων. Από τις ομάδες που βρίσκονται στο «κόλπο» του τίτλου, μόνο ο Ολυμπιακός και ο ΠΑΟΚ, βάσει συντελεστή, μπορούν να είναι στο γκρουπ των ισχυρών στον τρίτο προκριματικό του Τσάμπιονς Λιγκ.

Οι δύο από τους πέντε εκπροσώπους μας, που θα ξεκινήσουν την πορεία τους από τα προκριματικά, έχουν εξασφαλίσει τη συμμετοχή τους σε φάση ομίλων.

Ο 2ος ξανά... «σεντόνι»

Ύστερα από δύο χρόνια όπου με τα τέσσερα ευρωπαϊκά εισιτήρια η 2η θέση οδηγούσε στο Conference League, φέτος δίνει εισιτήριο για τον δεύτερο προκριματικό γύρο του Τσάμπιονς Λιγκ, στο «μονοπάτι» των μη πρωταθλητών. Αναμφίβολα, ο εκπρόσωπός μας θα έχει δύσκολο έργο για να φτάσει στους ομίλους της κορυφαίας διοργάνωσης, αφού θα πρέπει να περάσει τρεις γύρους. Ωστόσο, ακόμη και αν αποκλειστεί, θα έχει την ευκαιρία του τόσο στον τρίτο προκριματικό του Γιουρόπα Λιγκ όσο και στα πλέι οφ του Conference, αν δεν τα καταφέρει.

Η αξία του Κυπέλλου

Μεγάλη αξία θα έχει και η κατάκτηση του Κυπέλλου Ελλάδας, για όποια ομάδα καταφέρει να σηκώσει το τρόπαιο του θεσμού. Με δεδομένη τη 15η θέση της χώρας μας, αλλά και τον αποκλεισμό των ρωσικών ομάδων από τις ευρωπαϊκές διοργανώσεις λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, ο κυπελλούχος όχι μόνον έχει εξασφαλίσει τον τρίτο προκριματικό γύρο του Γιουρόπα Λιγκ αλλά σε μεγάλο βαθμό και τα πλέι οφ της διοργάνωσης και κατά συνέπεια τους ομίλους, είτε του Γιουρόπα είτε του Conference League.

Και αυτό καθώς θα πρέπει να θεωρείται απίθανο –με τη συμμετοχή των Λάτσιο, Βιγιαρεάλ, Μπράγκα, Αλκμααρ, Νις, Μπόντο Γκλιμτ, Μπασάκσεχιρ, Βασιλεία– ο νικητής του φετινού Conference League να μην κερδίσει και μέσω του πρωταθλήματός του μία απευθείας θέση στους ομίλους είτε του επόμενου Τσάμπιονς Λιγκ είτε του Γιουρόπα Λιγκ.

Τα παραπάνω προνόμια, που εξασφαλίζουν είσοδο σε ομίλους και ένα ποσό που αγγίζει τα έξι εκατομμύρια ευρώ, θα τα πάρει ο τρίτος των ελληνικών πλέι οφ, εφόσον ο νικητής του φετινού Κυπέλλου Ελλάδας τερματίσει και σε μία από τις δύο πρώτες θέσεις του πρωταθλήματος και εξασφαλίσει εισιτήριο για τα προκριματικά του Τσάμπιονς Λιγκ.

Ενα σενάριο πολύ πιθανό από τη στιγμή που ΑΕΚ και ΠΑΟΚ, βάσει λογικής και αποτελέσματος του πρώτου αγώνα της ημιτελικής φάσης, θα είναι το ζευγάρι του τελικού. Αλλη μία απόδειξη για τη σπουδαιότητα των φετινών πλέι οφ, αφού και η 3η θέση σε αυτά μπορεί να χαρίσει στον κάτοχό της αρκετά έσοδα.

Ο 4ος ή ο 5ος των πλέι οφ θα είναι πιθανότατα οι δύο εκπρόσωποί μας στο Conference League, εκτός εάν κάποιος εξ αυτών στεφθεί κυπελλούχος, οπότε ο 3ος θα αγωνιστεί στην πιο νέα ευρωπαϊκή διοργάνωση. Θα ξεκινήσουν τα παιχνίδια τους μέσα στον Ιούλιο από τον 2ο προκριματικό γύρο και το έργο τους δεν θα είναι και το πιο εύκολο για να φτάσουν στους ομίλους της διοργάνωσης αφού θα πρέπει να κάνουν τρεις προκρίσεις. Παρ' όλα αυτά, ποντάρουν στις κληρώσεις που πιθανότατα θα είναι ευνοϊκές, τουλάχιστον στους δύο πρώτους γύρους. Μια καλή ευρωπαϊκή διαδρομή των εκπροσώπων μας και η συγκομιδή βαθμών είναι αναγκαίες και για έναν ακόμη λόγο: Τα επόμενα χρόνια αναμένονται δυσοίωνα, καθώς ναι μεν τη σεζόν 2023-24 θα έχουμε πέντε ομάδες, αλλά από την επόμενη 2024-25 και πιθανότατα και το 2025-26 επιστρέφουμε στις τέσσερις λόγω της φετινής κακής πορείας όλων των ομάδων μας.

Αλλαγή δεδομένων

Ο πρωταθλητής θα αγωνιστεί στον δεύτερο προκριματικό του Τσάμπιονς Λιγκ, ο κυπελλούχος ή ο 2ος στον δεύτερο προκριματικό του Γιουρόπα Λιγκ και ο 3ος και 4ος στον δεύτερο προκριματικό του Conference League.

Πρέπει να σημειωθεί πως από τη συγκεκριμένη περίοδο (2024-25) η UEFA αλλάζει το format και των τριών ευρωπαϊκών διοργανώσεων βασιζόμενη στο «ελβετικό σύστημα».

36 οι ομάδες

Στο Τσάμπιονς Λιγκ θα μετέχουν 36 ομάδες αντί 32 τώρα, αλλά δεν θα είναι χωρισμένες σε ομίλους. Κάθε σύλλογος που συμμετέχει θα δίνει από οκτώ αγώνες (τέσσερις εντός, τέσσερις εκτός), μετά το πέρας των οποίων θα διαμορφώνεται μια ενιαία κατάταξη. Οι πρώτοι οκτώ θα προκρίνονται απευθείας στη φάση των «16», ενώ οι ομάδες από την 9η έως την 24η θέση θα δίνουν διπλούς αγώνες πλέι οφ, διεκδικώντας τα υπόλοιπα οκτώ εισιτήρια. Από τη φάση των «16» κι έπειτα, το σύστημα διεξαγωγής θα παραμένει ως έχει. Οι τέσσερις επιπλέον ομάδες θα επιλεχθούν ως εξής: Μία που θα τερματίσει 3η στην πέμπτη λίγκα του UEFA ranking, μία από τα προκριματικά και συγκεκριμένα από το «μονοπάτι» των πρωταθλητών και δύο ομάδες από τα πρωταθλήματα που οι ομάδες τους συγκέντρωσαν τη μεγαλύτερη βαθμολογία στο UEFA ranking την προηγούμενη σεζόν.

Με 36 ομάδες θα διεξαχθούν και το Γιουρόπα Λιγκ και το Conference League. Στο πρώτο, κάθε ομάδα στη φάση του ομίλου θα δίνει οκτώ αγώνες, ενώ στο δεύτερο θα δίνει έξι αγώνες.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ριαλτο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
προτείνει

23

www.rialto.com.cy

1 ΤΕΤ 20:30 (90')
Ο Αχόρταγος | Σατιρικό Θέατρο Θ

Σε ατμόσφαιρα της δεκαετίας του '60, αλλά με μια σύγχρονη ματιά, η παράσταση φωτίζει τη διαχρονικότητα του έργου του Δημήτρη Ψαθά. Σκηνοθεσία: Μαριάννα Καυκαρίδου. €15 / 12

2 ΠΕΜ 20:30 (80')
Premiere 3 | Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου Μ

Η Σ.Ο.Κ. ερμηνεύει τα έργα του γαλλικού ρομαντισμού: *La vie parisienne: Εισαγωγή* (Ζακ Όφφενμπαχ), *Κοντσέρτο για βιολοντσέλο αρ. 1 σε Λα ελάσσονα, έργο 33* (Καμίγ Σαιν-Σανς), *Συμφωνία αρ. 1 σε Ντο μείζονα* (Ζωρζ Μπιζέ). Μαέστρος: Γιώργος Κουντούρης. Βιολοντσέλο: Robertas Grod. €18 / 14, €13 / 10, €8 / 6

4 ΣΑΒ 20:30 (100')
Τα δειλινά του κόσμου | Χρήστος Θηβαίος, Παναγιώτης Μάργαρης Μ

Λίγο μετά το δειλινό σε χώρους μυσταγωγικούς, οι δύο σπουδαίοι καλλιτέχνες δημιουργούν όνειρα, ταξίδια και παραμύθια. Οι μοναδικές ερμηνείες του Χρήστου Θηβαίου συναντιούνται με τη δεξιοτεχνία του Παναγιώτη Μάργαρη σε ένα ανατρεπτικό πρόγραμμα.€20 / 15

7 ΤΡΙ 20:30 (120')
Το πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέυ - Όσκαρ Ουάιλντ Θ

Το θέατρο Ανεμώνα γιορτάζει με την επιστροφή της επιτυχημένης του παράστασης. Ο Ντόριαν Γκρέυ είναι το αγαπημένο μοντέλο του ζωγράφου Μπάζιλ Χώλγουορθ, ο οποίος έχει μόλις τελειώσει το πορτρέτο του. Σκηνοθεσία: Αντρέας Τηλεμάχου. €15 / 12

9 ΠΕΜ 20:30 (75')
Εφτά αδέλφια περιμένουν Κ

Ένα ντοκιμαντέρ για τον αγνοούμενο του 1974 Κυριάκο Φραντζή. Μέσα από μια ανθρώπινη ματιά αναδεικνύεται ο πόνος των οικογενειών των αγνοουμένων. Σκηνοθεσία, κινηματογράφηση, μοντάζ: Σπύρος Παπαβασιλείου, Χριστόφορος Φραντζής. €5

10 ΠΑΡ 20:30 (80')
Starlight 4 - Μεγάλοι Ερμηνευτές Μ

Η Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και ο καλλιτεχνικός της διευθυντής Günter Neuhold, υποδέχονται τον διάσημο βιολιστή Liviu Prunaru, οποίος ερμηνεύει το *Κοντσέρτο για Βιολί σε Ρε ελάσσονα* του Γιαν Σιμπέλιους και τη *Δεύτερη Συμφωνία* του Γιοχάνες Μπραμς.
€25 / 18, €20 / 15, €17 / 12

14 ΤΡΙ 20:30 (80')
A Jazz Night at Rialto Μ

Ο κοντραμπασίστας Ειρηναίος Κουλλουράς παρουσιάζει το Τρίο του με τους Χρίστο Γερολατσίτη (πιάνο) και Στέλιο Ξυδιά (τύμπανα). Τη συναυλία εμπλουτίζουν οι σολίστ Gilad Atzmon (σαξόφωνο), Amos Hoffman (κιθάρα), Tali Atzmon και Ιωάννα Τρουλλίδου (φωνή). 12 / 10

16 ΠΕΜ 20:30 (90')
Ανθισμένες Μανόλιες | Σατιρικό Θέατρο Θ

Μέσα από την ανατρεπτική μαύρη κωμωδία του, ο Robert Harling δίνει στις γυναίκες του έντονο, αστείο διάλογο, γεμάτο συμπόνια και συμπεράσματα βαθιά συγκινητικά. Σκηνοθεσία: Αιμίλιος Χαραλαμπίδης. €15 / 12

17 ΠΑΡ 20:30 (50')
Machines in Lasting Motion |
The Island Club Κ Μ

Προβολή πειραματικών ταινιών πρωτοπόρων του avant-garde κινηματογράφου, με τη συνοδεία ζωντανών πειραματικών και ηλεκτρονικών συνθέσεων Κύπριων δημιουργών. Επιμέλεια: Αντρούλα Καφά. €10 / 5

19 ΚΥΡ 20:30 (75')
Mome Piaf - Αφιέρωμα στην Edith Piaf Μ

Η Alliance Française Λεμεσού παρουσιάζει ένα αφιέρωμα στην αντιπροσωπευτικότερη ερμηνεύτρια της γαλλικής chanson intime. Ενορχηστρώσεις: Σταύρος Δρίτσας. Ερμηνεία: Βάκια Σταύρου. Συμμετέχει ενναμελής ορχήστρα. €15 / 10

24 - 26 ΠΑΡ-ΚΥΡ*
Ψυχανάλυση και Σινεμά Κ

Προβάλλονται 4 ταινίες μεγάλου και 4 ταινίες μικρού μήκους, τις οποίες αναλύουν ψυχαναλύτριες/τες και θεωρητικοί του κινηματογράφου. Ακολουθεί συζήτηση με το κοινό. Διοργάνωση: Lab for Animation Research (ΤΕΠΑΚ), Κυπριακή Εταιρία Ψυχαναλυτικής Ψυχοθεραπείας , Θέατρο Ριάλτο.
€5 (10 για 3 μέρες)

26 ΚΥΡ 11:00 (90')
Περιπατώ | Μαρία Βαρνακκίδου, Κωνσταντίνα Ανδρέου

Ένας ηχητικός διαδραστικός περίπατος, αφιερωμένος στους ανθρώπους της Πλατείας Ηρώων. Ιστορίες από τα παλιά, μνήμες, κτίρια που αλλάζουν στο πέρασμα του χρόνου και μια ματιά στο μέλλον της Πλατείας. €5

28, 29 ΤΡΙ, ΤΕΤ 20:30 (90') ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ
Λόγια στο Στόμα | Ομάδα Φερέφωνο (15+) Θ

Το έργο του Kieran Hurley διαδραματίζεται στο Εδιμβούργο. Μια τυχαία συνάντηση. Δύο εντελώς διαφορετικοί άνθρωποι. Ο Ντέκλαν γεννά στη Λίμπι την ανάγκη να γράψει ξανά. Η Λίμπι δίνει στον Ντέκλαν τη δυνατότητα να ελπίζει. Σκηνοθεσία: Μαρία Κυριάκου. €15 / 12

31 ΠΑΡ 20:30 (60')
Ένας Μεταλλωρύχος Θυμάται |
Compania Flamenca Filippa Χ

Μια χοροθεατρική παράσταση εμπνευσμένη από το βιβλίο του Παντελή Βαρνάβα. Η κραυγή των Κύπριων μεταλλωρύχων σμίγει με εκείνη των ανδαλουσιανών εργατών της Ισπανίας. Χορογραφία, σκηνοθεσία: Φιλίππα Στυλιανούδη. €15 / 12

*24/3 15.30-18.30 & 19.00-21.30
25/3 15.00-18.00 & 18.00-21.00
26/3 18.30-21.30

Design: Nasia Demetriou, nasiademetriou.com

Τα παιδιά «σερφάρουν» απροστάτευτα

Μεγάλη έρευνα - ερωτηματολόγιο σε 4.400 εκπαιδευτικούς για τη σχέση των μαθητών τους με το Διαδίκτυο

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΛΑΚΑΣΑ**

Η υπερχρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά πλέον είναι εμφανής διά γυμνού οφθαλμού. Αυτό είναι το πιο συχνό πρόβλημα που διακρίνουν οι εκπαιδευτικοί για τους μαθητές τους, και στην έντασή του έχει συμβάλει η πανδημία. Βέβαια, το Διαδίκτυο εγκυμονεί κινδύνους για τους ανηλίκους οι οποίοι δεν έχουν και την απαραίτητη βοήθεια. Οι εκπαιδευτικοί δυσκολεύονται να διαχειριστούν δύσκολες καταστάσεις στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές όπως είναι η διαδικτυακή σεξουαλική παρενόχληση/αποπλάνηση ή κακοποίηση, η υπερβολική ενασχόληση και ο διαδικτυακός εκφοβισμός. Οι γονείς επίσης βλέπουν το Διαδίκτυο σαν κάτι ξένο και έτσι δεν ξέρουν πώς να βοηθήσουν τα παιδιά τους για να αντιμετωπίσουν τους διαδικτυακούς κινδύνους, ενώ η πλειονότητα των γονιών δεν μπορούν να βάλουν όρια στα παιδιά ως προς τη χρήση των κινητών τηλεφώνων και των ταμπλετών και κατ' επέκταση του Ιντερνετ. Τα παιδιά από την πλευρά τους χαμένα στον κόσμο του Ιντερνετ δεν έχουν μέτρο, κάνουν υπερχρήση με ό,τι αρνητικό –τόσο για την υγεία τους όσο και για τους κινδύνους που ελλοχεύουν– αυτή συνεπάγεται.

Η εποχή μας επιβάλλει τα παιδιά να ασχοληθούν με το Διαδίκτυο, να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες. Ομως πρέπει να ασχολούνται δημιουργικά, ενώ αυτό που βλέπουμε τώρα είναι μία στείρα «ενασχόληση»

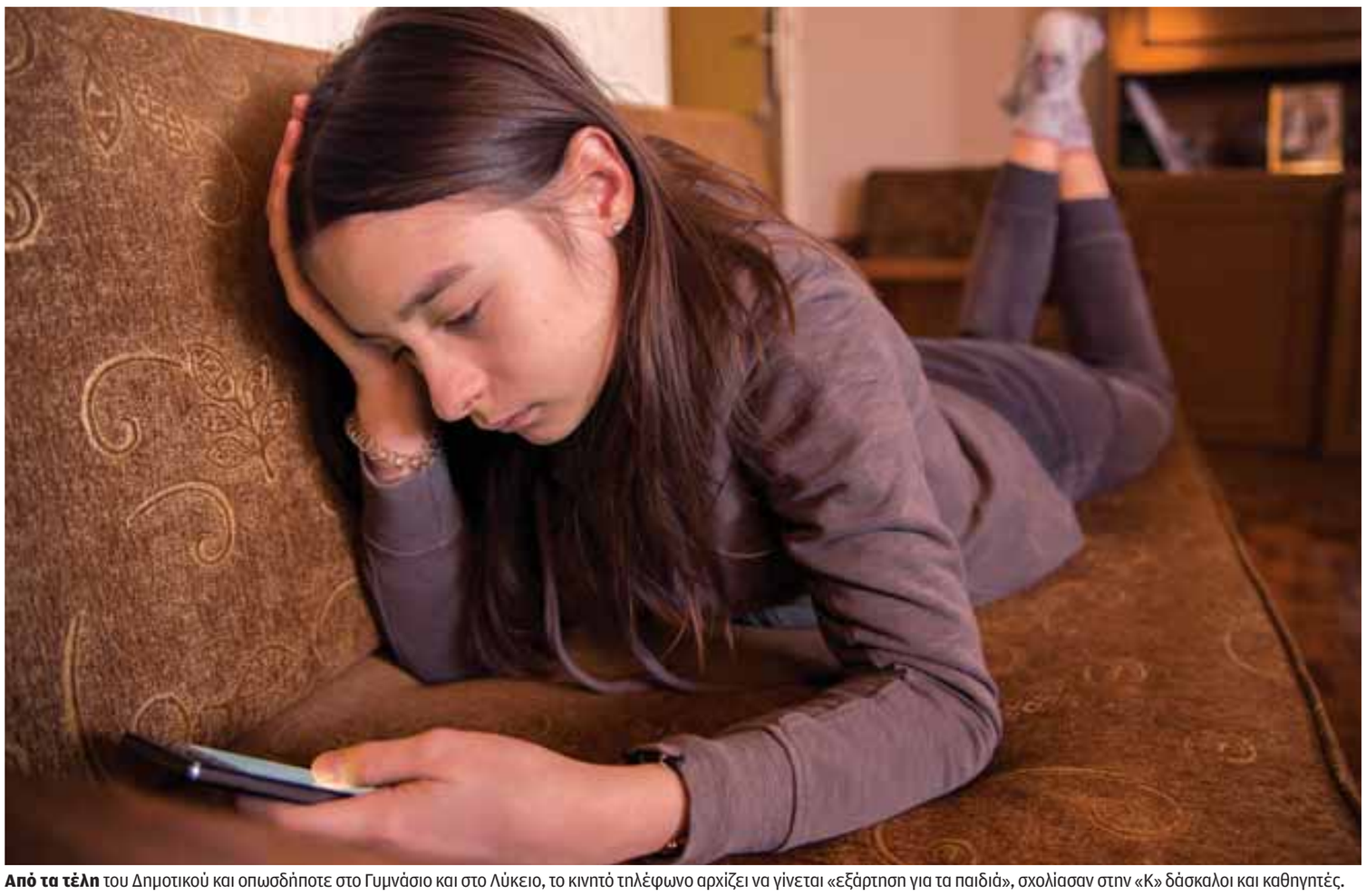

Από τα τέλη του Δημοτικού και οπωσδήποτε στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, το κινητό τηλέφωνο αρχίζει να γίνεται «εξάρτηση για τα παιδιά», σχολίασαν στην «Κ» δάσκαλοι και καθηγητές.

Ιδιαίτερα ανησυχητικά είναι τα αποτελέσματα της μεγάλης έρευνας – με μορφή ανώνυμου online ερωτηματολογίου σε 4.400 νηπιαγωγούς, δασκάλους, καθηγητές Γυμνασίου και Λυκείου από όλη τη χώρα– που διενεργήθηκε από τον Δεκέμβριο 2022 έως τον Ιανουάριο 2023 από το Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Ερευνας σε συνεργασία με το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο του υπουργείου Παιδείας.

• Μείζον ζήτημα είναι η υπερχρήση του Διαδικτύου από τα παιδιά. Σύμφωνα με την έρευνα, στην ερώτηση ποια είναι τα πιο συχνά προβλήματα που συναντούν σε σχέση με το Διαδίκτυο και τα παιδιά, το 68% των εκπαιδευτικών απάντησε η υπερβολική ενασχόληση, το 59% και το 50% η έλλειψη ορίων από τους γονείς και η έλλειψη επίβλεψης από αυτούς, αντίστοιχα. «Αυτό πρέπει να μας θορυβήσει, και τους αρμόδιους παράγοντες αλλά πρωτίστως τους γονείς. Οι γονείς αφήνουν τα παιδιά τους ουσιαστικά ανεξέλεγκτα όταν σερφάρουν στο Διαδίκτυο. Η εποχή μας επιβάλλει τα παιδιά να ασχοληθούν με το Διαδίκτυο, να αποκτήσουν ψηφιακές δεξιότητες. Ομως πρέπει να ασχολούνται δημιουργικά, ενώ αυτό που βλέπουμε τώρα είναι μία στείρα ενασχόληση», τόνισε, μιλώντας χθες στην «Κ», η κ. Κατερίνα Ψαρουδάκη, στέλεχος του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου. «Παρατηρούμε πως στα επιμορφωτικά προγράμματά μας η συμμετοχή των γονιών είναι πολύ μικρή», πρόσθεσε η ίδια.

• Την ίδια στιγμή, το 65% των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 47% των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας έχουν αντιληφθεί ότι κάποιος μαθητής ή μαθήτρια αντιμετωπίζει πρόβλημα υπερβολικής ενασχόλησης. Οπως ανέφεραν στην «Κ» εκπαιδευτικοί, από τα τέλη του Δημοτικού και σίγουρα στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο, το κινητό τηλέφωνο αρχίζει να γίνεται... βαριά εξάρτηση. Μάλιστα, σε ποσοστό σχεδόν 59% οι εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης δηλώνουν ταυτόχρονα ότι δεν είναι ενήμεροι για το πώς πρέπει να το διαχειριστούν.

• Στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο ένας στους δέκα εκπαιδευτικούς (9%) έχει αντιληφθεί ή έχει μάθει ότι κάποιος μαθητής έχει πέσει θύμα διαδικτυακής παρενόχλησης/αποπλάνησης. Παράλληλα, το 6% ξέρει ότι κάποιος μαθητής έχει πέσει θύμα διαδικτυακής κακοποίησης, δηλαδή ότι απεικονίζεται σε εικόνες ή βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου.

• Τα αντίστοιχα ποσοστά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση είναι 2% για περιστατικά διαδικτυακής παρενόχλησης - αποπλάνησης και 0,5% για περιστατικά διαδικτυακής κακοποίησης.

• Το 44% των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 23% των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας δηλώνουν ότι έχει πέσει στην αντίληψή τους μαθητής ή μαθήτρια να συνομιλεί με αγνώστους στο Διαδίκτυο είτε σε μεγάλο είτε σε μικρότερο βαθμό.

• Το 26% των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας και το 9% των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης δηλώνουν ότι έχουν γίνει γνώστες περιστατικού διαδικτυακού εκφοβισμού. Και από τις δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες, η πλειοψηφία (69%) ενημερώθηκε για το περιστατικό από τον ίδιο τον μαθητή και ένα 13% το πληροφορήθηκε από κάποιον άλλο μαθητή ή μαθήτρια.

• Ωστόσο είναι πολύ ανησυχητικό ότι παραπάνω από τους μισούς εκπαιδευτικούς και από τις δύο εκπαιδευτικές βαθμίδες (57% στον γενικό πληθυσμό, 54% στην πρωτοβάθμια και 60% στη δευτεροβάθμια) δηλώνουν ότι δεν είναι ενήμεροι για το πώς πρέπει να διαχειριστούν καταστάσεις διαδικτυακής σεξουαλικής αποπλάνησης/κακοποίησης βάρος των μαθητών τους.

• Το 42% των εκπαιδευτικών (39% στην πρωτοβάθμια και 45% στη δευτεροβάθμια) δηλώνει ότι δεν γνωρίζει πώς να διαχειριστεί καταστάσεις διαδικτυακού εκφοβισμού, με την πλειοψηφία αυτών να διδάσκει στο Λύκειο (49%).

Οι οκτώ στους δέκα εκπαιδευτικούς (79%) χρησιμοποιούν το Διαδίκτυο κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, είτε σε καθημερινή βάση είτε μερικές φορές την εβδομάδα, και μόνο το 2% δεν το χρησιμοποιεί καθόλου για τις ανάγκες του μαθήματος. Ωστόσο, όπως επισημαίνουν τα στελέχη του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου, που δημοσιοποίησαν την έρευνα χθες Ημέρα Ασφαλούς Διαδικτύου, οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται στήριξη, ακόμα περισσότερη ενημέρωση και επιμόρφωση καθώς η τεχνολογία εξελίσσεται ραγδαία και ο ρόλος τους είναι καταλυτικός στην εκπαίδευση των παιδιών στην ορθή χρήση του Διαδικτύου.

65%
των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και το 47% της πρωτοβάθμιας έχουν εντοπίσει μαθητή ή μαθήτρια που αντιμετωπίζει πρόβλημα υπερβολικής ενασχόλησης με το Ιντερνετ.

9%
των εκπαιδευτικών έχουν αντιληφθεί ότι κάποιος μαθητής ή μαθήτρια έχει πέσει θύμα διαδικτυακής παρενόχλησης/αποπλάνησης.

6%
των εκπαιδευτικών έχουν αντιληφθεί ότι κάποιος μαθητής ή μαθήτρια έχει πέσει θύμα διαδικτυακής σεξουαλικής κακοποίησης (δηλαδή ότι απεικονίζεται σε εικόνες ή βίντεο σεξουαλικού περιεχομένου).

43%
των εκπαιδευτικών έχουν αντιληφθεί ότι κάποιος μαθητής ή μαθήτρια συνομιλεί με αγνώστους στο Διαδίκτυο.

26%
των εκπαιδευτικών έχουν αντιληφθεί περιστατικό διαδικτυακού εκφοβισμού εντός του σχολείου.

Προτείνει «χαρακίρι» ηλικιωμένων

Καθηγητής του Γέιλ δίνει τη δική του λύση για το δημογραφικό στην Ιαπωνία

Των **ΜΟΤΟΚΟ ΡΙΤΣ**
και **ΧΙΚΑΡΙ ΧΙΝΤΑ**

Στους ακαδημαϊκούς κύκλους είναι σχεδόν άγνωστος. Στην πατρίδα του, την Ιαπωνία, ωστόσο, έχει ένα διαρκώς αυξανόμενο fun club, το οποίο αποτελείται κυρίως από οργισμένους νέους που θεωρούν πως η γεροντοκρατία εμποδίζει τη χώρα να αναπτυχθεί. Ο λόγος για τον βοηθό καθηγητή Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ, Γιουσούκε Ναρίτα, ο οποίος πρόσφατα πρότεινε πως μια καλή λύση στην αυξανόμενη γήρανση του ιαπωνικού πληθυσμού θα ήταν όλοι οι ηλικιωμένοι να κάνουν «σεπούκου» (η τελετουργική αυτοκτονία των ατιμασμένων σαμουράι, που στη χώρα μας είναι ευρύτερα γνωστή ως «χαρακίρι»).

Δεν είναι η πρώτη φορά που ο Ναρίτα προκαλεί με τις δηλώσεις του. Στο πάνελ ενός δημοφιλούς τηλεοπτικού σόου της Ιαπωνίας πρόσφατα σημείωσε πως θεωρεί ότι το ζήτημα της ευθανασίας των γηραιότερων «σύντομα θα γίνει κεντρικό θέμα των κοινωνιών μας». Στο ίδιο πάνελ, ο Ιάπωνας καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο του Τόκιο, Γιούκι Χόντα, αποκάλεσε τα σχόλιά του «σχόλια μίσους ενάντια στους αδυνάμους».

Παρ' όλα αυτά, η δημοφιλία που γνωρίζει στην Ιαπωνία δεν είναι τυχαία. Στη χώρα με το μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στον ανεπτυγμένο κόσμο και ένα διαρκώς γηράσκοντα πληθυσμό, πολλοί νέοι έχουν αρχίσει να κατηγορούν τις μεγαλύτερες γενεές ότι κρατούν τα σημαντικά πόστα και δεν αφήνουν τη νεολαία στο τιμόνι επιχειρήσεων και θεσμών. Είναι γεγονός ότι οι γεννήσεις στην Ιαπωνία σημειώνουν μείωση, ενώ ταυτόχρονα η χώρα είναι στις παγκόσμιες πρωταθλήτριες όσον αφορά τη μακροζωία των κατοίκων.

Στο πάνελ ενός σόου, ο Ναρίτα δήλωσε πως θεωρεί ότι το ζήτημα της ευθανασίας των γηραιοτέρων «σύντομα θα γίνει κεντρικό θέμα των κοινωνιών μας».

Σε αυτό το πλαίσιο, πολλοί νέοι έχουν προσεγγίσει με συμπάθεια τις απόψεις του Ναρίτα, ο οποίος στο βιογραφικό του στο Twitter γράφει τη φράση: «Αυτά που σου απαγορεύουν να πεις, είναι συνήθως αλήθεια».

Ανησυχία για την επιρροή

Πολλοί αναλυτές ανησυχούν πως η αυξανόμενη επιρροή του Ναρίτα θα μπορούσε να οδηγήσει πολλούς να πιέσουν την κυβέρνηση προς την αλλαγή των πολιτικών της και την υιοθέτηση αυστηρών μέτρων, καθώς και στην έκρηξη βίας. Ο ίδιος, ωστόσο, σε γραπτές ερωτήσεις που του εστάλησαν με e-mail απάντησε πως «εκείνο που με απασχολεί κυρίως είναι αυτό το φαινόμενο στην Ιαπωνία κατά το οποίο οι ίδιοι μεγιστάνες εξακολουθούν να ελέγχουν νευραλγικά πόστα στην πολιτική, στη βιομηχανία, στα μίντια και στη δια-σκέδαση», ενώ σχολίασε πως η προτροπή του για μαζικό «σεπούκου» ήταν μια «αφηρημένη μεταφορά». «Θα έπρεπε να έχω υπάρξει πιο προσεκτικός με τη χρήση των λέξεων. Λίγους μήνες μετά, έκανα την αυτοκριτική μου και σταμάτησα να τη χρησιμοποιώ εντελώς», πρόσθεσε.

Παρά τη γενικότερη αίσθηση σεβασμού που τρέφει η γιαπωνέζικη κοινωνία απέναντι στους γηραιότερους, αυτή δεν είναι η πρώτη φορά που γίνονται στόχος αντιπάθειας. Πριν από μία δεκαετία, ο τότε υπουργός Οικονομικών Τάρο Ασο είχε πει πως οι μεγαλύτερες γενιές θα πρέπει να «βιαστούν να πεθάνουν», ενώ πέρυσι, κυκλοφόρησε στη χώρα η δυστοπική ταινία «Plan 75», στην οποία οι ηλικιωμένοι πολίτες πέθαιναν χαρούμενοι σε κέντρα κρατικά επιχορηγούμενης ευθανασίας. Τα σχόλια του Ναρίτα για «μαζική αυτοκτονία», επιπλέον, επαναφέρουν και σκοτεινές ιστορικές μνήμες καθώς στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μέρος της νεολαίας της χώρας εστάλη σε αεροπορικές επιθέσεις αυτοκτονίας, οι γνωστοί «καμικάζι», ενώ οι Ιάπωνες στρατιώτες είχαν διατάξει εκατοντάδες οικογένειες στην Οκινάουα να αυτοκτονήσουν ώστε να μην πέσουν στα χέρια του εχθρού.

Ο Τζος Ανγκριστ (Νομπέλ Οικονομίας 2021), που είχε μαθητή του τον Ναρίτα, εξήγησε πάντως πως «πρόκειται για έναν ταλαντούχο ερευνητή. Θα ήθελα να τον δω να προοδεύει στην επιστήμη του. Είναι κρίμα να τον αποσπούν άλλα ζητήματα».

Πολλοί νέοι επικροτούν τις δηλώσεις του Γιουσούκε Ναρίτα, βοηθού καθηγητή Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Γέιλ, για «σεπούκου» στην τρίτη ηλικία. Σε μια χώρα με τον μέσο κάτοικο να είναι 48 ετών, καθώς και με ένα από τα μεγαλύτερα προσδόκιμα ζωής, στα 85 έτη, οι γεννήσεις το 2022 ήταν οι λιγότερες από το 1899.

«Η τώρα ή ποτέ»

Πριν από λίγες εβδομάδες, ο πρωθυπουργός της Ιαπωνίας, Φούμιο Κισίντα, δήλωσε πως το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας βρίσκεται σε οριακό σημείο. «Σε λίγο καιρό δεν θα μπορούμε να στηρίξουμε άλλο τις κρατικές μας λειτουργίες. Δεν έχουμε άλλον χρόνο. Γι' αυτό θέτουμε τη στήριξη της ανατροφής των παιδιών ως βασική προτεραιότητα της πολιτικής μας. Ή τώρα ή ποτέ», είχε δηλώσει προαναγγέλλοντας ότι η κυβέρνησή του θα διπλασιάσει τις δαπάνες σε υπηρεσίες σχετιζόμενες με παιδιά. Ο υπουργός Υγείας της χώρας εκτίμησε πως οι γεννήσεις το έτος 2022 ήταν λιγότερες από 8.000. «Είναι οι λιγότερες γεννήσεις από τότε που η χώρα ξεκίνησε να μετράει τον πληθυσμό της, το 1899», παρατήρησε με ανησυχία. Παράλληλα, ο πληθυσμός της Ιαπωνίας έχει τον υψηλότερο μέσο όρο ηλικίας από κάθε άλλο μεγάλο κράτος του πλανήτη, με τον μέσο κάτοικο να είναι 48 ετών, καθώς και ένα από τα μεγαλύτερα προσδόκιμα ζωής, στα 85 έτη, γεγονός που την καθιστά μια «χώρα ηλικιωμένων», απασχολώντας τεράστιους κρατικούς πόρους για τα συστήματα φροντίδας και περίθαλψης κι επιβαρύνοντας περαιτέρω την οικονομία της χώρας με το μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στον ανεπτυγμένο κόσμο.

Ο πρωθυπουργός της Ιαπωνίας, Φούμιο Κισίντα.

ΑΝΑΛΥΣΗ / EUROBANK

Προς επιθετικότερες αυξήσεις επιτοκίων από Fed και ΕΚΤ

Τα προκαταρκτικά στοιχεία για τον πρόδρομο σύνθετο δείκτη υπευθύνων προμηθειών (PMI) της S&P Global αναφορικά με τη δραστηριότητα του ιδιωτικού τομέα τον Φεβρουάριο αποδείχθηκαν ισχυρότερα από τα αναμενόμενα για τις περισσότερες από τις μεγαλύτερες οικονομίες παγκοσμίως, ενισχύοντας την αισιοδοξία των επενδυτών ότι οι κίνδυνοι για την παγκόσμια οικονομία έχουν μειωθεί, τουλάχιστον στον βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα.

Συγκεκριμένα, σε συνέχεια μιας σειράς θετικών στοιχείων από τις ΗΠΑ τις τελευταίες εβδομάδες, που αποτελούν ενδείξεις ότι η οικονομία θα μπορέσει πιθανότατα να αποφύγει το ενδεχόμενο «απότομης προσγείωσης» παρά τη σημαντική αύξηση των επιτοκίων από τον Μάρτιο του 2022, ο αντίστοιχος δείκτης ανήλθε απρόσμενα, αν και οριακά, πάνω από το κρίσιμο επίπεδο των 50 μονάδων που διαχωρίζει την ανάπτυξη από τη συρρίκνωση για πρώτη φορά από τον Ιούνιο του 2022 (50,2 από 46,8 τον Ιανουάριο).

Ανοδικά εξέπληξαν και τα αντίστοιχα στοιχεία από την Ευρωζώνη, με τον σύνθετο δείκτη PMI να ανέρχεται στο υψηλότερο επίπεδο των τελευταίων εννέα μηνών (52,3 από 50,3), υποστηριζόμενος από τη σημαντική βελτίωση της δραστηριότητας στον τομέα των υπηρεσιών. Σύμφωνα με τη S&P Global, ο δείκτης συνάδει σε γενικές γραμμές με τριμηνιαίο ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της Ευρωζώνης λίγο χαμηλότερα από 0,3%, ενισχύοντας την αισιοδοξία των επενδυτών ότι οι αρχικές εκτιμήσεις για ύφεση τον χειμώνα του 2023 πιθανότατα θα διαψευστούν.

Παράλληλα με τις βελτιωμένες προοπτικές των οικονομιών, ο πληθωρισμός στις ΗΠΑ και στην Ευρωζώνη παραμένει σε επίπεδα πολύ ψηλότερα από τον μεσοπρόθεσμο στόχο των αντίστοιχων κεντρικών τραπεζών. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενα ισχυρή αγορά εργασίας σε ΗΠΑ και Ευρωζώνη, συνεχίζει να τροφοδοτεί εκτιμήσεις για το ενδεχόμενο ακόμη πιο επιθετικής αύξησης των επιτοκίων από τη Fed και την ΕΚΤ τους επόμενους μήνες, προκειμένου να μετριαστούν οι πληθωριστικές προσδοκίες και ο κίνδυνος αμοιβαία ανατροφοδοτούμενων αυξήσεων μισθών και τιμών.

Η προθεσμιακή αγορά προβλέπει τώρα ολοκλήρωση του κύκλου αύξησης των επιτοκίων από τη Fed τον Ιούλιο, με τερματικό επιτόκιο 5,37% (έναντι 5,15% πριν από περίπου δύο εβδομάδες και 4,80% στις αρχές Φεβρουαρίου), δηλαδή συνολική περαιτέρω αύξηση 75 μ.β. έναντι 50 μ.β. που υποδηλώνουν οι τελευταίες εκτιμήσεις της ίδιας της Fed, ενώ για την ΕΚΤ τιμολογείται επιπλέον συνολική αύξηση περίπου 120 μ.β.

* Τομέας Οικονομικής Ανάλυσης & Έρευνας Διεθνών Κεφαλαιαγορών της Eurobank.

Τα «κλειδιά» για την αλλαγή πίστας του Χ.Α.

Οι προϋποθέσεις για την αναβάθμισή του σε ανεπτυγμένη αγορά – Τον Απρίλιο το πρώτο σημαντικό τεστ

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Η αναβάθμιση του Χρηματιστηρίου Αθηνών πρέπει να αποτελέσει εθνικό στόχο, μαζί με την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας. Αλλωστε το δεύτερο αποτελεί προϋπόθεση για το πρώτο, καθώς η αλλαγή «πίστας» για το Χ.Α. περνάει από την αλλαγή πίστας της οικονομίας.

Οι προσπάθειες από πλευράς του ομίλου του Χρηματιστηρίου για να κερδηθεί και πάλι το στάτους της ανεπτυγμένης αγοράς από την κατηγορία των αναδυόμενων αγορών που βρίσκεται σήμερα, και στην οποία είχε υποβαθμιστεί το 2013 και το 2015 από τους οίκους (index providers) MSCI και FTSE, λόγω της κρίσης χρέους, έχουν επιταχυνθεί το τελευταίο διάστημα. Η διοίκηση του Χ.Α. είναι σε συνεχή επαφή με τους οίκους ώστε να επικοινωνήσει σωστά την εικόνα και την αποτίμηση της ελληνικής αγοράς, με το πρώτο σημαντικό τεστ να αναμένεται τον Απρίλιο και με ένα δεύτερο έως τον Σεπτέμβριο. Αυτές είναι οι ημερομηνίες όπου MSCI και FTSE θα πραγματοποιήσουν την αξιολόγησή τους κατά πόσο η ελληνική αγορά μετοχών πληροί τα κριτήρια αναβάθμισης, ενώ τον Ιούνιο (MSCI) και τον Σεπτέμβριο (FTSE) θα ανακοινώσουν τις αποφάσεις τους.

Καθώς η Ελλάδα εκτιμάται πως θα ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα προς τα τέλη του 2023, η αναβάθμιση του Χ.Α. είναι εφικτή εντός του 2024.

Το Χρηματιστήριο Αθηνών βρίσκεται σήμερα στην κατηγορία των αναδυόμενων αγορών, στην οποία είχε υποβαθμιστεί το 2013 και το 2015 από τους οίκους (index providers) MSCI και FTSE, λόγω της κρίσης χρέους.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, καθώς η Ελλάδα εκτιμάται πως θα ανακτήσει την επενδυτική βαθμίδα προς τα τέλη του 2023, η αναβάθμιση του Χ.Α. είναι εφικτή εντός του 2024. Αλλωστε, αποτελεί βασικό πυλώνα της Εθνικής Στρατηγικής για την Ανάπτυξη της Ελληνικής Κεφαλαιαγοράς, η οποία παρουσιάστηκε σε σχετική εκδήλωση την περασμένη εβδομάδα.

Αν και έχει διανυθεί σημαντικός δρόμος προς την ανάκτηση αυτού του οροσήμου, υπάρχουν ακόμη αρκετές προκλήσεις και εκκρεμότητες. Το γεγονός ότι τα τελευταία 25 χρόνια μόνο τρεις αγορές κατάφεραν να αναβαθμιστούν από την κατηγορία των αναδυόμενων στις ανεπτυγμένες –η Ελλάδα το 2001, το Ισραήλ του 2010 και η Πορτογαλία το 1997– δείχνει τη δυσκολία επίτευξης αυτού του στόχου.

Οπως τόνισε κατά τη διάρκεια της παρουσίασης της εθνικής στρατηγικής για την ενίσχυση της κεφαλαιαγοράς, ο Κωνσταντίνος Αϋφαντόπουλος, διαχειριστής χαρτοφυλακίων στην Iolcus Investments, «η ελληνική κυβέρνηση, σε συνεργασία με το Χ.Α., θα πρέπει να θέσει ως στόχο την αναβάθμιση στις ανεπτυγμένες αγορές μαζί με τον υφιστάμενο στόχο της ανάκτησης της επενδυτικής βαθμίδας». Αυτή η εξέλιξη έχει σημαντικά οφέλη, όπως η βελτίωση της «φήμης» του Χ.Α. και της Ελλάδας διεθνώς, η ενίσχυση των διασυνοριακών επενδύσεων, η χαμηλότερη μεταβλητότητα της αγοράς και οι υψηλότερες αποτιμήσεις των μετοχών, που σημαίνει χαμηλότερο κόστος κεφαλαίου για τις ελληνικές εισηγμένες.

Τα τρία κριτήρια

Οι οίκοι θέτουν κάποια κριτήρια για να μπορέσει μία αγορά να περάσει στην κορυφαία αυτή κατηγορία, με την Ελλάδα να έχει ακόμα κάποια «κουτάκια» να... τσεκάρει σε αυτό το πλαίσιο.

Το πρώτο κριτήριο αφορά τη βιωσιμότητα της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας: Το ακαθάριστο κατά κεφαλήν εθνικό εισόδημα πρέπει να είναι 25% πάνω από το όριο της Παγκόσμιας Τράπεζας για τις χώρες υψηλού εισοδήματος (στα 13.000 δολ.) για τρεις συνεχόμενες χρονιές. Αυτό το κριτήριο η Ελλάδα το ικανοποιεί.

Το δεύτερο κριτήριο αφορά την προσβασιμότητα της αγοράς: Να είναι ανοιχτή σε ξένη ιδιοκτησία μετοχών, να υπάρχει ευκολία ροής κεφαλαίου, αποτελεσματικότητα του λειτουργικού πλαισίου, διαθεσιμότητα επενδυτικών εργαλείων και σταθερότητα του θεσμικού πλαισίου. Η Ελλάδα έχει έδαφος να καλύψει ακόμα, ειδικά στο λειτουργικό πλαίσιο του δανεισμού μετοχών και του short selling.

Τελευταίο αλλά πολύ σημαντικό κριτήριο είναι η αγορά να πληροί συγκεκριμένες απαιτήσεις μεγέθους και ρευστότητας. Σε ό,τι αφορά τη ρευστότητα, η ετήσια μέση αξία συναλλαγών (δείκτης ATVR) θα πρέπει να διαμορφώνεται στο 20% τουλάχιστον, κάτι που η ελληνική αγορά το ικανοποιεί.

Οσον αφορά το μέγεθος, πρέπει τουλάχιστον πέντε εισηγμένες να πληρούν τα κριτήρια συνολικής κεφαλαιοποίησης και κεφαλαιοποίησης των μετοχών που είναι σε ελεύθερη διασπορά (free float). Αυτά τοποθετούνται, από την MSCI για παράδειγμα, στα 4,278 δισ. δολ. και στα 2,139 δισ. δολ. αντίστοιχα. Η Ελλάδα δεν πληροί αυτό το ποσοτικό κριτήριο. Τέσσερις εισηγμένες το ικανοποιούν, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε ο κ. Αϋφαντόπουλος, οι Coca-Cola, ΟΤΕ, ΟΠΑΠ, και Eurobank, ενώ η Εθνική Τράπεζα κινείται οριακά γύρω από αυτό.

Συνεπώς, πρέπει να πειστεί η MSCI ότι η αναβάθμιση θα είναι μη αναστρέψιμη και όχι στο όριο, άρα η Ελλάδα πρέπει να υπερβεί τις απαιτήσεις εισόδου.

Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της αύξησης των μετοχών σε ελεύθερη διασπορά, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί, για παράδειγμα, με την αποεπένδυση του ΤΧΣ από τις ελληνικές τράπεζες, η οποία θα «απελευθερώσει» μετοχές στην αγορά.

Επίσης, μια εισαγωγή-ορόσημο, όπως αυτή του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών, εκτός του ότι θα σηματοδοτήσει την επιστροφή του Χ.Α. ως ελκυστικού επενδυτικού προορισμού, θα αυξήσει τον αριθμό των εισηγμένων που πληρούν τα κριτήρια μεγέθους.

Με μικρές ζημιές έκλεισε την Τρίτη το ΧΑΚ

Με μικρές ζημιές έκλεισε την Τρίτη το Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου. Ο Γενικός Δείκτης έκλεισε με πτώση 0,62% στις 115,82 μονάδες, ενώ η αξία των συναλλαγών ανήλθε στις €781.775,56.

Ο Δείκτης FTSE/CySE 20 κατέγραψε ζημιές σε ποσοστό 0,62%, κλείνοντας στις 70,08 μονάδες. Σε ό,τι αφορά τους επιμέρους δείκτες, οι Επενδυτικές εταιρείες σημείωσαν πτώση 2,27% κλείνοντας στις 1.230,28 μονάδες, η Κύρια Αγορά υποχώρησε κατά 0,73% κλείνοντας στις 86,08 μονάδες, τα Ξενοδοχεία κατέγραψαν ζημιές 1,62% κλείνοντας στις 920,70 μονάδες, ενώ μικρή πτώση 0,45% κατέγραψε και η Εναλλακτική Αγορά κλείνοντας στις 1.066,87 μονάδες. Το μεγαλύτερο επενδυτικό ενδιαφέρον προσέλκυσαν οι τίτλοι της Τράπεζας Κύπρου με €303.039,85 (πτώση 1,44% - τιμή κλεισίματος €2,75). Ακολούθησαν οι μετοχές της Ελληνικής Τράπεζας με €204.178,84 (άνοδος 1,03% - τιμή κλεισίματος €1,97), της Τσιμεντοποιίας Βασιλικού με €30.956 (πτώση 0,14% - τιμή κλεισίματος €2,68), της Demetra Holding Plc με €25.515,06 (άνοδος 2,4% - τιμή κλεισίματος €0,61), της Logicom με €11.881 (αμετάβλητη - τιμή κλεισίματος €2,18) και της Salamis Tours με €7.283,66 (άνοδος 0,55% - τιμή κλεισίματος €1,83). Από τις μετοχές που έτυχαν διαπραγμάτευσης, πέντε κινήθηκαν ανοδικά, επτά καθοδικά και πέντε παρέμειναν αμετάβλητες. Οι συναλλαγές ανήλθαν στις 165.

Ο Γενικός Δείκτης έκλεισε με πτώση 0,62% στις 115,82 μονάδες, ενώ η αξία των συναλλαγών ανήλθε στις €781.775,56.

Επιβράδυνση ανάπτυξης στο 1,3% φέτος «βλέπει» η Scope Rating

Τα εμπόδια που αντιμετωπίζει η ελληνική οικονομία στον δρόμο για την επενδυτική βαθμίδα επισημαίνει η Scope Rating, ο πρώτος οίκος ο οποίος αναβάθμισε την Ελλάδα ένα σκαλοπάτι μακριά από το ορόσημο αυτό και ο οποίος, ωστόσο, δεν συμπεριλαμβάνεται στους τέσσερις οίκους που «ακούει» η ΕΚΤ.

Οι θετικές προοπτικές που δίνει ο οίκος για την Ελλάδα βασίζονται και στην πτωτική τροχιά του ελληνικού χρέους.

Η Scope, η οποία θα δημοσιεύσει την επόμενη αξιολόγησή της για την Ελλάδα στις 3 Μαρτίου, επισημαίνει πως αν και η χώρα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, κάποιες οικονομικές προκλήσεις παραμένουν. Ειδικότερα, οι αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας είναι: η μέτρια μεσοπρόθεσμη ανάπτυξη του 1%, η υψηλότερη του ευρωπαϊκού μέσου όρου ανεργία στο 11,6%, η περιορισμένη διαφοροποίηση της οικονομίας, η ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας, ο ευάλωτος εξωτερικός τομέας και τα ακόμα υψηλά επίπεδα των μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Αν και η χώρα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο, κάποιες οικονομικές προκλήσεις παραμένουν.

Επιπλέον, οι εκλογές αυξάνουν και την πολιτική αβεβαιότητα, καθώς η όποια μετεκλογική στροφή στην οικονομική πολιτική θα μπορούσε να αυξήσει τους χρηματοοικονομικούς κινδύνους, όπως αναφέρει.

Ο οίκος εκτιμά πως η ανάπτυξη θα επιβραδυνθεί στο 1,3% φέτος, από 4,9% το 2022, προτού ενισχυθεί στο 2% το 2024, ενώ το 2025-2027 θα κινηθεί με ρυθμούς του 1,4%. Ο πληθωρισμός θα υποχωρήσει από το 9,3% του 2022, στο 3,9% φέτος και στο 2,8% το 2024.

Η Scope αναμένει πρωτογενή πλεονάσματα 1% του ΑΕΠ από το 2024-2027, ελαφρώς μικρότερα από τον στόχο της κυβέρνησης για 2%. «Η διατήρηση συνετών πρωτογενών πλεονασμάτων μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος ενισχυμένης εποπτείας και μετά τις εκλογές του 2023 είναι κρίσιμη για την ανάκτηση της επενδυτικής βαθμίδας», όπως τονίζει. Ισχυρό «μαξιλάρι» για την αξιολόγηση της Ελλάδας αποτελεί κατά τη Scope η σημαντική ενίσχυση της ευρωπαϊκής θεσμικής υποστήριξης προς τη χώρα από το ξέσπασμα της κρίσης της COVID-19 και θα λειτουργήσει θετικά για τη «βαθμολογία» της εάν διατηρηθεί και μετά τις εκλογές. Οι θετικές προοπτικές που δίνει ο οίκος για την Ελλάδα βασίζονται και στην πτωτική τροχιά του ελληνικού χρέους. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του, ο δείκτης χρέους θα υποχωρήσει στο 164,5% φέτος από 171% το 2022 και στο 150,5% έως το 2027. Πάντως, όπως τονίζει, αν και ο υψηλός πληθωρισμός συμβάλλει στη μείωση των δεικτών χρέους, ωστόσο μπορεί επίσης να αποδειχθεί πρωταρχικό εμπόδιο στην πορεία της Ελλάδας προς την επενδυτική βαθμίδα, εάν τα επιτόκια δανεισμού αυξηθούν και πάλι.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΟΥΡΤΑΛΗ

Deloitte.

2023 Global Human Capital Trends

Στελέχη από κορυφαίους οργανισμούς αναλύουν τις νέες βασικές αρχές για έναν κόσμο χωρίς όρια.

© 2023 Deloitte Limited